

อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็ก
ที่ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เล่ม ๒

รายงานการวิจัยฉบับที่ ๙

ของ

สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก

คำนำ

รายงานเล่มนี้เป็นรายงานเล่มที่ ๒ ของการวิจัยเรื่องอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็กที่ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ต่อจากรายงานการวิจัยฉบับที่ ๑ รายงานฉบับนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยเฉพาะ ทั้งหมดมี ๑๔ บท

รายงานฉบับนี้ แม้จะเป็นแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ก็จริง แต่ก็เป็นการศึกษา ค้นคว้าที่มึหลักเกณฑ์ในการที่จะได้มาซึ่งข้อเท็จจริงของการอบรมเลี้ยงดูเด็กทางด้านจิตวิทยา ในประเทศของเราซึ่งขาดผู้ทำการค้นคว้าอย่างลึกซึ้งในเรื่องนี้ ฉะนั้นรายงานฉบับนี้อาจยังประโยชน์อย่างยิ่งให้แก่ท่านผู้สนใจในการวิจัยเนื้อหาดังกล่าว

การวิจัยเรื่องอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็ก ที่ตำบลนาป่า ตอนที่ว่าด้วยการอบรมเลี้ยงดูเด็กนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่ายด้วยกัน คณะอาจารย์ของสถาบัน อันได้แก่ นายปรีชา ธรรมมา นางสาวลาตทองใบ ภูอภิรมย์ นางสาวภัทรา สุคนธ์ทรัพย์ นางบุญกอบ วิสมิตะนันท์ นางสาวนวลเพ็ญ โกศลเสรษฐ์ นางสาวอำไพ อินฟ้าแสง และนางจรรยา สุวรรณทัตได้ทำหน้าที่ออกไปเก็บรายละเอียดข้อมูลต่างๆ ตลอดเวลาที่คณะอาจารย์ของสถาบันออกไปรวบรวมข้อมูลต่างๆ ในตำบลนั้นได้รับความเอื้อเฟื้อและช่วยเหลือเป็นอย่างดี จากพระอธิการ สวง ไชรัศมีเจ้าอาวาสวัดทองคั้ง นายอาจ กิจจาหาญ กำนัน นายสะอาด สุทธิธรรม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ นายชนบ นุตตานนท์ ครูใหญ่ นายสวัสดิ์ ลัดตากุล และนายประชุม ศรีสุวรรณ ครูประจำชั้นประถมปีที่ ๑. ก. และ ข. โรงเรียนไฟโรจน์ประชาสรรค์ และโดยเฉพาะบิดามารดาและผู้ปกครองของเด็กทุกคนในกลุ่มตัวอย่างที่คณะอาจารย์ไปขอสัมภาษณ์ได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง ศูนย์อนามัยจังหวัดชลบุรีก็ได้อนุเคราะห์ให้แพทย์ไปช่วยตรวจสุขภาพของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้

ผู้เขียนชาวน ๒ ท่าน ซึ่งองค์การศึกษาฯ แห่งสหประชาชาติส่งมาประจำทำงานที่สถาบัน คือ ดร. เอช. ฟิลิป และ ดร. เอส. เจ. แทมโบอา ก็นับว่าเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญยิ่งในการวิจัยนี้ ดร. เอช. ฟิลิป ซึ่งเป็นผู้อำนวยการของสถาบัน อยู่ตั้งแต่ปลาย

พ.ศ. ๒๕๐๒ ถึง ๒๕๐๖ เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและร่วมวางแผนงานวิจัย ส่วน ดร.
เอส. เจ. แทมโบอา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางมานุษยวิทยานอกจากจะร่วมวางแผนงานวิจัย
แล้ว ยังได้ร่วมปฏิบัติงานภาคสนาม ให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงาน
การวิจัยทั้งตอนที่ ๑ และตอนที่ ๒ อีกด้วย

สถาบันรัฐศึกษาซึ่งในความอนุเคราะห์เหล่านี้อย่างยิ่ง และใคร่ถือโอกาสขอบคุณ
ทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ศาสตราจารย์ ดร. ละม้ายมาศ ทรัพย์ดี

ผู้อำนวยการ

สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก

วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑	๑
บทที่ ๒	๕
บทที่ ๓	๑๓
บทที่ ๔	๒๓
บทที่ ๕	๔๐
บทที่ ๖	๕๑
บทที่ ๗	๕๖
บทที่ ๘	๖๔
บทที่ ๙	๗๓
บทที่ ๑๐	๘๘
บทที่ ๑๑	๑๒๒
บทที่ ๑๒	๑๔๑
บทที่ ๑๓	๑๔๕
บทที่ ๑๔	๑๕๒
คำส่งท้ายบท	
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก ๑	๑๖๑
ภาคผนวก ๒	๑๖๓

สารบัญตารางตัวเลข

		หน้า
ตารางที่ ๑	การปฏิบัติของแม่ที่ค้าขาย ๒๗ ราย ในเรื่องการฝังรก	๒๐
ตารางที่ ๒	อายุของเด็กตอนที่แม่เริ่มให้รับประทานอาหารนอกเหนือจากนม	๒๘
ตารางที่ ๓	แสดงระยะเวลาที่เด็กรับประทานนมแม่	๓๓
ตารางที่ ๔	เหตุผลการให้เด็กหย่านม	๓๕
ตารางที่ ๕	วิธีการที่แม่ใช้ในการหย่านมเด็กและผลที่ได้รับ	๓๖
ตารางที่ ๖	ความถี่ของการให้อาหารเด็กภายหลังเมื่อหย่านมแล้ว	๔๑
ตารางที่ ๗	เหตุผลที่แม่ให้ในการจำกัดอาหารบางชนิดแก่ลูกหลังหย่านมแล้ว	๔๒
ตารางที่ ๘	อายุที่เด็กเริ่มรับประทานอาหารพร้อมพ่อแม่หรือผู้ใหญ่อื่น ๆ	๔๔
ตารางที่ ๙	อายุของเด็กที่แม่รายงานว่าสามารถไปนอนเองได้โดยลำพัง	๔๕
ตารางที่ ๑๐	ขอบเขตจำกัดพฤติกรรมในระยวัยเด็กเล็ก	
ตารางที่ ๑๑	อายุของเด็กที่แม่ปล่อยให้ไปเล่นที่ข้างเคียงได้โดยลำพัง	
ตารางที่ ๑๒	ความคิดเห็นและเหตุผลของแม่ที่มีต่อการอุ้มเด็กทุกครั้งทรง	๑๐๐
ตารางที่ ๑๓	การปฏิบัติของแม่และความรู้สึกเมื่อเด็กมาขอให้ช่วยทำบางสิ่ง บางอย่างที่ตนควรทำได้เองแล้ว	๑๐๑
ตารางที่ ๑๔	จำนวนแม่ที่มุ่งหวังว่าเด็กชายหญิงอายุ ๓ ขวบจะสามารถฟังตัวเองได้ ในเรื่องกิน อาบน้ำ และแต่งตัว	๑๐๓
ตารางที่ ๑๕	จำนวนแม่ที่มุ่งหวังว่าเด็กชายหญิงอายุ ๕ ขวบจะสามารถฟังตัวเอง ได้ในเรื่องกิน อาบน้ำ และแต่งตัว	๑๐๔
ตารางที่ ๑๖	รายการรับผิดชอบและอายุของเด็กที่แม่ให้คำตอบว่าเด็กชายหญิง สามารถรับผิดชอบได้ในเรื่องต่าง ๆ	๑๐๔

บทที่ ๑

บทนำ

ในต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ได้มีการค้นคว้าวิจัยหลายเรื่องเกี่ยวกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคล ผลการวิจัยเหล่านั้นล้วนแสดงให้เห็นว่าทัศนคติและคุณธรรมที่บุคคลได้บุคคลหนึ่งบุคคลใด ตลอดจนบุคลิกภาพโดยส่วนรวมของบุคคลผู้นั้น ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูทางบ้านและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลผู้นั้นได้ประสบด้วยทารกและวัยเด็กเล็ก แม้เมื่อเจริญวัยขึ้นบุคคลผู้นั้นจะมีประสบการณ์อันเพิ่มขึ้นอีกมากมาย ซึ่งช่วยเสริมสร้างทัศนคติและคุณธรรมให้แก่บุคคลผู้นั้น แต่ประสบการณ์เหล่านั้นหาได้มีอิทธิพลลึกซึ้งไปถึงประสบการณ์เดิมอันเป็นรากฐานที่สร้างขึ้นมาแต่เยาว์วัยไม่ ฉะนั้นการศึกษาถึงการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ที่เด็กได้รับขณะเยาว์วัยจึงเป็นเสมือนกุญแจดอกสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความเจริญเติบโตและบุคลิกภาพของเด็กได้เป็นอย่างดี

อนึ่ง วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัฒนธรรมหนึ่งย่อมแตกต่างไปจากในวัฒนธรรมอื่น ๆ ไม่มากนักย่อย ทั้งนี้เพราะวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นขึ้นอยู่กับวิถีความเป็นอยู่ของแต่ละสังคมด้วย รายงานเรื่องอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็ก เล่มที่ ๑ ได้บรรยายโดยละเอียดแล้วถึงสภาพของสังคมและวัฒนธรรมในคำยลนาฆ่า ฉะนั้นรายงานเล่มที่ ๒ นี้ จึงว่าด้วยการอบรมเลี้ยงดูเด็กในคำยลนเป็นส่วนใหญ่ และในบทที่ ๑ ของเล่มนี้จะได้กล่าวถึงวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนสรุปผลที่ได้จากการค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้เสียก่อน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเรื่องนี้ได้แก่เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในโรงเรียนไฟโรจน์ประชาสรรค์ โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนที่นักเรียนส่วนมากมาจากหมู่บ้านที่ ๑-๕ ซึ่งสถาบันถือว่าเป็นเขตชุมชนของคำยลนาฆ่า (ดูบทที่ ๒ เล่มที่ ๑) การทเลอการศึกษาเด็กชั้นประถม

การสัมภาษณ์แม่ ก็เช่นเดียวกับการสัมภาษณ์ของกลุ่มสำรวจหมู่บ้าน กล่าวคือ คณะผู้ค้นคว้าไม่อาจจำกัดเวลาสัมภาษณ์ได้ ทั้งนี้เนื่องจากแบบกำหนดการสัมภาษณ์แต่ละแบบต้องใช้เวลามาก นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับทักษะของผู้สัมภาษณ์ ความร่วมมือจากผู้ถูกสัมภาษณ์ เวลาที่อำนวยให้ ตลอดจนบุคลิกภาพของผู้ถูกสัมภาษณ์เองอีกด้วย โดยทั่วไปตามกลุ่มสำรวจโรงเรียนที่ปฏิบัติขณะใช้แบบกำหนดการสัมภาษณ์แม่ จะแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น ๒ ตอน ซึ่งหมายความว่า จะต้องทำการสัมภาษณ์แม่แต่ละรายอย่างน้อยที่สุด ๒ ครั้ง จึงจะได้ข้อมูลที่ต้องการโดยสมบูรณ์

นอกจากนี้กลุ่มสำรวจโรงเรียนยังได้ใช้โอกาสต่าง ๆ ในการสังเกตเด็กขณะที่เด็กอยู่ในโรงเรียนอีกด้วย อาทิ เช่น ขณะเด็กรับประทานอาหารกลางวัน เล่นเกมต่าง ๆ เวลาเตรียมตัวก่อนเข้าห้องเรียนและกลับบ้าน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้มองเห็นภาพเด็กในแง่ต่าง ๆ ขณะที่อยู่โรงเรียน

สรุป

จากข้อมูลที่ได้ในการสัมภาษณ์แม่ที่ตำบลนาข่า ปรากฏว่า ภายในครอบครัวนาข่ามีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกันออกไปมาก เช่นเดียวกับครอบครัวไทยโดยทั่วไป ความแตกต่างกันในวิธีการอบรมเลี้ยงดูกัน เซียร์และคณะก็ได้ค้นพบในครอบครัวอเมริกันและได้รายงานไว้ว่า "วิธีการเลี้ยงดูลูกและทัศนคติของแม่แต่ละคนนั้น ย่อมมีลักษณะเฉพาะของตนเอง เสมือนหนึ่งลักษณะลายมือชื่อของแต่ละบุคคลนั้น"

โดยปกติแล้ว คนไทยมีลักษณะนิสัยเฉพาะอยู่อย่างหนึ่ง กล่าวคือ มีความระมัดระวังและการยึดหยุ่นในการปฏิบัติต่าง ๆ ภายในครอบครัว ทั้งนี้รวมทั้งการปฏิบัติในการเลี้ยงดูและอบรมเด็กด้วย ลักษณะนิสัยเช่นนี้อาจสะท้อนให้เห็นว่า เหตุใดสังคมไทยจึงสามารถรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าสังคมอื่น ๆ และสามารถดัดแปลงแก้ไขพฤติกรรมต่าง ๆ ของตนให้สอดคล้องกันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ทั้งกาลสมัย ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูจึงจะได้กล่าวในย่อหน้าต่อไป นี้ คงจะแสดงให้เห็นข้อเท็จจริงดังกล่าวได้แจ่มชัดยิ่งขึ้น

^๑ R.R. Sears, E.E. Maccoby, and H. Levine, Patterns of Child Rearing, Row, Peterson & Comp: New York, 1957. p. 470.

๔

อนึ่ง ผู้เขียนใคร่ขอให้ผู้อ่านระลึกถึงข้อเท็จจริงว่า แม้วิถีการเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทยจะมีการปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไปอย่างกว้างขวางก็จริง แต่ก็เป็นการปฏิบัติที่อยู่ในขอบเขตของวัฒนธรรมไทยโดยเฉพาะ ดังนั้น ถึงแม้ว่าเด็กคนหนึ่ง ๆ จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีที่แตกต่างกันไปมากน้อยเพียงใดก็ตาม เด็กทุกคนก็เจริญเติบโตในลักษณะของเด็กไทย ทั้งร่างกายและจิตใจอยู่นั่นเอง แต่ถึงกระนั้นเด็กแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ในค่านิยมบุคลิกภาพ เพราะต่างมีลักษณะเฉพาะของตนและมีประสบการณ์ทางครอบครัวไม่เหมือนกัน

การเตรียมตัวรับบทบาทพ่อแม่

ทัศนคติต่อการมีบุตร

แม้จะมีหลักฐานแสดงให้เห็นแล้วว่า เด็กในครรภ์มีระบบประสาทแยกต่างหากจากของแม่ กล่าวคือ ระบบประสาทของแม่และลูกไม่ได้ติดต่อกันโดยตรงก็จริง แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันว่า อารมณ์ของแม่ขณะตั้งครรภ์อาจมีผลทางอ้อมแก่สรีรวิทยาของเด็กทารกก่อนคลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติที่แม่มีต่อบุตรก่อนเกิดนั้น จะมีผลกระทบต่อกระทั่งไปถึงอารมณ์และการปฏิบัติของแม่ต่อเด็ก อารมณ์และการปฏิบัติของแม่นั้นจะกระทบกระเทือนต่อบุคลิกภาพของเด็กในระยะต่อไปอีกทอดหนึ่งด้วย ยกตัวอย่างเช่น แม่ที่ไม่มีความขี้ระแวงจะได้เด็กตั้งแต่ก่อนเกิดแล้ว จะเนื่องจากเหตุผลใดก็ตาม เมื่อเด็กนั้นเกิดมา เด็กก็จะรู้สึกได้ว่าแม่ไม่มีความต้องการตน ซึ่งยังผลให้เด็กได้รับความขี้สงสัยใจตั้งแต่แรก ผลที่ได้จึงกล่าวอาจเป็นอุปสรรคอีกนานปีการต่อพัฒนาการของเด็กในระยะต่อมา

เท่าที่สอบถามแม่ในตำบลนาข่า ไม่ปรากฏว่ามีการกล่าวถึงพิธีขวัญเด็กที่อยู่ในครรภ์จากการบรรยายของ เสฐียรโกเศศ เกี่ยวกับประเพณีเก่าของไทยตั้งแต่เกิดจนตาย ก็มีได้พูดถึงการปฏิบัติดังกล่าวเช่นเดียวกัน มีอยู่หลายประเทศที่มีพิธีขวัญเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เช่น ในประเทศญี่ปุ่น เมื่อสตรีตั้งครรภ์ได้ครบสองหรือสามเดือน สามหรือญาติผู้ใหญ่ก็จะทำพิธีมอบ "ออบ" หรือผาคาคทองให้ คนญี่ปุ่นถือว่า "ออบ" นี้จะช่วยของกันมิให้เด็กในครรภ์โตเกินไป และถือว่าพินเป็นเครื่องแสดงถึงความเต็มใจในการที่เด็กจะเกิดมาเป็นเครือญาติด้วย แม้ว่าประเพณีในสังคมไทยจะไม่มีพิธีขวัญเด็กอย่างเป็นทางการตั้งแต่เด็กยังอยู่ในท้องของแม่ แต่พ่อแม่ตลอดจนสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัวก็อาจเตรียมตัวเตรียมใจต่าง ๆ กัน เพื่อรับรองสมาชิกหน้าใหม่ ซึ่งเป็นการยืนยันทางจิตวิทยาได้เป็นอย่างดี อาจยกกริยาหรือทัศนคติ

* E. Hurlock, Child Development, Mc-Graw-Hill Book Company, Inc: New York, 1961
 † เสฐียรโกเศศ, ประเพณีเก่าของไทย บริษัทแพรววิทยา พ.ศ. ๒๕๐๐.

ต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะของพ่อแม่ที่ลูกในท้อง มีความสำคัญยิ่งต่อสุขภาพจิตของผู้เป็นมารดาทั้งระยะยาวโดยทางอ้อมแก่บุตรในท้องด้วย

โดยทั่วไป สังคมตำหนิว่าถ้าการที่ผู้หญิงสามารถมีบุตรได้และต้องเลี้ยงดูเด็กนั้นเป็นหน้าที่ตามธรรมชาติ ใครที่ไม่มียุทธของตนเองแม้จะชอบควบคุมธรรมเลียงก็ตาม ยินยอมไม่ได้ว่าตนทำหน้าที่ของพ่อแม่โดยสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ทั้งพ่อและแม่จะแสดงความตื่นเต้นที่ใจ เมื่อทราบว่าตนจะมีบุตร โดยเฉพาะในท้องแรก แต่ในขณะเดียวกันก็แสดงความวิตกกังวลกลัวว่าจะคลอดลำบากบ้าง กลัวแท้งก่อนกำหนดบ้างและกลัวว่าการคลอดจะเป็นอันตรายต่อชีวิตบ้าง กลัวลูกที่เกิดมาจะไม่ปกติพิการอย่างใดอย่างหนึ่งบ้าง ส่วนความตื่นเต้นที่ใจและความวิตกกังวลหวาดกลัวนั้นจะมีมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ที่สำคัญคือ องค์ประกอบที่ว่า ลูกที่กำลังเกิดเป็นลูกคนแรกหรือไม่ ถ้าใช่ ก็เกือบไม่มีข้อยกเว้นเลยที่พ่อแม่จะไม่ที่ใจ และในเวลาเดียวกันแม่ก็กลัวว่าตนจะเป็นอันตรายในการคลอด เพราะยังไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน แต่ถาลูกที่จะเกิดเป็นลูกคนหลัง ๆ แม่จะคลึงความหวาดกลัวลง ตัวอย่าง แม่คนหนึ่งกล่าวว่า “เมื่อฉันท้องลูกคนแรก ฉันถึงกลัวทั้งที่ใจ แต่ท้องหลังมีแต่ความที่ใจ” องค์ประกอบต่อไปที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของพ่อแม่ก็คือ ความถ่วงของลูกที่เกิดแล้วกับลูกคนต่อไป ถาลูกที่จะเกิดมาจนเกินไป ก็อาจทำให้แม่เกิดความลำบากในการเลี้ยงดูลูกด้วยนมบ้าง ทำให้เศรษฐกิจของครอบครัวคลอนแคลนลงบ้าง อาทิ เช่น แม่คนหนึ่งกล่าวว่า “มีลูกคนหนึ่งจนไปเจ็บ” นอกจากนั้นเพศของเด็กก็นับว่าเป็นองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่ง ถ้าพ่อแม่มีลูกเป็นเพศใดเพศหนึ่งหลายคนแล้ว ก็มักปรารถนาให้ลูกที่จะเกิดใหม่เป็นอีกเพศหนึ่ง อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ปรากฏที่น่าสนใจ ความโน้มเอียงที่อยากให้มีลูกคนห่วยเป็นชาย ก็จะโตกล่าวต่อไปนี้ ทั้งพ่อและแม่มีความยินดีและต้อนรับลูกที่เกิดใหม่ ไม่ว่าจะเกิดมาเป็นเพศใด “นึกว่าคลอดได้หญิงก็เอา ชายก็เอา” องค์ประกอบอีกประการหนึ่งที่ควรกล่าวถึงก็คือความสัมพันธ์ของแม่ที่มีต่อสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เช่น ต่อพ่อของเด็ก ญาติพี่น้อง โดยเฉพาะความรักแม่มีต่อพ่อ ที่ตำหนิว่า แม่ทุกคนมีความเคารพและยกย่องนับถือผู้เป็นสามี และถือว่าเป็นผู้ที่ควรให้ความเคารพสูงสุดในบ้านนอกเหนือจากปู่ตายาย สามีโดยปกติ คือหัวหน้าครอบครัว เป็นช่างทำหน้า ส่วนภรรยาหรือผู้หญิงก็คือช่างเท้าหลัง สามีจึงมักทำหน้าที่ในการตัดสินใจหา

ต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งเรื่องการมีบุตรด้วยองค์ประกอบสุดท้ายที่นับว่ามีความสำคัญต่อการกำหนด
ทัศนคติของแม่ ก็คือ ความหวังที่แม่ตั้งไว้ต่อเด็กในท้อง แต่ในคำขอลาข่าเกออบทกคนตั้งความ
หวังไว้ว่า ลูกที่เกิดมาจะได้เห็นทพของตอนยามแก่เฒ่า ด้วยเหตุที่ความหวังไว้นั้น แม่
จึงมีความสุขที่จะเฝ้ารอคอยการเติบโตของเด็กแม่ตั้งแต่ยังอยู่ในท้องของตน

การปฏิบัติตนของแม่ก่อนคลอดในด้านอาหารและการทำงาน

ส่วนใหญ่แม่รายงานว่า ระหว่างตั้งครรภ์ ไม่มีการห้ามขงคัยในเรื่องการกินอาหารแต่
อย่างไรก็ เชื่อกันว่า ถ้าแม่กินอาหารมากเกินไป เด็กจะใหญ่และทำให้คลอด
ลำบาก นอกจากนี้ไม่มีการห้ามพิเศษแต่อย่างใด ในเรื่องการทำงานของผู้หญิงท้อง นี้ตั้งแต่
เริ่มท้องอ่อน ๆ ไปจนกระทั่งครบกำหนดคลอด มีแม่อยู่เพียง ๓-๔ ราย เท่านั้นที่รายงานว่ามีการ
เปลี่ยนแปลงในการทำงาน ระหว่างตั้งครรภ์ ในระยะใกล้กำหนดคลอด แม่จะต้องงค
ทำงานที่ออกแรงหนัก เช่น ยกของ เพราะเกรงว่าอาจทำให้แท้ง หรือคลอดเด็กก่อน
กำหนดได้

จากการสอบประวัติการทำงานของแม่ตั้งแต่ก่อนแต่งงาน ส่วนใหญ่แม่ที่คำขอลาข่าไม่
ได้ทำงานนอกบ้านอย่างแม่ชาวอเมริกันในกลุ่มตัวอย่างของเซียร์และคณะ งานส่วนมากที่
แม่ในคำขอลาข่าทำก่อนแต่งงาน ก็เป็นไปในบ้านช่วยพ่อแม่ทำนา คำขาย เมื่อแต่งงานแล้ว
โดยลักษณะของงานก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ยังต้องผูกพันอยู่กับการทำนาและทำมา
คำขายอยู่นั่นเอง หากเปลี่ยนจากการช่วยพ่อแม่มาเช่นแรงสำคัญให้สามี เนื่องจากอาชีพ
หลักของชาวคำขอลาข่า คือ การทำนา ที่อยู่อาศัยก็ติดอยู่กับไร่นา ชาวคำขอลาข่าจึงมีทัศนคติใน
การทำงานว่า "อยู่น่าจะอยู่เฉย ๆ ไม่ได้" แม่ที่คำขอลาข่าในกลุ่มตัวอย่างทุกคนจึงไม่
เห็นว่ามี การเปลี่ยนแปลงอย่างไรในการทำงานเมื่อแต่งงานแล้ว เพราะยังคงต้องทำงานใน
ลักษณะที่คล้ายคลึงกันอยู่ เพียงแต่หลังแต่งงานแล้ว มีอิสระมากขึ้นและเหนอยน้อยลง
เนื่องจากมีหนาทอน ๆ ทางบ้านที่จะต้องรับผิดชอบและสามารถรับหน้าทส่วนใหญ่ ในการทำนาแทน
การทงทงและการมีลูกอาจทำให้แม่ที่คำขอลาข่าต้องหยุดทำงานหนัก เช่น ทำนาทำไร่ไป
ชั่วระยะเวลาหนึ่ง อย่างไรก็ตาม หลังคลอดแล้วแม่ก็จะกลับไปทำงานได้ตามเดิม จึงอาจกล่าวได้ว่า
แม่ที่คำขอลาข่าไม่เกิดความรู้สึกแต่อย่างใด ว่าการมีลูกจะทำให้เกิดอุปสรรคต่อการทำงาน

ของคนที่เกิดในต่างแดนจากที่เขยรรและคณะได้พบกับแม่ชาวอเมริกันบางพวกในกลุ่มตัวอย่าง สำหรับแม่ชาวอเมริกันดังกล่าว เห็นว่าการมีลูกหมายถึงการที่แม่ต้องพักงานไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรือมีภาระหนักของภาระอาชีพนั้น ส่วนการทำงานของแม่ที่ค้าขายค้าไม้ไผ่ได้เป็นงานที่ของทำตามข้อบังคับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ หากเป็นไปได้เป็นอย่างดี เพราะการทำงานนั้นเป็นกิจการของตนเอง คือทำไร้ไรนาในที่กินของตนเอง หรือเช่าที่คนอื่นเขามาทำ แม่บางรายในกลุ่มตัวอย่างแสดง ความไม่สบายใจอยู่บ้าง ในเรื่องฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวและลูกที่เกิดขึ้นมากกว่าที่จะแสดง ความวิตกกังวลในเรื่องที่จะต้องละอาชีพเพราะการมีลูก ตัวอย่างคำตอบของแม่รายหนึ่ง "เมื่อจะมีลูก ฉันวิตกกังวลอยู่แต่ว่าจะทำให้กินไม่พอเท่านั้น"

ความเชื่อถือเกี่ยวกับพฤติกรรมของแม่ซึ่งอาจยังผลให้เกิดแก่บุตรในท้อง

มีความเชื่อบางอย่างที่ค้าขายค้าไม้ไผ่เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้หญิงท้อง ที่อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อลูกของตน แม่ที่ค้าขายค้าไม้ไผ่เชื่อว่าถ้าท้องท้อง แม่พยายามระวังรักษาจิตใจของตนให้สะอาดบริสุทธิ์ไม่ทำบาปกรรมใด ๆ เช่น ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ลูกที่เกิดขึ้นจะเป็นเด็กที่มีอาการครบสามสิบสอง เชื่อกันว่าหากแม่กระทำบาปอย่างหนึ่งอย่างใดขณะท้องจะยังผลร้ายให้เด็กแก่เด็กที่อยู่ในท้อง ผู้หญิงท้องจะต้องระมัดระวังเกี่ยวกับการพูดนินทาว่าร้ายผู้อื่น โดยเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์ความผิดต่าง ๆ ของผู้อื่น เพราะอาจกระทบกระเทือนถึงลูกในท้องของตนได้ ความเชื่อเช่นนี้คล้ายคลึงกับแม่ชาวเม็กซิกันที่เมืองจิคาลาลาฮัวคา และแม่ชาวชวา ที่เมืองมอดโจโกวโต กล่าวตามลำดับ คือ เป็นที่เชื่อกันที่เมืองจิคาลาลาฮัวคาว่าถ้าท้องแม่ต้องเกิดเห็นจันทร์คราสลูกจะเกิดมาพิการเพราะขาดความชื่น และผู้หญิงท้องจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษเกี่ยวกับการพูดถึงผู้อื่น การนินทาว่าร้ายและการก้าวร้าวผู้อื่นจะกระทบกระเทือนถึงเด็กในท้อง ส่วนที่ชวา ระหว่างภรรยาท้องจะมีข้อห้ามไม่ให้สามีทำการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตแต่อย่างใด เพราะกลัวว่าขาดผลซึ่งผู้อื่นได้รับจากการกระทำของสามีจะปรากฏแก่ลูกในท้องของภรรยาด้วย แต่หากเกิดไปฆ่าสัตว์ขึ้นมาโดยบังเอิญก็ต้องทำพิธีขอโทษ นอก

^๑ B. B. Whiting (Editor), Six Cultures, John Wiley & Sons, Inc: New York & London, 1963.

^๒ H. Geertz The Javanese Family; a study of kinship and socialization, The Free Press of Glencoe: New York, 1961

จากนั้นตัวภรรยาเองระหว่างท้องจะต้องระมัดระวังรักษาอารมณ์ของตนให้มาก เพื่อที่จะได้

ไม่โกรธหรือปฏิบัติไม่ดีต่อผู้ใด เพราะเกรงว่าจะกระทบกระเทือนถึงลูกในท้อง

นอกจากนี้แล้ว แม่ที่ตาขาน่าเข้ายังมีความเชื่ออีกอย่างหนึ่ง คือ เชื่อว่า การเตรียมของ

ใช้สำหรับเด็กให้สมบูรณ์ก่อนจะคลอดนั้นอาจทำให้เกิดอันตรายต่อเด็กเองได้ เช่น ทำให้

เด็กเสียชีวิต ดังกล่าวแล้วในเล่มที่ ๑ บทที่ ๑๑ ฉะนั้นถึงแม้ว่าอาจมีการเตรียมเข้าของ

สำหรับเด็กก่อนข้างเพื่อถนอมความฉลาดลูก เช่น การเตรียมเย็บเขาระหรือเมาระ เขาก็จะทำ

เป็นเคล็ดไว้ กล่าวคือ เย็บเขาระหรือเมาระโดยเขี่ยปากถุงเขาไว้และยังไม่ยัดก้อน ต่อเมื่อ

เด็กเกิดมาเรียบร้อยผ่านอันตรายแล้ว จึงได้ยัดก้อนและเย็บปากถุงเมาระ

ทัศนคติที่มีต่อเพศของเด็กที่จะเกิด

กล่าวโดยทั่วไปทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อลูกในท้องนั้น ไม่มีการแตกต่างกันอย่างใด

ทั้งพ่อและแม่แสดงความยินดีและตั้งตาคอยการเกิดของเด็ก และรู้สึกมีความสุขความ

พอใจ ในขบขาทใหม่ของตนจะใคร่บั้นนักคือ ขบขาทที่จะต้องเป็นพ่อแม่เด็กอย่างสมบูรณ์

ส่วนใหญ่แม่ในกลุ่มตัวอย่างรายงานว่าทั้งตนและสามีอยากให้ลูกคนโตเป็นชายมากกว่าหญิง

เหตุผลสำคัญที่เลือกคือเพื่อจะได้สืบสกุล เหตุผลอื่นก็มี เช่น ลูกชายเลี้ยงสหายเมื่อโตไม่ต้อง

คอยห่วงกังวลระวังรักษาชื่อเสียงเหมือนลูกผู้หญิง และจะได้ช่วยเรียนให้ทุกสกลแก่แม่ แม่บางราย

รายงานว่า ตนเคยมีน้องผู้หญิงมามาก เกิดความเขื่อ อยากได้ลูกชายแทน อย่างไรก็ตามก็

ยังมีแม่อีก ๓ พวก พวกหนึ่งอยากให้ลูกสาวสำหรับลูกห่วย เพื่อจะได้ช่วยเลี้ยงน้องและแบ่ง

เวลาภาระทางบ้านจากแม่ บางรายก็อ้างว่าอยากให้ลูกหญิง เพราะไม่ชุกชนเด็กชายชนกว่า

และว่าอยาก ส่วนแม่อีกพวกหนึ่งไม่แสดงว่าชอบเพศใดมากกว่ากัน แสดงความปรารถนา

ทั้งลูกชายและลูกสาวเท่าๆกัน ส่วนมากแม่เหล่านั้นกล่าวว่า ไม่ว่าจะ เป็นหญิงหรือชายก็ต้อง

เลี้ยงดู เพราะเป็นลูก "ได้ผู้หญิงก็ดี ผู้ชายก็ดี ไม่รักลูกแล้วจะไปรักใคร่"

เมื่อได้ซักถามแม่ต่อไปว่า มีการทำอย่างใดหรือไม่ เพื่อให้ได้ลูกเป็นเพศที่ตน

ต้องการ แม่ส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างรายงานว่า ไม่เคยทำสิ่งใด มีแม่อยู่เพียง ๓ ราย

ทักถามว่าคนเคยทำร้ายหนึ่ง ใช้วิธีขอลูกจากหลวง พ่อโสธรที่จังหวัดสระบุรี ซึ่งอยู่ไกลเคียงกับจังหวัดชลบุรี หลวงพ่อโสธร องค์คนเฒ่า องค์พระพุทธรูปซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของชาวจังหวัดกันนั้น และจังหวัดใกล้เคียงอีกด้วย แม่อีกรายหนึ่งบอกว่าตอนทนต์แพทของไปทำบุญอุทิศของฝั่งลูกนิมิต และไปอธิษฐาน ให้ลูกที่จะเกิดมาได้เป็นชายหน้าตาสวยและเฉลียวฉลาด

ทัศนคติต่อการขอเด็กมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม

แม้ว่าการเกิดของเด็กจะถือเป็นเรื่องธรรมชาติ และคู่สามี ภรรยาทุกคู่หวังว่าจะมีลูก เขาไว้วางใจแต่ก็ยังเป็นที่น่าสนใจที่จะซักถามแม่ต่อไปว่า ถ้าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นหมั้น ไม่สามารถมีลูกได้ แม่จะมีความรู้สึกหรือความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องนี้ ปรากฏว่า แม่พวกหนึ่ง แสดง ความรู้สึกเสียใจ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นหมั้น ในหมั้นแม่พวกนี้บางราย คิดว่า ตอนอาจะมีร่างกายไม่สมประกอบอย่างใดอย่างหนึ่ง และยังได้ออกว่าความพิการดังกล่าวเป็นเรื่องของกรรมที่กำหนดไว้ บางรายเห็นว่าถ้าตนไม่มีลูก อาจทำให้เกิดความลำบากต่อไปภายหลังเพราะขาดทัพพ บางรายแสดงความรู้สึกเสียใจ เพราะไม่สามารถมีลูกไว้สืบสกุล ส่วนแม่อีกพวกหนึ่งกล่าวว่าคนรู้สึกเฉยๆ แม้จะรู้สึกว่าไม่อาจมีลูกได้ อย่างไรก็ตามแม่ทั้งสองพวกนี้แสดง ความปรารถนาที่จะไปขอลูกคนอื่นมาเลี้ยง คำตอบของแม่บางรายในเรื่องความคิดเห็นที่จะขอลูกคนอื่นมาเลี้ยงคุณนั้น แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของแม่เหล่านั้นในเรื่องบุตรบุญธรรมได้เป็นอย่างดี

แม่รายหนึ่งตอบว่า "...ถ้ายังไม่มี (แม้จะทำพิธีขอลูกต่อเจ้าซึ่งสถิตยอยู่ ทศกาลแล้วก็ตามก็ยังไม่ได้ผล) ก็ขอเด็กคนอื่นมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม จะรักให้เหมือนลูกแท้ๆ ของตน"

แม่อีกรายหนึ่ง "...คิดเสียว่าแล้วแต่บุญแต่กรรม เมอมมีไม่ได้แล้วกันไป จะขอเด็กหรือลูกคนอื่นมาเลี้ยงไว้เป็นลูกโดยไม่รังเกียจ ถือว่าคนทีเลี้ยงเด็กไว้แล้วไม่รักจริงๆ ให้เหมือนลูกของตนเป็นคนใจร้าย และตั้งใจว่าจะเลี้ยงเพื่อฝากฝังฝากไซ้เมื่อแก่เฒ่าลง"

แม่อีกรายหนึ่ง “...บางท้ออาจจะขอลูกคนอนมาเลี้ยงสักคนหนึ่งเพื่อเป็นลูกบุญธรรมและ
ไม่คิดออกศัลใดๆ ในเค็คนนเลย”

แม่อีกราย “คนที่เขาไม่มีลูก เขาก็อยากได้ลูกคนอนมาเลี้ยง ถ้าเรารักมันให้
เหมือนลูกเราจริงๆ ก็เหมือนกับมีลูกของตัวเอง”

คำตอบของแม่แต่ละรายซึ่งแสดงทัศนคติที่ต่างกันต่อการขอลูกบุญธรรมมาเลี้ยง ทั้งยก
มากล่าวแล้วข้างต้น สะท้อนให้เห็นความจริงอย่างหนึ่งในสังคมไทย นั่นก็คือ การยอมรับ
เด็กเป็นอย่างไร ในฐานะเป็นลูกบุญธรรม การขอลูกของญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงก็มาเลี้ยง
ไว้เป็นบุตรบุญธรรม หรือไม่กรับมาเลี้ยงก็ให้อยู่ในบ้านเป็นระยะเวลาสั้นๆ นั้น นับเป็น
ปรากฏการณ์ที่ทราบกันดีในวัฒนธรรมไทย อย่างไรก็ตามความเป็นจริงชาวชนบทเช่น
ที่หน้าบ้าน ไม่มีการขอลูกบุญธรรมมาเลี้ยงบ่อยนัก ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่แม่ที่ขายลูกโดยเฉพา
แม่ในกลุ่มตัวอย่างมีลูกของตนเองพร้อมอยู่แล้ว ในบรรดาแม่ ๒๗ ราย ปรากฏว่ามีแม่อยู่
เพียงรายเดียวเท่านั้นที่ไม่มีลูกของตนเอง และได้ขอเด็กหญิงคนหนึ่งมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม
จากการสังเกตโดยใกล้ชิด ผู้เขียนเห็นว่าแม่และลูกบุญธรรมคนนั้นมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน
อย่างสนิทใจ แม่บุญธรรมแสดงความรักใคร่ห่วงใยต่อลูกเลี้ยงนั้นเหมือนเป็นลูกแท้จริง
ของตน

นอกจากนั้นก็มีแม่อีก ๓ ราย ที่ตอบอย่างตรงไปตรงมาว่า ตนไม่อาจบอกความรู้สึก
ต่อเรื่องการเป็นหมันนี้ได้ เพราะเหตุการณ์เช่นนี้ไม่เกิดขึ้นในชีวิตของตน เช่นแม่
รายหนึ่งตอบว่า “ไม่เคยคิดถึงเรื่องการไม่มีลูก ไม่รู้ว่าตัวจะรู้สึกอย่างไร เพราะพอ
แต่งงานก็มี และเคยวนมีลูกถึง ๑๐ คน” และยังมีแม่อีก ๒ ราย ที่แสดงความพอใจ
ถ้ารู้ว่าตัวไม่มีลูก แม่รายหนึ่งให้เหตุผลว่า พอใจเพราะจะได้ไม่มีภาระยุ่งยากเพราะตน
รู้สึกเบื่อเวลาเห็นลูกคนอน อีกรายหนึ่งกล่าวว่า ตนต้องเลี้ยงน้องมาก จึงรู้สึกเบื่อเด็ก

สรุป

เนื่องจากแม่ที่ขายลูกน้ามีการเตรียมใจที่จะรับบทบาทของการเป็นมารดาอย่างเต็มที่
การตั้งท้องจึงเป็นความสุขของแม่ทุกคน ในบรรดาแม่เหล่านี้ ส่วนใหญ่ไม่เคยทำสิ่งใดเพื่อให้
ได้ลูกเกิดมาเป็นเพศที่ตนต้องการเลย โดยให้เหตุผลว่าไม่ว่าลูกจะเกิดมาเป็นเพศใด ตนก็ต้อง

ให้ความรักและการฟูมฟักทะนุถนอมเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามก็เห็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม่แม่จะอ้างเหตุผลทั้งกล่าว แต่เมื่อถามตรง ๆ ว่า ต้องการลูกชายหรือลูกสาวมากกว่ากัน แม่ที่ค้าขายน่าจะส่วนมากแสดงความปรารถนาในบุตรชายด้วยเหตุผลต่างๆกัน แม่ทุกคนตั้งความหวังไว้คล้ายคลึงกันว่า ลูกที่เกิดมานั้นจะเป็นทพของพ่อแม่ได้

การปฏิบัติต่อเด็กเมื่อแรกคลอด

โดยทั่วไปตอนคลอด แม่ในท่าขนาบซ้ายเกือบทกราย ยกเว้นแต่เพียงรายเดียว คลอด
 บนรถเข็น และใช้หมอนค้ำแยเป็นค้ำคอดอก ขณะคลอดก็จะมีพร้อมทั้งสามี ญาติผู้ใหญ่ และ
 พี่น้องใกล้ชิด เพราะการคลอดที่บ้านช่วยให้แม่เกิดความสบายใจและมีความรู้สึกอบอุ่นกว่า
 คลอดที่โรงพยาบาลหรือที่อื่น ด้วยเหตุที่แม่ในตอนมีท้องแรก ๆ มีความวิตกกังวลหลายแง่
 ความประการทั้งกล่าวมาแล้ว แม่จึงมักต้องการความแน่ใจในเรื่องความอบอุ่น ความรักและ
 ความปรารถนาดีจากสามี พ่อแม่ ตลอดจนญาติผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดสนิทสนม การแนะนำ
 ญาติผู้ใหญ่เหล่านี้ ในเรื่องการปฏิบัติตัวต่อเด็กตั้งแต่อยู่ในท้องจนคลอดออกมาแล้วก็ดี จึงมี
 ส่วนช่วยแม่ในด้านจิตใจเป็นอย่างดี เพราะทำให้แม่ผ่อนคลายทั้งเครียดอันเนื่องมาจากความ
 วิตกกังวลต่าง ในประเทศอินเดียและในประเทศไทยบางภาคก็มีการปฏิบัติทำนองเดียวกัน
 กล่าวคือ หญิงที่จะคลอดก็จะมีสามีพาตนไปคลอดเรือนมารดาของตน เพราะแน่ใจว่า
 ตนจะได้รับความรักอบอุ่นดีกว่าและคลอดง่ายกว่า เนื่องจากจิตใจสบายและรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย
 แม่เกือบทกรายที่ขนาบซ้ายมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามธรรมเนียมพิธีการต่าง ๆ เท่าที่
 จะได้รับการแนะนำจากพ่อแม่ทางฝ่ายตนก็ดี ทางฝ่ายสามีก็ดี ตลอดจนจากญาติผู้ใหญ่ของตน
 โดยเฉพาะในการคลอดท้องแรก สิ่งใดที่ปฏิบัติกันมาและถือว่าถูกต้องเป็นสิริมงคลต่อเด็ก
 ที่เกิด แม่ก็จะรีบไว้ปฏิบัติตามเกือบทั้งสิ้น แม้วางครั้งจะเป็นการกระทำตามโดยที่แม่เองก็
 ยังไม่เข้าใจในเหตุผล อย่างไรก็ตามการปฏิบัติตามคำแนะนำจากญาติผู้ใหญ่ซึ่งคำนึงมา
 เป็นประเพณี ช่วยให้จิตใจของแม่สบายและลดความวิตกกังวลใจลงไปได้มาก ข้อมูลที่ได้
 จากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้จะสนับสนุนข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้วเป็นอย่างดี

การปฏิบัติต่อเด็กเมื่อคลอด

จากข้อมูลที่ได้ในการสัมภาษณ์แม่ชาววนาข่า ปรากฏว่า เมื่อเด็กคลอดพ้นจากครรภ์
 มารดาที่โบราณเรียกกันว่า เด็ก "ตกฟาก" นั้น แท้จริงแล้วหมอนค้ำแยค้ำคอดอกไม่ได้
 ปล่อยให้เด็กตกลงมากระทบพื้น ซึ่งแต่ก่อนมักจะทำด้วยฟาก คือ ไม้ไผ่ขยให้แบน เขา

จะรักษาผ้าหนา ๆ เช่นผ้าที่นอนลงไปไว้เพื่อรองรับตัวเด็ก เมื่อเด็กพนออกมากจะรับเอาผ้าห่มคลุมตัวเด็กไว้ไม่ให้ถูกลม ด้วยเชือกนั้นมาแต่โบราณว่าถ้าปล่อยไว้ให้เด็กกระทบลมแม่จะเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม เด็กอาจจะเจ็บตรพิษหรือสรพิษ คือ มีอาการชกมือเท้ากำและอาจตายได้จากนั้น หมอตำแยจะอมเต็กให้จนจนกว่าแล้วเขานวลวงปากเต็กเพื่อควักเอาเมือกหรือเลือดในปากออก เมื่อจนถ้าไม่ควักออกมาทันที เต็กจะหายใจไม่สะดวก ซึ่งโบราณเรียกกันว่า "สำลักน้ำคร่ำ" เมื่อควักเมือกออกจากปากเต็กแล้ว ถ้าเต็กยังไม่ร้องเขาจะตักนมเต็กให้แรงพอสมควรเพื่อช่วยให้เต็กร้อง เมื่อเต็กร้องออกมาได้แล้วก็เอาผ้าห่อตัวเด็กไว้ให้ไ้รับความอบอุ่น

สำหรับการปฏิบัติในขั้นต่อไป เสฐียรโกเศศ ได้บรรยายไว้ว่า "ลางรายในตอนนั้นเอานาฝงและทองคำเปลวซึ่งเตรียมหาไว้กวาดที่โคนลิ้นเต็กว่าเป็นทางกันโรคตานทราย วิธีกวาดเต็กด้วยนาฝงและทองคำเปลวจะมีทำกันบ้างแต่ชาวบ้านที่เข้าใจ และมักใช้นาฝงเคอนหัวซึ่งถือว่าเป็นนาฝงดี" อย่างไรก็ตามที่ปรากฏในข้อมูลซึ่งได้รับจากการสัมภาษณ์แม่ในกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีแม่คนใดรายงานว่ามีกรกวาดเต็กแรกเกิดด้วยนาฝงและทองคำเปลว

การตัดสายสะดือ

เมื่อรกออกมาเรียบร้อยแล้ว หมอตำแยจะจัดการตัดสายสะดือเต็ก เสฐียรโกเศศ^๑ รายงานถึงเรื่องนี้ว่า ตามประเพณีเก่าของไทยนั้น เขาใช้เชือกหรือค้ายกียผูกสายสะดือเป็นสองเปลว รัดให้แน่น ทั้งให้มีระยะว่างระหว่างกลางสำหรับตัด ทดของผูกให้แน่นก็เพื่อไม่ให้เลือดเดินไ้สะดวกเต็กจะไ้ใครสักขา ไม่รู้สึกเจ็บปวดเวลาถูกตัดสายสะดือ เวลาตัดสายสะดือ เขาใช้ผิวไม้รวกหรือไม้ไผ่ตัด ห้ามตัดด้วยเหล็กมีคม ส่วนวิธีตัดนั้น เขาใช้ก้อนดินรองรับสายสะดือข้างเชิง หรือบางทีใช้แฉ่งไพลแทนก้อนดินก็มี แล้วจึงเอาผิวไม้รวกตัด คือถูกสายสะดือตอนระหว่างกลางตรงที่รูกไว้ให้ขาออกจากกัน เขามักตัดให้เหลือสายสะดือยาว เพราะถ้าให้เหลือจนขาดสิ้นเกินไป เต็กจะเลือดออกมากเพื่อของกันไม่ให้สายสะดือเน่า เขาก็จะใช้ขมิ้นสด ๆ ฝนหรือตำพอก จากรายงานการสัมภาษณ์แม่ที่หน้าห้า จะเห็นได้ว่าวิธีการที่หมอตำแยตัดสายสะดือเต็กนั้น ยังคงเป็นไปตามประเพณีที่เคยทำกันมาแต่ดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ส่วนมากยังคงตัดสายสะดือเต็กด้วยผิวไม้ไผ่หรือไม้รวก บางรายหมอตำแย

^๑ เสฐียรโกเศศ ประเพณีเก่าของไทย บริษัทแพรววิทยา พ.ศ. ๒๕๑๐ หน้า ๕๕

จะเอาอันกินจากแม่เต่าไฟรองเสี้ยก่อนจึงจะตัด โดยถกกันว่าเต่าจะไ้รอยูรกิน เหมือน
 ก้อนดินก้อนทรายไม่ร้องไม่กวน บางรายรายงานว่า หมอคำแยใช้ดินสอดพองหรือก้อนถ้ำ
 รอง ในท้องแรกหมอคำแยมักตัดสายสะดือเต็กด้วยนิ้วไม้ไผ่ แต่ตอนท้องหลัง ๆ ใช้กรวยไกร
 ตกเฉย ๆ ก็มี เวลาตัดสายสะดือเขามักตัดให้เหลือสายสะดือยาวพอควรร เพราะถ้าให้เหลือ
 ขนาดสั้นเกินไป เมื่อตัดแล้วเลือดจะออกมาก แม้ส่วนมากรายงานว่า ต่อจากนั้นหมอคำแย
 เอาขมิ้นผสมกับขานาปูนจิมสะดือเพื่อขังกันมิให้สะดือเน่า แล้วจึงโรยสะดือเต็กด้วยดินสอดพอง
 ผสมกับพริกไทยบด การโรยสะดือเต็กด้วยดินสอดพองก็หรือด้วยการผสมดินสอดพองกับพริก-
 ไทยบดก็ ทำกันเพื่อให้สะดือเต็กแห้งเร็วขึ้น แต่เป็นที่น่าสนใจกว่าในท้องหลัง ๆ หมอคำแย
 เริ่มวิธีรักษาใหม่ ๆ เข้ามาปนกับวิธีเก่า ๆ กล่าวคือ อิทธิพลของการแพทย์แผนปัจจุบัน
 ได้เข้ามาพัวพันกับการปฏิบัติต่าง ๆ ในชีวิตชนบทมากขึ้น รวมทั้งในเรื่องนี้ด้วย แม้บางราย
 รายงานว่าได้มีการใช้ผงโรยสะดือเช่นที่ใช้กันตามโรงพยาบาล ซึ่งอาจหาซื้อได้ตามร้านยา
 ทั่วไปในเมืองชลบุรีนเอง เมื่อโรยสะดือเต็กแล้วเขาจะเอาผ้ารัดท้องเต็กกันไว้ไม่ให้สายสะดือ
 ทรุดไ้เลือนจากที่

ในบางวัฒนธรรมถือว่าการตัดสายสะดือเต็กเมื่อแรกคลอดเป็นเรื่องที่สำคัญมาก จึง
 ต้องจัดให้มีพิธีการต่าง ๆ ขึ้น เช่น ที่เกาะซามัว มากาเร็ต มีค^๒ รายงานว่า ตาม
 ธรรมเนียมชนบทนั้นหมอคำแยจะตัดสายสะดือเต็กด้วยมีดที่ทำด้วยไม้ไผ่เช่นกัน และคอยให้สาย
 สะดือหลด เมื่อสายสะดือของเต็กหลด เขาก็จะให้สัญญาแก่กันในกลุ่มพวกพ้องให้มีการฉลอง
 ใหญ่ทันที อย่างไรก็ตามไม่มีพิธีการดังกล่าวนี้ปรากฏที่ตำบลนาข่า

การอาบน้ำเด็ก

เมื่อหมอคำแยตัดสายสะดือเต็กเสร็จแล้วก็จะจัดการชำระล้างตัวเต็กด้วยขานาปูน ถ้าเต็ก
 มีไขมันหรือเมือกตามตัวมาก ก็ต้องเอานามะพร้าวทาดตัวเต็กเสียก่อน แล้วจึงจะอาบน้ำชำระ
 ให้สะอาดอีกครั้งหนึ่ง การอาบน้ำเด็กก่อนถึงเคยปฏิบัติกันมาแต่โบราณนั้นยังคงทำกันอยู่เป็น
 ส่วนใหญ่ที่ตำบลนาข่า คือ ผู้ชายนำให้เต็กนั่งเหยียดขาทั้งสองออกไปให้ตรง วางเต็กลง

^๒ Margaret Mead, Coming of Age in Samoa, A Mentor Book, published by the New American Library, 4th printing, April, 1952. p. 23.

ในช่องหว่างแขนง หนึ่งหัวเด็กไปทางปลายเท้า เพื่อจะไต่กลางส่วนตัวและหน้าเด็กให้เด็ก
 เสฐียรโกเศศ กล่าวไว้ตอนหนึ่งในประเพณีเก่าของไทย^๑ ว่าการอาบน้ำเด็กก่อนนั้นไม่ใช่มีจุด
 ประสงค์ชำระล้างเฉย ๆ แต่ต้องมีการคิกแขนขาของเด็กอีกด้วย เพื่อให้เด็กมีแขนอ่อนและ
 ขาตรง การคิกแขนขาของเด็กนั้นทำทุกคราวที่อาบน้ำ วิชาอาบน้ำเด็กขนหน้าแข้งอย่างนี้คงปฏิบัติ
 กันมาเนื่องจากในครั้งโบราณยังไม่มียาชำระ เช่น อ่างสำหรับวางเด็กอาบอย่างนี้ในขณะ
 ปัจจุบัน และยังคงคิกเหลือเป็นประเพณีที่คาบลาขามาช้านานจนถึงเดี๋ยวนี้

การร่อนกระตัง

เมื่อคิกสายสะดือและอาบน้ำเด็กเสร็จเรียบร้อยแล้ว ตามประเพณีโบราณที่ปฏิบัติกันมา
 เสฐียรโกเศศ^๒ บรรยายว่า เขาจะร่อนเด็กวางลงบนหลังกระตัง เพื่อเด็กจะไต่ไม่กลิ้งตก ใน
 ขณะนั้นนางเตรียมมะพร้าวและผาอ่อนไม้แล้วเสร็จ เขาก็จะใส่ผาอ่อน เช่น ผาชัน หรือผาหิม
 รองให้เด็กนอนไปพลาจ ๆ ก่อน ถ้าเป็นเด็กชายเขาจะจิกสุมคินสอดวางไว้ในกระตังด้วย ถ้า
 เป็นเด็กหญิง จะหาเข็มและด้ายเย็บผาวางไว้แทน เขาทำเช่นนี้เพื่อเป็นเคล็ดว่าเมื่อเด็กเติบโต
 ขึ้น ถ้าเป็นชายก็จะไต่รูจากอานเข็มนั้นสืบต่อไป ถ้าเป็นหญิงก็จะไต่รูจากเข็มนกถูกรอย ส่วนที่
 คาบลาขานี้ มีการปฏิบัติตามธรรมเนียมโบราณดังกล่าวนี้ด้วย มีแม่อยู่รายหนึ่งซึ่งรายงาน
 ว่า เวลาคลอดบุตร ใช้กระตังชำระและใส่สุมคินสอดไว้ด้วย แม่บอกแต่เพียงว่า
 ปฏิบัติตามประเพณีโบราณที่เคยทำกันมาแต่ไม่ทราบถึงเหตุผล ผู้เขียนเข้าใจว่าการที่ใส่สุม
 ขวานใส่ไว้ด้วยนั้น ก็คงใช้เป็นเคล็ดเช่นกันว่า เมื่อเด็กเติบโตขึ้นจะได้มีความสามารถทาง
 การช่าง เพราะในสมัยก่อนช่างหาได้ยาก ศิลปการช่างจึงเป็นที่ยกย่องอย่างสูง

ต่อจากนั้น ตามธรรมเนียมโบราณเขาจะจิกใหม่พร่อนขอซอเด็ก การที่จิกใหม่
 พริกการนั้นก็เพราะกลัวกันว่าผีจะมาเอาตัวเด็กไป ในพิธีดังกล่าว หมอตำแยจะยกกระตังที่
 ใส่เด็กอ่อนเขาร่อนเขา ๆ พร้อมกันกล่าวว่า “สามวันลูกผีส่วนลูกคน ลูกของใครรีบไปเน้อ”
 แล้วผู้ทงอยู่ในที่นั้นหนึ่ง ซึ่งจะต้องเป็นหญิงที่เลี้ยงลูกง่าย เป็นคนใจดีและมีความประพฤติดี
 ร้องตอบว่า “ลูกตัวเอง” หรือ “ลูกฉันเอง” หมอตำแยก็จะส่งกระตังเด็กให้ผูนรับไป

^๑ เสฐียรโกเศศ ล.ค. หน้า ๕๘-๖๐
^๒ ด. หน้า ๑๓๔.

ผู้รับจะให้เงินแก้หมอลำแพอเป็นพิธี เสฐียรโกเศศ^๕ กล่าวว่า การที่จิตใหม่พึงขอชอเด็ก
 ในสมัยโบราณนั้น คงเป็นเพราะในสมัยก่อนการรักษาพยาบาลเด็กยังไม่เจริญพอ เด็กที่คลอด
 ในสองสามวันแรกคงตายกันมาก จึงได้พูดว่า ๓ วันลูกผี พอพ้นเขต ๓ วันแล้วจึงค่อยเบาใจ
 ชนบ้าง เลยพูดว่า ๔ วันลูกคน สำหรับการปฏิบัติที่ตายลงมานั้น จะเห็นได้ว่า แม้ความ
 เจริญทางการแพทย์จะเข้าไปถึงตำบลงแล้วก็ตาม คงจะเห็นได้จากข้อมูลที่ว่า แม้บางรายเคย
 มีประสบการณ์ในการคลอดที่โรงพยาบาล กระนั้นความเชื่อตามธรรมเนียมโบราณทั้งอธิบาย
 แล้วข้างต้นก็ยังคงปรากฏอยู่ในตำบลง พิธีการขอชอเด็กก็ยังคงมีปฏิบัติกันอยู่ในบรรดาแม่
 ชาวนาเข้าข้างบางราย พิธีการนี้อาจยังคงถือเป็นธรรมเนียมที่ชาวไทยภาคกลางส่วนใหญ่ยัง
 ปฏิบัติอยู่โดยเฉพาะตามชนบท

เมื่อเด็กคลอดได้ปลอดภัยมา ๓ วัน แล้ว ตามธรรมเนียมโบราณ พ่อแม่จะจัดทำขวัญ
 เด็กในวันนั้น ปรกติแล้วเขาไม่ทำกันใหญ่โต เพราะยังคงเกรงกันว่าผ้อาจย้อนมาเอาตัวเด็ก
 ไปได้ ในการทำขวัญเด็กนี้ เสฐียรโกเศศ^๖ ได้บรรยายไว้ว่า เขาจะจัดทำบายศรีปากชาม
 และมีเครื่องบริวารพลีสำหรับสังเวทพระภูมิเจ้าที่ และคอกไม้บูชาเทียน ส่วนเครื่องสำหรับใช้
 ในการทำขวัญ ก็มี แป้งหอม นำนหอม หรือกระแจะ ข้าวสารบรรจุใส่ในขันสำหรับปัก
 เทียน ๓ เล่ม เสร็จทำขวัญแล้ว ผู้ทำพิธีจะเอาค้ายสายสิญจน์มาเสกผูกที่ข้อมือเด็กทั้งสอง
 ข้าง เรียกว่าผูกขวัญ แล้วให้ศีลให้พรกันตามธรรมเนียม ตอนระยะนี้แม่อาจย้ายเด็กจาก
 กระดังมาลงเปลผ้าก็ได้ แต่ที่ยังคงให้ลูกนอนอยู่ในกระดังต่อไปก็มี พิธีการทำขวัญเด็กคง
 เสฐียรโกเศศบรรยายไว้ในประเพณีเก่าของไทยนี้ ยังคงมีการปฏิบัติกันอยู่ที่ตำบลนาข่า ใน
 บรรดาแม่ ๓๗ รายที่ไทรบุรีสมัยก่อน มีแม่ประมาณครึ่งต่อครึ่งที่รายงานว่าได้มีการทำพิธี
 ดังกล่าวเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ลูกของตน

การเก็บสายสะดือและการฝังรก

สายสะดือ นับแต่วันคลอดไปแล้ว ๓-๗ วัน สายสะดือเด็กส่วนที่ผูกมัดไว้จะแห้ง
 และหลุดออกจากสายสะดือเด็ก ตามธรรมเนียมโบราณ ถ้าหลุดแล้วเขาก็เก็บใส่ไว้ในอับหรือ
 ใต้อาสนะอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วโรยขมิ้นไว้ เหตุผลในการเก็บสายสะดือเด็กนี้ไม่ปรากฏ

^๕ ค.
^๖ ค.

เป็นแต่ทำตาม ๆ กันมา เมื่อเก็บไว้นาน ๆ ก็ถูกทอดทิ้งไม่ใคร่เอาใจใส่จนในที่สุดก็สูญหายไป
 หายไปแล้วก็ไม่ให้นำอะไร ซ้อมลทไ้จากการสัมภาษณ์แม่ จำนวน ๒๗ คน ที่ขายลาน้ำ
 ก็สนับสนุนข้อเท็จจริงนี้ กล่าวคือ แม่เกือบทั้งหมดซึ่งคลอดที่บ้านได้เก็บสายสะดือของลูกไว้
 ในกระป๋องแล้วโรยด้วยขมิ้น เก็บเอาไว้จนหายไปเอง เมื่อหายแล้วก็ไม่ได้เอาใจใส่ต่อไป แต่
 แม่บางรายก็รายงานว่า ไม่มีการเก็บสายสะดือของเด็กไว้ แต่ทั้งพ่อและแม่ช่วยกันฝังสาย-
 สะดือนรวมกับรกของเด็ก มีพิเศษอยู่รายหนึ่งรายงานว่าหลังจากสายสะดือเด็กหลุดแล้วก็เอา
 ไม้ตบปลาเค็มเอาไว้ โดยไม่ทราบเหตุผลว่าเก็บไว้ในลักษณะนั้นเพื่ออะไร ส่วนแม่ที่รายงานว่า
 คลอดที่โรงพยาบาล กล่าวว่าเมื่อหมอดูคสายสะดือเด็กแล้ว หมอห่อสะดือเด็กไว้ เมื่อตอน
 กลับมาบ้านนั้นสายสะดือส่วนที่เหลือของเด็กหลุดแล้วก็ไม่ได้เก็บเอามาบ้าน

เสฐียรโกเศศ^{๑๒} ได้เปรียบเทียบอย่างน่าพิงคคิของชาติต่าง ๆ ในเรื่องการเก็บสาย
 สะดือที่หลุดของเด็กนั้นไว้ อาทิเช่น บางชาติ ถือว่าสายสะดือของเด็กที่หลุดคนเป็นของขลัง
 ค่อยไปภายหน้าเมื่อเด็กเจ้าของสายสะดือเกิดเจ็บป่วยขึ้นมา จะไปค้คสายสะดือกินต่างยา ชาว
 พม่าถือว่าถ้าเอาสายสะดือค้คตัวไปค้คจะทำให้ใคร ๆ มีใจเมตตา ชาวอินคุดบางถิ่นใช้สาย
 สะดือปักกับไข่ให้เด็กกิน เชื่อกันว่าจะทำให้เด็กเฉลียวฉลาด ชาวเกาะเซรัมและเกาะอนทางทะเล
 ใ้ค้คตลอดจนชาวออสเตรเลีย เอาสายสะดือแห้งผูกคอกเด็กเป็นเครื่องวางของกินโรครกไข่เจ็บ
 หรือถ้าเวลาเด็กเจ็บก็ใช้สายสะดือเป็นยารักษาโรค นอกจากนสายสะดือยังช่วยให้เด็กเติบโต
 เร็วและเลี้ยงง่ายหรืออยู่ ช้างยังเป็นเครื่องวางของกินอันตรายเมื่อเวลาเดินทางหรือเข้าสงคราม
 อกค้วย

ส่วนที่ศาลอง ประเทศฟิลิปปินส์ ในเตกเกอร์ และในเตกเกอร์^{๑๓} ก็ได้ค้นพบว่ แม่
 สายสะดือของเด็กจะหลุดแล้ว ชาวพนเมืองทนนก็งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของทารก เขาจะเก็บ
 ห่อไว้ในผ้าและนำไปแขวนไว้ (โดยปักค้แขวนแฉวนหน้าค้) เพื่อให้ลมพัด การทำเช่นนี้
 เชื่อกันว่าจะเป็นเคล็ดช่วยให้บริเวณหน้าอกและท้องของเด็กหนาขน จะไ้ค้สามารถทนความ
 หนาวไ้ เมื่อแขวนไปนาน ๆ ก็มักลมเรือน บางทีลมพัดเอาสายสะดือหลุดสูญหายไปเลยก็มี
 ชาวพนเมืองเผ่าโพเบลเชียน จะห่อสายสะดือเด็กไว้ในรวมกันกับขของพนเองเพื่อ จะไ้ให้เด็ก
 สม่ครสมานกลมเกลียวกัน

^{๑๒}
^{๑๓} W. F. Nydegger and C. Nydegger, "Tarong: an Ilocos Barrio in Philippines,"
 in Six Cultures, edited by Whiting. John Wiley & Sons, Inc: New York, 1963

เมื่อเปรียบคณขของไทยเรา เขาเก็บเอาสายสะดือแห่งของเด็กไว้เป็นนักษระสายยา
 เมื่อใครเกิดเจ็บป่วยหนักกินยาอะไรไม่ทุเลา จึงฝืนสายสะดือแห่งนี้ ให้เป็นนักษระสายแพรก
 ไปกับยาอื่น นอกจากนยงใช้สายสะดือแห่งฝนกับยามะนาวทาแก้พิษแมลงกัดต่อยได้ อักด้วย
 แมททาบลงน้า ซึ่งเก็บสายสะดือแห่งของเด็กไว้รายงานว่เก็บสายสะดือไว้ เพราะทำตาม
 ธรรมเนียมโบราณเห็นเขาทำก็ทำต่อ ๆ กันมา มีพิเศษอยู่สองรายรายงานถึงสรรพคุณของ
 สายสะดือแห่งของลูกทเก็บเอาไว้ว่า เมื่อเด็กตาเจ็บจะใช้สายสะดือแห่งนั้นแช่น้ำ แล้วใช้นาน
 หยอดตาแก้ตาเจ็บ เมื่อทำแล้วก็ได้ผลทุกครั้ง คือเด็กหายตาเจ็บอย่างรวดเร็ว คนจึงเก็บ
 สายสะดือแห่งของเด็กไว้ เพราะเชื่อว่าทำยาไ้ระไ้ไว้รักษาเด็กที่เป็นโรคตาและ การปฏิบัติ
 และความเชื่อนั้นคล้ายคลึงกับแม่เม็กซิกนชาวจิตตาลาซัวคา ซึ่งรอมนย และ รอมนย
 ทำการค้นคว้าวิจัย แต่ทว่าแม่จิตตาลาซัวคาปฏิบัติพิเศษไปกว่าแม่ในค้ายลน้าอีกเล็กน้อยคือ
 จะเก็บสายสะดือแห่งของทารกผู้ชายไว้รักษาตาของเด็กหญิง และเก็บสายสะดือของเด็กหญิง
 ไว้รักษาตาของเด็กชาย

รก ตอนหมอทำแยกทำคลอดคนน เมื่อรกของเด็กออกมาแล้ว หมอทำแยจะบรรจุรกน
 ไว้ในหม้อดิน ซึ่งวางอยู่ข้างเคาไฟ เลซูยรโกเศศ^{๑๐} บรรยายไว้อย่างละเอียดว่า ตาม
 ประเพณีโบราณเก่าแก่ของไทย เมื่อว่างการคลอดได้แล้ว ๗ วัน จึงจะทำพิธีฝังรกได้ แต่
 บางทีเขาทิ้งไว้ตงหนึ่งเดือนถึงสามเดือนแล้วจึงเอาไปฝังก็มี บางทีเขาจะนำหม้อใส่รกนเข้าไป
 ในพิธีทำขวัญโกนผมไฟ เมื่อเด็กมีอายุได้เดือนหนึ่งก็มี การฝังรกนนั้นยังมีวิธีวางเป็นตำรา
 ไว้หลายอย่าง เช่น ในตำราพรหมชาติ กล่าวว่า “ถ้าเด็กคลอดเดือน ๔ เดือน ๕ หรือ
 เดือน ๖ ต้องฝังรกที่ศอกคร” เป็นต้น ประเพณีการฝังรกตามภาคต่าง ๆ ก็ทำต่าง ๆ กันออกไป
 เช่น ประเพณีภาคอีสาน เขาจะบรรจุรกนในหม้อใหม่มีฝา ถ้าไม่มีฝาใช้ผ้าขี้ตมกปาก นำ
 ไปฝังใต้กระโถนน้ำเรือน แล้วเอาไม้ขอนคิตไฟเผาให้ลวกอยู่ปากหลุมตงกลางวันกลางคืน จน
 ครบกำหนดค่อยไฟแล้วจึงเลิก เพราะเหตุผลอย่างไรก็ไม่เป็นททราบกัน ส่วนตามประเพณีทาง
 ขกษไตนน ต้องเลือกทิศ วันดี และสถานที่ดี ถ้าเอารกทงนาเขาถือว่าเด็กเจ้าชองรก
 มีกเป็นอนัตราายตงนาคาย เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการฝังรกมีคตทของทำต่าง ๆ กันมากมาย
 แต่เมื่อฝังแล้วก็ไม่ มีใครเอาใจใส่ว่ารกของตงอยู่ที่ไหน ฝังพอเป็นพิธีแล้วแล้วกน การท

^{๑๐}K. Romney and R. Romney, "The Mixtecons of Juxtluhuaca, Mexico, in Six Cultures, edited by Whiting. John wiley & sons, Inc : New York, 1963

นำเรื่องการฝังรกรงของเด็กมากล่าวไว้ในรายงานนี้ ก็เพราะการปฏิบัติอย่างนี้ได้กระทำกันมาแต่โบราณ ด้วยความเชื่อของพ่อแม่ตั้งแต่สมัยก่อนว่า ถ้าได้ปฏิบัติอย่างนั้นอย่างนี้แล้ว จะมีผลต่อบุคลิกภาพและอุปนิสัยของเด็ก ต่อไปนี้ก็จะได้บรรยายถึงการปฏิบัติในเรื่องรกรงของเด็กที่ถ่ายลงน้าโดยเฉพาะ

ในการจัดการเกี่ยวกับรกรงออกมานั้น แม้ถ่ายลงน้ากระทำคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ตอนแรกก็จัดการเอารกใส่หม้อดิน แล้วแล้วก็เอาเกลือโรยบนรอกเพื่อกันเน่า ข้างกันไม่ให้รอกมีกลิ่นเหม็น นอกจากเกลือแล้ว แม่บางรายเอาขี้เถ้าโรยทับออกก็ก็มี แล้ววัดฝ่าหม้อเก็บเอาไว้จนรอกแห้งก่อนจึงเอาไปทิ้งหรือฝัง

ตารางที่ ๑. การปฏิบัติของแม่ที่ถ่ายลงน้า ๒๗ รายในเรื่องการฝังรอก

การปฏิบัติและเหตุผล	จำนวนแม่
ฝังตามธรรมเนียมโบราณ แต่ไม่มีเหตุผล	๑๘ ราย
ฝังตามธรรมเนียมโบราณ เพราะมีความเชื่อเช่นนั้น	๗ ราย
ไม่ได้ฝังตามธรรมเนียมโบราณ	๒ ราย
รวมจำนวนแม่ทั้งหมด	๒๗ ราย

จากตาราง ๑. นี้ จะเห็นได้ว่า จากจำนวนแม่ ๒๗ ราย ที่ให้สัมภาษณ์ มีจำนวนถึง ๒๕ รายที่รายงานว่า ได้มีการฝังรกรงของตนตามธรรมเนียมโบราณ ในจำนวนแม่ ๒๕ รายนี้ ก็อาจแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ ๆ ได้ คือ พวกแรก แม่จะมีการฝังรกรงตามธรรมเนียมโบราณก็จริงอยู่ แต่เมื่อได้ซักถามแม่เหล่านั้นถึงเหตุผลในการฝัง แม่ก็กล่าวว่าตนไม่ทราบเหตุผลในการฝัง เพียงแต่ทำตามที่เคยปฏิบัติกันมาจนเป็นธรรมเนียม บ้างก็บอกว่าทำตามหมอตำยาแย่ง โดยไม่ทราบเหตุผลอันใดทั้งสิ้น ส่วนพวกที่สองมีการฝังรกรงเพราะคติความเชื่อบางอย่าง แม่บางรายในพวกนี้ก็กล่าวว่าเวลาฝังรอก มักเลือกฝังตามเชิงโคกหรือเลือกฝังตามโคนต้นไม้ที่มีหนามแหลม ด้วยความเชื่อที่ว่าจะทำให้เด็กผู้เป็นเจ้าของรอกมีสติปัญญาดี

เฉียบคมเหมือนหนาม แม่ขางรายกล่าวว่ามีผ้งรอกตามแถวชายคา เพอลูกจะได้รอกอยู่ไม่ไป
 เทยวเลดไถลที่ไคเมื่อเคียบโคชน ขางรายกล่าวว่ามีผ้งแถวคั้นไม้ เพอลูกจะได้ยู่เย็นเย็น
 สุขไม่กวนพ่อแม่เหมือนกับความรุ่มรอนสงข ในบริเวณใกล้ร่มไม้เนน ๆ ขางรายบอกว่า เวลา
 ผ้งต้องคู้ตำร่าว่าวันไหนเป็นวันค้ำสำหรับการผ้งรอก ส่วนมากถ่อว่าวันศุกร์เป็นวันค้ำจะได้มี
 ความสุข และต้องให้หม้อค้ำแยหรือผู้ใหญ่ที่ชำนาญคู้ค้ำจะผ้งให้ด้วย ส่วนมากนิยมผ้งรอก
 ทางทิศตะวันออกมากกว่าทิศอื่น การทำเช่นนี้โดยความเชอที่ว่า เพอลูกจะได้เป็นคนค้ำมสค
 ษัญญาค้อไปภายหน้า เพราะรอกของตนถ่อผ้งในทิศถ่อว่าเย็นมงคล แม่ขางรายรายงานว่
 เมื่อหม้อค้ำแยจค้ำการกับเรอรงรอก ใส่หม้อคั้น เอาถ่อโรยเก็ยไว้จนแม่สขายค้ ลูกชนเคิน
 ใต้ปลอถกยแล้ว แม่จะเป็นผู้นำเอารกไปผ้งเองที่บริเวณชอขรวบ้านโดยไมจ้จากทิศค้ำทาง เมื่อ
 ผ้งเสร็จแล้ว แม่จะเก็ยพินจากนอกบ้านเข้มาไว้ ในบ้านสักหนึ่งหรือสองคั้นเพื่อเป็นเคล็ดว่
 ลูกจะได้เป็นคนขยันขันแข็ง และร้จค้ำมาหาภินเมื่อเคียบโคชน

มีแม่อยู่รายหนึ่งทีให้เหตุผลแตกต่างออกไปว่ รกนนี้เปรียขเส้มน้องของเต็ก ถ่า
 นำรกไปทำหยาโดยไมผ้งหร่อนำไปทิ้งเร้วเกินไป เต็กเกิดใหม่ยังไมได้มรค ซึ่งเปรียขเส้มน
 น้องของตน เต็กจะร้องให้กวนพ่อแม่ ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นต้องผ้งรอกเต็กให้เป็นทเป็นทาง
 และจะผ้งทททเต็กเกิดไมได้ ต้องทิ้งระยะไว้สักพคหนึ่งก่อน

ชกขอหนึ่งซึ่งจะเห็นไคจากคาราง ๑. กคคือ มีแม่เป็นจ้ำนวนน้อย โพงสองรายเท่านั้น
 ักถ่วว่ไม่มีการผ้งรอก เพราะไมรู้ไมเห็น รายหนึ่งเป็นแม่ที่ไคให้รายงานว่ ตนไปทำการ
 คลอค้โรงพยาบาล และไมทรวว่หม้อค้โรงพยาบาลได้จค้การอย่างไรกับรอกของลูกหลังออก
 มาแล้ว ส่วนแม่อีกรายหนึ่งปฏิเสธไมรู้ไมเห็น เพราะหม้อประจำค้ำยจค้การให้เสร็จ ทงคน
 ก็ไมสนใจในเรื่องนค้วย

จะเห็นไคว่เหตุผลต่าง ๆ ทีแม่ให้ทงในการผ้งรอกค้ หรือในเรื่องการเก็ยสายสะคือเต็ก
 ค้จถ่วว่มาแล้วก็ค้ ส่วนมากเป็นเหตุผลทีจจ้กันค้อ ๆ มาจาก บู้ ย่า ตายาย หรือบรรพ
 ษรชของตนทีเคยทำกันมามากกว่จะเป็นเหตุผลของตนโดยเฉพา แม่เหล่านีมีความสุขและ
 พรอมทีจะปฏิบัติตามความเชออย่าง ไคอย่าง หนึ่งทช้วยให้ตนเกิดมีความหวังว่ลูกจะมค้ขณะ
 ค้จามต่าง ๆ จริงอยู่ทีว่เต็กจะเกิดมามีลักษณะอุปนิสัย หรือขค้ลิกภาพค้เลวอย่าง ไคเนนชน
 อยู่อย่างมค้อผลของการอบรมเลี้ยงคู้และองค้ประกอบอน ๆ ออกน่านาประการ โดยเฉพาะ

ทฤษฎีของนักจิตวิทยาชาวตะวันตก เป็นที่ยอมรับกันว่า ความเจริญงอกงามทางด้านบุคลิกภาพ
 ของเด็กจะพัฒนาไปได้อย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและแม่ ตลอดจนผู้
 ใกล้ชิดอื่น ๆ ดำเนินไปด้วยดีตั้งแต่เริ่มแรก หากไร้เกิดขึ้นโดยอิทธิพลของการปฏิบัติตามความ
 เชื่อใจ ๆ ไม่ แต่อาจเนื่องมาจากอนาคตยังอยู่ห่างไกล แม้ชาวนาบ่าจึงมองหากษัตริย์คนไว้ก่อนว่า
 ถ้าปฏิบัติตามที่เขาเคยกระทำมาเช่นนั้นเช่นนั้นแล้วจะเป็นสิ่งดีงามสำหรับเด็ก จึงอาจกล่าวได้ว่า
 แม่ส่วนใหญ่ที่ตำลนาบ่ามีความเชื่ออย่างแน่นแฟ้นว่า อิทธิพลภายนอกซึ่งในทันทีแก่การ
 ปฏิบัติตามความเชื่อต่าง ๆ ของ ประเพณี นั้น เป็นสิ่งกำหนดลักษณะ บุคลิกภาพ ของเด็กตั้งแต่
 เริ่มแรก

สรุป

ในการปฏิบัติต่อเด็กเมื่อแรกคลอด ซึ่งเริ่มตั้งแต่ การตัดสายสะดือ อายุน้ำ ร่อนกระทั่ง
 มาจนถึง การเก็บสายสะดือและฝังรอนัน จะเห็นได้ว่า แม่ส่วนใหญ่มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติ
 ตามธรรมเนียม โบราณเท่าที่จะ ได้รับความแนะนำจากพ่อแม่ทางฝ่ายตน หรือทางฝ่ายสามี
 ตลอดจนญาติผู้ใหญ่อื่น ๆ สิ่งใดที่เคยได้ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาและเชื่อว่าเป็นสิริมงคลต่อเด็กที่
 เกิด แม่ก็จะรีบไว้ปฏิบัติตามเกือบทั้งสิ้น แม้ว่าบางครั้งแม่จะไม่เข้าใจถึงเหตุผลที่ต้องกระทำ
 ก็ตาม ชอนแสดคงให้เห็นความเชื่อของแม่อย่างแน่นแฟ้นที่ว่า การปฏิบัติต่าง ๆ จะมีเหตุผลต่อ
 บุคลิกภาพและอุปนิสัยของเด็กต่าง ๆ กัน

บทที่ ๔ การให้อาหาร

ในช่วงแรกของชีวิต การรับประทานอาหารนั้นเป็นความสุขอย่างหนึ่งของเด็ก เพราะไม่เพียงแต่จะได้อาหารเพื่อบรรเทาความต้องการทางร่างกายเท่านั้น ทั้งเด็กยังอาจได้ริยความอบอุ่นซึ่งเป็นการต้องการทางจิตใจอีกด้วย นักจิตวิทยาเชื่อกันว่า การให้ลูกรับประทานนมแม่จะมีผลดีแก่เด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ กล่าวคือ ในน้านมแม่นั้นมีอาหารครบธาตุทุกส่วนที่เหมาะสมกับทารก มีทั้งโปรตีนที่ย่อยง่ายกว่าโปรตีนที่ได้จากน้านมสัตว์ ไชมันท์มีคุณภาพสูง ส่วนคาโยไฮเครทและจำนวนน้ำตาลในน้านมคนก็มีสูงกว่าในน้านมสัตว์และยังเป็นน้ำตาลประเภทแลคโตส ซึ่งนอกจากจะให้กำลังงานแล้ว ยังย่อยง่ายและช่วยให้ท้องของทารกเป็นปกติ อีกประการหนึ่ง การโอบอุ้มสัมผัสเด็กด้วยความรักและเอ็นดูในขณะนมแม่ให้เด็กคุ้นเคยกับแม่ ทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยและมีความเชื่อมั่นในการเลี้ยงดู ความรู้สึกเช่นนี้จะเห็นผลคือพัฒนาการด้านจิตใจของเด็กต่อไปในภายหน้าด้วย

อนึ่ง นักจิตวิทยายังถกเถียงกันอีกด้วยว่า การให้นมแก่ทารกเป็นเวลาตามที่กำหนดไว้เป็นชั่วโมงหรือให้เมื่อทารกหิว วิธีการใดจะให้ผลดีแก่เด็กมากกว่ากัน นักจิตวิทยาส่วนใหญ่เชื่อกันว่า การให้อาหารแก่เด็ก ควรให้เมื่อเด็กหิว และให้เด็กมีโอกาสดูดพอควร เด็กจึงจะได้รับความสุขครบถ้วนจากการกินนั้น แม้ว่าความหิวของเด็กทุกคนจะเกิดขึ้นเป็นจังหวะคล้ายคลึงกัน แต่จังหวะนั้นอาจไม่เท่ากันหมดทุกคนไป การให้นมตามเวลาเวลาที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เช่น ทุก ๓ หรือ ๔ ชั่วโมง อาจจะกลายเป็นการให้เด็กกินเมื่อไม่หิว หรือเมื่อเด็กหิวแล้วไม่ให้อีก หากเด็กนั้น ๆ มีจังหวะความหิวผิดไปจากเวลาที่แม่กำหนดไว้ โดยนัยนี้เอง เด็กย่อมไม่ได้รับความสุขจากการให้อาหารกินแบบนี้ เพราะถ้าผู้ใหญ่ให้เด็กกินเมื่อไม่หิว เด็กก็อาจเกิดความรู้สึกว่าคุณถูกบังคับและแสดงอาการออกมาต่าง ๆ เช่น งอแงไม่ยอมรับประทานบ้าง รุกจิกจางบ้าง เป็นต้น ถ้าไม่ให้เด็กรับประทานเมื่อหิว เด็กก็อาจเกิดความรู้สึกเหมือนพ่อแม่ทอดทิ้ง ซึ่งยังมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจของเด็กได้ในอนาคต

การให้อาหารแก่ทารก

จากการสำรวจที่ข้าพเจ้าทำ พบว่าส่วนใหญ่แม่รายงานเหมือนกันหมดว่า เลี้ยงลูกด้วยนมของตน ตรงข้ามกับแม่ชาวอเมริกัน ซึ่งส่วนใหญ่เลี้ยงลูกด้วยนมขวด* และแม่มักไม่คอยให้น้ำนมในวันสองวันแรก ถ้านานแม่ยังไม่มีในวันแรก ๆ นี้ แม่ที่ตำยลน้ามักใช้ลำดับขนานผสมกับนมอื่นให้ลูกคคตามคำแนะนำของหมอประจำตำบล แม่บางรายก็ใช้นมวัวข้อนข้าง บางรายก็ใช้น้ำเกลือโดยมีเหตุผลว่าจะทำให้เด็กมีกำลังและชุ่มคอระหว่างที่รอให้นมแม่ บางรายระหว่างรอเวลาให้นมของแม่ไหล แม้จะให้ลูกของตนดื่มนมของญาติสนิทคนใดคนหนึ่ง อาจเป็นย่าหรือยายของเด็กก็ได้ไปพลาง ๆ พอแม่มีน้ำนมชาก็ให้ลูกดื่มนมแม่ทันที จะเห็นได้ว่าเมื่อเวลาแม่ที่ตำยลน้าทำทองลูกคนต่อ ๆ ไป ปัญหาเช่นนี้ลดน้อยลงไป แม่จะมีน้ำนมไหลลพเพียงทุกคนนับแต่วันแรก ๆ

ในระหว่างที่นานแม่ยังไม่มี แม่ที่ตำยลน้าส่วนมากกล่าวว่า ลูกดื่มนานผสมกับนมอื่นจากลำดับชบเอาไว้เป็นอย่างดีโดยไม่ต้องมีวิธีการอื่นใด ๆ ส่วนใหญ่ของแม่ที่ตำยลน้าให้ลูกดื่มนมของตนในทิศเขคตามสยายในบ้าน และในเวลาเดียวกันก็ระมัดระวังไม่ให้ประเจคประเจ็ดนิกนอกบ้าน ข้อนี้แสดงให้เห็นว่าแม่คนไทยในชนบทต่างกับแม่ชาวอเมริกัน แต่คล้ายกับแม่ชาวตะวันตกด้วยกัน เช่น แม่ที่เลซานอนมากกว่า กล่าวคือ คล้ายคลึงกันในลักษณะที่ว่าแม่ชาวตะวันตกไม่มีความรู้สึกระอายต่อการให้ลูกดื่มนมจากอกของตนแต่อย่างใด ส่วนแม่ชาวอเมริกัน ในการค้นคว้าของเซียร์และคณะ^๒ ส่วนใหญ่ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมตน และการที่แม่เหล่านั้นชอบเลี้ยงลูกด้วยนมขวดมากกว่านมตนเองนั้น เซียร์และคณะ กล่าวว่า มีความสัมพันธ์กับ "ความรู้สึกระอายยิ่งหรือความวิตกกังวลของแม่เกี่ยวกับเรื่องเพศโดยทั่ว ๆ ไป"

สำหรับวิธีการให้เด็กดื่มนมแม่นั้น แม่ทุกคนรายงานว่าตนมักจะวางเต๊กใส่ในเขารก่อนแล้วอุมกระชบกับขอก ให้ดื่มนมในท่านั่งข้างนอนบ้าง แต่ส่วนใหญ่ให้ลูกดื่มนมในท่านั่ง คืออุมเต๊กวางบนตักแล้วประคองให้ลูกดื่ค ขณะที่แม่ให้ลูกดื่มนมตนด้วยการอุมกระชบกับขอกหรือประคองให้

* Sears, Maccoby and Levin, Patterns of Child Rearing, Row, Peterson & Company : New York, 1957

^๒ Ibid.

ลูกถูกกัด ตามหลักจิตวิทยาเชื่อกันว่าจะมีการถ่ายทอดความรักความอบอุ่นซึ่งกันและกันระหว่าง
 แม่และลูกด้วยเป็นอย่างดีดังได้กล่าวมาแล้ว ฉะนั้นจึงอาจตีความต่อไปได้อีกว่า แม่และ
 ลูกในกลุ่มตัวอย่างที่ค้าขายน้ำมีความสัมพันธ์อย่างอบอุ่นซึ่งต่อกัน นับแต่แรกเริ่มแล้ว ซึ่ง
 ความสัมพันธ์เช่นนี้จะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจของเด็กใน
 ระยะต่อ ๆ มาด้วย

สำหรับการปฏิบัติเกี่ยวกับกาให้อาหารเด็กในสมัยก่อน เสฐียรโกเศศ^๓ บรรยายไว้
 ตอนหนึ่งในประเพณีเนื่องในการเกิดเกี่ยวกับเด็กที่คลอดออกมาใหม่ ๆ ว่า เขายังไม่ให้เด็กรับ-
 ประทานอะไร ให้แต่ขี้แมงสาบเผาไฟผสมกับเกลือนิดหนึ่งแล้วละลายลงในน้ำผึ้งที่ใส่ไว้ในถ้วย
 เล็ก ๆ แล้วเอาช้อนฝานิด ๆ หยอลงมาในถ้วย ให้เหลือชายข้างหนึ่งห้อยปากถ้วยออกมายาว
 เพื่อให้เด็กดูดกิน ขาเขาขี้แมงสาบนั้นโบราณถือว่าเป็นยาถ่ายสำหรับขับขี้เทาเด็ก ขี้เทาคือ
 ขี้เด็กที่มอยู่ในท้องมาก่อนเกิด มีลักษณะเหนียวและเป็นสีดำ กล่าวกันว่าถ้าทิ้งไว้ไม่ขับให้
 ออกมา จะทำให้เด็กไม่สบาย ให้เด็กกินอย่างนี้ ๓ วัน แล้วจึงจะให้นมแม่ จะให้เด็กรับ
 ประทานนมแม่ตั้งแต่แรกไม่ได้ เพราะแม่มยังไม่ม่านนมหรือรสขมของขี้เทาได้ ดึงมูกยังให้
 เด็กไม่ได้อีกด้วย จนกว่าเด็กจะแข็งแรงพอ ขึ้นให้รับประทานอาาเป็นอันตราายแก่เด็กได้เพราะ
 กระเพาะเด็กยังไม่ขยายตัว

จากการสำรวจที่นำาปรากฏว่าแม่ส่วนใหญ่รายงานว่า ต้องรอไว้สองสามวันหลัง
 คลอดก่อนตนจึงจะม่านนมให้ลูกดูด เมื่อซักถามต่อไป ได้ความว่า เหตุที่ต้องรอเวลานเพราะ
 นานมยังไม่ขาวก่อนหน้านั้นบางรายได้ขี้เขานานมสีเหลือง ๆ ทั้งเลย เพราะถือว่าเป็นนานม
 ไม่ดี แท้จริงแล้วเมื่อคลอดลูกใหม่ ๆ นานมหรือรสขมของแม่มยังไม่ม จะม่านานมสีเหลือง ๆ
 ไม่ขาวเหมือนนานมธรรมดาซึ่งตรงกบฝรั่งเรียกว่า Colostrum นงเอง นานมเหลืองนี้ ตาม
 การวิจัยของแพทย์ในปัจจุบัพบว่าเป็นอาหารที่มีคุณภาพทางโปรตีนสูง แต่คาร์โบไฮเดรตและ
 ไขมันต่ำ^๔ นานมเหลืองหรือ Colostrum นถือได้ว่าเป็นยาถ่ายอย่างหนึ่ง ถ้าเด็กดูดกินแล้ว
 จะช่วยขับขี้เทาของเด็กออกมา เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าในวัฒนธรรมตะวันตกแม่ที่คลอดคใหม่ ๆ
 จะพยายามให้ลูกกินนานมเหลืองนี้ตั้งแต่แรก การที่บรรดาแม่ที่ค้าขายน้ำได้ขี้เขาคือ Colostrum

^๓ เสฐียรโกเศศ ประเพณีเก่าของไทย บริษัทแพรววิทยา ๒๕๐๐ หน้า ๖๘.
^๔ หนังสือพิมพ์ข่าวการแพทย์ ปีที่ ๑๘ เล่มที่ ๑ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๗

ทั้งเขียนน้ําคงเป็นเพราะได้ปฏิบัติตามธรรมเนียมโบราณมานั่นเองและบางท้ออาจจะยังคงเชื่อถอ
 ค้ำรับเก้ในยาเข้ชแมงสาบผลสมกัขนานผ่งว่าจะให้ผลในการช้ช้ถายช้เทาของเก้ได้ค้กว่าน้ํานม
 เหลืองก้เป็นได้ นอกจากน้ํายังอาจเป็นเพราะแม่ค้ตามชนบทย้งไม่มีความเข้ใจเพียงพอถงค้คุณ
 ประโยชน้ของน้ํานมเหลืองอกค้ด้วยก้ได้ ในเทกเกอร์^๕ ก้พบว้่า แม่ท้ค้ขายลค้ารองประเทค้
 พลย้งน้ําลกัขย้งน้ํานมเหลืองออกเช้นกััน เพราะไม่ถอว้่า Colostrum เป็นน้ํานมหรือเป็นอาหาร
 ทค้สำหรับทารก

ท้ค้ขายลค้าข้่า ในบรรดาแม่ท้รายงานว้่าให้อาหารลค้ด้วยน้ํานมของค้ตนเองท้ท้ท้มน้ํานม
 ขาวน้ํน้ลว้นแต่แสดงควมพอใจลค้กค้คนน้ํของค้ มีแม่อยู่เพียง ๒ ราย เท้านน้ท้ไม่ค้ได้ให้
 ลค้กค้คนน้ํเอง เพราะรายหน้งน้ํานมของแม่ไม่พอ และอ้กรายหน้งน้ํานมของแม่ไม่ค้
 เต้กค้คนน้ํแม่แล้วเก้ค้การท้ว้เน้่าเห้มน้ แม่รายน้ให้รายงานเพ้มเต้มว้่าค้ไม่ค้ความสข้ท้ไม่
 สามารถให้ลค้กค้คนน้ํได้ และเมอ้เต้กค้คนน้ํแม่ไม่ค้ได้ท้ทำให้ล้นเปล้ดง ในการจค้ชอ้มน้
 ภาระของอ้กค้ว้ย ลว้นแม่ท้เหลืองอก ๑ ราย ไม่ท้รายช้ขอมลท้แท้งว้ิง เพราะแม่ท้ให้ส้มภายณ้
 เป็นเพียงแม่ข้ญจรรยาท้น้่าเท้กมาเลยงเมอ้เต้กพน้จกัว้ยเต้กช้อนมาแล้ว

ลว้นใหญ่แม่ท้ค้ขายลค้าข้่า (๒๔ ราย) ไม่ม่ก้ฎเก้ดท้ช้ย้งใดในการให้ลค้กค้คนน้ํ แม่จะ
 ปล้อยให้ลค้กค้คนน้ํน้่าท้เต้กค้ช้องการ แสดงว้่าเต้กรย้งประท้านน้แม่ไปจนกว่าเต้กจะอ้มเอง
 และถ้่าเต้กห้วอ้กเมอ้ค้แม่ก้พร้อมท้จะให้ลค้กค้คนน้ํเมอ้นน้ มีแม่เพียงข้งรายท้ค้ช้องงานมาก
 ถ้่าเชอ้ญลค้กรอ้งช้ดระท้แม่ย้งปล้กค้ว้จกังานไม่ค้ได้ในท้ันท้ เต้กค้ช้องร้อไปจนกว่าแม่จะมาให้
 ลค้กค้คนน้ํได้ ลว้นเวลาให้เต้กรย้งประท้าน แม่ให้เต้กรย้งประท้านจนอ้มเช้นกััน ลว้นแม่ท้ไม่
 ได้เลยงลค้กค้ว้ยน้ํของค้เองก้ไม่ก้กำหนดเวลาท้ให้ลค้กรย้งประท้านเช้นเต้ยว้กัน

การเลยงลค้ด้วยอาหารอ้นเพ้มเต้มจกัานนม

เพื่อเป็นลค้กัประกัันว้่าเต้กม่ช้าอาหารต่าง ๆ ครย้งน้ตามท้ร่างกายช้องการ ไม่ว้่าแม่
 จะเลยงท้ารกค้ว้ยน้มน้หรือน้ผลสมกัตาม จ้่าแน้ช้ดงให้้อาหารแก่เต้กเพ้มเต้ม ท้งน้แน้
 เพราะค้คุณภาพของน้ํานมแม่จะค้เพียงช้ว้ระย้งเตอ้นแรก ๆ เท้านน้ และเพื่อห้ค้ให้เต้กค้ย้ง ๆ

^๕ W.F. Nydegger and C. Nydegger, "Tarong: an Ilocos Barrio in the Philippines, in Six Cultures, edited by Whiting. John Wiley & Sons, Inc: New York, 1963

คนกับอาหารที่จะต้องรับประทานต่อไปจนตลอดชีวิต การหักเสียดแต่ในระยะนี้เป็นการเพราะให้
เด็กเกิดนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารต่อไปด้วย

ไม่ว่าแม่จะเลี้ยงลูกด้วยนมตนเองหรือนานมอื่น เมื่อเด็กค่อยเจริญวัยขึ้น การให้
อาหารก็ค่อยเปลี่ยนไป ตามธรรมชาติของไทยแต่โบราณ เมื่อเด็กมีอายุได้ประมาณ ๓ เดือน
แม่จะให้เด็กกินข้าวกขกกล้วยน้ำว้าง นนคือ เอาข้าวสกผสมกับเกลือเล็กน้อยแล้วบดเข้า
กับกล้วยน้ำว้างอย่างงอม หรือจะเอากล้วยเผาเล็กน้อยก็ได้ กล้วยนั้นเขาจะใช้แต่เนือกล้วย
ไม่ใช่ไส้กล้วย เพราะถือว่าเหนียวย่อยยาก กล้วยที่จะใช้เลี้ยงเด็กต้องเลือกเอาชนิดที่
ใส่ขาว หรือเหลืองอ่อน เครื่องบดข้าวกขกกล้วยในสมัยโบราณเขาก็ใช้ช้อนกระดามะพร้าว คือ
เอากระดามะพร้าวมาตัดตากให้เป็นรูปช้อน แล้วขูดให้เกลี้ยงเป็นเงางาม เอาช้อนกระดามะ
พร้าวบดข้าวและกล้วยในภาชนะ เช่น ชาม เป็นต้น เมื่อเห็นกล้วยและข้าวละเอียดเขาก็นึก
แล้วก็นำมือหยิบข้าวบดและปั่นเป็นก้อนเล็ก ๆ ตามสมควร ช้อนให้เด็กกิน แต่ถ้าให้เด็กกิน
แต่ข้าวอย่างเดียวเกรงว่าเด็กอาจจะผัดและติดคอ แม่จึงต้องเอาน้ำหยอดตามลงไปด้วย โดย
ใช้นิ้วมือทงทำจมลงในภาชนะที่ใส่น้ำเย็นและห้อนนมออมน้ำให้ติดขึ้นมาข้างเล็กน้อย หยอด
น้ำให้ไหลหยดลงในปากเด็ก เพื่อเป็นน้ำกลืนคือให้กลืนง่าย

จากการสัมภาษณ์แม่ ๒๗ ราย ที่ตำบลนาข่า ปรากฏว่า เมื่อเด็กโตขึ้น แม่
ส่วนมากยังทำตามแบบโบราณที่เคยปฏิบัติกันมาอยู่ กล่าวคือ ให้ข้าวบดกับกล้วยเพิ่มเติม
จากนม นอกจากข้าวบดกล้วยบดเข้าด้วยกันแล้ว แม่บางรายยังให้อาหารอื่น เช่น ข้าวกับ
เกลือ นมวัว ชนมขิง ข้าวเขยก ข้าวตัน ทนขมมากกอย่าง คือ กล้วยอย่าง วิธทำก็คือนำ
กล้วยให้สีก แล้วเอาช้อนนบดผสมกับน้ำสีกและเกลือ ใส่กล้วยไม่เอา เอาแต่เนือ ๆ แม่ให้
เหตุผลว่า ถ้าเด็กกินนมแต่อย่างเดียว เด็กมักหิวเร็ว เพราะนมเป็นของเหลวไม่อยู่ท้อง
กินกล้วยอย่างแล้วอยู่ท้องนานกว่า เพราะเป็นอาหารกาก เด็กจะไม่ค่อยร้องกวนเพราะหิวบ่อย ๆ

เมื่อมีการซักถามแม่ต่อไปถึงเหตุผลที่ให้อาหารอื่น ๆ แก่เด็กนอกเหนือจากนมแม่นั้น
เหตุผลส่วนมากที่แม่ให้ ก็คือ เป็นประเพณีที่เคยทำกันมาแต่ก่อนข้าง เกียวกบสุขภาพของ
เด็กเองบ้าง เนื่องจากนมของแม่ไม่เพียงพอหรือคุณภาพเสื่อมคลายไปบ้าง เช่น นานมใส่

๖ เสฐียรโกเศศ, ล.ล. หน้า ๑๖๔.

จึงต้องให้อาหารอื่นแก่เด็กเพื่อชดเชย บ้างกว่าเนื่องจากแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ไม่มีเวลามากพอที่จะกลับมาให้นมลูกได้เวลาลูกหิว บ้างก็สรุปเอาว่าเห็นลูกโตพอแล้ว ก็ควรจะรับประทานข้าวหรืออาหารอื่นแทนนมได้

แม่ที่ขายปลาข้าวเริ่มให้เด็กรับประทานอาหารอื่นนอกเหนือไปจากนมเมื่อเด็กอายุต่าง ๆ กัน คือ เริ่มอย่างเร็วที่สุดเมื่อเด็กอายุ ๑ อาทิตย์ และอย่างช้าที่สุดก็เมื่อเด็กอายุ ๖ เดือน แต่ส่วนใหญ่เริ่มให้อาหารอื่นแก่เด็กภายหลังที่เด็กอายุได้ ๑ เดือนแล้ว ดังปรากฏในตารางที่แสดงไว้ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒

อายุของเด็กตอนที่แม่เริ่มให้รับประทานอาหารอื่นนอกเหนือจากนม

เริ่มเมื่อเด็กมีอายุ	จำนวนเด็ก
ระหว่าง ๗ วันขึ้นไป	๖ ราย
๒ สัปดาห์ขึ้นไป	๑ ราย
๑ เดือนขึ้นไป	๑๓ ราย
๓ เดือนขึ้นไป	๓ ราย
๖ เดือนขึ้นไป	๓ ราย
ไม่มีข้อมูล	๑ ราย
รวม	๒๗ ราย

การให้เด็กรับประทานอาหารอื่นนั้นส่วนใหญ่แม่ใช้วิธีการอย่างค่อยเป็นค่อยไป กล่าวคือ แม่อาจนำอาหารอื่นมาเพิ่มให้เด็กกินเพียงเล็กน้อยในครั้งแรกๆ ก่อน เมื่อเห็นว่าเด็กเคยกินอาหารชนิดนั้นๆ ก็แล้วก็ค่อยเพิ่มปริมาณขึ้น จนในที่สุดก็ให้อาหารอย่างอื่นแทนนมได้ เช่น แม่ในตอนแรกอาจให้เด็กลองหัดรับประทานครบรสกับน้ำต้มหมูหรือช้อน นอกเหนือจากนมตามปกติไปที่ละน้อยก่อนจนในที่สุดก็สามารถให้เด็กรับประทานครบรสกับน้ำต้มหมูหรือช้อนแทนนมได้โดยเด็กขาด

ปัญหาของเด็กเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร

ในการให้อาหารเด็กนั้น บางครั้งผู้เลี้ยงจะพบว่าไม่จำเป็นไปด้วยก็เสมอไป กล่าวคือ เมื่ออาจต้องประสบความลำบากบางประการ เช่น เด็กไม่ยอมกินอาหารที่ให้บ้าง หรือจุกจิกในการกินมากจนเกินไปบ้าง ปัญหาต่างๆ ในทำนองนี้อาจเกิดจากผู้ใหญ่คอยบังคับเด็กในเรื่องการรับประทานอาหารก็เช่นได้แต่ก็ยังมีปฏิกริยาตอบสนองต่อการถูกบังคับให้กิน ทั้งยังอาจได้รับความกระทบกระเทือนทางอารมณ์โดยทั่วไปอีกด้วย ผลการค้นคว้าทดลองหนึ่งของเซียร์และคณะพบว่า "...เด็กจะมีปัญหาในการรับประทานอาหารหรือไม่นี้ มีความสัมพันธ์อย่างมากกับความรู้สึกของแม่ที่มีต่อเด็ก เช่น ความเป็นซาทเด็กรู้สึกโต นอกจากนั้นความกระทบกระเทือนใดๆ ทางอารมณ์ที่เด็กอาจได้รับจากการปฏิบัติทางบ้านอื่นๆ เช่น การฝึกหัดการขับถ่าย จะทำให้เด็กเกิดมีปัญหาในการรับประทานอาหาร ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าตัวการสำคัญที่จะทำให้เด็กเกิดความยุ่งยากในการรับประทานอาหารคือ ความสัมพันธ์ชอบชอนหรือเป็นชาระหว่างแม่กับลูกนั่นเอง" ^๑ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ จิตใจของแม่ทุกขณะที่ปฏิบัติต่อเด็กนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะช่วยถ่ายทอดให้เด็กเกิดความรู้สึกได้ว่า แม่ปฏิบัติต่อตนด้วยความเต็มใจหรือไม่ เช่น ในขณะให้อาหาร แม่มีความพอใจและเป็นสุขที่ใดปฏิบัติเช่นนั้นต่อลูก เด็กก็อาจหยิ่งความรู้สึกผิดใคร่ทะนถนอมของแม่ซึ่งมีต่อตนได้ เด็กจึงแสดงปฏิกริยาตอบสนองด้วยการรับประทานอาหารได้เป็นอย่างดีและมีความสุข แต่ถ้าในขณะให้อาหาร แม่มีความรู้สึกกรงเกลียดชอนชอนต่อเด็ก เด็กก็อาจหยิ่งความรู้สึกเช่นนั้นไปได้อย่างเดียวกัน และแสดงปฏิกริยาตอบสนองของการกินอย่างไม่มีมีความสุขอันใดแก่ร้องไห้แงง จุกจิกจู้ หรือไม่ยอมกินเลยก็ได้

เมื่อผู้สัมภาษณ์ถามแม่ที่คายลนาว่า มีความยากลำบากอย่างไรในเรื่องการให้อาหารเด็กบ้างแม่ก็ตอบทราจรายงานว่า ไม่มีปัญหาในเรื่องนี้แต่อย่างไร มีแม่ผู้น้อยรายทกล่าววว่า เด็กไม่ชอบอาหารขางชนิด มีแม่ผู้อยู่รายหนึ่งรายงานว่า ลูกของตนมีปัญหาในการรับประทานอาหารเนื่องมาจากสภาพของเด็ก เด็กคนนี้เป็นคนเลี้ยงยาก จับช่วยบ่อย ปอดเป็นแผล เมื่อเริ่มสอนกินได้ถูกมีล้มทขี้ ประกอบกับยังเคยช่วยหนักมาครั้งหนึ่งแล้วด้วย จากการสัมภาษณ์

^๑ Sears et al, op. cit., p. 93.

เข้าใจว่าพ่อแม่ต้องคอยประคับประคองเด็กคนนั้นมากกว่าพี่น้องคนอื่น ๆ เพราะความรู้สึกสงสารเด็ก
 จริงๆ ในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการรับประทานอาหารด้วย แม่บางรายก็รายงานว่ามีปัญหาในการ
 ให้อาหารเด็กเป็นบางครั้งเท่านั้น ทั้งยังกล่าวเสริมว่า เป็นปัญหาที่ไม่สลักสำคัญแต่อย่างใด
 เช่น บางครั้งเด็กก็ไม่ได้ยอมรับประทานอาหาร เป็นที่น่าสังเกตว่า ตามรายงานของแม่ ระยะที่เด็ก
 ยังกินนมแม่หรือนมขวดอยู่นั้น เด็กจะแสดงความพอใจในการดื่มนมมาก เว้นเสียแต่ในกรณี
 ที่เด็กเจ็บป่วยเช่นคัดจมูกแล้วเกิดอาเจียน โดยทั่วไปแล้วเด็กไม่แสดงอาการทอคงไม่ยอมกินนม
 แต่เมื่อนำเอาอาหารอื่นเพิ่มเติม บางครั้งเด็กก็จะไม่ได้ยอมรับประทานอาหาร แม่ต้องปลอบโยน บ้างก็
 ต้องอุ้มเดินเที่ยวไปจนกว่าจะยอมกินเป็นต้น ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะในระยะแรก ๆ เด็กอาจ
 ยังไม่เคยชินกับอาหารอื่นๆ นอกจากนมแม่ก็ได้ หรือแม่แต่เมื่อเคยชินกับอาหารอื่นแล้วก็ตาม
 เด็กเริ่มเติบโตขึ้นมีสิ่งต่างๆ รอบข้างมาถึงความสนใจของเด็กได้มากกว่าอาหาร ในขณะที่แม่ยัง
 ก็เป็นได้ ถ้าพิจารณาตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็กก็จะเห็นว่าแท้จริงแล้ว ปัญหาของเด็ก
 ในการรับประทานอาหารตามความคิดเห็นของแม่ที่ขาดลงยาก็คือพฤติกรรม ในระยะหนึ่งของ
 เด็กวัยทารกที่กำลังพัฒนาไปตามขนานเอง หากใช่เป็นปัญหาที่แท้จริงแต่อย่างไรไม่ อย่างไร
 ก็ดี ผลจากรายงานนี้แสดงความโน้มเอียงกับความคิดเห็นที่ว่า การที่เด็กมีปัญหาในการ
 รับประทานอาหารนั้น อาจเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกนั่นเอง

ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อแรกว่า การรับประทานอาหารเป็นความสุข ฉะนั้นการหย่านมจึง
 เป็นการรบกวนความสุขอย่างหนึ่งของเด็ก ทางจิตวิทยาพัฒนาการ ถือว่าการที่เด็กหย่านมได้นั้น
 เป็นความเจริญเติบโตขึ้นหนึ่งของเด็ก และเป็นก้าวแรกที่เด็กเริ่มเป็นอิสระจากพ่อแม่ นอกจาก
 นั้นการหย่านมไปกินอาหารอื่นยังช่วยสร้างนิสัยในการรับประทานอาหารของเด็กต่อไปในอนาคตด้วย
 อนึ่ง การหย่านม ไม่ได้เป็นแต่เพียงกระบวนการซึ่งเด็กอยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะต้องหยุด
 รับประทานอาหารนมไปกินอาหารอื่นเท่านั้น หากยังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อจิตใจของเด็กอีกด้วย
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยซึ่ง อาจก่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการ
 พัฒนาด้านบุคลิกภาพของเด็กได้

“การหย่านม” ในวัฒนธรรมตะวันตก หมายถึงกระบวนการที่จะช่วยให้เด็กค่อยๆ คุ้นกับการรับประทานอาหารอย่างอื่นนอกเหนือจากนม ในกระบวนการนี้ผู้ใหญ่ก็จะค่อยๆ หย่านมเด็กทีละขั้นๆ ไป เช่น ให้เด็กค่อยๆ จากนมแม่มาเป็นนมขวด แล้วจึงค่อยๆ จากนมขวดมาเป็นการดื่มนมที่ใส่ให้เด็กในถ้วย การที่เด็กสามารถดื่มนมจากถ้วยได้ ถือเป็นพฤติกรรมที่เด็กแสดงวุฒิภาวะอย่างหนึ่ง ในสังคมนั้น ในระยะแรกๆ ของการหย่านม ตามความหมายดังกล่าว ผู้ใหญ่ก็จะค่อยๆ ให้อาหารเพิ่มเติมแก่เด็กด้วยเพียงทีละน้อยๆ ก่อน ส่วนนมก็ยังคงให้เป็นอาหารหลักอยู่ระยะต่อมาก็ค่อยๆ เพิ่มปริมาณอาหารอื่นๆ ขึ้น และลดการให้นมแม่หรือนมขวดลง จนในที่สุดก็เลิกให้เด็กดื่มนมอย่างเด็ดขาด

ส่วน “การหย่านม” ตามความหมายของแม่ในสังคมไทยทั่วไปมักหมายถึง การที่แม่ให้เด็กเลิกดื่มนม ไม่ว่าจะดื่มนมแม่หรือดื่อกจากขวดก็ตาม ตามความหมายเช่นนี้ จึงสรุปประหนึ่งว่า การหย่านมลูกในสังคมไทย โดยทั่วไปนั้นเป็นไปได้ไปอย่างทันทีทันใด แท้จริงแล้วก่อนที่แม่จะให้เด็กหยุดดื่มนมโดยเด็ดขาดนั้นแม่ก็ค่อยๆ ให้อาหารของเด็กรับประทานอาหารเพิ่มเติม นอกเหนือจากนม เช่นเดียวกับแม่ชาวตะวันตก แต่เวลาใช้คำว่า “หย่านม” ซึ่งแม่ชาวตะวันตกมักคิดถึงกระบวนการหย่านมซึ่งค่อยๆ ดำเนินมาเป็นระยะๆ จนถึงขั้นเด็ดขาดนั้น แม่ในสังคมไทยมักคิดถึงแต่เพียงระยะเวลาที่แม่เริ่มใช้วิธีการต่างๆ โดยเฉพาะ เช่น ทาหัวนมแม่ด้วยของขมหรือเผ็ด เพื่อให้เด็กหยุดดื่มนมโดยเด็ดขาดเท่านั้น

ฉะนั้นเมื่อใดที่มีการเปรียบเทียบกันว่าแม่ในสังคมใดเป็นแม่ที่หย่านมลูกเร็วกว่ากัน ก็ควรจะได้อ่านถึงระยะเวลาที่แม่ตั้งใจหย่านมเด็กโดยเด็ดขาดเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น ถ้าจะเปรียบเทียบแม่ที่ดื่มนมจากแม่อเมริกัน ก็จะทำให้เห็นว่า แม่ที่ดื่มนมสามารถหย่านมได้ภายในเวลาที่รวดเร็วกว่าแม่อเมริกันกล่าวคือ ระยะเวลาตั้งแต่แม่ชวอน้ำนมเริ่มใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้ลูกหย่านม จนกระทั่งสามารถทำให้เลิกดื่มนมได้โดยเด็ดขาดนั้นไม่นานเท่ากับที่แม่ชาวอเมริกันใช้ แต่กระบวนตั้งแต่แม่เหล่านั้นเริ่มผ่อนให้อาหารเพิ่มเติมแก่เด็กจนกระทั่งเด็กหย่านมโดยเด็ดขาดนั้น กินเวลานานกว่าที่แม่ชาวอเมริกันใช้ สรุปได้ว่า “การหย่านม” ไม่ว่าจะใช้ตามคำจำกัดความของวัฒนธรรมตะวันตกหรือวัฒนธรรมไทย ก็คือกระบวนการที่จะช่วยให้เด็กเลิกดื่มนมตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเลิกดื่มนมแม่หรือนมขวดก็ตาม

“การหย่านม” นั้นตามองค์ความรู้เพียงผิวเผินก็คล้ายกับว่า มีความสำคัญทางด้านสุขภาพของเด็กเท่านั้น เพราะในกระบวนการนี้เด็กจะต้องค่อย ๆ ปรับตัวให้คุ้นเคยกับอาหารชนิดอื่น นอกเหนือจากนมแม่หรือนมขวด แต่เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้งต่อไปอีกก็จะเห็นได้ว่า “การหย่านม” มีความสำคัญมิใช่น้อยต่อจิตใจของเด็ก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการที่แม่ใช้ว่ามีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด

ในเชิงจิตวิทยา การหย่านมมีความสำคัญอยู่หลายประการ ประการแรกก็คือ ในการหย่านมคุณแม่จะต้องบังคับให้เด็กละทิ้งการกระทำซึ่งเด็กเคยชิน คือการดูดนม และหันมาทำสิ่งที่เด็กยังไม่เคยชินมาก่อน กล่าวคือ นอกจากเด็กจะต้องเลิกบังคับให้ละทิ้งการดูดนมแม่โดยเด็ดขาด และต้องหัดรับประทานอาหารอื่นแทนแล้ว เด็กยังต้องตัดความเคยชินที่ตนเองได้ได้รับความอบอุ่นอันเกิดจากการสัมผัสอกหรือการกอดของแม่ให้หมดไปด้วย ซึ่งตนเองอาจทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเครียดทางจิตใจได้ ยิ่งแม่ใช้วิธีการรุนแรงบังคับให้เด็กหยุดดูดนมอย่างทันทีทันใด ตลอดจนใช้วิธีการลงโทษเช่นตีกัดต่าง ๆ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมขี้ดื้อไม่ยอมหย่านม ก็เป็นที่เชื่อกันว่าเด็กจะต้องเกิดความกระทบกระเทือนทางอารมณ์มากขึ้น นักจิตวิทยาคนสำคัญ ๆ หลายท่านได้ลงความเห็นพ้องกันว่า “การหย่านมจะทำให้เกิดความขัดแย้งกับใจแก่เด็กอย่างไม่เป็นปัญหา ไม่ว่าจะใช้วิธีการอย่างไรในการช่วยให้เด็กหยุดดูด”^๕ อย่างไรก็ตามเซียร์และคณะ^๖ พบว่าแม่ที่ละม่อมล้วยรักผู้ดื้อจนปรนเปรนให้เด็กค่อย ๆ คุ้นเคยกับอาหารใหม่ นอกเหนือจากนมแม่ มักเป็นแม่ที่ประสบผลสำเร็จในการหย่านมลูก โดยไม่ต้องเผชิญกับปัญหาทางอารมณ์ของเด็กมากนัก

ประการที่สอง การหย่านมนอกจากจะทำให้เด็กคุ้นกับอาหารใหม่โดยเลิกดูดนมแม่แล้ว ยังทำให้เด็กต้องคลายความเกี้ยวข้องใกล้ชิดกับแม่ของตนลงไปกว่าเมื่อก่อนยังไม่ได้อ่านม ขณะที่ยังดูดนมแม่อยู่นั้น เด็กมีโอกาสไม่เพียงใดที่มารสนานนมแม่เท่านั้น แต่โดยการสัมผัสอกหรือกอดของแม่ขณะให้นม เด็กยังอาจหยิ่งความรักความอบอุ่นจากแม่ได้อีกด้วย ฉะนั้นเมื่อมีการหย่านมเด็กจึงอาจสูญเสียโอกาสที่จะได้ใกล้ชิดและได้รับความอบอุ่นจากแม่ด้วย ฉะนั้นในแง่

^๕ J. Dollard, N. E. Miller, L. W. Doob, O. H. Mowrer, and R. R. Sears, Frustration and Aggression, Yale University Press: New Haven, 1961, p. 59.
^๖ Sears et al., loc. cit.

จิตวิทยา การหย่าร้างเป็นเสมือนเครื่องข่มขู่เด็กทางจิตใจอยู่บ้างไม่มากนักน้อย โดยเฉพาะ
 สำหรับเด็กไทย การคุกคามจากอกแม่มีความสำคัญทางจิตใจเด็กเป็นอย่างมากเพราะนอกจาก
 จะช่วยบรรเทาความหิว นมแม่ยังใช้เป็นเครื่องปลอบประโลมเด็กยามอ่อนหรือร้องกวนโยเย
 ใต้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย แม่เตี้ยหรืออายุของเด็กก็มักจะทำให้หลานของคุณของตนเพื่อช่วย
 ปลอบให้เด็กหยุดร้อง และแม่ที่ค้าขายนาบ้านเอง ก็รายงานว่าวิธีการที่ช่วยให้เด็กหยุดร้อง
 ใตคทสคอย่างหนึ่งก็คือ การให้ลูกของคุณ คังนสำหรับเด็กๆ เล็กๆ ในชนบท การหย่าร้าง
 หมายความว่าความงดการวิตรอนโอกาสที่เด็กจะได้รับการปลอบโยนอันมีค่ายิ่งทางจิตใจของเด็กด้วย

ตารางที่ ๓ แสดงระยะเวลาที่เด็กับประทานนมแม่

ระยะเวลาที่ลูกของคุณแม่	จำนวนเด็ก
ต่ำกว่า ๑ ปี	๔ คน
๑-๒ ปี	๘ คน
๒ ปี	๘ คน
๒-๓ ปี	๒ คน
๓ ปี หรือกว่านั้น	๒ คน
ไม่ได้รับประทานนมแม่	๑ คน
ไม่มีข้อมูล (รับเด็กมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรมเมื่อโตแล้ว)	๑ คน
รวม	๒๗ คน

จากตาราง ๒. จะเห็นว่าแม่ส่วนมากที่ค้าขายนาทำให้ลูกรับประทานนมตนเองจนกระทั่ง
 อายุขวยตรงถึงสองขวบนับแต่เด็กเกิด และมีอยู่เพียงน้อยรายที่ให้ออกนมนานกว่านั้น เมื่อ

เปรียบเทียบผลที่ พรอโธ^{๑๑} และเซียร์กษคณ^{๑๒} ได้กับผลที่ได้จากการค้นคว้าที่ดำเนินมาข้าง
 นี้จะเห็นว่า แม่ที่ดำเนินมาให้นมลูกคุดเป็นระยะเวลาสั้นกว่าแม่ที่ประเทศเลบานอน และที่
 ประเทศสหรัฐอเมริกา พรอโธพบว่า ระยะเวลาซึ่งแม่ที่เลบานอนให้ทารกรับประทานนมคุดนั้น
 อยู่ภายใต้ ๑ ขวบ มีแม่เพียงไม่กี่รายที่ยอมให้ลูกรับประทานนมคุดไปจนถึงขวบครึ่ง อย่างไรก็ตาม
 ก็เกิดเกณฑ์ปกติ (norm) ของแม่ที่ประเทศเลบานอนในการเลี้ยงลูกด้วยนมคุดนั้นสั้นกว่าเกณฑ์
 ปกติของแม่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องนี้มาก มีแม่ชาวสหรัฐเพียงคนเดียวในร้อยคน
 ที่รายงานว่าเลี้ยงลูกด้วยนมคุดเกินกว่า ๘ เดือน เด็กทารกในสหรัฐได้รับการเลี้ยงด้วยนมแม่
 นนเกือบทุกคนได้คุดนมเพียงชั่วระยะเวลาอันสั้น โดยปกติแล้วทารกอเมริกันจะรับประทาน
 นมแม่ไม่เกิน ๑ ขวบ

เหตุผลในการให้ลูกหย่านม แม่เพียง ๕ ราย กล่าวอย่างง่าย ๆ ว่า เพราะตนคิดว่า
 ควรแก่เวลาที่หย่านมเด็กได้แล้ว พวกอื่นยหนงก็คุด แม่เหล่านั้นสังเกตเห็นว่าลูกของตนสามารถ
 กินอาหารอื่นได้แล้วนั่นเอง หรือเด็กโตเกินกว่าที่จะคุดนมแม่ต่อไปอีก ส่วนจำนวนแม่ที่เหลือ
 แม่จะให้เหตุผลเฉพาะลงไปกว่าแม่ ๕ รายแรก แต่ก็ยังให้ความเห็นคล้ายคลึงกับแม่เหล่านั้น
 ด้วยว่า ตนทำตามธรรมเนียมประเพณีและความคิดของตนเองว่า เด็กสามารถกินอาหารอื่น
 ได้แล้ว ส่วนใหญ่ของแม่นำมาว่า รายงานว่า ตนได้ให้ลูกหย่านมเพราะตั้งท้องใหม่ ในบรรดา
 แม่เหล่านั้น บางรายกล่าวเพิ่มเติมต่อไปโดยชี้ให้เห็นความเชื่อของตนว่า ถ้าปล่อยให้เด็กกิน
 นมต่อไปจนโตเกินควรจะทำให้สติปัญญาทึบ บางรายกล่าวว่า เมื่อเด็กโตแล้วนมของแม่
 จะใสไม่คุดต่อสุขภาพของเด็ก จึงจำเป็นที่จะต้องไม่ให้ลูกคุดนม เพื่อสงวนนมไว้ให้ลูกคุดที่จะ
 เกิดใหม่ แม่บางรายยังเชื่อในเรื่องวิญญูกำหนดแคบไซราณ ซึ่งชาวชนบททั่วไปยังใช้กันอยู่

^{๑๑} Prothro, Child Rearing in the Lebanon, Harvard Middle Eastern, Monograph Series, 1961.

^{๑๒} Sears, Maccoby and Levin, Patterns of Child Rearing, Row, Peterson & Co: New York, 1957.

นั่นคือ พยายามย้ยเวลาให้มลูกไปนานทีสคเท่าทีระนานไค้ เชื่อว่าการทำเช่นนี้ระทำให้แม่ไม่ต้งทองลูกคนต้อไปเร็วจ่นเกินไป ถ้าลูกย้งกินนมแม่นานแค้ไค้ก็จะมีลูกท่างออกไปแค้นั้น แม่จะมีควมเชอเช่นนี้ แม่ทีค้ายลนเข้าในกล่มท่วอย่างกยงคงต้งทองลูกคนใหม่ภายในเวลาอันรวคเร็ว

ตารางที่ ๔. เหตุผลการให้เด็กอย่านม

เหตุผล	จำนวนแม่
ไม่มีน่านมไหล	๓ ราย
ต้งทองลูกคนใหม่	๑๒ ราย
เด็ก "โตเกินไป" แล้วน่านมแม่จะใส่ไม่กั	๗ ราย
แม่จำเ็นต้งทองลูกไปในตอนกลางวัน	๓ ราย
แม่มีสุขภาพไม่กั	๑ ราย
เด็กไม่ไค้กินนมแม่ (เพราะกินแล้วท่วเน่าท้งตัว)	๑ ราย
รวม	๒๗ ราย

จะเห็นไค้จากตาราง ๓. ว่าแม่ทีค้ายลนเข้าส่วนใหญ่เล็กลูกคุดนม เพราะแม่ไม่มีน่านมเพียงพอนั้นเอง แม่ทีรายงานเหตุผลของตนว่า "ต้งทองใหม่" นั้นก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นเพราะเหตุผลในการต้งทองลูกคนใหม่ของตนเท่านั้น จึงให้ลูกหย่านม แต่กล่าวต้อไปว่าตนให้ลูกหยคคุดนมกัต้อเมื่อไม่มีน่านมพอที่จะให้ลูกคุด หรือน่านมแม่ใส่ไปเสียแล้วเกรงว่าจะไม่เหมาะแก่สุขภาพเด็ก การที่แม่เหล่านั้ให้ลูกหยคคุดนมตนไม่ใช้เพราะมีความรู้สึกหรือมขอห้ามไม่ให้ลูกคุดนมระหว่างแม่ต้งทองลูกคนใหม่ ขอนตคกักับแม่ชาวเดยานอนบางรายทเชอว่า เนื่องจากนมทแม่ผลคตอต้งทองเด็กชายและเด็กหญิงไม่เหมอนกัน ถ้าหากเด็กทออยู่ในตองเป็นเพศเคยวกลทยงคุดนมแม่อยู่ ก็จะไม่เป็นอนตรายแต่อย่างไค้ แต่ถาลูกทออยู่ในตองเป็นคนละเพศกัขทยงคุดนมอยู่ ก็อาจเป็นอนตรายแก่เด็กทงคไค้ ฉะนั้นจึงเป็นการเสยงทแม่จะให้ลูกคนโตคุดนมต้อไปคตอนแม่ต้งทองใหม่ ทงนเพราะย้งไม่ทราบเพศของเด็กทออยู่ในตองของแม่นนเอง แม่ทีค้ายลนเข้าบางรายสามารถให้ลูกคุดนมต้อไปจนกระทั่ง

* Prothro, op. cit., p. 77.

๓๖

ตั้งทองใหม่โตงห้าหรือหกเดือนก็มี แม่อยู่สองราย ซึ่งหลังจากที่โตให้ลูกหย่านมระหว่าง
ตั้งทองลูกคนใหม่แล้ว กลับให้ลูกคนโตคนมคนต่อไปอีกเป็นการปล่อยประโลมเด็กภายหลัง
จากคลอลูกคนใหม่แล้ว และนมของแม่เริ่มมีใหม่อีก ผลที่โตคนแสดงให้เห็นความขี้ขลาด
อย่างมากในการปฏิบัติของแม่ต่อการฝึกลูกโตอีกเช่นกัน

แม่ ๗ ราย ที่กล่าวว่าคนโตให้ลูกหย่านมเพราะเด็ก "โตเกินไป" แล้วนั้น ให้ข้อคิด
ที่น่าสนใจบางอย่าง เด็กที่แม่ ๗ รายนี้กล่าวถึงส่วนใหญ่เป็นลูกคนสุดท้าย ข้อเท็จจริง
จึงสนับสนุนข้อสังเกตที่ว่า โดยปกติแล้วแม่จะหย่านมลูกที่ต่อเมื่อนานของแม่ค่อยแห้งหมดไป
จริง ๆ ข้อคิดประการที่สองก็คือ แม่บางรายโตแสดงความรู้สึกกระหายหรือกระตักในการ
ที่จะให้ใครเห็นลูกคนมคนไปจนโตขนาดอายุ ๔-๕ ขวบ ดังเช่น แม่คนหนึ่งให้สัมภาษณ์
เกี่ยวกับเรื่องหย่านมคนหนึ่งว่า "...บางคนโตแล้วแม่ยังต้องเป็นคนให้กินกลาง ตลาดหน้า
ขายหน้า ไปไหนสักครั้งวันก่อนวันก็ไม่ไหวแล้ว" คำตอบของแม่นี้สะท้อนให้เห็นคุณค่าทาง
สังคมอย่างหนึ่งซึ่งนิยมที่จะให้เด็กซึ่งโตแล้วมีวุฒิภาวะในด้านความประพฤติ สังคมที่ค้าขาย
น่าเชื่อถือว่าการที่เด็กยังไม่ยอมละทิ้งนิสัยติดคนนมแม่จนโตนับเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
ทั้งนี้อาจเป็นทัศนคติแบบแก่ผู้พบเห็นอื่น ๆ ด้วย

ตารางที่ ๕. วิธีการที่แม่ใช้ในการหย่านมเด็กและผลที่ได้รับ

วิธีการและผล	จำนวนแม่
ค่อย ๆ ลดนมลง เด็กหย่านมได้ง่าย	๑ ราย
พยายามหยดให้นมทันที ไม่มีการอะลุ่มอล่วยใด ๆ เด็กหย่านมได้ง่าย	๒ ราย
พยายามหยดให้นมทันที ใช้ของขมต่าง ๆ ทาหัวนม เด็กหย่านมได้ง่าย	๑๔ ราย
พยายามหยดให้นมทันที ใช้ของขมต่าง ๆ ทาหัวนม เด็กหย่านมยาก	๔ ราย
ไม่มีคำตอบหรือเด็กไม่ได้กินนมแม่	๖ ราย
รวม	๓๗ ราย

ไม่ว่าแม่จะหย่านมลูกคนใด หรือมีเหตุผลอย่างไรในการหย่านมลูกก็ตาม แต่เมื่อถึงเวลาแม่ก็ดำเนินการหย่านมอย่างแน่วแน่และตั้งใจจริง วิธีการที่แม่ชาวนาป่าใช้ในการหย่านมลูกโตแสดงไว้ในตาราง ๕. จากตารางนี้เองจะเห็นว่าวิธีการที่แม่นำป่าให้ลูกหย่านมส่วนใหญ่เป็นวิธีที่เข้มงวดรุนแรง ส่วนลักษณะวิธีการที่แม่ใช้หย่านมเด็ก ในสังคมของชนบทไทย เช่น ทนายา ก็มีความคล้ายคลึงกับลักษณะวิธีการของแม่ในสังคมอื่น ๆ ทั่วโลก เช่น เลยานอน พิลิปินส์ อเมริกา และยุโรป กล่าวคือ ในระยะแรก ๆ ก็จะทำให้เด็กค่อย ๆ รับประทานอาหารชนิดอื่น ๆ เสียก่อนที่ดื่มนมป่า เด็กเล็ก ๆ ส่วนใหญ่จะได้อินข้าวบดกับกล้วยอย่าง หรือข้าวบดกับน้ำตาลผสมเนือหมูสับบ้าง นอกจากนมแม่ บางทีแม่ก็อาจให้เด็กดูดนมเป็นกบิล ๆ ค้างแต่ชายยังไม่ถึงเคอนก็มี แต่พอถึงเวลาลงมือให้เด็กหยอกตนนมแม่อย่างจริงจัง วิธีการที่แม่เหล่านี้ใช้กับลูกของตนค่อนข้างจะเป็นไปอย่างแบบทันทีทันใด มีการใช้ขระเพ็ด ยาหม่อง ยาค่า ปูนที่ใช้สำหรับกินกับหมาก พริกขี้หนูหรือของขมชนิดอื่น ๆ บ้ายหวนนมแม่เพื่อให้เด็ก ผลระออกไม่ยอมมดคดต่อไป วิธีการที่แม่ที่ด้ายลงใช้ของขมหรือชนบทาหวนนมเพื่อยขง การคตนนมแม่เช่นนี้คล้ายคลึงกับวิธีที่แม่ชาวเลยานอน^{๑๓} แม่ชาวเม็กซิกันแห่งจิคาลาฮัวคา^{๑๔} แม่ชาวไตราแห่งโอกินาวา^{๑๕} แม่ชาวเมนิว^{๑๖} แม่ชาวอาฟริกันเผ่ายาทองกา^{๑๗} และแม่ชาวอาฟริกันเผ่าโซเทนทอต^{๑๘} ใช้กับลูกของตนในเวลาหย่านมเช่นกัน แต่ไม่มีแม่ที่ด้ายลงนำป่าคนใดรายงานเลยว่าได้ใช้วิธีการส่งเด็กไปอยู่กบญาคีเลียสองสามวัน ดังเช่นที่แม่ชาวเลยานอน และแม่ชาวเม็กซิกันแห่งเมืองจิคาลาฮัวคาปฏิบัติกัน สำหรับวิธีการหย่านมทางสองวันนี้ผู้เขียน รายงานใคร่ให้เห็นว่า ถ้าจากปฏิกริยาของเด็กแล้ว อาจกล่าวว่า วิธีการที่แม่ใช้ของขม

^{๑๓} Prothro, loc. cit.
^{๑๔} B.B. Whiting (Editor), Six Cultures, John Wiley & Sons, Inc: New York & London, 1963.
^{๑๕} Ibid.
^{๑๖} M. Mead, Social Organization of Manua, Bull. Bishop Museum, No. 76: Honolulu, 1930.
^{๑๗} H. A. Junod, The Life of a South Africa Tribe I. Social Life, (Revised edition) MacMillan: London, 1927.
^{๑๘} I. Schapera, Khoisan People of South Africa ; Bushmen and Hottentots, Routledge : London, 1930.

ทารกหวนมนั้นเป็นการกระทำที่รุนแรงต่อเด็กมาก และเป็นการกระทำเพื่อให้เด็กหยุดยั้งการคุก
 ในทันที ส่วนวิธีการส่งเด็กไปอยู่กับผู้อื่นในระยะหย่านมนั้น พิจารณาคร่าว ๆ จะเห็นว่า
 รุนแรงน้อยกว่า แต่แท้จริงแล้วตามหลักจิตวิทยา การส่งเด็กไปอยู่ทอนห่างจากแม่นั้นมีผล
 กระทบกระเทือนต่อจิตใจอันละเอียดอ่อนของเด็กในวัยทารกนี้มาก เด็กจะรู้สึกหวาดกลัวว่าขาดความ
 รักความอบอุ่นมากจนเป็นทวิคูณ และคล้ายกับคนที่ต้องถูกทำโทษในสิ่งที่ตนมองไม่เห็นเหตุผล
 จากการกระทำเช่นนั้นเลย

เมื่อเปรียบเทียบกับแม่ชาวอเมริกัน ตามรายงานของ ไวทิงและไซลด์^{๑๕} สองในสาม
 ของทารกอเมริกัน เริ่มหย่านมก่อนอายุ ๑๑ เดือน ผลการค้นคว้าของ อากสเตอร์นให้เห็น
 ว่าในสังคมอเมริกามีการย้ายและสนับสนุนให้เด็กมีอิสรภาพเป็น ตัวของตัวเอง ตั้งแต่เยาว์วัย
 สำหรับแม่ชาวเดชานอนส่วนใหญ่โพโรโร^{๑๖} พบว่าจะยอมให้ทารกคุนนมแม่ไปจนอายุกว่าชว
 ครึ่งและในขณะที่เดชานอนมีแม่ชาวเดชานอนเพียงหนึ่งในสี่ที่ให้ลูกคุนนมน้อยกว่า ๖ เดือน ส่วน
 แม่เม็กซิกันแห่งเมืองจิกคาลาซัวคา^{๑๗} ตามรายงานของรอมนีย์ และรอมนีย์ ปรากฏว่าร้อยละ
 ๘๐ ของจำนวนแม่ชาวเม็กซิกันที่เมื่อนี้ให้ลูกหย่านมเมื่อลูกอายุ ๒ ขวบ และการหย่านม
 ก็เป็นไปได้ที่ทันทันใดเกือบทุกกรณี อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบผลที่ได้จากรายงานของ
 แม่ภายในวัฒนธรรมต่าง ๆ กันนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับความเข้าใจของแม่ในเรื่องความหมายของ
 การ “หย่านม” ภายในวัฒนธรรมเหล่านั้นด้วย

ในการหย่านมเด็ก แม่ที่ตำลึงน้าเกือบทั้งหมดใช้การลงโทษเด็ก เมื่อเด็กพยายาม
 คุนนมแม่ แต่ส่วนใหญ่ก็ปรากฏว่าแม่หย่านมลูกได้สำเร็จโดยง่าย และไม่มี ความลำบากมาก
 มายนักในการให้ลูกหยุดคุนนมตนโดยเด็ดขาด แม่เหล่านั้นล้วนแต่กล่าวว่า การหย่านมลูกสำเร็จ
 ลงได้อย่างรวดเร็ว ในความหมายเช่นนี้ แม่จำนวนเกินกว่าครึ่งกล่าวว่า การหย่านมลูกสำเร็จ
 ลงอย่างบริบูรณ์ภายในเวลาเพียงหนึ่งสัปดาห์ มีแม่เพียง ๓ รายเท่านั้นที่รายงานว่าต้องใช้เวลา
 เกิน ๑ เดือนขึ้นไป วิทยหนึ่ง ใน ๓ วิทยน รายงานว่าการหย่านมลูกของตนคนหนึ่งยาก
 เพราะปล่อยให้ลูกเสียเงินเด็กอายุ ๔ ขวบ แม่ต้องใช้วิธีการรุนแรงหลายอย่างกว่าจะสำเร็จ

^{๑๕} J. M. Whiting and I. L. Child, Child Training and Personality: a cross-cultural Study, New Haven, and London: Yale University Press, 1953.

^{๑๖} Prothro, loc. cit.

^{๑๗} Whiting, loc. cit.

ตอนแรกใช้ขอร้องเพิกถอนนม ลูกก็ยัง哭 แม่ก็ยังไม่ยอมเปลี่ยนมาทานนมหม่องให้หรือ นมก็ยังคง
คุดอก จึงหันกลับมาใช้ขอร้องเพิกถอนหลายครั้ง เด็กก็ยังทนคุดอกอยู่ แม่จึงตัดสินใจใช้พริก
ขหนูทาที่ทรวงนม เด็กเผลอมากจึงยอมแพ้ ไม่ยอมคุดอกต่อไป การหย่านมจึงสำเร็จลงได้

จากรายงานของแม่ที่คำขลนาข้า เด็กมักแสดงปฏิกิริยาไม่พอใจต่อการที่แม่พยายามให้
หยุดคุดอก โดยทั่วไปเด็กจะมีอารมณ์หงุดหงิดบ้างในระยะสองสามวันแรก แล้วก็จะค่อย ๆ
หายไป ในระยะนั้นแม่ก็พยายามที่จะเอาใจเด็กด้วยการหาของอื่น ๆ ให้กิน และพยายามให้
เด็กลืมนมแม่เสีย แม่ที่คำขลนาข้าส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจที่ลูกของตนหย่านมง่าย ผู้เขียน
รายงานเองขณะทำการสัมภาษณ์ก็ได้สังเกตเห็นการแสดงออกของแม่เช่นนั้นเหมือนกัน

สรุป

แม่ที่คำขลนาข้าเกือบทุกรายเลี้ยงลูกด้วยนมของตนเอง และมีความพอใจให้ลูกคุดอกนม
ระหว่างที่นานนมแม่ยังไม่มัน แม่ส่วนมากให้ลูกคุดอกนมตามสัปดาห์จากลำดที่ซึบไว้ แม่
ระอุมกระชับลูกขณะให้นม ตลอดจนให้ลูกคุดอกนมได้ตามสหายอย่างเช็ดผะในข้าน แม่ไม่ได้
กำหนดเวลาให้ลูกคุดอกนม แต่ปล่อยให้เด็กคุดอกนานเท่าที่ต้องการ ส่วนมากเมื่อเด็กอายุหลัง
๑ เดือนไปแล้ว แม่จะให้ข้าวบดกับกล้วยหรืออาหารย่อยง่ายชนิดอื่น ๆ เพิ่มเติมจากนม แม่
รายงานว่าไม่มีความยากลำบากอย่างใดในการให้อาหารเด็ก เด็กแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง
ด้วยการรับประทานนมแม่และอาหารอื่นได้เป็นอย่างดีและมีความสุข โดยปกติแล้ว แม่ที่คำขล
นาข้าให้ลูกรับประทานนมคนไปจนอายุ ๑ ^๑/_๒ - ๓ ขวบ จึงให้หย่านม เหตุผลสำคัญที่ให้
ก็คือ แม่ยังท้องใหม่ เมื่อถึงเวลาหย่านม แม่ก็ดำเนินการอย่างแน่วแน่และตั้งใจจริง วิ
การหย่านมก่อนข้างจะรุนแรงและเป็นไปอย่างทันทีทันใด กระนั้นก็ตามแม่ส่วนใหญ่รายงานว่า
คนสามารถหย่านมลูกได้สำเร็จโดยง่ายภายในเวลาเพียง ๑ สัปดาห์

การฝึกนิสัยเด็กในการรับประทานอาหารและการนอน

การฝึกนิสัยในการรับประทานอาหาร

แม้ว่าชีวิตในชนบทไทยโดยทั่วไป เป็นชีวิตที่ความเขินอาย ๆ ก็จริง แต่ก็เห็นชีวิตที่ของผูกพันอยู่กับงานในไร่นาเกือบตลอดทั้งวัน พ่อแม่ลูกจะได้พบพร้อมหน้ากัน ก็ต่อเมื่อใกล้พลบค่ำแล้ว ซึ่งในเวลาอันสงบพ่อแม่ต่างก็เห็นคเหินหายเมื่อยล้าจากการตรากตรำงานมาทั้งวัน เพราะฉะนั้นการที่พ่อแม่จะฝึกลูกของตนในเรื่อง ให้รับประทานอาหารเป็นเวลา ก็ตามหรือโอกาสที่พ่อแม่ลูกจะได้รับประทานอาหารพร้อมกันทุกวันทุกมื้อจึงเป็นไปได้โดยยาก ทั้งนี้เนื่องจากว่ากว่าพ่อแม่จะกลับจากนา ลูกเล็ก ๆ ก็มักจะหิวเสียก่อน ดังนั้นพ่อแม่จะมอบหน้าที่ให้ลูกคนโตหุงหาอาหารไว้ให้น้องเล็ก ๆ รับประทานอาหารเสียก่อน ส่วนลูกโต ๆ ก็อาจรับประทานอาหารพร้อมพ่อแม่ได้ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า การฝึกเด็กให้เกิดนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร ก็เหมือนกับการฝึกเด็กในคานอื่น ๆ ซึ่งจะโตกล่าวถึงในตอนต่อไป นั่นก็คือ ภายใต้วินัยธรรมไทย โดยเฉพาะในชนบท การเลี้ยงอบรมเด็กขึ้นไปโดยถือความสะอาดเป็นใหญ่ และมีความขี้อายเป็นอย่างมากในการฝึก แม้ว่าแม่จะเล็งเห็นความสำคัญในการฝึกลูกให้รู้จักรับประทานอาหารเป็นเวลา รู้จักมารยาทในการรับประทานอาหาร ให้รู้จักว่าอะไรควรไม่ควรรับประทาน แต่เนื่องจากชีวิตของแม่ยังต้องผูกพันกับงานตามไร่นา ดังกล่าวมาแล้ว แม้จะมีเวลาอันน้อยที่จะตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ให้ลูกปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด

การให้อาหารเด็กภายหลังหย่านม ในระยะหลังจากแม่ให้เด็กหย่านมสำเร็จแล้ว แม่ก็จะให้ลูกรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก ในจำนวนแม่ ๒๗ ราย อาจแบ่งได้เป็นสองพวก คือ แม่พวกหนึ่งพยายามให้เด็กของตนรับประทานอาหารเป็นเวลา วันละ ๓ ถึง ๔ มื้อ แต่ยังคงอนุญาตให้เด็กรับประทานอาหารนอกเหนือไปจากนั้นเป็นพิเศษระหว่างมื้ออีกด้วย มีบางรายในกลุ่มของแม่พวกนี้ตามใจให้ลูกรับประทานตามเวลาที่เด็กร้องหรือหิว โดยไม่จำกัดว่าวัน

หนึ่งจะต้องให้รับประทานครึ่ง ส่วนแบ่งอีกพวกหนึ่งซึ่งมีน้อยรายกว่า (๘ ราย) พยายามตั้งกฎเกณฑ์ให้เด็กรับประทานเพียง ๓ เวลา โดยไปยอมให้เด็กรับประทานเป็นพิเศษอกระหว่างมือ ส่วนในกรณีแม่เห็นว่าลูกมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ เนื่องจากรับประทานอาหารน้อย ก็มักจะให้ยารักษาช่วยให้เด็กเจริญอาหารบ้าง พยายามหาของอื่นให้กินเพิ่มเติมบ้าง เช่น ขนมปังขนมต่าง ๆ เป็นต้น แม้น้อยราย รายงานว่าตนไม่เคยวิตกในเรื่องเด็กกินน้อยไป หรือมากไป และให้เด็กกินของทุกชนิดโดยไม่จำกัดตาราง ๖. ต่อไปนี้แสดงให้เห็นความถี่ของการให้อาหารเด็กภายหลังเมื่อหย่านมแล้ว

ตารางที่ ๖. ความถี่ของการให้อาหารเด็กภายหลังเมื่อหย่านมแล้ว

จำนวนความถี่ของการให้อาหาร		จำนวนแม่
๓ เวลา	โดยไม่ให้เด็กกินอะไรอีกระหว่างมือ	๘ ราย
๓ เวลา	โดยเด็กกินอะไรเป็นพิเศษระหว่างมืออีกก็ได้	๑๐ ราย
๔ เวลา	หรือมากกว่านั้น	๒ ราย
๔ เวลา	โดยเด็กกินอะไรเป็นพิเศษระหว่างมือ	๒ ราย
	ไม่กำหนดเวลา คือ ให้เด็กกินทุกคราวที่ต้องการ	๔ ราย
	ไม่มีข้อมูล (เป็นรายที่ขอบุตรบุญธรรมมาเลี้ยงเมื่อโตแล้ว)	๑ ราย
รวม		๒๗ ราย

การจำกัดอาหารเด็กภายหลังหย่านม

สำหรับชนิดต่าง ๆ ของอาหารที่ให้เด็กรับประทานนั้น แม่ที่ค้าขายบางส่วนใหญ่ไม่เคยคำนึงว่าอาหารที่จะให้เด็กควรมีสัดส่วนถูกต้องแค่ไหน เช่น อาหารนั้นมีวิตามิน และแร่ธาตุครบตามความต้องการของเด็กหรือไม่ อย่างไรก็ตาม แม่เหล่านั้นแสดงความคิดเห็นเพียง

ต้องกันว่ามีอาหารบางอย่างที่ไม่ควรให้เด็กเล็ก ๆ กิน เหตุผลที่แม่ให้ในเรื่องนมต่าง ๆ กัน
 ดังแสดงไว้ในตาราง ๗ อาหารชนิดที่ห้ามกินของที่มีรสเปรี้ยวจัด เค็มจัด เผ็ดจัด หวานจัด
 ตลอดจนพวก เนื้อ ปลา และแกงเผ็ดต่าง ๆ เหตุผลที่แม่ห้ามไม่ให้เด็กรับประทานอาหาร
 ตารางที่ ๑. เหตุผลที่แม่ให้ในการจำกัดอาหารบางชนิดแก่ลูกหลังหย่านมแล้ว

เหตุผลในการจำกัดอาหาร	จำนวนแม่
เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของเด็ก	๒๐ ราย
เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อไสยกลาง	๑ ราย
ไม่มีการจำกัดอาหารชนิดใดแก่ลูก	๒ ราย
ไม่มีข้อมูล	๔ ราย
รวม	๒๗ ราย

เหตุผลส่วนใหญ่เป็นเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของเด็ก เช่นถ้าเด็กกินของเผ็ด ท้องเด็ก
 จะเพื่อ ถ้ากินของเผ็ดจัด คาวจัด หรือพวกข้าวเหนียว ก็กลัวว่าจะแสดงซางและโรค
 ตานขโมย ถ้าเด็กกินพวกเนื้อ ก็กลัวจะย่อยยาก ถ้ากินปลาที่อาจทำให้คันติดคอเด็ก
 เป็นอันตราย มีแม่อยู่เพียงสองรายเท่านั้นที่ไม่จำกัดว่าอาหารอย่างใดให้ลูกกินไม่ได้ แม่
 รายหนึ่งรายงานด้วยความภาคภูมิใจเสียด้วยซ้ำไปว่า ทั้งเช่นลูกของตนซึ่งอายุเพียง ๒
 ขวบ ก็สามารถกินแกงเผ็ดอย่างผู้ใหญ่ได้แล้ว รายงานอีกว่าเป็น รายที่พิเศษจริง ๆ แสดง
 ถึงความยืดหยุ่นอย่างยิ่งในการฝึกฝนในเรื่องนี้ และมีแม่อยู่เพียงรายเดียวที่เหตุผลในทาง
 เชื่อมไสยกลางเกี่ยวกับอาหารที่ห้ามเด็กไม่ให้รับประทาน แม่รายนั้นกล่าวว่า “อาหารที่ฉัน
 ไม่ให้ลูกเล็ก ๆ กิน ก็คือหัวหมู แสดง ตัวฉันเองก็เคยยังไม่กินคลุกใหม่ ๆ คนเคราะห์
 ร้ายอาจเป็นเชรอน ปลูกผีใน ๓ ปี ไม่ให้กินไก่ตัวผู้ ที่จริงหมอบ่ห้ามแต่เรากินไว้ดีกว่า
 เขาว่ามันเป็นเวรกรรมของเรา ถ้าเป็นแล้วมันลำบากเรา”

การฝึกให้เด็กรับประทานร่วมกับผู้ใหญ่ เมื่อซักถามแม่ถึงการฝึกให้ลูกเล็ก ๆ รับประทานอาหารร่วมกับผู้ใหญ่ กล่าวโดยส่วนรวม แม่ที่ดำยลน่าเข้า ไม่ได้ให้ลูกกินร่วมกับผู้ใหญ่

ใหญ่ ซึ่งในทันทมาดง พ่อแม่ ยู่ย่า ตายาย และพทโศมกแล้ว แม่ส่วนใหญ่จัททำให้
 ลูกเล็กวัยประทานก่อน พ่อแม่วัยประทานทีหลัง เหตุผลในการที่แม่ให้เด็กเล็กวัยประทานรวมกับ
 ผู้ใหญ่นั้น ก็อาจเนื่องมาจากความจำเป็นทั้งใค้อธิบายถึงชีวิตในชนบทไทยมาตั้งแต่ต้นแล้ว
 อาจกล่าวได้ว่า ในบ้านของชาวชนบทไทย มักไม่มีการวัยประทานอาหารร่วม วงบ่อยนัก
 (ยกเว้นแต่ในกรณีพิเศษต่าง ๆ) ใครหิวก่อน ว่างก่อน ก็วัยประทานก่อนตามลำพัง ตาม
 สะทวก ต่างคนต่างหากกินของตนเอง ในโอกาสที่ทุกคนว่างจากธุระ ใค้อยู่บ้านพร้อมเพรียงกัน
 ก็วัยประทานพร้อมกันหมด อย่างไรก็ตามก็มีการจัดให้เด็กเล็ก ๆ วัยประทานก่อนก็เพราะกินความ
 ยุงยากของเค็กอย่างหนึ่ง และกันไม่ให้เด็กทำสกปรกระหว่างผู้ใหญ่วัยประทานกันอยู่อีกอย่าง
 หนึ่ง กระนั้นก็ตามแม่จะมีการกินโดยให้เด็กเล็กกินเสียก่อนผู้ใหญ่ แต่ก็ยังมีแม่หลายราย
 ทุกรายงานว่า ถึงจะบ่อยให้เด็กกินจนอิ่มก่อนแล้วก็ตาม เด็กก็ยังมาขอกินร่วมด้วยอีกเวลาผู้ใหญ่
 กินอยู่ ในกรณีเช่นนี้ก็ไม่ปรากฏว่าแม่ใค้ลงโทษหรือด่าว่าเด็กอย่างจริงจังอย่างใด กลับยอม
 ให้เด็กร่วมในการวัยประทานอีกด้วย การปฏิบัติของแม่ดังกล่าวดังแสดงให้เห็นถึงความอดุ้ม
 อด่วยและการยึดหยุ่นในการฝึกลูกใค้อย่างซัดใจ

จากตารางข้างล่างนี้แสดงให้เห็นว่าโดยทั่วไป แม่ที่คำบลดนำส่วนใหญ่ให้ลูกเริ่มวัย
 ประทานอาหารรวมกับพ่อแม่หรือผู้ใหญ่อื่น ๆ ใค้ เมื่ออายุ ๓-๔ ขวบ ขึ้นไป เพราะถือกัน
 ว่าเด็กอายุขนาดนั้นรู้ความแล้วใค้อยู่ในระยะโตพอที่จะเรียนรู้และปฏิบัติตามระเบียบการกินที่
 ผู้ใหญ่ตั้งเอาไว้ ในตอนที่ให้เด็กวัยประทานรวมกับผู้ใหญ่นี้ ส่วนใหญ่แม่ที่คำบลดนี้ (๑๘ราย)
 สอนลูกให้รู้จักมรรยาทในการวัยประทานด้วย อาทิเช่น “สอนไม่ให้กินเลอะเทอะมูมมาม”
 “สอนให้วัยประทานด้วยช้อน” “สอนว่าควรวัยประทานอาหารชนิดใค้ไหนควรจะวัยประทาน
 อย่างไรถึงจะเรียบร้อย” ส่วนแม่อีก ๕ ราย ย้ำในเรื่องใค้เด็กรู้จักเกรงใจผู้อื่นในขณะ
 วัยประทานรวมกับผู้ใหญ่ ตัวอย่างเช่น “ใค้กินไปกินไป ต้องเช็ดใค้กินเร็ว คนอื่นจะใค้
 ใค้ไม่ต้อบรอ” “ค้อยบอกว่ถึงเวลาใค้กินก็ต้อกิน อย่ากินมูมมาม อย่ากินคนอื่นเขา” แม่อีก
 ๓ ราย ย้ำในเรื่องใค้เด็กรู้จักรักษาความสะอาดและมีสนธิสัดยทใค้ในการวัยประทาน ตัวอย่าง
 เช่น “สอนให้ล้างมือ ล้างหน้า ล้างปากก่อนกิน” “สอนใค้ใค้เคียวอาหารใค้ละเอียด”

ตารางที่ ๘ อายุที่เด็กเริ่มรับประทานอาหารพร้อมพ่อแม่หรือผู้ใหญ่อื่น ๆ

อายุที่เด็กเริ่มรับประทานอาหารพร้อมครอบครัว	จำนวนเด็ก
เมื่ออายุต่ำกว่า ๓ ขวบ	๒ ราย
เมื่ออายุ ๓-๔ ขวบ	๖ ราย
เมื่ออายุ ๕-๖ ขวบ	๗ ราย
เมื่ออายุ ๗-๘ ขวบ	๒ ราย
เมื่ออายุ ๘ ขวบขึ้นไป	๓ ราย
ไม่กำหนดอายุ	๒ ราย
ไม่มีข้อมูลหรือคำตอบไม่เกี่ยวข้องกับคำถาม	๕ ราย
รวม	๒๗ ราย

กล่าวได้ว่าแม่ส่วนใหญ่มีการสอนลูกของตนให้รู้จักมารยาทระเบียบวิธีในการรับประทานอาหารร่วมกับผู้ใหญ่ คือสอนให้รู้จักปฏิบัติทั้งในเวลาก่อนรับประทานอาหาร ระหว่างรับประทานอาหารและหลังรับประทานอาหารแล้ว แม่อยู่เพียงรายเดียวที่กล่าวว่า ตนไม่ได้สอนลูกในเรื่องนี้ แต่เด็กก็ได้พยายามทำตามอย่างพ. ๆ ทั้งนี้เพราะแม่ผู้ตอบรายการเป็นผู้เลี้ยงดูครอบครัวแต่ผู้เดียว เวลาที่แม่จะอยู่กับลูกเล็ก ๆ มีน้อยมาก พ. ๆ ของเด็กจึงรบกวนแทนแม่ระหว่างที่ออกไปทำงานนอกบ้าน และยังม. อ. ส. ร. ย. ท. ก. ล. ว่า ไม่มีการสอนลูกในเรื่องนี้ ปล่อยให้เด็กกินไปตามเรื่อง แต่เด็กก็อาจเรียนรู้มารยาทและระเบียบวิธีในการรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่นด้วยการสังเกตพ. ๆ หรือผู้ใหญ่ระหว่างรับประทานอาหาร

การให้อาหารเป็นรางวัล มีอยู่บางสถานการณ์ที่แม่อาจให้รางวัลแก่เด็กเมื่อประพฤติดี การให้รางวัลแก่เด็กเพื่อให้เด็กเกิดกำลังใจที่จะประพฤติดีต่อไปนั้นอาจมีอยู่หลายอย่างด้วยกัน อาทิเช่น การชมเชย ซึ่งจิตเป็นการให้รางวัลแก่เด็กในแง่จิตใจ หรือการทดแทนความประพฤติดีของเด็กด้วยการให้รางวัลเป็นสิ่งของต่าง ๆ เช่น สตางค์ เสื้อผ้า หรือขนม

นมเนยที่เด็กชอบ สำหรับการให้รางวัลเด็กด้วยอาหารที่เด็กชอบนั้นปรากฏว่า แม่ในกลุ่มตัวอย่างเกินกว่าหนึ่งในสามตอบว่า คนไม่เคยใช้อาหารที่เด็กชอบเป็นรางวัล ส่วนแม่ที่เหลือตอบว่าคนเคยใช้วิธีนี้แก่เด็กในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น เมื่อเด็กแสดงความเคียดแค้นหรือทำงานที่ผู้ใหญ่มอบหมายให้เป็นพิเศษบ้าง และเมื่อเรียนพิเศษ เมื่อเปรียบเทียบกับผลในเรื่องนี้กับผลทพรอโร^{*} ได้จากการค้นคว้ากับแม่ชาวเลบานอน จะเห็นได้ชัดว่ามีความแตกต่างสำคัญบางอย่างในการปฏิบัติของแม่ซึ่งมาจากวัฒนธรรมต่างกันดังต่อไปนี้

ประการแรกแม่ในสังคมนาบ้านนอกให้อาหารในแง่ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของเด็กเป็นส่วนใหญ่ ส่วนแม่ชาวเลบานอน ไม่ได้ถือว่าอาหารเป็นเพียงสิ่งที่จะช่วยขบขี้ยูหาในคันความหิวความอยากของเด็กแต่เพียงอย่างเดียว ความสำคัญของอาหารในสังคมเลบานอนมีความเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับศาสนา การกินอาหารที่ถูกต้องตามระเบียบวิธีที่ระบุไว้ในคัมภีร์โคทรานถือเป็นสัญลักษณ์ของชีวิตต่อไปของเด็ก จากเวลาหย่านมเป็นต้นไป อาหารจัดเป็นสัญลักษณ์ของความอบอุ่น ความรัก และการยอมรับนับถือภายในสังคมนั้น เรื่องการกินและการให้อาหารเด็ก จึงมีบทบาทสำคัญมากในการฝึกอบรมเด็กในเลบานอน แม่ชาวเลบานอนใช้อาหารเป็นส่วนสำคัญในการฝึกระเบียบวินัยแก่เด็ก เช่น มีการให้รางวัลเด็กด้วยอาหารและลงโทษเด็กด้วยการไม่ให้อาหารอย่างใดอย่างหนึ่ง แม่จะให้ทั้งคำชมเชยและความรักเมื่อเห็นลูกปฏิบัติถูกต้องในการรับประทาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับขบขี้ยูหาในศาสนา อาทิเช่น การฝึกให้เด็กรับประทานอาหารก่อนพระอาทิตย์ตก เป็นต้น ฉะนั้นในการให้อาหารแก่เด็กแม่เลบานอนจึงมีวิธีการให้รางวัลต่าง ๆ แก่เด็กเพื่อเป็นกำลังใจปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักการเชื่อถือในศาสนาของเธอ ข้อสังเกตที่ได้จากทพรอโรอีกอย่าง ก็คือ เด็กเลบานอนได้รับความอบอุ่นในการเลี้ยงดูจากแม่ลดน้อยลงมากหลังจากหย่านมแล้ว ทั้งนี้เนื่องจาก ส่วนใหญ่เมื่อเด็กหย่านมแล้ว แม่ก็จะมอบหน้าที่ความดูแลในเรื่องการกินอยู่ให้แก่พี่ ๆ ของเด็ก เด็กเลบานอนที่หย่านมแล้วจึงอาจขาดความอบอุ่นทางจิตใจที่เคยได้รับจากแม่ เพราะการดูแลจากพี่ ๆ ก็ไม่อาจทดแทนความรักที่ตนเคยได้รับจากแม่ได้ ข้อนี้อาจเป็นรากฐานให้เด็กเกิดความ

* Prothro, Child Rearing in the Lebanon, Harvard Middle Eastern, Monograph Series, 1961

หว่ากักรวตต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องอาหาร แม่ชาวเลบานอนคนหนึ่ง ในสามกล่าวว่าเด็กไม่ไ้
 รัยประทานอาหารร่วมกับครอบครัว แม่ประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างแสดงความไม่แน่ใจ
 ว่าลูกรับประทานอาหารวันละกี่ครั้ง คำตอบนั้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความไม่สม่ำเสมอ
 ในการให้อาหารเด็กอย่างหนึ่ง หรือแม่ได้ยกหนาทัน ให้แก่เด็กซึ่งเช่นพี่ให้คอยดูแลในเรื่อง
 รัยประทานอาหารของน้องที่หย่านมแล้วโดยเค็ดชากอีกอย่างหนึ่งก็ได้ เด็กเล็ก ๆ ที่เช่นพี่ไม่
 อาจดูแลน้องให้กินอาหารได้ตามเวลาอันควรเท่ากับแม่ เมื่อเปรียบเทียบผลกับการค้นคว้า
 ที่ตำบลนาป่า อาจกล่าวได้ว่า เด็กที่นาป่าไม่มีความหว่ากักรวตอย่างใดต่อเรื่องอาหารดังที่
 เด็กชาวเลบานอนประสบ เด็กไทยที่ตำบลนาป่ามีอิสระอย่างมากในการเลือกอาหาร รัยประทาน
 ตามเวลาที่ชอบ ตลอดจนได้รับคามยักหย่นอย่างมากจากแม่ ในการฝึกนิสัยในการรัยประทาน
การฝึกนิสัยในการนอน

ลักษณะของบ้านในตำบลนาป่า ก่อนจะกล่าวถึงการฝึกนิสัยในการนอนของเด็กที่ตำบล
 นาป่า จะขอบรรยายถึงลักษณะของบ้านโดยทั่วไปในตำบลนี้เสียก่อน บ้านส่วนใหญ่ที่ชาว
 ตำบลนาป่าสร้าง มักเป็นยกพนชนเดี่ยว มีห้องนอนแต่เพียงห้องเดียว และมีห้องครัวเล็ก ๆ
 ข้างห้องนอน บางทีมี ห้องเก็บของอยู่ทางด้านหลัง ใต้ทางมะพร้าวกันห้องต่าง ๆ มีประตู
 ชักและทำด้วยไม้ไผ่ บางบ้านไม่มีฝาผนังเลยก็มี เป็นห้องโถงโล่ง ๆ ใต้นอน กิน และรัยแขก
 ไปในตัวเสร็จ บางบ้านก็เป็นบ้านห้องเดียวจริง ๆ อยู่ยกพนดิน ไม่มียกพน บ้านของผู้ที่มีฐานะ
 ก่อนข้างคิ จึงจะสร้างยกพนเป็นสองชั้น

เมื่อบ้านส่วนใหญ่มีห้องนอนแต่เพียงห้องเดียว ทั้งผู้ใหญ่และเด็กจึงนอนรวมกันใน
 เวลากลางวัน ถ้ามีเด็กช่อนอยู่ก็จะผูกเปลไว้ในห้องนอนด้วย และในตอนกลางวันที่เคลอน
 ย้ายมาผูกไว้ที่นอกชาน หรือระเบียงหน้าบ้าน บ้านของชาวชนบทไทยไม่มีห้องสำหรับเด็ก
 แยกจากห้องผู้ใหญ่ต่างหาก

ข้อแตกต่างที่เห็นได้เด่นชัด อย่างหนึ่ง ระหว่างสภาพ ความ เป็นอยู่ของบ้านเมืองไทยและ
 ของชาวยุโรป ก็คือ ในบ้านเมืองไทยนั้นต้องใช้มุ้งกางเวลากลางวัน เพราะมียุงชุกชุม ซึ่งใน
 บ้านเมืองทางตะวันตกไม่มีความจำเป็นต้องใช้ เด็กฝรั่งไม่เคยรู้จักมุ้ง และไม่มีภาวะที่จะ

ห้องกางมุ้งเหมือนเด็กไทย ตั้งแต่เด็กยังอยู่ในวัยทารก เด็กจะนอนรวมกับพ่อแม่ในมุ้งเดียวกัน และยังคงนอนเช่นนั้นตลอดมาจนย่างเข้าวัยเด็กและวัยเข้าโรงเรียน โดยปกติเด็กไทยมีโอกาสนอนคืนได้มากกว่าเด็กฝรั่งซึ่งมักถูกจำกัดอยู่ภายในเตียงของตน เนื่องจากเหตุนี้มือไม้แขนขาของเด็กอาจไปพาดกับขอบมุ้ง หรือลอคออกไปนอกมุ้งทำให้เป็นเหยื่อของยุงได้ง่าย การทำให้เด็กนอนรวมกับพ่อแม่ในมุ้ง ก็เพื่อว่าพ่อแม่จะได้มีโอกาสคอยดูแลป้องกันไม่ให้ยุงกัดลูกของตน แม่จึงไม่ปล่อยให้ลูกไปนอนโดยลำพังในตอนยังเล็ก ถ้ามีลูกหลายคน แม่อาจให้เด็กแยกไปนอนรวมในมุ้งเดียวกันกับ ย่า ยาย หรือพี่ๆ ถ้าจำเป็นที่แม่ต้องงกกลูกหลายคนในมุ้ง โดยไม่มีใครช่วยผ่อนภาระได้ แม้ก็ต้องคอยนอนกันไม่ให้ลูกนอนคืนลูกกันเป็นต้น การที่ให้ลูกนอนรวมกับพ่อแม่จนโตแล้ว ก็อาจเนื่องมาจากความจำเป็นในการที่ระต้องคอยดูแลลูกในเรื่องยุงประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งอาจเกี่ยวกับภาระในการจัดที่หลับที่นอนตลอดจนการกางมุ้งซึ่งเด็กเล็กๆ ยังทำไม่ได้ก็ พ่อแม่จึงยังไม่ไว้ใจปล่อยให้เด็กจัดการแต่ลำพัง โดยปกติแล้วแม่จะคอยจัดที่หลับที่นอน และกางมุ้งไว้ให้พร้อม แล้วพาเด็กมานอนเมื่อดงเวลา

อายุที่กำหนดให้เด็กนอนแต่โดยลำพัง ณ ที่นี้ผู้เขียนไม่อาจกล่าวได้แน่นอนลงไปว่า พ่อแม่ในชนบทไทยกำหนดอายุเด็กเท่าใดเป็นเกณฑ์ในการที่จะให้เด็กไปนอนแยกแต่ลำพัง หรือไปนอนรวมกับพี่ๆ แยกไปจากพ่อแม่ อาจกล่าวได้แต่เพียงว่าพ่อแม่จะจัดการให้ลูกนอนแยกแต่ลำพัง (ซึ่งในที่นี้ยังหมายความถึงว่า นอนอยู่ในห้องเดียวกัน แต่แยกมุ้งหรือแยกไปนอนเสียคนละมมคนละคานของห้อง) ก็ต่อเมื่อลูกของตนใกล้จะจะเป็นหนุ่มสาวแล้วเท่านั้น ถ้าลูกยังเด็กอยู่ ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงก็ยังคงนอนรวมกันไว้กับพ่อแม่

เนื่องจากเด็ก ในชนบทน่าย่ำได้รับการปฏิบัติในเรื่องนอนตั้งแต่ บรรยายมาข้างบนนี้ ผู้เขียนจึงมีความโน้มเอียงที่จะกล่าวว่า การปฏิบัติเช่นนี้อาจทำให้เด็กขาดโอกาสอันเพียงพอที่จะตระหนักในคุณค่าของความเป็นส่วนตัว (privacy) ของตนตั้งแต่ยังเล็กๆ ไปได้เท่าที่เด็กและฝรั่ง ดังกล่าวอาจกระทบกระเทือนไม่มากนักต่ออารมณ์พัฒนาให้เด็กเป็นอิสระแก่ตนได้ในภายหลัง แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้พ่อแม่และลูกมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิด

เวลาที่บังคับให้เด็กไปนอน เกี่ยวกับเวลาที่เด็กควรไปนอน สำหรับเด็กในวัยวัยทารกมักไม่มีปัญหาอะไร เพราะแม่จะมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการกอดลูกให้นอน ตามเวลาอันสมควรอยู่แล้ว จะโดยกอดเด็กทั้งเข่าหรือให้นอนในเปลก็ตาม ดังที่เคยบรรยายมาข้างแล้ว ในวิธีการให้นมเด็ก เมื่อเด็กโตขึ้นมาหน่อย เข้าวัยซุกซน คือประมาณ ๓-๔ ขวบ โดยทั่วไปแม่มักยังไม่ได้กำหนดไว้อย่างแน่นอนว่าลูกจะต้องเข้านอนเวลาใด ภายในตอนกลางวัน ถ้าเด็กรู้สึกง่วงเพราะเห็นเหนื่อยจากการเล่นแล้ว เด็กก็จะล้มตัวลงนอนเองตามระเบียบหรือซนบ้าน บางทีก็อาจอั้นแม่ให้กล่อมในเปลจนหลับแล้วแต่คืนเดียว ความเคยชินของเด็กมาแต่แรก ส่วนวิธีการกล่อมลูกให้หลับ แม่เกือบทั้งหมดหลังจากให้นมลูกกินแล้วก็จะอุ้มเด็กใส่เปลพร้อมกับเข่ากล่อมไปจนกระทั่งเด็กหลับ ถอดนว่ายิ่งให้เด็กนานเท่าใด เด็กก็จะนอนนานเท่านั้น เปิดโอกาสให้แม่ได้มีเวลาทำงานได้มากขึ้น เวลากลางคืน แม่มักจะไม่กำหนดเวลาแน่นอนในการให้เด็กไปนอน เพราะส่วนใหญ่ไม่มีนาฬิกา แม่ก็มักจะกะเวลาอันสมควรเอาเองว่า ควรให้เด็กไปนอนภายหลังที่เด็กกินข้าวเย็นเสร็จแล้วสักครึ่งชั่วโมง หรือพูดตามภาษาชาวบ้านก็คือ "รอให้ข้าวสุกเรียงเม็ดก็เสียก่อน" แม่ส่วนมากจะอนุญาตให้เด็กเล่นเสียพักหนึ่งก่อน จึงเรียกเด็กเข้านอน เด็กในวัย ๓-๕ ขวบ ยังต้องการให้แม่พาไปนอน ก่อนหน้าพาเด็กเข้านอน แม่ก็จะเตรียมเมาะ ฟูก ตลอดจนกางมุ้งไว้เสร็จ ที่ตำบลนาป่า มีแม่ค่อยวางที่ปล่อยให้ลูกของตนไปนอนแต่ลำพัง ในอายุขนาดนั้น พ่อเด็กโตขึ้นมาหน่อยสักประมาณ ๕-๗ ขวบ เมื่อถึงเวลานอนก็อาจให้ไปนอนเองได้ โดยไม่ต้องให้พ่อแม่พาไป แต่ก็ยังมีเด็กน้อยรายที่ยอมไปนอนเองโดยไม่ต้องให้แม่พาไป อย่างไรก็ตามหลังจากอายุ ๗ ขวบขึ้นไปแล้ว แม่เกินกว่าครึ่งรายงานไว้ในตอนนั้นลูกสามารถไปนอนได้โดยลำพังแล้ว แต่มีขอแม่อยู่อย่างหนึ่งว่า แม่ได้จัดเตรียมที่หลับนอนกางมุ้งให้เสร็จแล้ว ในเรื่องการจัดเตรียมที่หลับนอน ตลอดจนความสามารถที่จะกางมุ้งกันมุ้งได้เรียบร้อยคืนนั้น แม่ส่วนใหญ่ที่นาป่าได้ให้รายงานว่าการที่เด็กของตนจะสามารถรับผิดชอบในเรื่องนี้ได้ตลอดจนไปนอนเองได้ ก็ต่อเมื่อเด็กอายุราว ๘ หรือ ๑๐ ขวบขึ้นไปแล้ว ซึ่งเป็นระยะที่ผู้ใหญ่เห็นว่าเด็กโตมากแล้วอย่างน้อยที่สุดก็ทางร่างกาย และต้องเริ่มแยกนอนจากพ่อแม่แล้ว ทั้งนี้เพราะขนบธรรมเนียมประเพณีห้ามไม่ให้เด็กชายหญิงซึ่งเข้าสู่วัยรุ่นแล้วนอนรวมกัน แม่จะเป็นพี่น้องคลานตามกันออกมาก็ตาม

ตารางที่ ๘. อายุของเด็กที่แม่รายงานว่าสามารถไปนอนเองได้โดยลำพัง

อายุที่สามารถไปนอนได้โดยลำพัง	จำนวนแม่ที่ รายงาน
๒ ขวบ หรือต่ำกว่านั้น	๐ ราย
เกิน ๒ ขวบ ถึง ๓ ขวบ	๒ ราย
เกิน ๓ ขวบ ถึง ๔ ขวบ	๓ ราย
เกิน ๔ ขวบ ถึง ๕ ขวบ	๒ ราย
เกิน ๕ ขวบ ถึง ๖ ขวบ	๒ ราย
เกิน ๖ ขวบ ถึง ๗ ขวบ	๓ ราย
เกิน ๗ ขวบ ขึ้นไป	๑๔ ราย
ไม่มีข้อมูล (เป็นรายที่ขอขบขุดขุดรวมมาเลยงเมื่อโตแล้ว)	๑ ราย
รวม	๒๗ ราย

ดังนั้นจะเห็นว่า การปฏิบัติของพ่อแม่ที่ต่างกันในเรื่อง ให้เด็กนอนตามเวลานั้นเป็นไปอย่างอะลุ้มอล่วยมาก นอกเหนือจากเหตุผลทางด้านความจำเป็นของเนื้อที่ในย่านและปัญหาเรื่องยงแล้ว ก็ยังมีเหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือว่า เห็น กล่าวคือ ชีวิตตามชนบทเป็นชีวิตที่สงบอย่างยิ่ง เมื่อเทียบกบชีวิตในเมืองหลวง แต่ละครอบครัวมีงานทำตามไร่ นาของตนตลอดแทบทั้งวัน เมื่อกลับจากงานไร่ว่าพ่อแม่เห็นยลแล้วและต้องการพักผ่อนและใช้เวลาสนใจอยู่กับลูก ๆ ไม่มีสถานที่ที่จะไปพักผ่อน ดังเช่นในตัวเมือง อาทิเช่น ไม่มีโทรทัศน์ โรงภาพยนตร์ โรงลิเก โรงละคร เหมือนในกรุงเทพฯ เมื่อกินข้าวกินปลาเสร็จพ่อแม่ก็จะพักผ่อน นั่งเล่นนอนเล่นบ้าง หรือไม่ก็คุยสนทนากันในบรรดาญาติมิตรสนิทที่อยู่ในละแวกเดียวกัน เด็ก ๆ ก็จะไปเล่นที่นั่นไปสักพักใหญ่ ๆ เสร็จแล้วก็ถึงเวลาที่ระนอนออมแรง ไว้ทำงาน ในวันรุ่งขึ้นต่อไป ฉะนั้นการฝึกหรือการปฏิบัติในการ ให้ลูกไปนอนตามเวลาที่พ่อแม่เห็นสมควรในชนบทน่าจะง่ายจริงเป็นไปได้อย่างง่ายดาย เด็กชนบทส่วนใหญ่ก็จะไม่จู้จุกจิกต่อรองเวลาที่พ่อแม่ให้ไปนอน

เหมือนอย่างเด็กในกรุงหรือในเมือง สิ่งต่าง ๆ ที่ระหิ้นเหตความสนใจของเด็ก ในระยก่อนนอนเกือบไม่มีเลย รอย ๆ ตัวเด็กจะมีแต่ความสงบเยียบ และในเวลานั้นจะเป็นเวลาที่เด็กรู้สึกอบอุ่นอย่างแท้จริงที่ได้อยู่พร้อมหน้ากันทั้งครอบครัว

สรุป

แม้ที่ตำบลนาข่าโดยทั่วไปมีความเอาใจใส่ดูแลลูกรักของตนได้รับประทานอาหารเพียงพอหรือไม่ แต่มีความสนใจน้อยในเรื่องความสมดุลของอาหารที่ได้รับประทาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังขาดความรู้ทางโภชนศาสตร์ก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามแม่เหล่านั้นก็สามารถใช้สามัญสำนึกได้ดีพอควรในเรื่องการจำกัดชนิดอาหารที่ควรให้แก่เด็กเล็ก แม่เหล่านั้นไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอนอย่างใดเกี่ยวกับกรรับประทานอาหารของเด็ก แม่แม่จะคิดว่าควรกำหนดเวลาให้เด็กรับประทานกี่ครั้งต่อวัน แต่พอถึงเวลาปฏิบัติจริงแม่ก็ไม่ค่อยเข้มงวดในเรื่องนี้ กลับปล่อยให้ตามใจเด็กให้รับประทานตามที่ต้องการ อีกประการหนึ่งการฝึกรับประทานอาหารของเด็กเกิดขึ้นด้วยการรับประทาน เช่น มรรยาทและระเบียบต่าง ๆ ในการรับประทาน อาหารร่วมกับผู้ใหญ่ก็ดำเนินไปอย่างง่าย ๆ ไม่เอาจริงจัง การปฏิบัติของแม่ในเรื่องการให้อาหารเด็กนั้นจึงนับว่าเป็นตัวอย่างอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับความมกคหุ่่นของคนไทยในการอบรมเลี้ยงดู

ส่วนในค้ำนการนอนนั้น แม่แม่ก็ให้ลูกนอนรวมกับพ่อแม่จนโตรู้ความ โดยปกติแล้วแม่จะคอยจับที่หลังนอนและกางมุ้งไว้ให้พร้อม แล้วพาเด็กมานอนเมื่อดงเวลาการพักให้เด็กนอนแต่ลำพังตั้งแต่ยังเล็ก ๆ ทำให้ลำบาก ทั้งนี้เพราะความคับแคบของสถานที่อยู่และความจำเป็นที่ต้องใช้มุ้งเพราะยุงชุม พ่อแม่จะให้ลูกนอนแยกแต่ลำพังก็ต่อเมื่อลูกใกล้ ระยะเวลาเป็นหนุ่มสาวแล้วเท่านั้น แม่เกินกว่าครึ่งที่ตำบลนาข่ารายงานว่าเด็กสามารถไปนอนได้โดยลำพังหลังอายุ ๗ ขวบไปแล้ว แต่แม่ยังต้องจับเตรียมที่หลับนอนให้ แม่ส่วนใหญ่รายงานว่าลูกจะรับผิดชอบในการจัดที่หลับนอนตลอดจนไปนอนเองแต่โดยลำพังได้โดยเรียบร้อยเมื่ออายุ ๘-๑๐ ขวบขึ้นไปแล้ว.

เสรีภาพของเด็กในการเคลื่อนไหว

อุบัติเหตุในวัยเด็กเล็กนับเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้เด็กตายได้ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กชาย ๒-๔ ขวบ เพราะเด็กในวัยนี้ชอบซุกซน และอาจห่างจากสายตาและการดูแลของผู้ใหญ่ได้ง่าย จากการค้นคว้าที่ไค้กระทำกันมาในต่างประเทศ ซึ่งโอลสัน รวบรวมไว้ปรากฏว่า เด็กชายมีอุบัติเหตุกันบ่อยครั้งได้มากกว่าเด็กหญิงถึง ๓ เท่า ความแตกต่างระหว่างเพศที่ปรากฏ โอลสัน อธิบายว่า อาจเป็นเพราะเด็กหญิงบรรลวมัถิภาวะก่อนเด็กชาย ในความหมายนี้ ผู้เขียนเข้าใจว่า โอลสันคงหมายความว่าโดยปกติแล้วในวัยเดียวกันเด็กหญิงจะมีความเป็นผู้ใหญ่ รู้จักระมัดระวังตน และเรียบร้อยมากกว่าเด็กชายนั่นเอง อย่างไรก็ตาม โอลสัน กล่าวต่อไปว่า ความแตกต่างระหว่างเด็กทั้งสองเพศในเรื่องอุบัติเหตุ อาจเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูในแต่ละสังคมด้วย

การที่เด็กต้องตายด้วยอุบัติเหตุในวัยนี้ ๆ นี้ ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมด้วย ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศสแกนดิเนเวีย ซึ่งมีทะเลสาบและลำธารมาก อุบัติเหตุที่เด็กม่นาตายก็สูง ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา การจราจรที่คับคั่งก็มักมีอุบัติเหตุบนท้องถนนมาก นอกจากนั้นในการค้นคว้ายังแสดงให้เห็นอีกว่า อุบัติเหตุที่มักปรากฏในหมู่คนที่มีรายได้น้อย และภายในครอบครัวใหญ่ที่มีเด็กหลายคน จากงานดังกล่าวได้ว่าสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะทางภูมิประเทศในสังคมหนึ่งๆ อาจทำให้ผู้ใหญ่ในสังคมนั้นๆ เห็นความจำเป็นที่จะต้องจำกัดเสรีภาพ การเคลื่อนไหวอย่างของเด็กในวัยเด็กนี้ ทั้งนี้เพราะสภาพทางภูมิประเทศบางอย่างอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่เด็กได้

เสรีภาพของเด็กในการเคลื่อนไหวมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับลักษณะของบ้านที่เด็กอาศัยอยู่ ผู้เขียนรายงานได้กล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของบ้านที่ตายลงน้าในบทยกก่อนแล้ว จึงจะไม่ขอกล่าวซ้ำในตอนนี้อีก นอกจากจะขอยาถึงสภาพของบ้านที่ตายลงน้า ซึ่งผู้รายงานคิดว่าอาจมีความสัมพันธ์กับกฎเกณฑ์ ในการจำกัดเสรีภาพการเคลื่อนไหวของเด็ก

° W. C. Olson, Child Development, 2nd edition, D. C. Heath & Co; Boston, 1959, pp.59-60

ระหว่างวัยทารกและวัยเตาะแตะได้ กล่าวคือ ไม่ว่าบ้านจะสร้างเป็นแบบยกพนชนเดี่ยวหรือยกพนสองชั้นก็ตาม เกือบทุกบ้านจะมีไถถนซึ่งอาจสูงมากหรือน้อยจากระดับพื้นดิน เนื่องจากสภาพของบ้านมีลักษณะเช่นนั้น แม่ส่วนใหญ่จึงเห็นว่าไม่ควรปล่อยให้เด็กคลานเล่นไปทั่วบ้านตามใจชอบ เพราะแม่เกรงว่าเด็กจะตกลงมา และจะเป็นอันตรายแก่ตัวเด็กเอง ส่วนเหตุผลอื่นที่แม่เห็นว่าไม่ควรปล่อยให้ลูกทำเช่นนั้น ก็มีก่อกวนขบถการที่แม่กลัวจะเป็นอันตรายแก่ตัวเด็กเองเช่นกัน อาทิเช่น กลัวมีคนตามพนักที่เด็กข้าง กลัวเด็กไปชนเข้าของที่มีคมมีแฉะบ้าง กลัวไปชนจะเจ็บตัวด้วยและทำให้ชของเสียด้วย กลัวเด็กถูกเสี้ยนไม้กระดานตำเอาบ้าง กลัวเด็กทำเลอะเทอะ กลัวเด็กเก็บของสกปรกกินเข้าไปเป็นโทษบ้าง กระนั้นก็ยังม่มีแม่บางรายที่เห็นว่าเด็กควรมีโอกาสคลานเล่นไปทั่วบ้านตามใจชอบได้ แม่เหล่านั้นให้เหตุผลว่า การคลานจะช่วยทำให้เด็กแข็งแรง และในขณะที่เด็กนั้นก็เป็นการดีสำหรับแม่เองที่จะได้ไม่ต้องคอยอุ้มเด็กอยู่ตลอดเวลา แม่จะได้มีเวลาไปทำงานอื่นๆ ได้ อย่างไรก็ตามแม่มักยังให้ข้อแม่ว่า คนจะต้องคอยระวังเด็กเช่นกันไม่ให้ไปอยู่หมิ่นนอกชาน เพราะเกรงลภพลัดตกลงจากบ้าน

ดังนั้นในระยะวัยทารกนี้ แม่ที่ค้าขายลาน้าทางหมคในกลุ่มตัวอย่างจะไม่ปล่อยให้เด็กทารกของตนมีเสรีภาพการเคลื่อนไหวมากนัก เพราะสภาพของบ้านโดยทั่วไปไม่เป็นที่ปลอดภัย ดังกล่าวมาแล้ว บ้านส่วนใหญ่ตามชนบทของเราไม่มีห้องเฉพาะสำหรับเด็กเล่นอย่างเป็นอิสระ จะเห็นได้ชัดว่า แม่ทั้งหมดแสดงความกังวลต่อความปลอดภัยของลูกในระยะทารกเป็นอย่างมาก และมีความเห็นพ้องกันว่า เนื่องจากเด็กวัยนี้กำลังอยู่ในวัยซุกซนและยังไร้เดียงสา แม่จึงมีความโน้มเอียงที่จะคอยขังลูกไว้เสียก่อนก่อนที่ตนจะวิตกกังวล โดยมีการขังขังจำกัดการเคลื่อนไหวของเด็ก ในที่ที่คนเห็นว่าอาจไม่ปลอดภัยแก่ลูก

เมื่อเด็กพ้นวัยทารกเข้าสู่วัยเตาะแตะ คือประมาณ ๓-๕ ขวบ แม่ที่ค้าขายลาน้าเกือบทุกคนให้เสรีภาพการเคลื่อนไหวแก่เด็กมากขึ้นกว่าในวัยทารกเป็นอย่างมาก ความยับยั้งชั่งใจของแม่ในการปล่อยให้เด็กมีอิสระในเรื่องนี้ ปรากฏเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในการเล่น แม่ส่วนใหญ่ปล่อยให้ลูกเล่นของเล่น เช่น กระโหลกกระลา ยาง สบู่ กินทราย และเล่นน้ำ (แต่ไม่ปล่อยให้เด็กไปเล่นที่คลองหรือบ่อ) แม้ถือว่าการเล่นเหล่านี้ไม่มีอันตรายแก่เด็ก แม่อนุญาตให้เด็กเล่นอะไรก็ได้ แต่มีขอบเขตจำกัดว่าสิ่งที่เด็กเล่นจะไม่มีเป็นอันตราย และไม่สกปรกรวมทั้งต้องเล่นภายในบริเวณบ้านด้วย

แม่ส่วนใหญ่รายงานว่าคนปล่อยให้เด็กเล่นไปตามชอบใจ เพราะอากาศร้อน การอาบน้ำจะช่วยให้เด็กเย็นสบายเนื้อสบายตัวไม่กวน เนื่องจากอากาศในบ้านเมืองของเราร้อนอยู่เกือบตลอดเวลา เด็กๆ ตามชนบทจึงไม่ค่อยได้รับการฝึกจากแม่ให้อาบน้ำเป็นเวลา แม่จะปล่อยให้ลูกของตนอาบน้ำเกือบตลอดเวลาที่เด็กร้อนและเนื้อตัวสกปรกเลอะเทอะ นอกจากการปล่อยให้เด็กให้เล่นเข้าของและเล่นน้ำแล้ว แม่มีความเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องคอยช่วยเหลือดูแลเด็กในการเล่นอย่างอื่นๆ เพราะเด็กในวัย ๓-๕ ขวบ ยิ่งเล็กกว่าที่จะทำอะไรได้โดยปลอดภัย มีแม่อยู่เพียงรายเดียวเท่านั้นที่รายงานว่าตนไม่เคยปล่อยให้ลูก อายุ ๓-๕ ขวบ ทำอะไรตามใจชอบสักอย่างเดียว แม่ผู้นี้ให้เหตุผลว่าทุกอย่างแม่ต้องดูแลและหาทางป้องกันไว้ก่อน เพราะเด็กกระรอนยังไม่รู้จักเสียหาย คารวข้างล่างนแสดงให้เห็นถึงขอบเขตจำกัดพฤติกรรมที่แม่วางไว้ในระยะวัยเด็กเล็ก

ตารางที่ ๑๐ ขอบเขตจำกัดพฤติกรรมในระยะวัยเด็กเล็ก

ลักษณะพฤติกรรมที่แม่วางขอบเขตไว้	จำนวนแม่
พฤติกรรมที่จะเป็นอันตรายต่อตัวเด็ก	๑๗ ราย
พฤติกรรมที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ข้าวของภายในบ้าน	๖ ราย
พฤติกรรมที่จะทำความเสียหายแก่บ้าน เช่น การเล่นไม้ขีดไฟ น้ำมัน	๓ ราย
ไม่มีข้อมูล (เป็นแม่ขอยุติพฤติกรรมมาตั้งแต่เมื่อโตแล้ว)	๑ ราย
รวม	๒๗ ราย

ส่วนการปล่อยให้ลูกของตนไปเล่นที่บ้านข้างเคียงโดยลำพังนั้น แม่จะเป็นผู้พิจารณาเองว่าอายุขนาดนั้นขนาดนั้นสมควรที่จะปล่อยให้ออกไปเล่นนอกบ้านได้แล้วหรือยัง ผลจากการสัมภาษณ์แม่ซึ่งแสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ ปรากฏในตารางต่อไป

ตารางที่ ๑๑ อายุของเด็กที่แม่ปล่อยให้ไปเล่นที่บ้านข้างเคียงได้โดยลำพัง

อายุที่ปล่อยให้ไปเล่นบ้านข้างเคียงโดยลำพัง	จำนวนแม่ที่ รายงาน
ต่ำกว่า ๓ ขวบ (พร้อมทั้งเหตุผล)	๑ ราย
๓ ถึง ๔ ขวบ (พร้อมทั้งเหตุผล)	๖ ราย
๔ ถึง ๕ ขวบ (พร้อมทั้งเหตุผล)	๗ ราย
๕ ถึง ๖ ขวบ (พร้อมทั้งเหตุผล)	๘ ราย
๗ ขวบขึ้นไป	๒ ราย
ไม่ว่าเด็กอายุมากแค่ไหน ไม่เคยมีการปล่อยให้ไปเล่นที่ไหนแต่ลำพัง	๑ ราย
ไม่มีข้อมูลหรือไม่บอกอายุแน่นอนลงไป	๑ ราย
รวม	๒๗ ราย

จากตารางข้างบนจะเห็นได้ว่า แม่ส่วนใหญ่จะยอมปล่อยให้เด็กไปเล่นนอกบริเวณบ้านของตนเองได้ ก็ต่อเมื่อเด็กอายุตั้งแต่ ๔ ขวบขึ้นไปแล้วเท่านั้น ส่วนเหตุผลที่แม่ให้ในการที่ไม่ยอมปล่อยให้เด็กอายุน้อยไปกว่านั้นเล่นที่อื่นใดตามลำพัง ก็คือ แม่กลัวว่า เด็กซึ่งอายุน้อยกว่า ๔ ขวบ มีกริ่งให้แก่ง้าง เพราะยังเข้ากับใครไม่ได้ดี ยิ่งคุณแม่กันตัวเองไม่ได้ย่างกลัวเด็กถูกหมากัดข้าง ตลอดจนกลัวเด็กซึ่งโตกว่ามารังแกข้าง สำหรับเด็กที่โตขนาด ๔-๕ ขวบขึ้นไปแล้วนั้น แม่เห็นว่าเด็กโตแข็งแรงพอที่จะรู้จักคุ้มครองตัวเองแล้ว ทั้งยังรู้จักภาษาและเข้าใจความแล้วด้วย

สรุป

ทั้งในระยะวัยทารก วัยเด็กเล็กจนถึงระยะก่อนเข้าโรงเรียน แม่ที่อาศัยในบ้านป่าจะมีความยึดหยุ่นอย่างยิ่งในการยอมรับลูกของตนในบ้านต่างๆ ก็ตาม แต่ก็ยังแสดงความกังวลต่อความปลอดภัยของลูกเป็นอย่างมาก การเคลื่อนไหวของเด็กที่กระโดดอยู่ในสายตาของแม่เองหรือผู้ใหญ่อื่น หรือพบที่โตกว่าเกือบตลอดเวลา ผลที่ได้ในเรื่องนี้อาจขัดแย้งกับความมุ่งหวังของหนึ่งของแม่ซึ่งจะกล่าวในตอนหลังของรายงานนี้ว่า แม่มักแสดงความปรารถนาให้เด็ก

ใครรักช่วยตัวเองใครตึงแต่เยาว์ และมักไม่เห็นด้วยต่อพฤติกรรมซึ่งเด็กแสดงความต้องการ
 ฟังพาดนเป็นพันธะให้แก่แม่ แต่แม่กลับดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะในการเคลื่อนไหว
 อย่างไม่รู้ตามก็ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าการที่แม่ที่ตำบลนาบ้ำไม่สนับสนุนให้ลูกมีเสรีภาพทาง
 การเคลื่อนไหวอย่างเต็มที่ จะเป็นเครื่องกำหนดว่าการฝึกฝนอบรมเด็กในเรื่องการช่วยตัวเอง
 ในระยะต่อไปจะหย่อนคลายลงด้วยอีกอย่างก็คือ แม้ว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการค้นคว้า
 จะมีจำนวนน้อยเกินกว่าที่จะคำนวณหาค่าทางสถิติได้ แต่ข้อมูลที่ได้แสดงควมโน้มเอียงว่า
 แม่มีความวิตกกังวลต่อความปลอดภัยของเด็ก และไม่ค่อยยอมให้เด็กมีเสรีภาพในการ
 เคลื่อนไหวนั้น มักเป็นแม่ที่มีความขบขุ่นในการอบรมเด็กทางด้านต่างๆเพิ่มขึ้นด้วย

การฝึกหัดการขับถ่าย

การฝึกอบรมเด็กให้เขากำขর্বะเขยงของสังคมในระยะแรกประการหนึ่ง ก็คือ การฝึกหัดให้เด็กรู้จักควบคุมการขับถ่าย ผู้สนใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีความสนใจในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการวิจัยก่อนๆ แสดงให้เห็นว่า ความกระตือรือร้นทางอารมณ์ของเด็กในขณะใดที่รับการฝึกหัดเรื่องการขับถ่ายมีความสัมพันธ์กับอายุของเด็กในขณะนั้นอยู่บ้าง และมีความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นกับความรุนแรงและการขาดความอบอุ่นในขณะฝึกหัดนั้น

ในเรื่องการฝึกเด็กเกี่ยวกับกำขর্বะเขยงนี้ ปรากฏชัดว่าแม่ในประเทศหนาวมักเร่งรัดและเข้มงวดต่อเด็กมากกว่าแม่ในประเทศร้อน เหตุผลประการแรกทมองเห็นได้ชัด ก็คือความแตกต่างในเรื่องลักษณะอากาศ โดยเฉพาะในฤดูหนาว เด็กชาวยุโรปมีความจำเป็นต้องใช้เสื้อผ้ามาก ปัญหาเด็กไทยมีน้อยหรือเกือบไม่มีเลย เหตุประการที่สอง ก็คือ ภายในบ้านของครอบครัวชาวตะวันตก มีเครื่องเรือนและสิ่งปูพื้นซึ่งมีราคาแพงและยากต่อการรักษาความสะอาดเมื่อเปราะระเบือนด้วยสิ่งขับถ่าย แต่บ้านของครอบครัวในชนบทไทยส่วนมากเป็นพันกระดาน ซึ่งอาจชำระล้างทำความสะอาดได้โดยง่าย ด้วยเหตุนี้เองแม่ในชนบทไทยจึงไม่มีความกดดันที่จะต้องฝึกบังคับให้ลูกของตนรู้จักควบคุมการขับถ่ายจนลำเร้จลงภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว อย่างแม่ชาวตะวันตก การฝึกกำขর্বะเขยงมีอิสระไม่เป็นปัญหาหนักสำหรับแม่ชนบทไทยแต่อย่างใด

ข้อเท็จจริงสำคัญอีกข้อหนึ่งซึ่งสมควรจะนำมากล่าว ก็คือ คนในชนบทส่วนมากยังไม่ค่อยจะมีความรู้ความเข้าใจว่า อสุจระอาจเป็นพาหะในการแพร่เชื้อโรคต่างๆ ได้ เช่น โรคอหิวาต์ และพยาธิ ความรู้ในเรื่องนี้ อันที่จริงชาวชนบทไทยเป็นคนรักความสะอาด ก็จะเห็นได้จากข้อมูลอื่นๆ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป แต่ก็ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับกำขর্বะเขยงอนามัยอย่างถูกต้องเท่าใดนัก ด้วยเหตุนี้ ชาวชนบทไทยจึงไม่ได้มองเห็นอย่างลึกซึ้งว่าการฝึกหัดเด็กในเรื่องการขับถ่ายตั้งแต่ระยะแรกๆ เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติเพื่อกำขর্বะเขยงอนามัย

อีกประการหนึ่งก็คือ ในชนบทไทยโดยทั่วไป การผูกติดเด็กให้รู้จักบังคับ การซบถ่าย มักจะไม่พละตัวของมากมายในการใช้กระโถน หรือ ทิ้งสวมแบบฝรั่ง ดังนั้นความซบถ่ายใจ อันอาจเกิดขึ้นแก่ทั้งแม่และลูกในระยะเวลาผูกติด จึงเกือบกล่าวได้ว่า ไม่มีหรือมีแต่น้อย และไม่รุนแรงอย่างในตะวันตก ยกตัวอย่าง เช่น แม่ชาวเลบานอน ผูกเรออย่างเข้มงวดมาก แม่รายหนึ่งรายงานว่าตนใช้วิธีตีและตบกันทารก ถ้ากลับทำเลอะเทอะอีกหลังจากได้รับ การผูกติดแล้วพรอโร^๑ ได้รายงานผลการค้นคว้าของเขาว่า โดยทั่วไปแล้วแม่ชาวเลบานอน มีความเข้มงวดในการผูกเด็กในเรื่องนี้มากกว่าแม่ชาวอเมริกันเสียอีก เมื่อดูวิธีการผูกติดการ ซบถ่ายภายในสังคมอเมริกัน เลบานอน และไทยต่อไปแล้วจะเห็นว่า แม่คนไทยไม่มีความ เข้มงวดกวัดขั้นในการผูกเรอนี้เท่ากับแม่ชาวอเมริกันหรือชาวเลบานอน ฉะนั้นจึงปรากฏว่า เด็กไทยไม่มีปฏิกิริยาต่อการผูกแต่อย่างใด

ตามทฤษฎีของนักจิตวิทยาวิเคราะห์ซึ่งมี พรอโร^๑ เป็นผู้ให้กำเนิดความคิด^๒ การพัฒนา อปนิสัยหรือบุคลิกภาพของบุคคลนั้นมีระยะสำคัญ ๆ หลายระยะด้วยกัน ในระยะแรก ๆ ของ ชีวิตแหล่งสำคัญที่จะทำให้เด็กพอใจหรือซบถ่ายใจนั้นอยู่ที่กิจกรรมอันเกี่ยวข้องกับทารก นัก จิตวิทยาวิเคราะห์ให้ข้อพัฒนาการขึ้นว่า ขั้นที่เกี่ยวกับปาก (oral stage) แหล่งสำคัญอื่น ๆ ต่อมาจะทำให้เด็กเกิดความทุกข์หรือความท้อแท้ กังวาล ๗ เปลี่ยนไปอยู่ตามส่วนอื่น ๆ ของ ร่างกายเช่น ทางทวารหนัก และทางอวัยวะสืบพันธุ์ เป็นต้น ในขณะที่เด็กพัฒนาดังขึ้นต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้าเด็กไม่ได้รับความสมอยากทางส่วนนั้น ๆ ของร่างกาย ก็จะมีผลกระทบกระเทือนต่อ การพัฒนาในขั้นต่อไปด้วย ตัวอย่าง เช่น ในระยะที่ผู้ใหญ่ผูกติดเด็กเรอการซบถ่าย ถ้าเด็ก ถูกบังคับอย่างรุนแรงในเรื่องนี้ เด็กมักเกิดความซบถ่ายใจ ซึ่งจะยังผลให้เกิดความกระทบกระ- เทือนต่อการพัฒนาของเด็กในขั้นต่อไปด้วย ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะตรวจสอบว่าการพัฒนาบุคลิก ภาพของเด็กภายในวัฒนธรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากเด็ก ในวัฒนธรรมตะวันตกดังที่พรอโร^๑ และ คิซซิงของพรอโร^๑ ได้บรรยายไว้วันจะดำเนินไปตามขั้นที่เขาได้อ้างไว้หรือไม่

^๑ Prothro, Child Rearing in the Lebanon, Harvard Middle Eastern, Monograph Series, 1961, p. 86

^๒ R. I. Watson, Psychology of the Child, John Wiley & Sons, Inc.: New York, 1960

อนึ่ง เด็กจะไ้ไ้การฝึกหัดในเรื่องนี้เข้มนวคมากนอยเพียงใดนน ชนอยกบทัศนคติและ
 ความเช้อถอต่าง ๆ ของแม่เองในเรื่องการฝึกหัดคานน กล่าวคือ แม่การฝึกหัดการช้บถายจะ
 เช่นเรื่อง ทเกยวของ กบ้เด็ก โดยตรง แต่ทัศนคติและความเช้อถอต่าง ๆ ของแม่ จะเป็นเครอง
 กำหนดว่าแม่จะฝึกหัดคูกอยางไร ในเรื่องนควย ตัวอย่าง เช่น แม่ฝ้ความเช้อว่าการฝ้
 ให้เด็กรู้กรรภษาความสระชาตโดยเฉพาะ ในเรื่อง การช้บถาย จะช้วยให้เด็กเป็นฝ้มีระเบียบ
 เรียบรอยต่อไป ในกาลชางหน้า แม่ฝ้นนกอาจ เข้มนวคกวคช้นต่อเด็ก ในการฝึกหัดเรื่อง
 เป็นตน

โดยปกติ แม่คนไทยจะฝ้าคแลลคของตน ให้ช้บถาย ในทและเวลาช้นเหมาะสม เช่น
 เกยวกับแม่ในประเทคช้น ๆ และจะเก้คความรู้สึกพอใจเมื่อเห็นเด็กกรรทำไ้คถกตอ้ง อยางไรก็
 ค้ แม่คนไทยไม้ค้อยแสดง ความภาคภูมิใจและ ตนต่นใน เรื่องนมากเท่ากบแม่ชาวตะวันตก
 ทงนอาจ เป็นเพราะ ควแม่เองช้ เคยไ้รบการเลยงค มาแต่เล็กกไ้รบการฝ้คอบรม ไม้ให้เป็นฝ้
 แสดงกรรยาคตนต่นตอ้สิ่งใดมากจนเกินไปนเอง แม่คนไทยโดยเฉพาะในช้นบทอาจเก้บความ
 รู้สึกภาคภูมิใจและพอใจไว้ในใจ เมื่อเห็นเด็กของตนสามารถควคคการช้บถายไ้ หรือไม้
 กอาจเป็นเพราะแม่เหล่านั้ ไม้มีความภาค ภูมิใจที่จะแสดง ออกมากเท่าแม่ทาง ประเทคตะวันตก
 เพราะคทเคยกล่าวไว้แล้วว่า แม่ในประเทคตะวันตก ไม้มีความคคคทจะตอ้งเร้งบงคบ้เด็ก
 ในเรื่องนเท่ากบแม่ในประเทคตะวันตก เมื่อไม้มีความคคคคในเร้องนั้ แม่จ้งมอ้งเห็นไปว่า
 การทเด็กสามารถควคคบงคบ้การช้บถายไ้คเป็น แต่เพียงผล สัมฤทธิสร รวมคาอยางหนงทเด็ก
 ปกคทกคนควรรกรรทำไ้ ในเมื่อถอยอายุทสมควรแล้วแต่เพียงเท่านั้น

เป็นทน่าสังเกคว่า ในการศกษาคนควาเรื่องเกยวกับการอบรมเลยงคเด็กเทาทไ้คคพมพ
 มาแล้วยงไม้เคยมีรายงานมากอนเลยเกยวกับเหตุผลทว่า ทำไม้แม่จ้งเรมฝ้คคการช้บถาย
 เมื่อตอนเด็กอายุเท่านั้นเท่านั้น ค้งนจ้งไม้มีทางทจะทรายว่าแม่ชาวตะวันตก ไ้ให้ช้อคคเห็น
 ในเร้องนอยางใด ช้อมูลทไ้จากกรรสัมภษณแม่ทค้ายลนาช้่า แสดงให้เห็นวแม่คนไทยไ้
 พิจารณาเห็นววิภาวะทางร่างกายของ เด็กเป็นเหตุผลสำคัญอยางหนงทแม่จะกำหนดเวลาใน
 การเรมฝ้คคเด็ก

ทอไปนจะไ้บรรายถึงการช้บถายของฝ้ใหญ่ คามช้นบทพอเป็น ส้งเชยเสยก่อน ทงน
 เพราะเด็กเล็ก ๆ มีกรรจคจำบยอยางจากกรรกรรทำของฝ้ใหญ่

ในด้านหนึ่ง ความเคยชิน ในการช้ถ่ายของผู้ใหญ่ในชนบทไทย อาจแตกต่างกันออกไปบ้าง ทั้งนี้แล้วแต่ว่าที่อยู่อาศัยมีความมิดชิดเพียงใด อยู่ใกล้หรือไกลกับป่ารก ในท้องถิ่นนั้นมเจ้าหน้าทอนามยให้ความสะดวกและให้คำแนะนำหรือไม่ ตลอดจนมีความสะดวกในเรื่องนำมาจนน้อยเพียงใด โดยปกติแล้วแต่ละครอบครัวจะมีททหนึ่งสำหรับถ่ายอจาระ บัสสาวะ สถานที่ดังกล่าวนี้อาจเป็น (๑) หลุมขุดไว้ในป่า หรือตามพุ่มไม้ซึ่งอยู่ล้อมรอบทุ่งนา เมื่อใดที่หลุมขุดเต็ม ก็จะไปหลุมเสียด้วยฝน หรือทราย (๒) ส้วมหลุมทำมิดชิดอยู่ในบริเวณบ้าน หรือส้วมไม้ (๓) ส้วมซึมซึ่งมีทงเทด้วยคอนกรีต สองชนิดหลังนี้อาจเป็นส้วมซึ่งหลายครอบครัวในตำบลเดียวกัน ใช้ร่วมกัน โดยเฉพาะส้วมประเภทสุดท้าย จำเป็นต้องจัดทำน้ำสำรองไว้ไว้อยู่เสมอ ปกติเขาจะเก็บน้ำไว้ในโอ่งดินเผา มีทตักน้ำทำด้วยกะลามะพร้าว หรือบางทีก็กระป๋องนมที่ไม่ใช่แล้ว แต่ถ้าหากในบริเวณที่ผู้อาศัยอยู่ไกลจากแม่น้ำหรือคลอง เขาก็อาจใช้ฉารเล็ก ๆ เป็นทช้ถ่ายของตนแทนป้ารกก็ได้ ทตำบลนาป่าไม่มีคลอง สถานที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนาว่างและมีส้วมพุ่มไม้ขุ่นอยู่เป็นระยะ ๆ ผู้ใหญ่และเด็กจึงมักใช้บริเวณพุ่มไม้เป็นทช้ถ่าย ส่วนส้วมซึมนั้นกพอมีอยู่บ้าง แต่่น้อยมาก

ในระยะที่เด็กยังเล็กมาก แม่ทตำบลนาป่าจะใช้ผ้าอ้อมหรือบางทีก็ใช้ผ้าขันเก่า ๆ หรือเสื่อเก่า ๆ แทน บางรายจะสอดเอาใบตองรองบนผ้าอ้อมเสียก่อนทเด็กจะถ่าย แล้วจึงเอาใบตองไปทิ้งในส้วมหลุมทขุดไว้สำหรับผู้ใหญ่ ภายหลังทเด็กถ่ายเสร็จแล้ว ถ้าอจาระของเด็กเบอผ้าอ้อม แม่บางรายจะเอาไปลอกหรือกาบหอยแมงภูขุดอจาระออก จากผ้าอ้อมเสียก่อนแล้วจึงซัก บางรายก็เอากาบมะพร้าวทค้ให้เป็นแปรงขุดอจาระก่อนแล้วซัก แม่เกือบทงหมดจะเลิกใช้ผ้าอ้อมเมื่อเด็กอายุราว ๕-๘ เดือน หรือรอจนกว่าเด็กนั่งได้ แต่การทแม่เลิกใช้ผ้าอ้อมมักไม่ได้หมายความว่าแม่จะเริ่มการฝึกเด็กในเรื่องนันท สำหรับแม่ทอาจเริ่มฝึกเด็กในตอนนีกมักให้รายงานว่แม่เด็กตนนอนใหม่ ๆ หรือหลังจากช้อนข้าวเด็กเสร็จแล้วก็จะจับเด็กไปนั่งทร้อง บางทีก็จับไปนั่งตามลานดินให้เด็กถ่าย เป็นการเริ่มฝึกนิสัยการช้ถ่ายให้แก่ลูก เมื่อเด็กถ่ายตามพนดินบริเวณลานบ้านเสร็จแล้ว แม่ก็จะกลบด้วยดิน บางครั้งก็จะขุดหลุมเล็ก ๆ ข้างบ้านไว้ให้เด็กทโทยถ่ายแล้วเอาดินกลบ แต่เมื่อเด็กยังเล็กมากอย่างในระยะ ๕-๘ เดือน แม่ก็มักปล่อยให้ถ่ายตามพนบนเรือนหรือพนดินลานบ้านไปก่อน เมื่อเด็กถ่ายเสร็จแม่

หรือพ่ของเต็กก็จะชำระให้ควยนา ถ้าเต็กเกิดถ่ายควยบนเรือน แม่ก็จะล้างนาตัวเต็กและพ่น
ที่เต็กถ่ายควยพร้อม ๆ กัน โดยไม่มีความรู้สึกรังเกียจหรือบ่นว่าแต่อย่างใด ตัวอย่างที่คัดลอก
ความมาจากแม่บางรายที่ไ้รับการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของแม่ต่อสิ่งนั้นเป็น
อย่างค

เมื่อผู้สัมภาษณ์ใช้คำถาม ถามว่า “ท่านรู้สึกลำบากไหมในเรื่องการเก็บของจากระเต็ก?”
แม่รายหนึ่งตอบว่า “จะไปเกลี้ยคยั้งใจ ลูกเราใครเขาจะทำให้” แม่อีกรายหนึ่งตอบว่า “ฉัน
ไม่เกลียดไม่รู้สึกลำบากใจอะไรในเรื่องการเก็บทำจากระเต็ก”

เมื่อเต็กโตขึ้นหน่อยพอเดินได้ แม่ก็จะเริ่มผลักให้เต็กไปถ่ายร่อง ตอนแรก ๆ แม่อาจ
ช่วยโดยจับเต็กไปนั่งร่องเมื่อเต็กต้องการถ่าย พอโตขึ้นอีกหน่อยก็อาจพาเต็กไปที่สวนชด
หลังบ้าน หรือถ้าไม่มีก็พาไปตามสวนหรือป่าหรือพุ่มไม้ใกล้ ๆ บ้าน โดยปกติแล้วถ้าเต็กโต
ประมาณ ๓-๔ ขวบ แม่จะผลักให้เต็กไปถ่ายที่สวนเองตาม แม่ว่าแม่ทั้งหมดจะรายงานว่า
ตนเห็นเป็นสิ่งจำเป็นในการผลักเต็กให้รู้จักขยับถ่าย แต่เมื่อแม่ลงมือผลักเต็กในเรือน
แม่กลับปล่อยลูกของตนและไม่เอาจริงจังใน การผลักแต่อย่างใด ข้อเท็จจริงนี้ แสดงให้เห็น
ความอึดอัดด้วยของแม่คนไทยในการผลักลูกออกจากบ้านหนึ่งใดเป็นอย่างค

ที่ตายลนาป่า จากแม่ ๒๗ ราย ซึ่งได้รับการสัมภาษณ์อย่างละเอียดในเรื่องนี้ไม่ค้ำ
กว่า ๒๔ ราย กล่าววว่า ตนคิดว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องผลักเต็กให้รู้จักขยับถ่ายเป็นทีเป็นทาง
เหตุผลที่แม่ให้คคือ การหคจะช่วยให้เต็กรู้จักทำความสะอาดและสยหายเนอัสหายตัว แม่ส่วน
ใหญ่เห็นพ้องต้องกันวว่า การผลักเต็กในการขยับถ่ายมีผลต่อบุคลิกลักษณะของเต็ก อย่างไร
ก็ตาม เมื่อแม่ตอบคำถามในเรื่องผลของการผลักที่มีต่อบุคลิกภาพของเต็ก คำตอบของแม่มีก
จะให้ไปนรูปทเกยวกับควมเหมาะสม และควมสะอาดอกเช่นกัน

ข้อความต่อไปนี้คัดลอกมาจากการสัมภาษณ์แม่ในเรื่องผลของการผลักหคการขยับถ่าย ที่
มีต่อบุคลิกภาพของเต็ก

- ถาม : ท่านคิดวว่าการหคมีผลอะไรต่อบุคลิกภาพของเต็ก ?
- แม่รายหนึ่งตอบ : มี เพราะเต็กจะไ้ถ่ายเป็นเวลาย่อยเสมอ
- แม่รายที่สองตอบ : มี เพอเต็กจะไ้รู้จักชำระและถ่ายเป็นทีเป็นทาง
- แม่รายที่สามตอบ : มี ถ้าไม่มีการผลัก ปล่อยให้เต็กนิสัยนกออยากจะถ่ายที่ไหนก็ถ่าย
นิสัยไม่คั่นก็จะกักตัวไปจนหนุ่ม

สิ่งสำคัญที่ควรสังเกตจากการสัมภาษณ์แม่ที่นำเข้าไปในเรื่องเกี่ยวกับการฝึกหัดการขับถ่ายก็คือแม่ที่ว่าแม่ทั้งหมดจะไม่แสดงความรู้สึกขยี้แฉียงหรือรังเกียจต่อการทำความสะอาด สะอาดบ้านเรือนหรือตัวเด็ก ซึ่งเปราะระเขอนควยอจจาระปัสสาวะ กระนั้นบางรายก็ให้คำตอขตรงไปตรงมาว่าบางครั้งตนรู้สึกอึดหนาระอาใจอยู่บ้าง เพราะตนมีงานที่ระต้องทำมากอยู่แล้ว ฉะนั้นนอกจากแม่ส่วนใหญ่จะเล็งเห็นว่าการฝึกเด็กเรื่องการขับถ่ายเป็นความจำเป็น และจะให้ผลดีแก่ตัวเด็กเองแล้ว แม่บางรายยังกล่าวเสริมอีกว่าการฝึกหัดเด็กในเรื่องนี้ ยังจะช่วยผ่อนภาระให้แก่แม่อีกด้วย กล่าวคือช่วยให้แม่ทำงานได้สะดวกขึ้นเพราะลูกไม่ไปเที่ยวถ่ายเลอะเทอะที่ไหนอีก

ในประเทศต่าง ๆ แม่เริ่มต้นฝึกหัดเด็กให้รู้จักขยี้การขับถ่ายเมื่อเด็กอายุมากน้อยต่าง ๆ กัน อาทิ เช่น เซียร์ และคณะ^๓ รายงานว่าแม่ชาวอเมริกันเริ่มฝึกเด็กของตนเมื่อเด็กอายุประมาณ ๑๑ เดือน ซึ่งนับว่าเป็นการเริ่มต้นที่เร็ว ส่วน โพลโร^๔ รายงานว่าส่วนใหญ่แม่ชาวเลบานอนเริ่มการฝึกระหว่างที่เด็กอายุ ๒-๓ ขวบ และจากรายงานของ กัทธรี และจาคอบ^๕ ซึ่งทำกับเด็กฟิลิปปินส์ ปรากฏว่า ๕๕% ของแม่ในกลุ่มตัวอย่างเริ่มต้นฝึกเด็กเมื่อประมาณ ๑ ขวบครึ่ง หรือต่ำกว่านั้น สำหรับแม่ที่อาศัยอยู่นาน ส่วนใหญ่เริ่มการฝึกเมื่อเด็กอายุประมาณ ๑-๒ ขวบ จากการสัมภาษณ์แม่ทั้ง ๒๗ ราย ปรากฏว่า ๓๒ แม่ที่เริ่มฝึกหัดลูกตั้งแต่ก่อน ๑ ขวบ ซึ่งนับว่าเร็วที่สุด และแม่ที่ฝึกลูกช้าที่สุด คือรอไว้ฝึกเมื่อเด็กอายุถึง ๕-๖ ขวบ ผลที่ได้แสดงให้เห็นถึงความมียกหยุ่นของแม่ในการฝึกรวมเด็กทางด้านการขับถ่ายเป็นอย่างดี

เกี่ยวกับเหตุผลว่าควรฝึกเมื่อเด็กอายุเท่าใดนั้น แม่ทุกคนที่ตอบการสัมภาษณ์ที่ตายดนำเข้าไปให้เหตุผลเกี่ยวกับลักษณะการเจริญเติบโตของเด็กทั้งสิ้น อาทิเช่น “ที่เลือกอายุเท่านี้เพราะเด็กแข็งแรงพอแล้ว” “เพราะตอนเด็ก ๆ กว่าจะเด็กไม่รู้อะไรและไม่รู้จัก” “เพราะโตพอแล้ว” “พูดไม่เป็นก็สอนไม่รู้เรื่อง” “ก็จะหยอตลกที่ไหนก็หยอตลก พูดเป็นเขาก็บอก

^๓ Sears, Maccoby and Levin, Patterns of Child Rearing, Row, Peterson & Co.; New York, 1957, p. 109.

^๔ Prothro, loc. cit.

^๕ G. M. Guthrie and P. J. Jacobs, “Child Rearing and Personality Development in the Philippines,” The Pennsylvania State University Press; University Park & London, 1966, p. 122

เราได้อ่าน "ภาษาพูดคนหรือ" มียอยู่เพียงรายเดียวที่ไม่ได้ให้ข้อมูลในเรื่องนี้ เพราะขอ
 เด็กมาเพียงเมื่อโตแล้ว

ส่วนเรื่องที่ว่าเมื่อผกแล้วเด็กสามารถควบคุมเรื่องการขับถ่ายของตนได้เมื่ออายุเท่าใด
 นั้น ก็ปรากฏว่าแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ตัวอย่าง เช่น จากผลการค้นคว้าของเซียร์และ
 คณระ^๖ แม่ชาวอเมริกันส่วนใหญ่รายงานว่าหลังจากผกแล้วเด็กของตนสามารถบังคับการขับ
 ถ่ายเมื่ออายุประมาณ ๑๘ เดือน และในการค้นคว้าของ โพลโร^๗ แม่ชาวเยอรมันรายงานว่า
 เด็กยังบังคับการขับถ่ายได้เมื่ออายุประมาณ ๒๑ เดือนส่วนที่ตายลงที่บ้านนั้นแม่ไม่อาจ
 ให้คำตอขยที่แน่นอนได้ในเรื่องนี้ แต่กลับคลึงกับรายงานของแม่ในประเทศอื่นที่ว่า เด็ก
 สามารถบังคับการขับถ่ายออกจากรูได้ก่อนที่จะสามารถบังคับการขับถ่ายขัสดาวะได้

อย่างไรก็ดี อายุที่แม่นำเข้าส่วนใหญ่เริ่มฝึกเด็กในการขับถ่าย ซึ่งกล่าวไว้แล้วว่าอายุ
 ในระหว่างอายุ ๑-๒ ขวบ ตลอดจนเหตุผลที่แม่กล่าวไว้ และผลสำเร็จของเด็กในการบังคับ
 การขับถ่ายได้อย่างสมบูรณ์ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเด็กอายุเกิน ๑ ขวบ ไปแล้วนั้น ได้สนับสนุนสรุ
 ผลการค้นคว้าของ ไวติง และ ไชลด์^๘ ที่ทำในประเทศอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ
 การฝึกเด็กในด้านการขับถ่ายนั้นถ้าทำเร็วเกินไป จะไม่ช่วยให้เด็กรู้จักบังคับตนเองในเรื่องนี้
 ได้อย่างสมบูรณ์ การฝึกในด้านนี้จะมีผลสำเร็จได้ก็ถึงกว่าจะต้องรอไปจนกระทั่งเด็กอายุ
 ในระหว่าง ๑-๓ ขวบ

ในเรื่องเกี่ยวกับการขยหาการฝึกหัดเด็กให้รู้จักบังคับการขับถ่าย แมื่้ตายลงที่บ้านส่วนใหญ่
 รายงานว่าตนไม่มีความลำบากอย่างใดในเรื่องนี้ ไม่มีแม่คนใดเลยที่กล่าวว่าตนมีขยหา
 เกี่ยวข้องอารมณ์ของเด็กขณะฝึกหัดทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การต่อสู้ อย่างเอาเป็นเอาตายระหว่าง
 แม่ลูกชาวชนบทไทยขณะทำการฝึกหัดการขับถ่ายนั้นไม่มีดังที่เคยกล่าวมาแล้ว ด้วยเหตุ
 นี้ความรุนแรงทางอารมณ์ใด ๆ อันอาจเกิดจากการฝึกเด็กเรื่องการขับถ่ายทั้งในด้านตัวแม่
 ผู้ฝึกและเด็กผู้ถูกฝึกจึงไม่ปรากฏ ขอนยยังได้รับการสนับสนุนจากข้อมูลอื่น ๆ อีกด้วย เช่น

๖ Sears et al., loc. cit.

๗ Prothro, loc. cit.

๘ J. M. Whiting and I. L. Child, Child Training and Personality: a cross cultural study. Yale University Press: New Haven and London, 1953

เมื่อถามว่า “เมื่อทำไต่เรยขรอย มีเป็นครึ่งควรวางหรือไม่ที่แตกกลับไปทำเลอะเทอะอีก?”

แม่เกอขทงหมตรายงานว่าไม่มีเหตุการณตงกล่าว

สทท่าย ผลปรากฏว่าแม่ทค้ายลนนำเข้าเกอขทงหมตรายงานว่าการผกหตเตก ในเรองน
เป็นไปอย่างสำเร็จททกราย แม่จะมีความแตกแต่ในอายุทเริ่มตนผกหตคนไปอย่าง จากนอจ
แสดงว่าอายุทเริ่มตนการผกเอง นั้นไม่ไต่ เช่นเครื่องทำนอยอย่างเที่ยงตรงเสมอไปดังความ
สำเร็จในการผกหตเตกแต่ละราย ซึ่งความจริงซอณกไต่รับการสนับสนุนจากข้อมูลท โพลโธร⁶
ไต่มาจากการค้นคว่ำกับแม่ชาวเลขานอนอกเช่นกัน

สรุป

แม่ทงหมตทค้ายลนนำเข้าสามารถจัดการกับขจจาระบัสสวาระของลูกไต่โดยไม่มีควมรู้สึก
รังเกียจแต่อย่างไต่ ในตอนเตกขงเล็กมาก แม่มีกปล้อยให้เตกถ่ำตามพนบนเรอนหรือพน
กินลนข่านไปก่อน เมื่อเตกถ่ำเสร็จก็จะชำระให้ขย่นา เมื่อเตกโตพอเดินไต่ แม่จะเริ่ม
ผกให้เตกไปถ่ำทรวง ตอนแรกแม่อาจช่วยโดยจับเตกไปนั่งทรวงเมื่อเตกต้องการถ่ำ พอ
เตกโตขนอกหน้อย ก็อาจพาเตกไปทสวมชุดหลังข่าน หรือถ้าไม่มีกพาไปตามสวนหรือข่า
หรือพุ่มไม้ใกล้ ๆ ข่าน

แม่ส่วนใหญเริ่มผกเตกเรองนเมื่ออายุประมาณ ๑—๒ ขวย เมื่อถามแม่เกอขทงหมตผล
ทว่าควรผกเมื่อเตกอายุเท่าไต่เนั้น แม่ทกคนไต่ให้เหตุผลเกอขทงลักษณะการเจริญเติบโตของ
เตกทงสน แม่รายงานว่าเตกจะขงคัยการขยถ่ำไต่อย่างสมบูรณ์ทต่อเมื่ออายุเกิน ๑ ขวย
ขนไปแล้ว นอกจากนแม่รายงานว่าตนไม่มีความลำบากอย่างไต่ในการผกเตก ไม่มีแม่คน
ไต่เลยทกล่าววาทนมีขญหาเกอขทงเรื่องอารมณ์ของเตกขณะผกหต

อนง แม่ว่าแม่ทงหมตรายงานว่าตนเห็นเป็นขงจำขนในการผกเตกให้รู้จักขงคัยการ
ขยถ่ำแต่เมื่อแม่ลงมือผกเตกในเรองน แม่กปล้อยลูกขงตนและไม่เอาจริงขงในการผก
แต่อย่างไต่ ขอเท็จจริงแสดงให้เห็นควมอะลุ้มอล่วยของแม่คนไทยในการผกหตลูกอกถ่าน
หนงเป็นอย่งค.

⁶ Prothro, op. cit. p. 89

แหล่งอบรมเด็กให้เป็นสมาชิกที่พึงปรารถนาของสังคม

ไม่ว่าเด็กจะเกิดมาในวันธรรมดา ก็จะต้องอยู่ในสภาพหนึ่งซึ่งเหมือนกันหมด กล่าวคือ ยังไร้ความสามารถที่จะช่วยตัวเองและต้องพึ่งพาอาศัยผู้ใหญ่ นอกจากพ่อแม่จะต้องคอยปกป้องคุ้มครองเด็กให้พ้นจากภัยอันตรายทั้งปวงแล้ว ยังต้องให้ความเอาใจใส่ฝึกฝนอบรมเพื่อช่วยให้เด็กได้เติบโตขึ้นมาเป็นสมาชิกที่พึงปรารถนาของสังคมอีกด้วย ในการอบรมพ่อแม่ในแต่ละวันธรรมดาจะใช้วิธีการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิบัติของสังคมนั้น ๆ นอกจากพ่อแม่ก็ยังมียุคคนอื่น ๆ อีกซึ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยให้เด็กเกิดประสบการณ์ทางสังคมอย่างกว้างขวาง เช่น พี่น้อง ชุ่ยย่าตายาย ญาติ มิตร ครู พระสงฆ์ บุคคลเหล่านี้มีส่วนสนับสนุนให้เด็กประพฤติในทางที่สังคมยอมรับนับถือ และในขณะเดียวกันก็ยังมีให้เด็กประพฤติปฏิบัติในทางที่ขัดกับสังคมนิยมอีกด้วย

แม้ว่าแหล่งการอบรมให้เด็กได้เป็นสมาชิกโดยสมบูรณ์ของสังคมประกอบด้วยบุคคลและสถานต่าง ๆ มากแห่งด้วยกัน แต่เฉพาะที่น่าบ่า ในวัยทารกและวัยเด็ก แหล่งอบรมที่สำคัญที่สุด คือ ครอบครัวรองลงไปก็คือ โรงเรียนและวัด ส่วนสถานอื่น ๆ เช่น สุขศาลา โรงมหรสพ หรือ สมาคมต่าง ๆ หากได้ยาก ฉะนั้นจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งอบรมเด็กน้อยมากในคำยลนี้ ด้วยเหตุนี้จึงกล่าว ผู้เขียนจึงใคร่เน้นเฉพาะถึงแหล่งที่สำคัญยิ่ง สามแหล่งนี้เท่านั้น

ครอบครัว

นักสังคมวิทยา ถือว่า ครอบครัวเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุดหน่วยหนึ่งของสังคม เสถียรภาพของสังคมใดจะมีความมั่นคงเพียงใดขึ้นอยู่กับเสถียรภาพของแต่ละครอบครัวภายในสังคมนั้นด้วย

ในครอบครัวชาวตะวันตก เด็กมักอาศัยและเติบโตอยู่ในบ้านอันประกอบด้วยพ่อแม่และพี่น้องแท้ ๆ ของตนโดยเฉพาะเท่านั้น แต่ในครอบครัวชาวตะวันออก เช่น จีน อินเดีย เด็ก

มักอาศัยและเคียบโตอยู่ในบ้านซึ่งประกอบด้วยสมาชิกอื่น ๆ อีกมากนอกเหนือจากพ่อแม่พี่น้อง
 แท้ ๆ ของตนเองสำหรับเด็กไทยที่ค้าขายตามยามทั้งทออาศัยและเคียบโตอยู่ในบ้านซึ่งมีแต่พ่อแม่
 พี่น้องโดยลำพังและในบ้านซึ่งมีพ่อแม่พี่น้องตลอดจนญาติอื่น ๆ เช่น บุษยามาขาย ลุงบ้านอา
 รวมอยู่ด้วยในครอบครัวของเด็กที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ๒๗ ราย ปรากฏว่ามีเด็กประมาณ ๑
 ใน ๓ อาศัยอยู่ในครอบครัวขยายข้อเท็จจริงนี้ได้มีการบรรยายมาแล้ว ในรายงานเล่มที่ ๑
 บทที่ ๘ ซึ่งว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของครอบครัวและครัวเรือน ก็กับการอยู่อาศัย
 การรับมรดก และการสมรสในค้าขายผ้า ฉะนั้นสำหรับเด็กบางคนนอกจากพ่อแม่และพี่น้อง
 แท้ ๆ ของเด็กเองแล้ว ก็ยังมีญาติอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกันที่มีส่วนช่วยในการ
 ขบรมมีนิสัย เด็กไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

เนื่องจากที่ค้าขายบ้านนี้ไม่มีการแบ่งแ่ก่งงานกันอย่าง เด็ดขาดว่าหญิงควรมีหน้าที่ทำ
 อะไรและชายควรมีหน้าที่ทำอะไร ดังที่โตเคยกล่าวมาแล้วในรายงานเล่มที่ ๑ บทที่ ๘ ฉะนั้นใน
 ชนบทบ้านนี้จึงไม่ถือว่าการบรมเลี้ยงเด็กเป็นเรื่องของผู้หญิงโดยเฉพาะ ดังเช่นปรากฏใน
 ไทรา ° ในหมู่บ้านไทราผู้ชายแทบจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็กเลย แม้แต่การตัดสินใจ
 เกี่ยวกับการคลอดของเด็กสำหรับที่ค้าขายบ้านนี้บุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันกับเด็กล้วนมี
 บทบาทสำคัญตลอดกันมา ในการให้ความรู้แก่เด็กในเรื่องการประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้อง
 กับสังคมนิยมที่ค้าขายผ้า

พ่อแม่ ในการฝ่กอบรมเด็กไม่ว่าทางบ้านใด โดยเฉพาะการฝ่กระหว่างวัยทารก
 ผู้ทำหน้าที่ส่วนใหญ่ก็คือ พ่อแม่ของเด็กนั่นเอง ทั้งนี้เพราะพ่อแม่เป็นผู้ที่มีโอกาสอยู่ใกล้ชิด
 กับเด็กมากที่สุดจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แม่ ๒๓ ราย มีแม่อยู่เพียงรายเดียวเท่านั้นที่
 รายงานว่า ตนได้มอบหมายหน้าที่การฝ่กอบรมส่วนใหญ่ให้แก่พี่ ๆ ของเด็ก เพราะแม่
 ต้องทำหน้าที่เป็นผู้เลี้ยงครอบครัวแทนพ่อซึ่งละทิ้งครอบครัวไป

ส่วนมากแม่ที่ค้าขายบ้านนี้รับหน้าที่ในการฝ่กเด็กหญิงทางด้านกิจการบ้านเรือน ส่วน
 พ่อรับหน้าที่ฝ่กเด็กชายในด้านการทำงานใด ๆ และเลี้ยงสัตว์ ในการฝ่กเด็กหญิงชายให้
 สามารถปฏิบัติกิจการงานต่าง ๆ ดังกล่าว พ่อแม่จะฝ่กให้เด็กเกิดความรับผิดชอบต่องาน
 ต่าง ๆ เหล่านี้ไปด้วยในตัว

° T.W. Maretzki and H. Maretzki, "Taira: An Okinawan Village," in Six Cultures, edited by Whiting. John Wiley & Sons, Inc; New York, 1963.

ส่วนการกำหนดระเบียบวินัยในครอบครัวและดูแลควบคุมให้เด็กกระทำตามนั้น แม่ก็เป็นผู้รับหน้าที่หนักเช่นกัน ในข้อมูลที่ได้ปรากฏว่า เมื่อเด็กประพฤติผิดระเบียบวินัยอย่างใดอย่างหนึ่งครอบครัววางไว้ แม่เกือบทุกรายมักเป็นผู้ดำเนินการลงโทษด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง โดยมีบทบาทในการลงโทษเช่นกัน แต่ก็ยังนับว่ามีส่วนในเรื่องนอชเมือเปรียบเทียบกับแม่ มีแม่อยู่รายหนึ่งรายงานว่าตนยกหน้าที่ให้พ่อเป็นผู้ลงโทษลูกเวลาทำผิดระเบียบวินัย แต่ครั้งเด็กทำผิดพ่อกลับไม่ลงโทษเด็กแต่อย่างใดก็มี อย่างไรก็ตามจากกล่าวไว้ว่าแม่ในครอบครัวทั้ง ๒๗ ครอบครัว แม่จะมีหน้าที่เลี้ยงดูเด็กในขณะยังเยาว์วัยอยู่มากกว่าพ่อ เพราะมีโอกาสอยู่กับลูกมากกว่าที่จริง แต่หน้าที่ในการกำหนดระเบียบวินัยในครอบครัวเป็นทั้งของพ่อและแม่ ในกรณีที่เกิดการกระทำผิดและไม่เกรงกลัวต่อวิธีดำเนินการลงโทษของแม่ แม่มักมีภาระมอบหน้าที่ให้พ่อเป็นผู้ดำเนินการขึ้นเต็ดชากับลูก ผลที่ได้ในครั้งกับ พิสเซอร์และพิสเซอร์^๒ พบในครอบครัวของชาวนิวอิงแลนด์เช่นกัน

บุ๋ย้าตายาย นอกจากพ่อแม่จะมีบทบาทสำคัญในการฝึกเด็กเกี่ยวกับเรื่องระเบียบวินัยแล้วบุ๋ย้า ตายาย ของเด็กก็มีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้เช่นกัน ภายในครอบครัวไทยในชนบทน้าย่าโดยเฉพาครอบครัวขยายซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่ พี่น้อง และบุ๋ย้า ตายาย ย่าและยายมีบทบาทที่สำคัญกว่าบุ๋ย้าและตาในการฝึกรอบรมเด็ก ทั้งนี้เพราะยายมักเป็นผู้ประสภการณ์ในการเลี้ยงดูเด็กมากกว่า ตลอดจนถือเป็นหน้าที่ของตนในการช่วยดูแลอบรมสั่งสอนหลานอย่างใกล้ชิด ในวัยทารกและวัยเด็กเล็ก เด็กจึงมีโอกาสได้อยู่ใกล้ชิดสนิทสนมกับยายมากกว่าบุ๋ย้าและตา ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญจนก่อก่อเมื่อเด็กผ่านวัยทารกและวัยเด็กเล็กไปแล้ว กล่าวคือ เมื่อเด็กเติบโตมากจน บุ๋ย้าและตามักรับหน้าที่ฝึกรอบรมเด็กให้เกิดความชำนาญในงานที่ตองการทักษะต่าง ๆ เช่น จักตอก สานเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ บุ๋ย้าและตาก็มีโอกาสได้อยู่กับเด็กมากจนและพร้อมกันนั้นก็อบรมสั่งสอนเด็กไปในตัวด้วย

เมื่อเปรียบเทียบความเข้มงวดในการอบรมของยายและแม่ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งปรากฏในรายงานเล่มที่ ๑ บทที่ ๘ ซึ่งว่าด้วยการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ในครอบครัวแสดงให้เห็นชัดว่าย่าและยายมักเป็นผู้ดูแลช่วยต่อเด็กมากกว่าแม่ ของ เด็กเอง

^๒ J.L. Fischer and A. Fischer, "The New Englanders of Orchard Town, U.S.A" in Six Cultures, edited by Whiting. John Witey & Sons, Inc : New York, 1963.

เสียอก และมีกระตุว่าแม่ของเด็กเองที่เข้เมงวคกขลจจนเกินไ้มากกว่าที่ระตุเด็ก กงนั้นเด็ก
จึงอาจจะทำพยศเอาแต่ใจของตนกขย้าและยายไ้มากกว่าที่ระทำกขแม่หรือพ่อ

อนง เนื่องจากย้าและยายเป็นผู้ประสขการณ้ในการเลี้ยงคูกเด็กมาก่อน ย้าและยายจึง
จึกไ้ว่าเป็นท้วแทนของแม่ในการช่วยคแลเด็ก ภายในครอบคร้วขยาย เด็กจึงมีโอกาสไ้ย้า
และยายนเองเขนทพงแก่ตนมากกว่าเด็กทอยใ้ในครอบครัววมแต่เฉพะพ่อแม่และพี่น้อง ของตน
เท่านั้น จึงอยุทว่าใ้ในครอบครัวเขนนี้ เด็กทเป็นพอรขรบนทาทเลี้ยงคินองเมอแม่ไม้อยู่ แต่
เนื่องจากความเขววขยและขาคประสขการณ้ใ้ในการเลี้ยงคูกเด็กมาก่อน เด็กผู้พจงไม้อาจไ้ความ
คูลแลและความอยุขใจแก่เด็กผู้นงไ้มากเท่ากขย้าและยาย

พจ ของเด็ก นอกจากพ่อแม่ ขย้า ตายาย ซึ่งนขว่าเป็นขคคลสาคัญใ้ในการอบรม
เด็กภายใ้ในครอบครัวแล้ว พชายและพสาวของเด็ก็มขทขทใ้ในการอบรมสั่งสอนเขนกัน
ความสาคัญของพจ ของเด็กใ้ในเรองนจะไ้เห็นใ้ในบทต่อไป ตอนกลว่าลงหนาทขของพทข
ฝคชอยใ้ในการเลี้ยงนง ปรากฏว่าเด็กใ้ในกลุ่มท้วอย่าง ทกรายยก เว้นแต่ทเป็นลูกคนสคทข
ลวนแต่มีประสขการณ้ใ้ในการเลี้ยงนงทงสน ถึงแม่ว่าพจ ของเด็กทตายลนขย้าจะไม้อานา
มากถึงขนาดทจะตระโกนว่าหรือคขหนานองฝคกระทำฝคไ้คอย่างทราชขบตร หรือไ้ขรับมอ
หมายหนาทคแลนงอย่างเต็มท กงทขามว และนายขนขนโก แต่ก้อาจกลว่าไ้ว่า
ใ้ในการเลี้ยงนงน เด็กผู้เป็นพกมักจะวากลว่าสั่งสอนนงไปใ้ในท้วคขย และก้มีกใช้วค
อบรมสั่งสอนทนแขขอย่างทพ่อแม่หรือผู้ใหญ่อนจ ไ้สั่งสอนทนมา ยกท้วอย่าง เช่น ใ้
ขณ้รับประทานอาหาร พจ กจะคอยสั่งสอนตกเทอนนงไม้ไ้รับประทานมมมาม หรือเมอ
นงใช้ค้ำขยขก้อาจจะตกเทอนว่ากลว่าหรือลงโทษนงอย่างไ้คอย่างหนง เป็นต้น

ญาติ นอกจากพ่อแม่ ขย้า ตายาย พจ ของเด็ก็จะมีขทขทลคทลนงนมาตามลาคข
ใ้ในการอบรมเด็กแล้ว ญาติผู้ใหญ่อนจ ซึ่งอาจรวมอยุใ้ในครอบครัวคยวขเด็กหรืออยุกัน
คนละครอบครัวกตาม อาจทำหนาทสคสอุงคูลแลตกเทอนเด็กใ้ในทางอ้อม แม้จะไม้อีลคใ้

“ L. Minturn and J.T. Hitchcock, “The Rajputs of Khalapur India” in Six Cultures, edited by Whiting. John Wiley & Sons Inc: New York; 1963.

α Mead, ibid.

α LeVine and LeVine, “Nyansongo; a Gusi Community in Kenya”, in Six Cultures, edited by Whiting. John Wiley & Sons, Inc: New York, 1963.

การลงโทษเด็กโดยตรงเวลากระทำผิดก็ตาม ถ้าผู้ใหญ่ไม่เห็นพ้องกับการกระทำบางอย่างของเด็ก ก็อาจแสวงหาหนทางอื่นเสีย หรือแม้แต่อาจารเมื่อนเฉยต่อเด็กซึ่งเป็นการลงโทษเด็กทางจิตใจเป็นอย่างดี

โรงเรียน

โรงเรียนเป็นแหล่งอบรมสำคัญยิ่ง ดึงจากครอบครัวของเด็ก เป็นสถานที่มีอิทธิพลต่อเด็กอย่างมาก ยิ่งในขณะปัจจุบันการศึกษาได้ขยายขอบข่ายมากขึ้น โรงเรียนจึงมีความสำคัญยิ่งจนนอกเพราะนอกจากจะมีหน้าที่ในการถ่ายทอดวิชาความรู้พื้นฐานและให้ การอบรมสั่งสอนทางด้านจริยธรรมเพื่อให้เกิดความมั่งคั่งงามในบ้านอุปนิสัยแก่เด็กแล้ว ยังเป็นสถานที่ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อเยาวชนในด้านที่ให้ออกาสแก่เด็กได้มีการแข่งขัน ได้เปรียบเทียบความสามารถของตนกับเด็กอื่น ๆ ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดเกิดความคิดสร้างสรรค์ ผลสำเร็จหรือความล้มเหลวที่เด็กได้รับจากประสบการณ์ทางโรงเรียนจึงเป็นเครื่องกำหนดต่อไปว่า เด็กผู้นั้นจะสามารถดำเนินชีวิตอนาคตของตนได้อย่างมีผลสำเร็จร่ำรวยเพียงใดอีกด้วย

เนื่องจากก่อนเข้าโรงเรียน เด็กมีความเคยชินแต่เฉพาะสิ่งแวดล้อมทางบ้าน เมื่อต้องมาเผชิญกับสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนที่แปลกและใหม่ออกไป เป็นต้นว่า ระเบียบ กฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่มาจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ กัน เหล่านี้อาจทำให้เกิดความกระทบกระเทือนทางอารมณ์จนได้ไม่มากนักเลย นอกจากนั้นเด็กยังต้องใช้เวลาอยู่โรงเรียนมากพอ ๆ กับอยู่ที่บ้านด้วย จึงทำให้เด็กต้องพยายามเรียนรู้อะไรจะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ทางโรงเรียน จึงนับได้ว่าโรงเรียนเป็นแหล่งที่ช่วยให้เด็กได้มีโอกาสเพิ่มประสบการณ์ทางสังคมและขยายวงสังคมให้กว้างขวางขึ้นเป็นอย่างมาก

ครู นอกเหนือจากพ่อแม่และผู้ใกล้ชิดคนอื่น ๆ ของเด็กทางบ้าน ครูเป็นผู้มีโอกาสมากกว่าผู้ใดที่จะรู้จักเด็ก ครูอาจใช้โอกาสสอนมีคุณค่าอันปลูกฝังอุปนิสัยอันดีงามต่าง ๆ ให้แก่เด็กซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของคุณ จะเห็นได้ว่า ในสังคมชนบท เช่นที่ตำบลนาขาน ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสังคมมุ่งหวังให้ครูไม่เพียงแต่สั่งสอนเด็กในด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังมีอบสิทธิ์และความไว้วางใจให้แก่ครูอย่างเต็มที่ในการอบรมสั่งสอนเด็กทางด้านศีลธรรมจรรยาอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ภายในโรงเรียนครูจึงอาจช่วยเสริมสร้างให้เด็กเกิดอุปนิสัยอันงดงามต่าง ๆ เช่น ความขยันขันแข็ง ความคิดสร้างสรรค์ การรู้จักตัดสินใจ

ด้วยตนเอง ตลอดจนมีโอกาสมากมายที่จะช่วยให้เด็กที่ทัศนคติอันถูกต้องงมงายต่อการ
ศึกษาและสังคม ทั้งยังอาจสร้างให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้

ตามข้อมูลปรากฏชัดว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็กที่ถ่ายทอดมาผ่านคำเน้นไปอย่าง
รวบรัดในลักษณะที่ว่า เด็กให้ความเคารพยำเกรงแก่ครูและเชอพงครูเป็นอย่างมาก และม
ความไม่เอียงทว่า เด็กมีความเคารพเชอพงครูมากกว่าพ่อแม่ของตนเองเสียอีก โดยเฉพาะ
ที่ถ่ายทอดมา ครูในโรงเรียนมีทศุอาศัภายในหมู่บ้านเดียวกับเด็กนักเรียนด้วย ครูจึงมี
อิทธิพลต่อเด็กมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ เนื่องจากเด็กมีความเคารพและเชอพงครูอย่างมากอยู่แล้ว
ถ้าคนทำผิดสิ่งใดทางบ้านก็เกรงว่าพ่อแม่อาจนำไปบอกกล่าวต่อครูได้ จากข้อมูล ตอน หนึ่ง
ก็แสดงให้เห็นชัดแล้วว่า เด็กกลัวการลงโทษจากครู เด็กกลัวการที่ตนถูกครูลงโทษไม่ว่า
จะเป็นทางร่างกายหรือวาจาก็เป็นสิ่งที่น่าละอายอย่างยิ่ง เหล่านี้แสดงให้เห็นแล้วว่าครูที่
ถ่ายทอดมาเป็นผู้มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็ก ตลอดจนมีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการอบรม
ปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ ให้แก่เด็กนักเรียนภายใต้ความรับผิดชอบของคุณ

เพื่อน ที่โรงเรียนนอกจากเด็กจะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับครู ผู้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน
ทั้งทางวิชาและการและจริยศึกษาแล้ว เด็กยังต้องอยู่ใกล้ชิดกับเด็กอื่น ๆ ภายในโรงเรียนอีก
ด้วย เด็กอื่น ๆ เหล่านี้อาจเป็นทั้งเพื่อนที่อยู่ร่วมชั้นเดียวกัน อายุรุ่นราวคราวเดียวกันหรือ
เป็นเพื่อนที่อยู่ ในชั้นอื่นก็ได้ จากการสัมภาษณ์ครูชั้นประถมศึกษา ๑ เกยวกกับการปรับตัวทาง
สังคมของเด็กในกลุ่มตัวอย่าง ครูรายงานว่าเพื่อน ๆ ของเด็กเองทั้งในชั้นเดียวกันและชั้นอื่น
มีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเล็ก ๆ ในชั้นประถมศึกษา ๑ มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ซึ่ง
จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการปรับตัวทางสังคมของเด็ก ครูรายงานเพิ่มเติมว่า
เด็กหลายคนทเมือเริ่มเข้าโรงเรียนในวันแรก ต้องให้แม่อยู่ด้วยพอให้เห็นหน้าชั่วคราวระยะหนึ่งก่อน
จึงยอมให้แม่ไป แต่มีหลายรายที่สามารถปรับตัวได้ตั้งแต่วันแรก ๆ เพราะมีพ่อหรือเด็ก
เพื่อนบ้านซึ่งเรียนอยู่ในชั้นสูงกว่าที่โรงเรียนเดียวกันด้วย พ่อหรือเพื่อน ๆ เหล่านี้มักเป็นคนที่คอย
ให้ความช่วยเหลือทางด้านต่าง ๆ เช่น ช่วยให้เด็กที่เพิ่งเข้าใหม่ไม่เกิดความคุ้นเคยกับสถานที่
ช่วยให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเองในหมู่เพื่อน ๆ เมื่อดูเด็กเล็กทำผิดก็ไม่เยาะหยันดุด่าต่างข้าง
ก็คอยช่วยเหลือของกันไม่ให้เด็กอื่นมารังแกได้เป็นต้น

แม้ว่าเพื่อน ๆ ของเด็กทางโรงเรียนจะไม่มียศบาทโดยตรงในการกำหนดระเบียบวินัยทางโรงเรียน แต่ทว่าอาจคิดว่าเด็กเหล่านั้นช่วยวางระเบียบวินัยให้แก่เด็กโดยทางอ้อมด้วยเหมือนกัน ตัวอย่างเช่น เด็กในชั้นสูงกว่าอาจทำตนเป็นผู้นำในการกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนวางไว้เพื่อชักจูงให้เด็กที่อยู่ในชั้นต่ำกว่าทำตาม เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว การที่เด็กจะรู้สึกตนว่าเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มเพื่อนของตนได้ก็ต่อเมื่อตนสามารถประพฤติตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เพื่อน ๆ ในกลุ่มวางไว้ได้ด้วย ดังนั้นเด็กจึงพยายามทำตามเพื่อน ๆ เพื่อไม่ให้รู้สึกว่าตนผิดไปจากกลุ่มของตน แม้ว่าในบางครั้งจะมีพฤติกรรมบางอย่างในกลุ่มที่เด็กนั้นท้อแท้หรือเห็นว่าไม่บังาม เช่น การพกพาสมุดสาขานหรือล้อเลียน เด็กก็อาจเพิกเฉยต่อการสั่งสอนของพ่อแม่ และยังคงกระทำอยู่ในหมู่เพื่อน เพราะเห็นว่าการกระทำตามหมู่เพื่อนของตนนั้นสำคัญกว่า อย่างไรก็ตาม ผลจากการสัมภาษณ์เด็กชั้นประถมศึกษา ๑ เกือบทุกการปรับตัวทางการเรียนและสังคมปรากฏว่า เด็กในวัยแรกเริ่มเรียนนกรังนกนวมการมีเพื่อน ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและถือกันว่ามีคุณค่าในสายตาของผู้ใหญ่ในสังคม เช่น ความซนขี้เล่นเพียงและความกล้าหาญหรือกล้าแสดงออก ความปรารถนาที่จะมีคุณลักษณะนั้น ๆ อย่างเพื่อน นกเป็นเครื่องชี้ให้เห็นอย่างดีว่าเพื่อนของเด็กมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เด็กประพฤติตนไปในทางที่สังคมปรารถนา

วัด

วัดจึงเป็นแหล่งที่สำคัญยิ่งอีกแหล่งหนึ่งในการอบรมเด็ก โดยเฉพาะในการถ่ายทอดคตินิยมทางศาสนาและวางระเบียบปฏิบัติทางศาสนกิจ จากรายงานเล่มที่ ๑ บทที่ ๔ ซึ่งว่าด้วยวัดและความสำคัญของวัดในชุมชนคำบาลาน่า ก็แสดงให้เห็นว่าวัดมีความสำคัญต่อชุมชนและชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านนั้นแล้วเป็นอย่างดี

เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณวัด ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและโรงเรียนก็เช่นไปอย่างใกล้ชิด ครุส่วนใหญ่ก็เคยได้รับการศึกษาที่วัดมาก่อน ทั้งโรงเรียนและวัดก็มักประสกร่วมกันที่จะช่วยให้เด็กประพฤติอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ด้วยเหตุเหล่านี้พระภิกษุสงฆ์จึงมีส่วนเกี่ยวของกับการศึกษาของเด็กเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ทั้งเจ้าอาวาสและพระภิกษุในวัดมีบทบาทสำคัญในการอบรมเด็กให้เป็นสมาชิกที่พึงปรารถนาของสังคม ทุกสัปดาห์ในเวลา

โรงเรียนเบ็ญที่ถม ทางโรงเรียนจะนิมนต์ให้พระภิกษุในวัตรูปใดรูปหนึ่งมาอบรมสั่งสอนเด็ก
เกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม โดยเฉพาะเจ้าอาวาสเองจะมาเทศน์ในนักเรียนทั้งโรงเรียนฟัง
อย่างนอบน้อมเรียบร้อยในวันครุ

อนึ่ง ในวันพระและวันทรมพิชการต่าง ๆ ทางศาสนา ผู้ใหญ่ในชนบทก็มักจะพากันมา
ทำบุญ หรือประกอบพิธีต่าง ๆ ทวด เท็ก ๆ ก็มักจะติดตามผู้ใหญ่มาด้วย เด็กจึงคุ้นเคยกับ
ระเบียบวิธีปฏิบัติทางศาสนาตั้งแต่ยังเล็ก ๆ นอกจากนี้เทาทยังนิยมปฏิบัติกันตายลนน่าปากคือ
การฝากให้ลูกหลานได้เป็นลูกศิษย์วัดชวาระยะหนึ่ง นอกจากจะมีจุดประสงค์ให้เด็กได้อยู่รับใช้
พระซึ่งอาจเป็นครู อดญาติทางฝ่ายพ่อแม่ของเด็กแล้ว ยังมีจุดประสงค์สำคัญที่จะให้เด็กได้มี
โอกาสศึกษาเล่าเรียนกับพระไปในขณะเดียวกันด้วย ซึ่งนับเป็นการช่วยอบรมปลูกฝังขัดเกลา
ทั้งจิตใจและนิสัยของเด็กให้เป็นผู้อุปถัมภ์ด้วยศีลธรรมอันดีงาม ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าทวดคน
เองเด็กมีโอกาสดำเนินชีวิตและปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับคุณธรรมทางศาสนา จะโดยทางคำสั่ง
สอนของพระภิกษุสงฆ์ก็ดี หรือทางการอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่ก็ดี เหล่านี้ล้วนแต่เป็นหนทาง
ช่วยให้เด็กได้เติบโตมาเป็นสมาชิกอันพึงปรารถนาของสังคมได้ในที่สุด

สรุป

แหล่งอบรมที่สำคัญที่สุดในตำบลน่าป่า คือ ครอบครัว โรงเรียน และวัด ภายใน
ครอบครัว พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย พี่ของเด็ก ๆ และญาติ มีบทบาทและหน้าที่ลดหลดกันตามลำดับ
กล่าวคือ พ่อแม่ทำหน้าที่สำคัญในการฝึกอบรมเด็กทุกด้าน ส่วนย่ายายทำหน้าที่เป็นตัวแทน
ของแม่ในการช่วยดูแลเด็ก และตามักรับหน้าที่ฝึกสอนเด็กให้เกิดความชำนาญในงานที่ต้อง
การทักษะต่าง ๆ พิ ๆ ของเด็กจะทำหน้าที่ว่ากล่าวสั่งสอนน้องตามแบบอย่างพ่อแม่หรือญาติ
อื่น ๆ ได้สั่งสอนตนมา ส่วนญาติผู้ใหญ่อื่น ๆ ก็จะทำหน้าที่สอดส่องดูแลเด็กเตือนเด็กใน
ทางอ้อม

ที่โรงเรียน ครูที่ตำบลน่าป่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสังคมให้ความสำคัญ
ยกย่องอย่างสูง ตลอดจนมอบสิทธิและความไว้วางใจแก่ครูอย่างเต็มที่ในการอบรมสั่งสอนเด็ก
ทั้งในด้านวิชาการและศีลธรรมจรรยา ส่วนเพื่อน ๆ ของเด็กทางโรงเรียนก็ได้ว่าเป็นผู้ช่วย
วางระเบียบวินัยให้แก่เด็กโดยทางอ้อม

ส่วนทวค เจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการอบรมเด็กให้เป็นสมาชิก
ที่พึงปรารถนาของสังคม นอกจากวัดจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กในโรงเรียนอย่าง
มากแล้ว วัดยังเป็นแหล่งซึ่งเด็กชาวนาป่าจะได้เรียนรู้และปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับคุณธรรม
ทางศาสนาด้วย.

การอบรมปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ ให้แก่เด็ก

คำว่า “คุณธรรม” มีความหมายตามพจนานุกรมว่า “คุณงามความดี” คุณงามความดีเป็น สิ่ง ท่วงปรารภและเขียนที่นิยมยกย่องของสังคมว่าทรงคุณค่าอย่างประมาทมิได้ เช่น ความซื่อสัตย์และความกตัญญู เป็นต้น โดยทั่วไป คุณธรรมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับหลักคำสอนทางศาสนาไม่มากนัก โดยเฉพาอย่างยิ่ง คุณธรรมทางศีลธรรมจรรยาซึ่งยากที่จะแยกให้เด็ดขาดลงไปได้ว่าสิ่งไหนเป็นคุณธรรมทางศาสนา และสิ่งไหนเป็นคุณธรรมทางศีลธรรมจรรยาโดยแท้ และโดยส่วนรวมแล้ว คุณธรรมเกือบทุกอย่างมีหลักคำสอนทางศาสนาแฝงอยู่ทั้งสิ้น^๑

อนึ่ง แม้ว่าทางจิตวิทยาจะถือว่า การศึกษาคุณค่าเกี่ยวกับคุณธรรมและศีลธรรมจรรยา เป็นเรื่องเคี้ยวกิน แต่ปัจจุบันนักจิตวิทยาสังคมได้พยายามแยกคุณธรรมทางศีลธรรมจรรยา (moral values) ออกจากคุณธรรมอื่น ๆ โดยกล่าวไว้มีใจความสำคัญว่า “คุณธรรมทางศีลธรรมจรรยาเป็นคุณธรรมที่บุคคลผู้ใดมีความรู้สึกว่า ตน ‘ต้อง’ หรือ ‘ควร’ ปฏิบัติตาม ส่วนคุณธรรมอื่น ๆ บุคคลผู้ใดจะมีความรู้สึกแต่เพียงว่า คุณธรรมนั้นดี เป็นที่น่าพอใจ แต่ตนไม่จำเป็นต้อง ‘ต้อง’ หรือ ‘ควร’ ปฏิบัติตามเสมอไป เช่น คุณธรรมในค่านิยมที่รักษาเศรษฐกิจ ความสำเร็จ และสุขภาพ เหล่านี้ล้วนเป็นแต่เพียงสิ่ง ที่บุคคลชอบและปรารถนาเท่านั้น ไม่ถึงกับที่จะต้องเกิดความรู้สึกว่าถูกบังคับให้กระทำตามโดยเคร่งครัด”^๒

จากความคิดเห็นของนักจิตวิทยาสังคมดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ชัดว่าในการอบรมสั่งสอนเด็กในทุกวัฒนธรรม เหตุที่ได้ผู้ใหญ่จึงเน้นหนักไปในการอบรมสั่งสอนเพื่อปลูกฝังให้เด็กเกิดคุณธรรมทางด้านศีลธรรมจรรยา มากกว่าคุณธรรมทางด้านอื่น ๆ แม้แต่เมื่อเด็กยังไม่รู้จักภาษา ก็ได้รับการตักเตือนสั่งสอนอยู่เสมอว่า สิ่งใดทำดี สิ่งใดทำไม่ดี สิ่งใดถูกสิ่งใดผิด และเมื่อเด็กสามารถเข้าใจภาษาพูดได้แล้ว เด็กก็จะเผชิญกับคำว่า ‘ควร’ หรือ ‘ไม่ควร’ อยู่เกือบตลอดเวลา การที่ผู้ใหญ่เฝ้าปลูกฝังคุณธรรมทางด้านศีลธรรมจรรยาแก่เด็กของตนนั้น

^๑ Maccoby, Newcomb, Hartley, Readings in Social Psychology, 3rd edition. Henry Holt and Co: New York, 1958
^๒ Roger Brown, Social Psychology, The Free Press: New York, 1965

ช่วยให้เด็กรู้จักตัดสินใจที่ละน้อยว่าความดีและการกระทำของตนนั้นมีคุณค่าควรหรือไม่ควร
 จะปฏิบัติเพียงใด ส่วนการปลูกฝังคุณธรรมอื่น ๆ นั้นอาจกล่าวได้ว่ามีความสำคัญรองลงมา
 เพราะอาจเกิดขึ้นแก่บุคคลใดโดยไม่ต้องได้รับการอบรมสั่งสอนโดยตรง ตัวอย่างเช่น คุณธรรม
 ในการให้สิทธิเสรีภาพแก่มนุษย์โดยไม่จำกัดเชื้อชาติและศาสนา อาจเกิดขึ้นได้จากประสพ-
 การณ์ของบุคคลซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ก่อนโอกาสที่
 บุคคลจะได้มีประสบการณ์ในการเรียนรู้และใช้ชีวิตอยู่ในประเทศต่าง ๆ นั้นมีน้อย ในขณะที่
 ปัจจุบันบุคคลต่างชาติต่างภาษาและผิวพรรณมีโอกาสได้ติดต่อกันกันมากขึ้น ทั้งยังมี
 ประสบการณ์เพิ่มขึ้นจากการพยายามเรียนรู้ชีวิตความเป็นอยู่ของกันและกันมากขึ้นมากกว่าสมัย
 ก่อน การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้บุคคลในแต่ละสังคมเล็งเห็นคุณธรรมในการให้สิทธิ
 เสรีภาพแก่มวลมนุษยชาติโดยไม่จำกัดเชื้อชาติศาสนามากยิ่งขึ้น ควบคู่กันนี้เป็นรากฐานของ
 การเสริมสร้างให้เกิดสันติภาพทั่วโลก

ในบทนี้เขียนจะไม่กล่าวถึงการ อบรมปลูกฝังคุณธรรมอื่น ๆ ซึ่งเด็กอาจเรียนรู้ได้จาก
 ประสบการณ์ของตนเองเมื่อเติบโตขึ้น แต่จะกล่าวถึงเฉพาะการอบรมปลูกฝังคุณธรรมทางค่าน
 ศีลธรรมจรรยาเท่านั้น เพราะคุณธรรมทางค่านมีความสำคัญยิ่งต่อวิถีทางบุคคลในสังคม
 ส่วนใหญ่จะยึดเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

เมื่อได้พิจารณาข้อมูลจากการสัมภาษณ์แม่ในเรื่องวิถีการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งการ
 สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งแม่และเด็กแสดงออก ก็อาจจำแนกคุณธรรมสำคัญ ๆ ซึ่งแม่ที่ขาด
 นำมาแบ่งปลูกฝังให้แก่เด็กได้ดังต่อไปนี้ คือ (๑) ความไม่ก้าวร้าวรุนแรง (๒) ความเคารพ-
 เชื้อพ้องผู้ใหญ่ (๓) ความกตัญญูรู้คุณ และ (๔) ความมีจิตใจเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และ
 เสียสละ

๑. ความไม่ก้าวร้าวรุนแรง นักจิตวิทยาหลายท่าน^๓ ให้ความเห็นว่า ความก้าวร้าว
 ที่เด็กแสดงออกนั้นน่าจะมีสาเหตุเนื่องมาจากความเข้มงวดในวิถีการโตวิถีการหนึ่งของพ่อแม่
 ที่จะให้ลูกปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่วางไว้ ถ้าแต่ในแง่ความสละสลวยของแม่ผู้ทำหน้าที่อบรม

^๓ J. Dollard et al, Frustration-and Aggression, Yale University Press: New Haven, 1961

ก็จะเห็นว่าอาการลงโทษนั้นเป็นวิธหนึ่ง ที่ช่วยแม่ได้มากในการขบขึงพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก ซึ่งอย่างน้อยที่สุดก็เพื่อไม่ให้เด็กชนในขณะนั้น แต่ถ้าพิจารณาต่อไปก็จะพบว่า ขณะแม่ลงโทษ เด็กนั้น แม่จะเกิดความไม่สบายใจและความโกรธซึ่งทำให้ตนเองเกิดผลที่ดี ในการที่จะลงโทษเด็กต่อไปได้ ทั้งเป็นการยากที่จะคิดหาวิธีอื่นมาจัดการกับความก้าวร้าวนั้น ๆ และแม่แต่เมื่อลงโทษเด็กไปแล้ว แม่ก็อาจมีความรู้สึกผิดและเสียใจอยู่ตลอดเวลาที่ได้ ส่วนในแง่จิตใจของเด็กก็มักเทียบเคียงโดยมีประสบการณ์ ในการถูกลงโทษเนื่องจากความก้าวร้าวของตนอยู่เนือง ๆ ก็จะเห็นว่า เด็กอาจสะสมความหวาดกลัวในภายหลังอันตรงจากการลงโทษนั้น ๆ ซึ่งมึผลกระทบกระเทือนอย่างร้ายแรง ในด้านความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยของเด็กด้วย ในอีกแง่หนึ่ง ความก้าวร้าวที่ขบขึงหรือผลที่ขบขึงแล้วก็ตามกล่าวตามหลักจิตวิทยา อาจเป็นเครื่องกีดขวางความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลทั้งสอง ด้วยเหตุดังกล่าว นักจิตวิทยาส่วนใหญ่จึงให้ความคิดเห็นพ้องกันว่า การปลูกฝังระเบียบวินัยให้เด็กอาจได้ผลเป็นอย่างดี ถ้าพ่อแม่พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ความก้าวร้าวใด ๆ ต่อเด็ก พ่อแม่อาจประสบผลสำเร็จในการช่วยให้เด็กพ้นจากควบคุมความก้าวร้าวเสียตั้งแต่ยังเล็ก ๆ ด้วยการอบรมสั่งสอนเด็กแต่โดยดี เช่น ใช้เหตุผล และขบขึงการลงโทษเด็กเวลาที่ตนยังโกรธเด็กอยู่ เป็นต้น

เช่นเดียวกับสังคมส่วนใหญ่ของโลก สังคมที่ตาชั่งน้ำหนักไม่นิยมให้บุคคลในสังคมซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยกันแสดงความก้าวร้าวต่อกัน ทั้งนี้ในการอบรมเด็กให้เข้ากับความต้องการของสังคม ผู้อบรมจึงต้องหาทางควบคุมและลดความก้าวร้าวของเด็ก ความก้าวร้าวของเด็กนั้นมึหลายลักษณะด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่การแสดงความก้าวร้าวทุกทางเป็นไปอย่างชนิดไม่มีการซ่อนเร้นบดบัง ผู้อบรมมักมีวิธีการหนักเบาต่างกัน ในการจัดการกับเด็กแล้วแต่ลักษณะความก้าวร้าวต่าง ๆ ที่เด็กจะแสดงออก

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แม่ที่ตาชั่งน้ำหนัก แสดงให้เห็นว่าเด็กที่ตาชั่งน้ำหนักพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น ๓ ลักษณะใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

- ๑) ความก้าวร้าวที่แสดงออกทางกาย ซึ่งมีความรุนแรงมากน้อยตามลำดับดังนี้ การทำร้ายผู้อื่น เช่น ทุบ ตี เตะ ทะเลาะวิวาทด้วยการใช้กำลังเข้าต่อสู้ ต่อมาคือ การทำร้ายตนเอง เช่น ฟาดหรือโขกศีรษะลงกับพื้น และการทำลายสิ่งของ เช่น ทุบหรือทำลายข้าวของให้แตกหัก

๒) ความก้าวร้าวที่แสดงออกทางวาจา ซึ่งได้แก่ การทำว่า โต้เถียงใส่ถ่มถ่ม
ย่นคำ วิพากษ์วิจารณ์

๓) ความก้าวร้าวที่แสดงออกด้วยการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่และคำสั่ง ได้แก่ การ
ทำเมินเฉย คือ

เด็กที่คำยลนมักแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในรูปแบบต่าง ๆ กันเหล่านี้ ไม่เพียงแต่กับบุคคล
หลายคนซึ่งมีความสำคัญต่อเด็ก เช่น พ่อแม่ ขูย่า ตายาย ญาติผู้ใหญ่อื่น ๆ พี่น้อง
เพื่อนเล่น และคนแปลกหน้าเท่านั้น แต่ยังแสดงอาการก้าวร้าวรุกรานต่อสัตว์และสิ่งของ
อีกด้วย

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว แม้ที่คำยลนเข้ามีความเห็นว่า ความก้าวร้าวเป็นความประพฤติก
ที่ไม่ดี ซึ่งจะเห็นได้จากคำตอขบ เช่น ไม่เห็นด้วยกับการที่เด็กแสดงอาการก้าวร้าวอย่าง
เปิดเผยต่อผู้ใดทั้งสิ้น เมื่อถามแม่ในกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับทัศนคติของแม่เองต่อความก้าวร้าว
ล่องเกินที่เด็กแสดงต่อพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ พี่น้องของเด็กเองและคนแปลกหน้า แม่ทั้งหมด
ลงความเห็นว่ เด็กไม่ควรแสดงความก้าวร้าวต่อใครทั้งสิ้น โดยเฉพาะต่อพ่อแม่ ซอนตรงกับ
รายงานของ พรอโธร^๔ ที่ทำการค้นคว้ากับแม่ชาวเลบานอน และพบว่า ๙๐% ของแม่ในกลุ่ม
ตัวอย่าง ลงความเห็นเช่นเดียวกับแม่ที่คำยลนเข้า

ส่วนความคิดเห็นของแม่ต่อเรื่องพฤติกรรมก้าวร้าว ในระหว่างหมู่พี่น้อง ปรากฏว่
แม่ที่คำยลนเข้ามีความอคทนต่อเรื่องนมากกว่าแม่ชาวเลบานอนซึ่งมักใช้การเพยนต์เป็นอันคย
แรก เมื่อถามแม่ที่คำยลนเข้าต่อไปถึงการแข่งค้และอิจฉาระหว่างพี่น้อง แม่ส่วนใหญ่
รายงานว่ไม่มีพฤติกรรมเช่นนั้น มีแต่การเกเรเย้าเหย้ยกันมากกว่าที่จะเป็นการแข่งค้และ
อิจฉากันอย่างจริงจัง ผลทไค้ซอนอาจเป็นเครื่องอธิบายไค้ว่ การที่แม่ชาวคำยลนเข้าไม่
จ้คการรุนแรงอย่างไค้เมื่อเกิดความก้าวร้าวในหมู่พี่น้อง ด้วยกันนั้นก็เพราะไม่มีการแข่งขัน
ชิงค้และอิจฉาจนถึงกับจะทะเลาะวิวาทกันอย่างจริงจังนั่นเอง

^๔ Prothro, loc. cit., pp. 39-94

ขอเท็จจริงที่ไต่จากตำบลดานป่าเกยวกบ์เรือนนี้ น่าจะได้นำมาเปรียบเทียบกับผลการ
 คนควาของ เลห์ มินเทิน และ จอห์น ที ฮิตช์คอก ทั้งสองได้ศึกษาวิถีการอบรมเลี้ยงดู
 เด็กของแม่ช้าวราชบุตร แห่งเมืองกาลาเปอร์ ที่ประเทศอินเดีย ปรากฏว่า ข้อที่น่าสนใจยิ่ง
 ข้อหนึ่งก็คือ เกือบจะเรียกได้ว่าไม่มีการ แข่งขันชิงดี ระหว่างพี่น้องเลย ในครอบครัวช้าว
 ราชบุตร ข้อนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กราชบุตรที่เป็นพี่น้องกันจะไม่มีการต่อสู้ทะเลาะวิวาท
 กันเลย แต่เด็ก ๆ จะไม่มีการแสดงความรักเกี้ยวหรือแสดงตนเป็นศัตรูต่อกันอย่างใดเลย
 มินเทิน และ ฮิตช์คอกได้อธิบายสาเหตุในเรื่องนี้ไว้ว่าอาจเป็นเพราะผู้ใหญ่ ช้าวราชบุตรที่เมือง
 กาลาเปอร์ไม่เคยแสดงความรักอย่างเปิดเผยต่อเด็กไม่ว่าเด็กจะอายุขนาดใดก็ตาม เด็กทารก
 ไม่ได้รับความเอาใจใส่เป็นพิเศษอย่างใดนอกเหนือจากความต้องการทางด้านร่างกาย เด็กตั้งแต่
 แรกเกิดจึงไม่เคยเป็นจุดศูนย์กลางแห่งความสนใจในครอบครัวมาเลย ด้วยเหตุนี้เองเด็กผู้
 เป็นพี่เมื่อมีน้องใหม่ก็ไม่เกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจแต่อย่างใด อีกประการหนึ่งครอบครัว
 ราชบุตรมักเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกผู้ใหญ่ หนึ่งคน อยู่ด้วยนอกเหนือจากพ่อแม่ เด็ก ๆ จึงมีความ
 รู้สึกอบอุ่นท่ามกลางสมาชิกเหล่านี้ และรู้สึกตนว่าไม่มีความสำคัญมากนักในบ้าน เนื่องจาก
 จากแม่ช้าวราชบุตรใช้เวลาอยู่กับลูกน้อย เด็กราชบุตรจึงแสดงอารมณ์ระบงระบองต่อแม่
 น้อยมาก แม้ว่าอาจจะเมียงนาน ๆ ครั้ง แม่ก็จะแก้ด้วยการเมินเฉยเสีย

เมื่อถามแม่ที่ตำบลดานป่าถึงความก้าวร้าวรุกรานที่เด็กแสดง ออกต่อสัตว์และแม่ไก่ที่
 การอย่างไรกับเรือน ข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า แม่ส่วนมากไม่เคยพบว่าลูก
 ของตนทารุณสัตว์และได้สั่งสอนลูกเสมอว่าการทารุณสัตว์เป็นบาป มีแม่อยู่เพียงสองสามราย
 ที่รายงานว่าเคยพบลูกทารุณสัตว์บ้างในบางครั้ง แม่สองสามรายนี้คิดว่าทารกของตนแสดง
 ความทารุณต่อสัตว์นั้นอาจเป็นเพราะความอยากหรืออยากเห็นมากกว่าที่จะมีความตั้งใจที่จะทำ
 อันตรายต่อสัตว์ และได้จัดการเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยใช้การสอนเป็นส่วนใหญ่ตลอดจนห้ามไม่
 ให้ทำอีก คำสั่งสอนที่ใช้ก็เกี่ยวพันกับความเชื่อต่อในเรื่อง บุญ บาป ตัวอย่างเช่น เมื่อ
 พบว่าลูกเคยจับสุนัข เบ็ดไก่มาแล้วแล้ว แม่รายหนึ่งใช้วิธีสั่งสอนโดยเปรียบเทียบว่า ถ้าหาก

“L. Minturn and J.T. Hitchcock , “The Rajputs of Khalapur, India,” in Six Cultures, edited by Whiting. John Wiley & Sons, Inc. ; New York, 1963

เด็กเป็นสัตว์นั้น ๆ แล้วถูกทำอย่างนั้นบางจะรู้สึกอย่างไร วิจินแม่ว่าโหดร้าย แต่แล้วเมื่อผู้ใหญ่แผลงก็กลับมามีท่าอย่างเดิมอีก ต้องหมั่นสั่งสอนกันอยู่เสมอ

เมื่อถามถึงทัศนคติของแม่ที่มีต่อ เรื่องการรกร้างหรือ กักขฬลา และชนไก่ แม่เกือบทั้งหมดรายงานว่า เกือบไม่ชอบ ส่วนเหตุผลที่ให้ คือ เพราะเห็นว่าการแสดงความก้าวร้าวต่อสู้ตัวเป็นเรองของคนใจร้ายชอบทำบาป เป็นการทรมานและทารุณสัตว์ นอกจากนี้ยังเป็นการพนันชนต่อสู้ด้วย ซึ่งทั้งสองอย่างนี้แม่เห็นว่าไม่ควรให้เด็กได้ฝึกได้เห็น

เพราะจะไม่ต่อสู้ตัวเด็กเอง มีแม่อยู่เพียง ๒ รายเท่านั้นที่ตอบว่า ตนเองชอบดูการรกร้างหรือ กักขฬลา และชนไก่ เพราะสนุก เนื่องจากคำตอบของแม่ ๒ รายนี้ ผิดจากคำตอบของแม่รายอื่น ๆ ผู้เขียนจึงตรวจสอบต่อไปว่าแม่ทั้ง ๒ รายนี้ใช้วิธีการอย่างไรกับเด็กในเรื่องพฤติกรรมก้าวร้าว ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แม่สองรายนี้ แสดงว่า รายหนึ่งสนับสนุนให้ลูกต่อสู้ ถ้าถูกรังแก ถือว่าด่าปล่อยให้เด็กออกรังแกข้างเดียว ก็จะได้ใจและรังแกอีกเรื่อย ๆ แม่รายนี้มักใช้วิธีการเช่นนี้เวลาสั่งสอนอบรมลูก ส่วนแม่อีกรายหนึ่งไม่สนับสนุนให้ลูกต่อสู้เวลาถูกรังแก แต่แนะนำให้หลบหนี แม่รายนี้เวลาสั่งสอนอบรมลูกมักใช้การด่าว่าเป็นส่วนใหญ่ ส่วนแม่อีกสองรายรายงานว่า การรกร้างหรือ กักขฬลาและชนไก่ เป็นเรื่องธรรมดาของคนชนบท แต่กระนั้นก็ยัง "รู้สึกทุเรศกับสัตว์ เพราะตักมันเลือดออก บางตัวถึงตาย"

ขณะที่สังคมนำเข้าได้ถึงความจำเป็นที่จะต้องมีคอกควบคุมขังขังพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก เพราะเกรงว่าจะเป็นการปัสรรคต่อการที่เด็กจะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุขในหมู่มนุษย์ซึ่งต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน ก็ยังมีความก้าวร้าวอีกชนิดหนึ่งที่สังคมอาจยินยอมให้เด็กแสดงได้ นั่นก็คือ การต่อสู้ในเหตุการณ์ที่เด็กจำเป็นต้องกระทำเพื่อรักษาความปลอดภัยหรือศักดิ์ศรีอย่างของตน เมื่อถามแม่ที่ด่าขานาว่า สนับสนุนให้ลูกสู้ใช้กำลังต่อสู้กับผู้อื่นหรือไม่ โดยเฉพาะในกรณีเด็กต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่เป็นต้องของกันตัวเอง? และถ้าสนับสนุนแม่ใช้วิธีอะไร ถ้าไม่สนับสนุนแม่หวังให้เด็กทำอะไร? ผลปรากฏว่าแม่เกือบทั้งหมดในกลุมตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับการใช้กำลังต่อสู้ใด ๆ แม้แต่ในกรณีเด็กถูกรังแก ตลอดจนลงความเห็นคล้ายคลึงกันว่า วิธีที่ต่อสู้คือสอนให้เด็กพยายามออกห่าง

จากคนเกรงใจมากที่สุด แม่ส่วนใหญ่สอนให้ลูกยกคตทว่า “แพะเป็นพระ ชนระเป็นมาร”^๑ ขอนสร์ทอนให้เห็นถึงลักษณะนิสัยโดยทั่วไปอย่างหนึ่งของคนไทย คือ ความรักสงบ ลักษณะดังกล่าวนี้ น่าจะเป็นมูลเหตุให้เมื่อขบรมเต็กของตนให้เป็นผู้ระมัดระวังและยับยั้งความก้าวร้าวใด ๆ เสีย แม้แต่ในกรณีที่ถูกรังแก ซึ่งในสังคมอันอาจเห็นว่าเป็นของจำเป็นที่เด็กจะต้องลุกขึ้นต่อสู้ อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาต่อไปในแง่จิตวิทยา จะเห็นได้ว่า การที่เมื่อขบรมเต็กให้ควบคุมความก้าวร้าว โดยเฉพาะที่เป็นความก้าวร้าวทดแทนคุณกรรมนั้น อาจเนืองจากแม่เกรงว่าเด็กของตนจะอยู่ในสภาพที่ไม่ปลอดภัยประการหนึ่ง หรือไม่ก็เกิดความกลัวว่าเด็กของตนอาจถูกแกล้งแค้นได้ในภายหลัง อีกประการหนึ่งการที่เด็กสามารถยับยั้งความก้าวร้าวในกรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเคารพนับถือต่อคำสั่งของพ่อแม่ และความอดทนของเด็กซึ่งมีค่าอย่างสูงในสายตาของแม่เอง กระนั้นก็ดี การควบคุมบังคับแรงกระตุ้นทางความก้าวร้าวไปในไม่ช้าก็หมายความว่าเด็กนั้นจะขาดแรงกระตุ้นดังกล่าวไปเสียเลย หากยังคงมีอยู่ในจิตใจของตน เพียงแต่ไม่แสดงออกมาให้ปรากฏแก่สายตาผู้อื่นเท่านั้น พิสูจน์ผู้ทำการค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะบุคคลิกภาพของชาวชนบทไทยแห่งหนึ่งก็ได้สรุปไว้ว่า การควบคุมแรงกระตุ้นทางความก้าวร้าวไม่ให้แสดงออกอย่างเปิดเผย นับเป็นลักษณะใหญ่ของคนไทยโดยทั่วไป

เมื่อถามแม่ต่อไปในเรื่องการทำลายข้าวของที่เด็กแสดงออก แม่ส่วนมากก็รายงานว่าเด็กของตนกระทำในเรื่องนี้ ข้าวของที่เด็กทำลายส่วนใหญ่เป็นพวกของเล่น เช่น รถ ถักมาก็เป็นพวกเครื่องใช้ เช่น ถ้วยแก้ว จาน ชาม ท่อมากคือ ส้มกดหนึ่งสือ แต่ก็น้อยมากในการทำลายเครื่องใช้นั้น แม่เห็นว่าเป็นเพราะเด็กขาดความระมัดระวังมากกว่าเจตนา ในเรื่องการทำลายของนี้ แม่ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความแตกต่างกันระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง กล่าวคือ เด็กชายมีความโน้มเอียงที่จะทำลายของมากกว่าเด็กหญิง และแม่อธิบายประกอบต่าง ๆ กันว่า อาจเป็นเพราะเด็กชายมีสัญชาติญาณในการทำลายมากกว่าเด็กหญิงบ้าง เด็กชายมักเผลอเรือและขาดความระมัดระวังมากกว่าเด็กหญิงบ้าง เด็กชายมักไม่ไหง่ยากกว่าเด็กหญิงบ้าง และบ้างก็ว่าเด็กชายไม่ค่อยจะเกรงกลัวต่อการลงโทษของแม่ จึงกล้าทำลายของมากกว่าเด็กหญิง เป็นต้น

^๑ H. P. Philips, Thai Peasant Personality, University of California Press; Berkeley & Los Angeles, 1965, p. 193

และเมื่อถามแม่ว่า แม่คิดอย่างไรเมื่อเห็นเด็กเล่นรบกั๊กหรือเล่นต่อสูกัน? แม่ส่วนหนึ่งกล่าวว่าถ้าการเล่นนั้นอยู่ในขอบเขตไม่เป็นอันตรายต่อตัวเด็กและเป็นการเล่นแบบหยอกล้อกันระหว่างเด็กถือถือว่าเป็นของธรรมดา และเป็นธรรมชาติของเด็กไม่ว่าจะเป็นเด็กชายหรือเด็กหญิง แต่แม่อีกส่วนหนึ่งเห็นว่าการเล่นชนิดนี้เป็นที่รำคาญแก่ผู้ใหญ่ ไม่ชอบให้เด็กเล่นรบกั๊กกันเพราะอาจนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้งโกรธเคืองกันได้ เป็นที่น่าสังเกตว่าในบรรดาแม่พวกหลังนี้ มีความคิดเห็นเป็นพิเศษออกไปอีกว่า ทั้งในด้านการทำลายข้าวของเด็กและการเล่นต่อสูกันก็ แม่ควบคุมดูแลควบคุมเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย ทั้งนี้แม่ให้เหตุผลว่าถ้าปล่อยให้เด็กทำลายของและเล่นสู้รบกันเรื่อยไปอาจทำให้เด็กเคยชินกับนิสัยมั่วๆ ลุกๆ ซึ่งในสังคมไม่นิยมให้ผู้หญิงมีนิสัยใจคอโหดร้ายอย่างผู้ชาย

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ในระหว่างวัยเด็ก แม่ที่ตำหนาย่าไม่สู้จะเข้มงวดนักในการควบคุมพฤติกรรมของเด็กทั้งด้านการทำลายข้าวของ เพราะเห็นว่าเด็กอาจทำไปโดยบังเอิญมากกว่าเจตนา หรือทำไปเพราะยังไม่สามารถควบคุมความโกรธได้ก็เท่ากับเด็กโตบ้าง อย่างไรก็ตาม แม่ก็ยังคงมีความมุ่งหวังในเรื่องนี้สำหรับเด็กชายและเด็กหญิง กล่าวคือแม่มีความโน้มเอียงที่จะฝึกและควบคุมเด็กหญิงในเรื่องทั้งสองนี้มากกว่าเด็กชายในระดับอายุเท่า ๆ กัน

เมื่อถามแม่ว่า เมื่อใดเด็กจึงควรบังคับมิให้เกาะกระรุกรานผู้อื่นได้ แม่ที่ตำหนาย่าส่วนใหญ่รายงานว่า เด็กควรรู้จักยับยั้งพฤติกรรมอันแสดงถึงความก้าวร้าวรุกรานต่อผู้อื่นได้เมื่ออายุ ๑๑-๑๒ ขวบขึ้นไป แม่ให้เหตุผลว่าในระดับอายุขนาดนี้เด็กโตพอที่พูดกับรูเรื่องแล้ว รู้จักอะไรผิดอะไรถูกและสามารถเรียนรู้ว่าผู้ใหญ่มุ่งหวังอะไรจากตน จากข้อมูลปรากฏว่าไม่มีแม่รายใดเลยที่มุ่งหวังว่าเด็กของตนจะสามารถยับยั้งความเกาะกระรุกรานต่อผู้อื่นได้เมื่ออายุต่ำกว่า ๗ ขวบ ทั้งนี้เนื่องจากกล่าวได้ว่าแม่ที่ตำหนาย่าไม่ได้หวังว่าเด็กของตนจะยับยั้งความก้าวร้าวรุกรานได้ในระยะก่อนเข้าโรงเรียนเลย แต่เริ่มตั้งความมุ่งหวังในเรื่องนี้ขึ้นเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนแล้ว โดยหวังว่าเด็กจะได้รับ การอบรมสั่งสอนจากทางโรงเรียน ก็ควรเข้าช่วยด้วย การค้นคว้าซึ่ง มินเทิน และ ฮิตช์ค็อก^{๑)} ทำกับเด็กราชบุตรพเมืองกาลาเปออร์ อินเดียน ปรากฏผลว่าเด็กราชบุตรได้รับการฝึกอบรมให้รู้จักยับยั้งการแสดงอารมณ์ โดยเฉพาะอารมณ์

^{๑)} Minturn and Hitchecock, ibid

โกรธก้าวร้าวตั้งแต่วัยก่อนเข้าโรงเรียน ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเมื่อใด แม่จะใช้ทั้งการลงโทษ และคำว่า เป็นที่น่าเสียดายว่าคุณคนๆไม่ได้ให้ข้อเท็จจริงในเรื่องอายุที่เด็กเริ่มตนเข้าโรงเรียนที่เมืองราชบุตร ผลที่ปรากฏจึงไม่อาจเปรียบเทียบกันของนาข้าวได้อย่างแน่นอนลงไปว่า เด็กที่ราชบุตรได้รับการฝึกให้ควบคุมความก้าวร้าวตั้งแต่วัยเยาว์กว่าเด็กที่ค้าขายนาข้าวหรือไม่

ในบรรดาแม่ ๒๗ ราย มีอยู่เพียงรายเดียวที่ให้ข้อคิดเห็นว่าการเกะกะก้าวร้าวของเด็กเป็นเรื่องธรรมชาติซึ่งมีอยู่ในตัวเด็กเอง ไม่มีทางใดที่จะไปควบคุมบังคับเด็กได้ แม่รายนี้ให้คำตอบไว้ตอนหนึ่งว่า “เป็นนิสัยของเด็ก ถ้านิสัยเด็กแก่แต่เล็ก ถ้าชาติที่แล้วเขาไม่ยุ่งเกะกะกับใคร ๆ เลย”

ส่วนในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ว่า เด็ก ๆ ควรได้รับการอบรมกระตุ้นให้เป็นที่เด็กประเภทที่ชอบต่อสู้เพื่อให้ใครสักคนชนะหรือไม่? และการอบรมเช่นนั้นจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในบุคลิกลักษณะและอนาคตของเด็กเช่นใด? แม่ทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่างเห็นพ้องต้องกันว่า ช่วงตอนอายุของบุคคลจะคิดจนถาวรจนติดต่อกันในทางที่ถูกต้อง แม้คิดว่าควรอบรมเด็กของตนให้รู้จักทนร้อนหนาวสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ไม่ควรจัดหาทุกสิ่งให้แก่เด็ก การอบรมดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเป็นคนแกร่งขยันและมีลักษณะนิสัยซนหนักหนาเขาเขาสู้

สำหรับวิถีสอนโทษที่แม่ใช้เมื่อเด็กแสดงความก้าวร้าวอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่กล่าวมาแล้ว ก็มักตั้งแต่วัยที่รุนแรงอย่างมากไปจนถึงไม่มีการลงโทษอย่างใดเลย และอาจพอจำแนกได้เป็น ๓ ชนิดใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

๑. ลงโทษทางร่างกาย เช่น ตีด้วยไม้เรียว หรือด้วยมือ จากการสังเกตของผู้สัมภาษณ์และผู้เขียนรายงานเอง พบว่าเกือบทุกบ้านจะมีไม้เรียวสำรองเหน็บไว้ตามหลังคาน้ำ แม้กล่าวว่าเพื่อความสะดวกในเวลาจำเป็นที่จะใช้
๒. ลงโทษทางวาจา เช่น คำว่ากล่าวตักเตือน
๓. ลงโทษทางจิตใจ เช่น ชู่ว่าจะเมียนตี ถ้ายิ่งประพฤติก้าวร้าวเช่นนั้นอีก ชู่ว่าจะไม่รัก ชู่ว่าเด็กจะถูกลักเอาตัวไป หรือถูกทำร้ายโดยบุคคล เช่น เจ้าข้า โดยวิญญาณ หรือผี โดยเฉพาะสำหรับเด็กเล็ก ๆ แม่ก็จะชูว่าผีตัวจะทำร้ายมากกว่าจะชูด้วยสิ่งอื่น นอกจากจะใช้

การชู้เด็กคงกลัวแล้วแม้ยังอาพีกตอนสติขางอย่างของเด็ก และไม่ให้สิ่งทีเด็กรัก เช่น
ของเล่น สัตว์เลี้ยง เป็นต้น

ส่วนแม่จะใช้วิธีลงโทษวิธีใด และรุนแรงมากน้อยเพียงใดก็ได้แล้วแต่ว่าเด็กแสดงความ
ก้าวร้าวอย่างไรและต่อใคร ตัวอย่างเช่น ถ้าเด็กใช้กำลังทะเลาะวิวาทต่อสู้กับระหว่างพี่น้อง
ด้วยกันเอง แม่มักจะลงโทษด้วยการคว่ำ แต่ถ่าเด็กไปมีเรื่องวิวาทชกต่อยกับเพื่อนหรือเด็ก
คนอื่นซึ่งไม่ใช่พี่น้อง แม่ก็ลงโทษด้วยการเขียนตมรวมทั้งคว่ำ หรือว่ากล่าวตักเตือนด้วย ทั้งนี้
เพราะแม่ถือว่าการที่แสดงความก้าวร้าวต่อกับคนอื่นไม่ว่าจะถกหรือผิดก็ตาม อาจทำให้พ่อแม่
พลอยเสียชื่อไปด้วย ผลที่ได้ตอนนี้ น่าจะได้นำมาเปรียบเทียบกับผลที่เชียร์และคณะ^๘ พบ
กล่าวคือ เมื่อเมริกั้นจะมีความอดทนน้อยในเรื่องการทะเลาะวิวาทของพี่น้อง และมักลงโทษเด็ก
มากกว่าในกรณีเด็กของตนไปมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับเด็กคนอื่น ตรงกันข้ามกับแม่ที่ตายลนาฆ่า
แม่ก็มีความอดทนในเรื่องการทะเลาะเบาะแว้งของหมู่พี่น้องและลงโทษเด็กน้อยกว่าในกรณี
ที่เด็กไปใช้พฤติกรรมก้าวร้าวกับเด็กคนอื่น แต่ถ่าในการวิวาทนั้นเด็กอื่นได้รยบายเจ็บด้วยแล้ว
แม่ก็จะลงโทษเด็กของตนรุนแรงมากจนอก ในกรณีที่ได้เียงพ่อแม่ แม่ก็มักลงโทษด้วย
การเขียนตม หรือช้คำท่ยว่าจะเขียนตม ถ่ายังประพฤติเช่นนั้นอก ถ่าเด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว
ต่อแขกแปลกหน้าหรือผู้ใหญ่อื่น จะโดยทางวาจาหรือทางร่างกายก็ตาม แม่จะลงโทษเด็ก
รุนแรงมากกว่าเวลาที่เด็กแสดงความก้าวร้าวต่อตน ยิ่ง ถ่าแขกแปลกหน้านั้น เป็นบุคคล
สำคัญมากเช่นทำเิด แม่ก็จะยิ่งเพิ่มความรุนแรงมากจนเท่านั้น เพราะถือว่าการที่เด็กแสดง
พฤติกรรมเช่นนั้น ทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของครอบครัวด้วย แต่ในกรณีเด็กแสดง
กิริยาตระบึงตระบอน เช่น ใช้ศีรษะฟาดหรือโขกกับพื้นเวลาเกิดความไม่พอใจอย่างใดอย่างหนึ่ง
แม่ก็อาจใช้วิธีการอื่น เช่น ว่ากล่าวตักเตือน หรือไล่ให้ไปให้พ้นหรือไม่นำพาต่อกิริยาอาการ
ของเด็กเลยก็มี นอกจากนั้นแล้ว แม่จะลงโทษเด็กรุนแรงอย่างไรจึงขึ้นอยู่กับอายุของเด็กและ
อารมณ์ของแม่ขณะจัดการกับปัญหานั้น ๆ อีกด้วย ข้อมูลที่ได้จากตายลนาฆ่าแสดงให้เห้นว่า
แม่จะยอมให้เด็กเล็ก ๆ ใช้คำหยายได้มากกว่าเด็กโต โดยให้ความคิดเห้นว่าเด็กเล็กยังไม่

^๘ Sears, et, al., ibid

รู้จักภาษาคำไ้เท่าไ้คนัก ที่ใช้คำหยาบก็เพราะเลียนแบบจากเด็กอื่นที่โตกว่าซึ่งกว่านั้นแม่ขางราย
ยอมรับว่าตนมักค่า้เด็กเวลามีเรื่องทะเลาะกันระหว่างพี่น้อง เด็กเล็ก ๆ จึงมักเลียนคำค่า้จาก
แม่เองในขางครั้ง แม่ขางรายก็แสดงควมไม่คงเส้นคงวาในการฝึกให้เด็กอยู่ในระเบียบวินัย
เช่น จะลงโทษเด็กอย่างรุนแรงเวลาตนเกิดโมโหเท่านั้นตั้งแม่คนหนึ่งรายงานไว้ว่า “ถ้าคิด
ว่าไม่ฟัง ก็เข้าไปหยิบไม้ ขางทนิกโมโหจิก ๆ ก็ตี วังหนักว้างไสยิ่งตีใหญ่ ขางที่โมโหน้อย ๆ
มันวังหนัก ฉันทักชเกยจ้วงตาม ปล่อยมันไป”

ควมอะลุ้มอล่วยของแม่ในการลงโทษเด็กเวลาประพฤติกำวร้าย นอกจากจะแตกต่างกัน
แล้วแต่ว่าเด็กแสดงควมกำวร้ายต่อใคร ชนิดของควมกำวร้ายที่เด็กแสดงออก อายุของเด็ก
และสภาวะทางอารมณ์ของแม่ขณะลงโทษ ในขางครั้งก็อาจแล้วแต่องค์ประกอบอีกอย่างหนึ่ง
ด้วย กล่าวคือเพศของเด็ก จากการศึกษาคนควา เซียร์ ๕ พบว่าในบรรดาเด็กที่อายุต่ำกว่า
ชอนุนบาลและในระดัชชอนุนบาล โดยปกติแล้วเด็กชายมักแสดงควมกำวร้ายมากกว่าเด็กหญิง
และเด็กหญิงมักใช้การทำร้ายทางจิตใจมากกว่าการต่อสู้ทางกาย ที่เช่นเช่นผุคนควากล่าวว่า
เป็นเพราะสังคมส่วนใหญ่มุ่งหวังจากเด็กหญิงให้แสดงควมกำวร้ายได้ข่าง เข็ดเผยน้อยกว่า
เด็กชาย ผุยอมรับในสังคมต่าง ๆ เช่น ในสังคมอเมริกัน จึงมีควมอะลุ้มอล่วยต่อเด็กหญิงน้อยกว่า
เด็กชายในเรื่องนี้ ทลอคจนสันนิษตนเด็กหญิงน้อยกว่าเด็กชายในกรณีให้ต่อสู้ควาทซึ่งมา
จากครอบครัวอน เมื่อพิจารณาขอมูลที่ได้จากการคนควาทค่ายสนาป่า จะเห็นได้ว่ามีผลขางอย่าง
ที่แตกต่างจากที่เซียร์และคณะพบ กล่าวคือ แม่ที่ค่ายสนมควมอะลุ้มอล่วยน้อยมากในเรื่องควม
กำวร้ายของเด็กทั้งสองเพศ โดยเฉพาะไม่ยินยอมให้เด็กของตนไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายทำ
การต่อสู้ใด ๆ กับเด็กอื่นซึ่งไม่ได้อยู่ในครอบครัวของตน แม่ชาวอเมริกันถือว่าเด็กมีสิทธิ
ขึงกันตัวเองถ้าอยู่ภายนอกครอบครัว และมีการสันนิษตนเด็กชายมากในการต่อสู้เพื่อขึงกัน
ตัวเอง แต่แม่ที่นาป่าส่วนใหญ่ไม่สันนิษตนเด็กของตนเช่นนั้น และกลัยสอนให้เด็กหลยเลียง

๕ P. S. Sears, "Doll Play Aggression in Normal Young Children: influence of sex, age, sibling status," father's absence," Psychological Monographs, 65, No. 6. American Psychological Association: Washington, D.C, 1951, 190,

จากเหตุการณ์ใด ๆ ที่จะต้องใช้กำลังต่อสู้กันเสีย แม้แต่ในกรณีที่เกิดอาจต้องต่อสู้เพื่อป้องกัน
 ตัวเอง ทั้งนี้เพราะแม่ค้านั่งถึงผลต่อไปที่อาจจะกระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว
 ของตนกับครอบครัวของเด็กอนันนด้วย ทศลายคลงกนอย่างหนึ่งก็คือ ถ้าเป็นการทะเลาะ
 เหวี่ยงกันภายในหม่มพอง ทั้งแม่ชาวอเมริกันและชาวนาย้าจะให้ความยุติธรรมต่อเด็กทั้งสอง
 เพศเท่า ๆ กันก่อนทะเลาะไทย แม้ว่าจะมีความโน้มเอียงทว่าเมื่ออเมริกันมีความอดทนใน
 เรื่องการต่อสู้ของเด็กพองน้อยกว่าแม่ที่ขายคนย้า นอกจากนั้นแล้วยังมีข้อที่น่าสนใจอีกอย่าง
 หนึ่งก็คือ แม่ที่นาย้าในบางครั้งก่อนจะลงโทษเด็กเวลาประพฤติชั่วร้ายต่อกัน ก็จะมีการพิจารณา
 ความมีอาวุโสของเด็กพองด้วย ดังเช่นปรากฏในคำตอบของแม่คนหนึ่งว่า “ในเรื่องท่าพ
 ต้องดู ต้องว่าตกเตือนสั่งสอน ถงพเขาจะผิด จะไปค่าเขาก็ไม่ได้ เพราะอย่างไรเขาก็เป็นพ”
 แต่ในขณะเดียวกัน แม่ก็จะยอมรับสั่งสอนพไม่ให้เกิดความขมใจว่า นังต้องถูกลงโทษเพราะ
 ตัวเองมีความเป็นพเหนือของ ดังเช่น แม่คนเดียวกันั้นกล่าวต่อไปว่า “แม่จะลงโทษ
 นองที่ผิด แต่กัสอนให้พรู้จักยอมนองและยอมเสียสละแก่น้องข้างในคราวต่อไป” ทั้งนี้
 จะเห็นได้ว่าความมีอาวุโส เป็นองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญกว่าเรื่องเพศของเด็ก
 จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้งหมด ก็จะได้เห็นว่าแม่ที่นาย้ามีความคิดเห็นว่าความก้าวร้าว
 ทุกอย่างเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่สมควรที่จะได้รับการเสริมสร้างให้เกิดขึ้นเป็นนิสัยของเด็ก โดย
 เฉพาะถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการต่อสู้ระหว่างเด็กที่มาจากครอบครัวอื่น แม่เห็นว่าวิธที่ที่สุด คือ
 ให้เด็กหลยเลียงจากเหตุการณ์ที่อาจทำให้เด็กต้องใช้กำลังต่อสู้กันเสีย เหล่านี้สะท้อนให้เห็น
 ถึงลักษณะนิสัยทั่วไปอย่างหนึ่งของคนไทย คือ ความรักสงบ อย่างไรก็ตามในการอบรมให้เด็ก
 เป็นผู้รู้จักระงับความก้าวร้าวของตน แม่เองก็ยังนิยมใช้ความก้าวร้าวทางร่างกาย และวาจา
 อย่างเปิดเผยต่อเด็ก จริงอยู่ที่ว่าแม่มีจุดประสงค์สำคัญที่จะอบรมสั่งสอนเด็กให้ประพฤติตาม
 คุณธรรมที่สังคมนาย้านิยม นั่นคือ ความเป็นผู้ไม่ก้าวร้าวรุกราน และเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์
 นี้ในบางครั้งแม่ก็ต้องใช้การลงโทษเพื่อระงับพฤติกรรมเช่นนั้นของเด็ก เพื่อป้องกันไม่ให้เกิด
 ขึ้นในคราวต่อไป แต่ถ้าจะอธิบายตามหลักจิตวิทยาแล้ว อาจเห็นได้ว่า เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรม
 ก้าวร้าวอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะต่อแม่ผู้อบรม แม่จะเกิดความตึงเครียดภายในจิตใจ
 เช่น อาจเกิดความรำลึกว่าเด็กกำลังลงมือกับตนเป็นต้น หนทางหนึ่งที่จะช่วยให้แม่ผ่อนคลายความ

ทั้งเศรษฐกิจในสังคม การชดเชยหรือการตอบแทนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กด้วยวิธีการ
 อย่างไม่อย่างหนึ่งซึ่งโดยทั่วไปก็คือ การลงโทษซึ่งอาจเป็นทั้งทางวาจา ร่างกาย หรือจิตใจ
 นั่นเอง ฉะนั้นการทรมานเด็กด้วยการแสดงความก้าวร้าวเช่นเดียวกันอย่างเช็ดผืน นอก
 จากจะเป็นทางหนึ่งช่วยให้เด็กได้ควบคุมความก้าวร้าวของตนแล้ว ยังนับว่าเป็นการช่วยแม่
 ให้ผ่อนคลายความตึงเครียดทางจิตใจของตนไปในขณะเดียวกันด้วย แต่สิ่งที่ได้เคยอธิบาย
 มาแล้วทางแง่จิตวิทยาว่า ถ้าหากผู้อบรมใช้วิธีการก้าวร้าวบ่อย ๆ กับเด็ก ผลกระทบ
 เกิดต่อไปนั้นอาจไม่ต่างกับสภาพจิตของทั้งผู้อบรมและผู้ถูกอบรม แม้ที่ตำบลนาป่าเองก็
 ยอมรับว่า วิธีการทศกฐินจะช่วยเด็กในเรื่องนี้ได้อย่างแท้จริง ก็คือ การใช้วิธีอบรมตักเตือน
 เด็กแต่โดยดีและด้วยการใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์

สุดท้าย แม้ว่าแม่จะสังเกตเห็นความจำเป็นที่จะต้องฝึกอบรมให้เด็กเป็นสุรจกยงคติในการ
 แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเสียตั้งแต่ยังเล็กจริง แต่ก็ไม่ได้ตั้งความมุ่งหวังในเรื่องนี้สูงเท่าใด
 นัก โดยเฉพาะตอนระยะที่เด็กยังไม่ได้เข้าโรงเรียนหรือเข้าเรียนใหม่ ๆ แม่อาจเพิ่มความ
 เข้มงวดในการอบรมมากขึ้นเมื่อเด็กผ่านวัยนี้ไปแล้ว เพราะส่วนใหญ่ของแม่คิดว่าเด็กจะเข้าใจ
 ภาษาและเหตุผลต่าง ๆ ก็แล้วนั่นเอง

๒. ความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ในวัฒนธรรมไทยโดยทั่วไป การเป็นสุรจกยงคติการระ
 ครอบผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ในครอบครัวของตนหรือนอกครอบครัวก็ตาม เป็นสิ่งทศกฐินยกย่อง
 อย่างยิ่ง พ่อแม่คนไทยจึงได้พยายามปลูกฝังคุณธรรมนี้ให้เด็กของตนด้วยถือว่าเป็นคุณธรรม
 ที่สูงส่งควรแก่การรักษาไว้อย่างหนึ่งของวัฒนธรรมไทย

เช่นเดียวกับแม่คนไทยทั่วไป แม่ที่ตำบลนาป่าในกลุ่มตัวอย่างทุกคนลงความเห็นเป็น
 หนึ่งอันเดียวกันว่า การอบรมเด็กให้เป็นสุรจกยงคติเป็นเรื่องง่าย รุจกเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่เป็นของ
 สำคัญอย่างยิ่ง นอกจากแม่จะให้เหตุผลว่า การอบรมดังกล่าวเป็นข้อปฏิบัติที่ใด กระทำกัน
 มาแต่โบราณกาลแล้วโดยถือว่า "ผู้ใหญ่เป็นสุรจกยงคติ" แม่ตระหนักถึงความสำคัญที่ว่า ถ้าปล่อยให้
 เด็กให้ทำตามใจตนทุกอย่างแล้ว เด็กจะมีแต่ความคดโกงและทำให้พ่อแม่ต้องได้รับความ
 ลำบากในการปลูกฝังระเบียบวินัยตนอื่น ๆ ด้วย การอบรมให้เด็กมีความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่
 ตั้งแต่ต้นม่อนจะช่วยให้การปกครองเด็กทั้งทางด้านอนิสระกวมและได้ผลดีขึ้น ยิ่งกว่านั้นถ้าพ่อแม่

ประสบผลสำเร็จในการอบรมให้เด็กเป็นผู้อยู่ในถ้อยคำและโอวาทของผู้ใหญ่แล้ว ก็จะได้รับคำ
สรรเสริญจากครอบครัวอื่น ๆ อีกด้วย ขอมูลเหตุไต่จากการสัมภาษณ์แม่ที่ค้าขายน้ำตาลจะแสดง
ต่อไปนี้ ให้เห็นข้อเท็จจริงซึ่งกล่าวมาแล้วเป็นอย่างดี

เมื่อถามแม่ที่ค้าขายน้ำตาลว่า “ใครเป็นที่รักของที่สุดในบ้าน?” จะเห็นได้ว่า ในครอบครัว
ที่แม่พาพ่อแม่ลูก แม่ก็มักจะตอบว่า ผู้ที่ใคร่การยกย่องมากที่สุด คือ พ่อ ส่วนในครอบครัว
ที่แม่ค้าขายน้ำตาลรวมอยู่ด้วย แม่ก็มักจะตอบว่า เป็น บ๊ยะ ตายาย นั้น ๆ นอกจากนั้นแม่ยังอบรม
สั่งสอนให้ลูกของตนรู้จักเคารพยกย่องบุคคลที่อาวุโสอื่น ๆ อีกด้วย เด็กจะต้องรู้จักแสดง
ความเคารพขอลอต่อผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านของตน นอกเหนือจากบ๊ยะตายายที่อาศัยอยู่ใน
ครอบครัวอีกด้วย

เมื่อถามแม่ถึงลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่จะทำให้แม่ไม่สบายใจ แม่ทั้งหมดรายงานว่า
มีหลายพฤติกรรมด้วยกัน แต่ที่จะทำให้แม่ไม่สบายใจที่สุด ก็คือ การถูกลูกผู้ใหญ่ อย่่างไร
ก็เป็นที่น่าสังเกตุว่า ไม่มีแม่รายใดเลยที่รายงานว่าเด็กของตนมีพฤติกรรมดังกล่าว ตลอด
จนแสดงความรู้สึกเพิ่มเติมอีกด้วยว่า ถ้าหากเด็กของตนแสดงกิริยาอาการถูกลูกผู้ใหญ่อย่างหนึ่ง
อย่างใดแล้ว จะทำให้ตนลำบากใจที่สุด และถือว่าเป็นความล้มเหลวอย่างยิ่งของตนในการอบรม
เด็ก พฤติกรรมอีกชนิดหนึ่งที่ทำให้แม่ไม่สบายใจรองลงมา คือ การล้อเลียน โดยเฉพาะถ้า
เป็นการล้อเลียนผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะจะเป็นพ่อแม่ บ๊ยะตายาย แซกแปลกหน้า และผู้ใหญ่อื่น ๆ
จะมีความอึดอัดล้วยกยกับเด็กน้อยที่สุดในเรื่องนี้ กล่าวคือ ถ้าเกิดพฤติกรรมดังกล่าว แม่จะ
ลงโทษเด็กอย่างรุนแรงเพราะถือว่า “พ่อแม่เป็นผู้พระคุณ บ๊ยะ ตายาย ก็เคยอุ้มชูเลี้ยงดูมา
ผู้ใหญ่อื่น ๆ ก็เป็นผู้มีประสพการณ์สั่งกว่า เด็กจะขี้ขลาดไม่รู้ภาษาถ้าทำคอกคก ท้องทำโทษ
เด็กต้องรู้จักมีสัมมาคารวะ รู้จักสงททำ จะไปล้อเลียนผู้ใหญ่เขียงเพื่อนไม่ได้โดยเด็ดขาด”

เมื่อซักถามแม่ต่อไปว่า “เมื่อมีความจำเป็นต้องฝากลูกไว้กับคนอื่นบางเวลาที่ไม่อยู่จะฝาก
ใคร?” ส่วนมากแม่ที่อยู่ในครอบครัวที่มี บ๊ยะ ตายาย รวมอยู่ด้วย จะลงความเห็นอย่าง
เดียวกันว่า ตนวางใจฝากลูกไว้กับย่าและยายของเด็กมากที่สุด เพราะถือว่าย่าและยายย่อมรัก
และเอาใจใส่หลานยิ่งกว่าคนอื่น ๆ ตลอดทั้งมีประสพการณ์ในการดูแลเด็กมาแล้วเป็นอย่างดี
ด้วยเมื่อถามแม่ต่อไปว่า “เมื่อเด็กเจ็บไปปรึกษาใคร?” แม่ที่อยู่แต่ลำพังเฉพาะในครอบครัว
ที่มีแต่พ่อแม่ลูกมักให้คำตอบว่า ปรึกษากันเอง ถ้าเป็นมากจึงพาไปหาหมอส่วนแม่ที่อยู่ใน

ในครอบครัวรวม บู่ ย่า ตา ยาย ไว้ด้วยมักจะตอบว่า ปรึกษา ย่ายาย แสดงความ
เคารพยกย่อง ในความคึกคึกเห็นของผู้สูงอายุของบ้านได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ เมื่อผู้สัมภาษณ์ถามแม่ว่า “ควรอบรมให้ลูกเชื่อฟังผู้ใด?” แม่ทั้งหมด
ตอบอย่างเดียวกันว่าควรอบรมให้ลูกเชื่อฟังพ่อแม่มากที่สุด รองลงมาคือ ญาติผู้ใหญ่และครู
เหตุผลสำคัญที่แม่ให้ก็คือ เนื่องจากพ่อแม่เป็นผู้รับผิดชอบในการอบรมบ่มนิสัยลูก ต้องทำ
หน้าที่ปกครองลูก เต็มใจต้องเคารพเชื่อฟังพ่อแม่เสียตั้งแต่ต้นมือ เหตุผลสำคัญอื่น ๆ ก็มี
เช่น เด็กควรเชื่อฟังผู้ใหญ่ทุก ๆ คนที่พำนักเตือนสั่งสอน เพราะผู้ใหญ่ไม่ยอมให้เด็กทำผิด
ด้วยกันทั้งนั้น เมื่อเด็กอยู่กับพ่อแม่ก็ควรเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ เมื่อไปโรงเรียนครูเป็นผู้
ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้เด็กก็ต้องเคารพเชื่อฟังครูดวยเช่นกัน

อีกอย่างหนึ่ง แม่ที่ขายขนมยาม่งหวงอย่างยิ่งให้เด็กแสดงความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ด้วย
การกระทำตามคำสั่งทุกอย่างของพ่อแม่ การซัดคำสั่งผู้ใหญ่ขึ้นเป็นการแสดงความไม่เคารพ
เชื่อฟัง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า เมื่อแม่ต้องการให้ลูกเชื่อฟังตนเวลา
สั่งให้ทำงานบ้านต่าง ๆ และลูกไม่ทำตาม แม่มีกติกาลูกคือต้องอดคัก ไม่เคารพเชื่อฟังตน
มากกว่าที่จะคำนึงถึงว่า ถ้าเด็กไม่ปฏิบัติตามแล้ว ตนจะต้องมีการเพิ่มในการทำงานนั้น ๆ
มากขึ้นอีก ส่วนเด็กเองก็ไปคิดถึงแต่งานที่แม่มอบหมายให้ทำว่าเป็นภาระแก่ตัวมากกว่าที่
จะคำนึงถึงในแง่ที่ว่าการทำงานที่ไม่กระตือรือร้นที่ใครมอบหมายนั้น นัยเป็นการซัดคำสั่งและแสดง
ความไม่เชื่อฟังอย่างหนึ่ง ข้อมูลที่ได้นับสนับสนุนผลที่ มีคเคิลตัน^{๑๐} ได้จากการศึกษาวิธีการ
อบรมเด็กในออสเตรเลียเช่นกันและอาจให้ข้อคิดที่ช่วยประสานความเข้าใจระหว่างแม่และ
ลูกได้ในขณะอบรมให้เด็กเกิดความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญยิ่งอีกอย่างหนึ่งที่จะได้
กล่าวต่อไปข้างหน้า

เนื่องจากแม่เห็นว่าหน้าที่เด็กไม่แสดงความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ขึ้นเป็นการซัดต่อคุณธรรม
ซึ่งยกย่องให้เกียรติแก่ผู้ใหญ่เป็นอย่างมาก แม่จึงเข้มงวดกวดขัน ในการอบรมเด็กเรื่องนี้

๑๐ M. Middleton, "Child Rearing in Australia," in Social Structure and Personality in a City, edited by O. A. Oeser and S. B. Hammond. Routledge and Kegan Paul, 1954.

มาก ส่วนใหญ่แม่ใช้ทางการสั่งสอนอบรมและเขย่นตี ตลอดกันอำนาจทัศนที่ความประพฤติ
ไว้ในคราวต่อไปด้วย นอกจากนี้แม่ยังใช้วิธีการอีกอย่างหนึ่ง คือ การกระทำตนให้เด็กเห็น
เป็นแบบอย่าง เช่น ในครอบครัวที่มีแต่เฉพาะพ่อแม่มดลูก แม่ก็จะแสดงความเคารพเชิดฟัง
ยำเกรง ตลอดกันให้เกียรติยกย่องพ่อซึ่งเป็นประมุขของบ้าน ส่วนในครอบครัวที่ประกอบด้วย
สมาชิกอื่นด้วย เช่น บุ๊ย่า ตายาย พ่อแม่ก็จะแสดงความเคารพต่อสมาชิกอาวุโสเหล่านั้นให้
เด็กได้เห็นตัวอย่างอยู่เนืองๆ เช่น ถ้า บุ๊ย่า นั่งนอนอยู่ที่ใด ก็เป็นข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
ที่จะไม่เดินข้ามกรายบุ๊ย่าเป็นอันขาด หรือถ้าผู้ใหญ่หนึ่งนั่งอยู่ที่ใด ผู้อื่นอาวุโสก็จะต้องนั่งให้
ต่ำกว่าผู้ใหญ่อยู่เสมอ ทั้งในการพูดจากับบุ๊ย่า ตายาย พ่อแม่ก็จะแสดงความสำรวมใน
กิริยาวาจาซึ่งนับเป็นการให้เกียรติยกย่องต่อสมาชิกอาวุโสของครอบครัวอย่างสูง ด้วยการ
อบรมดังกล่าว เด็กไทยในชนบทน่าจะมีโอกาสได้เรียนรู้ที่จะเคารพเทิดทูนทั้งพ่อแม่ บุ๊ย่า
ตายาย ตลอดกันผู้ใหญ่อื่นๆ ในชนบทด้วย

ในการปลูกฝังให้เด็กเกิดความเคารพเชิดฟังผู้ใหญ่ แม่ที่ตำบลนาป่าไม่ได้ตั้งคุณธรรม
นี้ไว้แต่ในเพียงอุดมคติอย่างที่ปรากฏกับแม่ในสังคมบางแห่งของโลก^{๑๑} หากยกคุณธรรมทั้ง
กล่าวเป็นเป้าหมายในการฝึกให้เด็กปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตามแม่จะมีความ
เคร่งครัดคงเส้นคงวามากน้อยแต่ก็ยังคงขึ้นอยู่กับสภาวะทางอารมณ์ของแม่ขณะนั้นๆ เป็น
ประการสำคัญมากกว่าองค์ประกอบอื่นๆ อีกด้วย เช่น ถ้าเด็กไม่ยอมทำตามคำสั่งของ
แม่ขณะที่อารมณ์ไม่ค่อยอยู่แล้ว เด็กก็อาจถูกลงโทษอย่างรุนแรงทันที แต่ถ้าแม่อยู่ในอารมณ์
สบายใจแม่เด็กจะไม่ทำตามคำสั่ง บางครั้งแม่ก็เพิกเฉยเสีย ผลที่ได้ในสาระท่อนให้เห็นความไม่
คงเส้นคงวาของแม่ต่อการลงโทษเด็กในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี ข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือ ถ้า
เป็นกรณีเด็กขัดคำสั่งของแม่ทางบ้านเกี่ยวกับกฎข้อห้ามต่างๆ ซึ่งตนชนเพื่อความปลอดภัย
ของเด็กเองแล้ว แม่จะลงโทษเด็กอย่างคงเส้นคงวามากกว่าไม่ว่าแม่อยู่ในอารมณ์อย่างไร

เมื่อพิจารณาผลที่ได้จากการค้นคว้าที่ตำบลนาป่ากับผลการค้นคว้าที่ทำในสังคมอื่นๆ ของ
โลก ๑๒, ๑๓, ๑๔ ก็ให้เห็นได้ว่าแม่ในสังคมส่วนใหญ่ของโลกล้วนแต่พยายามปลูกฝังให้

๑๑ Whiting, ibid
 ๑๒ Mead, ibid
 ๑๓ Sears et al, ibid
 ๑๔ Whiting, ibid

เด็กของคนที่มีความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ คล้ายคลึงกันแทบทั้งนั้น แต่ผลการอบรมจะโตก็เพียง
 ใดไม่โตจนอยู่ก็เพราะความเข้มงวดกวดขันของผู้อบรมในเรื่องนี้เท่านั้น หากยังจนอยู่ก็
 ลักษณะโครงสร้างของสังคมแต่ละแห่งอีกด้วย ตัวอย่างเช่นที่เมืองราชบุตร ประเทศอินเดีย
 ลักษณะโครงสร้างทางสังคมของเมืองนี้เป็นไปในรูปที่ยังคงว่าบุคคลจะต้องเคารพเชื่อฟังคนที่มี
 ตำแหน่งฐานะสูงกว่าตนและภคมีฐานะต่ำกว่า ดังนั้นจะเห็นว่า แม้ในสังคมราชบุตรแม้จะเห็น
 ว่าความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่เป็นคุณธรรมอันควรแก่การยกยอ แต่ในการปฏิบัติทั่วไปผู้ใหญ่
 มีส่วนส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะกตกรหรือข่มผู้อื่นที่มีฐานะต่ำกว่าตนอยู่ด้วยในตัว กล่าวคือ โดย
 ทั่วไปแม่จะอบรมสั่งสอนให้เด็กเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ซึ่งอาจได้แก่พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย พญา
 น้าอา หรือ ผู้ใหญ่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่โตเกยวของเป็นญาติของตน กระนั้นนักก็มีความเป็นไปใน
 สังคมช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู่ว่าตนไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่ทุกคนไปโดย
 เฉพาะผู้ใหญ่ที่มีฐานะและศักดิ์สูงกว่าตน ด้วยเหตุนี้บางครั้ง เด็กราชบุตรจึงมีอาการตอกลง
 ที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่บางคน และผลที่ได้จากการอบรมก็คือ แม้ไม่สามารถบังคับให้
 เด็กปฏิบัติตามคุณธรรมนั้นได้อย่างจริงจังนั่นเอง

คุณธรรมใน “การยกย่องความเป็นผู้ใหญ่และการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่” ภายในสังคม
 ไทยเช่นที่ตำบลนาขาน มักมีผู้วิจารณ์ต่าง ๆ กันไปในทำนองว่าอาจมีผลทั้งดีและไม่ดีต่อ
 สังคม ถ้าพิจารณาในแง่ที่ว่า การฝึกอบรมให้เด็กเกิดคุณธรรมดังกล่าวเป็นผลดีก็เห็นว่า มีอยู่
 หลายประการ ประการแรกก็คือ ถ้าเด็กได้รับการอบรมสั่งสอนให้เชื่อฟังอนนสอนง่ายตั้งแต่ต้น
 มีอยู่แล้ว ก็จะช่วยให้ผู้ใหญ่ได้รับความสะดวกในการอบรมเด็กทั้งทางด้านอื่น ๆ ต่อไป ประการที่
 สองพิจารณาในแง่จิตวิทยาจะเห็นได้ว่า การแสดงความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ช่วยให้เด็ก
 สามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างตนและผู้ใหญ่ด้วย การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่
 โดยไม่มีข้อคัดค้านช่วยให้เด็กไม่ต้องขัดใจผู้ใหญ่ และผู้ใหญ่เกิดความภาคภูมิใจและมีความ
 รู้สึกมั่นคงทางใจเพราะเด็กอยู่ในโอวาทของตน ส่วนผลอื่น ๆ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อตัวเด็ก
 และสังคมก็ยังมีอีก เช่น การแสดงความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ นับเป็นก้าวแรกที่ช่วยให้เด็กได้
 เป็นผู้เคารพต่อกฎข้อบังคับต่าง ๆ ในภายหลัง ทั้งยังเป็นการทดลองความอดทนของเด็ก

ที่จะต้องเผชิญกับกฎข้อบังคับที่ล้นหลามคำสั่งต่าง ๆ ของผู้ใหญ่อื่น ๆ อีกด้วยในอนาคตที่อีกอย่างหนึ่งก็คือการที่เด็กยอมกระทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ทุกประการ ก็ชี้ให้เห็นถึงคุณธรรมอีกอย่างหนึ่งซึ่งแฝงอยู่นั่นคือความเกรงใจต่อบุคคลอื่นนั่นเอง ชาวต่างประเทศมักให้ความนิยมนิยมชมชอบว่าสังคมไทยเราเต็มไปด้วยด้วยความสงบ เพราะจากการสังเกตของเขาพบว่าคนไทยโดยทั่วไปมักมีความรู้สึกไหวหวั่นต่อความรู้สึกของผู้อื่นอยู่เสมอ และเป็นไปเช่นนั้นในเกือบทุกสถานการณ์ พิธีปลื้ม ซึ่งทำการกันคว่ำกบคนไทยที่ตำบลบางชัน ก็ได้สนับสนุนข้อสังเกตที่กล่าวมาแล้วนั้นจนจะเห็นได้ว่า การฝกอบรมให้เด็กเกิดการเคารพยกย่องและเชิดฟังผู้ใหญ่ ถ้าพิจารณาในแง่ต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว เหมาะสมต่อสภาพความเป็นไปในสังคมไทย โดยเฉพาะตามชนบทซึ่งอุปถัมภ์ไปด้วยสถานการณ์หลายอย่างที่ต้องอยู่ด้วยการให้ความเคารพและเกรงใจซึ่งกันและกันนั่นเองอีกด้วย

แต่ถ้าพิจารณาจากอีกแง่หนึ่ง คุณธรรมดังกล่าวอาจมีผลเสียต่อตัวเด็กและสังคมโดยส่วนรวมอยู่ด้วยหลายประการเช่นกัน เพราะในการฝกอบรมให้เด็กยกย่อง ความเป็นผู้ใหญ่และเคารพเชิดฟังผู้ใหญ่อยู่ตลอดเวลา นั้นจะเป็นการบั่นทอนความเป็นตัวของตัวเองของเด็กอย่างยิ่ง คิดที่ว่า "เดียงผู้ใหญ่ด้วยประการใด ผิดทั้งสิ้น" ทำให้เด็กต้องอยู่แต่ในกรอบความเห็นชอบและความปรารถนาของผู้ใหญ่ และอาจทำให้เด็กเป็นผู้ขาดความกระตือรือร้น ขาดความคิดริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนอาจขาดความต้องการสัมฤทธิ์ผลในระดับสูงด้วย ทั้งนี้เพราะเด็กตระหนกอยู่ตลอดเวลาว่าถึงตนจะทำสิ่งใดไปก็เกินแค่ใด ถ้าไม่ได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่เสียก่อนแล้ว ตนก็จะไม่มีโอกาสที่จะได้รับความนิยมนิยมชมชอบหรือเป็นผู้ที่คนค่าตามสายตาของสังคม การอบรมดังกล่าวส่งผลสะท้อนให้เห็นได้ชัดในพฤติกรรมของเด็กภายในห้องเรียน กล่าวคือ เป็นที่สังเกตได้โดยทั่วไปว่า เด็กไทยเราไม่ค่อยมีการถามครูในห้องเรียน มีบทบาทเป็นผู้รับอยู่เสมอ ถ้าหากบางครั้งจะมีเด็กซึ่งมีความคิดริเริ่มสูง มีความเป็นตัวของตัวเองมากกว่าเด็กอื่น และเด็กผู้นี้เกิดความต้องการที่จะซักถามครู

• H. R. Philips, op. cit., pp. 49-50

ทางๆ ก็อาจมองดูเป็นของแปลกในห้องหรือเป็นทริบกวทางอารมณ์ของครูไปว่า เป็นเด็กที่
 อวดดีอวดครูไปก็มี จากการสังเกตเด็กในกลุ่มตัวอย่างที่ตำบลนาปากี่เช่นกัน เด็กในห้องจะไม่
 มีการซักถามครูเลยแต่คอยทำตามคำสั่งของครูตลอดเวลา แม้แต่เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ในการ
 เรียนสูงสติปัญญาเกินเด็กที่พูดและซักถามครูบ่อยที่สุด กระนั้นก็เวลาสัมภาษณ์เด็กเกี่ยวกับหลัก
 เกณฑ์ที่เด็กใช้ว่าใครเรียนไม่เก่ง เด็กลงความเห็นคล้ายคลึงกันอย่างหนึ่งว่าเด็กที่เก่ง ก็คือ
 เด็กที่กล้าซักถามครูและกล้าออกไปทบทวนบทเรียนกับครูหน้าห้องเรียนหรือในห้องเรียน ซอน
 แสค้นให้เห็นว่าเด็กเองก็ยินยอมที่จะมีลักษณะเป็นลูกซักถามกล้าถามครูในห้องเรียนเช่นกัน อย่างไรก็ตาม
 ก็ดีในการค้นคว้าครวณมีข้อบกพร่องอยู่ที่ว่าผู้ค้นคว้าไม่ได้ศึกษาบทบาทของครู โดยเฉพาะใน
 การยอมรับเด็กเรื่องนมากเท่าที่ควร จึงไม่อาจกล่าวสรุปลงไปได้ว่า การที่เด็กไม่ซักถามครู
 ในห้องเรียนนั้น เนื่องมาจากผลการยอมรับทางบ้านเป็นส่วนที่ใหญ่หรือเป็นผลต่อเนื่องมาจากการ
 ยอมรับทางบ้านและทางโรงเรียนร่วมกัน

ส่วนถ้าจะพิจารณาปัญหาเยาวชนซึ่งกำลังเป็นปัญหาหนักของสังคมไทยในขณะนี้
 ก็จะได้เห็นว่าอาจมีความเกี่ยวข้องกับการยอมรับดังกล่าวอยู่ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ พ่อแม่ที่มี
 ความเข้มงวดมากจนเกินไป หรือหย่อนคลายความเข้มงวดลงจนเกินไปในการปลูกฝังให้เด็ก
 เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ก็อาจมีส่วนทำให้เด็กปัจจุบันกลายเป็นผู้แข็งกระด้าง
 ไม่เคารพต่อกฎข้อบังคับทั้งปวงก็เป็นได้ ฉะนั้นข้อดีและข้อเสียของคณาจารย์น่าจะให้ข้อ
 ชะติแก่บรรดานักศึกษา นักสังคมวิทยา และนักพัฒนาอื่น ๆ ต่อไปด้วย

๓. ความกตัญญูรู้คุณ คุณธรรมซึ่งคนไทยชาวพุทธใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิตคือ
 อย่างหนึ่ง ก็คือ ความเป็นผู้มีกตัญญูต่อบุคคล ซึ่งได้แก่ การรู้คุณผู้อื่น ตลอดจนหาทางคอย
 แทนคุณท่าน สังคมจะสรรคุณเสริญว่า ผู้ที่มีคุณธรรมซอเป็นคนดีและประพฤตดีซึ่งที่เป็น
 สวัสดิ์คัมภีร์อย่างหนึ่งในชีวิต

แม้ที่ตำบลนาปากี่เช่นเดียวกัน ยึดมั่นในคตินิยมดังกล่าว ตลอดจนเล็งเห็นความ
 สำคัญที่จะต้องถ่ายทอดคุณธรรมนี้ให้เป็นหลักแก่เด็กในการดำเนินชีวิตของตนเองต่อไป ใน
 อนาคต

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แม่ของตนหนึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เด็กมีความ
 กตัญญูรักคุณต่อพ่อแม่ เพราะพ่อแม่มีขุมขุเลี้ยงดูมา นอกจากพ่อแม่ ก็ยังมี บุษยา ตายาย
 ตลอดจนญาติผู้ใหญ่อื่น ๆ ท่านเหล่านั้นก็มีส่วนช่วยเลี้ยงดูเด็กมาตลอดจนมีความปรารถนาดีต่อ
 ตัวเด็กด้วยกันทั้งนั้นด้วย เมื่อเด็กไปโรงเรียน มีครูเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้
 เด็กก็จะต้องมีความกตัญญูต่อกตเวทิต่อครูด้วยเช่นกัน

ข้อมูลอีกคนหนึ่งแสดงว่า พ่อแม่ที่ตายลนเกือบทุกรายตั้งความหวังไว้ว่า ลูกจะไ้
 เลี้ยงดูคอยแทนพระคุณของพ่อแม่ยามแก่เฒ่า การเลี้ยงดูยกย่องขุพการเมื่อแก่ชราภค หรือ
 การเกื้อกูลอุปถัมภ์ค้ำชูมีพระคุณใด ๆ ยามสขกัก็ยามตกทุกข์ได้ยากกั นัยเป็นการแสดงออก
 ที่ควรแก่การสรรเสริญอย่างขิง ความคิดเห็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความสำคัญของคคิธรรม
 ในสายตาของพ่อแม่ที่ตายลนข่าไ้เป็นอย่างดี

นอกจากจะสอนให้เด็กมีความกตัญญูต่อบุคคลแล้ว ข้อมูลยังแสดงให้เห็นอีกว่าแม่
 ของการให้เด็กรู้จักความกตัญญูรักคุณต่อสิ่งต่าง ๆ ที่จำเ็นขึงต่อชีวิตอกักววย สิ่งต่าง ๆ น
 อาจเป็นไ้ทั้งสิ่งมีชีวิต เช่น วัว ควาย ซึ่งนัยเ็นแรงสำคัญในการช่วยทำนา หรือสิ่งท
 ไม่มีชีวิต เช่น แม่พระธรณี แม่คงคา แม่โพสพ เป็นต้น โดยเฉพาะที่สอนให้เด็กมี
 ความกตัญญูต่อข้าว แม่ให้เหตุผลประกอบว่า เด็กเติบโตมาไ้ได้ด้วยข้าวซึ่งเป็นอาหารหลัก
 ของคนไทยโดยทั่วไป ฉะนั้นเด็กควรรู้จักรำลถึงบุญคุณของสิ่งนี้ด้วยการแสดงออกต่าง ๆ
 เช่น ไม่เหยยขขาม ไม่ทิ้งขว้างไ้เกลอนกลาท หรือใช้ขว้างปากันเล่น นอกจากนั้นก็มี
 สิ่งของต่าง ๆ อันไ้แก่สมค หนึ่งสือ ซึ่งจัดเ็นตัวแทนของผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่เด็ก
 แม่จะขอรุมให้เด็กรู้จักเคารพกตัญญูต่อสิ่งเหล่านั้นด้วยการกราบไหว้ และเก็บรักษาไว้เ็น
 อย่างดี จะนำมาเล่นประปนกับขของตัวอื่น ๆ ไ้ไ้

ในการขอรุมถ่ายทอดคคิธรรมแห่งความกตัญญูกตเวทิน แม่ใช้วิธีการสั่งสอนและชี้ให้
 เด็กไ้เห็นและปฏิบัติ คำสั่งสอนส่วนใหญ่เ็นไปในรูปให้เด็กหมนรำลถึงอุปการคุณทผู้น
 ไ้ทำต่อตนเสมอ แม่แต่เพียงเล็กน้อยก็ไ้ให้ลิมขุบุญคุณ แม่จะสอนข่าไ้ให้เด็กเ็นคน
 เนรคุณใคร เพราะจะทำให้เ็นคนหมคส่งรำลคัในตัวเอง นอกจากนั้นก็สอนให้เด็กคอยแทน

อุปการคุณที่ผู้อื่นได้ทำแก่ตนบ้างในเมื่อมีโอกาสหรือกำลังพอที่จะทำได้ ตัวอย่างเช่น เมื่อ พ่อแม่กลับจากทำงาน ร่างกายเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ลูก ๆ ก็อาจช่วยนวดเพนให้ทั้งพ่อและแม่ ได้คลายเหนื่อย การปฏิบัติเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นการแสดงออกแห่งความกตัญญู ของเด็กเล็ก ๆ ได้เป็นอย่างดี อีกอย่างหนึ่งที่สำคัญก็คือ แม่สอนไม่ให้เด็กคอยแต่จะรับ ความช่วยเหลือจากคนอื่นเรื่อยไป แต่ให้เด็กหันมาตอบแทนความดีของผู้อื่นด้วย เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกปลาบปลื้มใจแก่ผู้ที่เคยมีบุญคุณแก่ตน ตลอดจนแสดงให้เห็นน้ำใจอันสูงส่งของผู้ทำทอบสนอง

เมื่อพิจารณาการถ่ายทอดคุณธรรมนี้ว่าจะเกิดประโยชน์อย่างไรบ้างในแง่จิตวิทยา ก็ จะเห็นได้ว่ามีอยู่หลายประการ กล่าวคือ เมื่อใดที่มีการปฏิบัติคุณธรรม ทางผู้ปฏิบัติต่อเด็ก และตัวเด็กจะเกิดความสัมพันธ์กันอย่างดียิ่ง เด็กผู้ปฏิบัติคุณธรรมเกิดความปลาบปลื้มใจ ผู้ได้รับการปฏิบัติก็เกิดความปลาบปลื้มใจ ตลอดจนแลเห็นความดีของผู้ปฏิบัติเด่นชัดขึ้น นอกเหนือจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างเด็กและผู้ใหญ่แล้ว ในบ้านเด็กโดยเฉพาะยังอาจ เกิดแรงหนุนทางกำลังใจจากการปฏิบัติชอบของตนและจากการที่ผู้ใหญ่แลเห็นคุณความดีของตน ปฏิบัติด้วย แรงหนุนนี้จะช่วยให้เด็กเกิดพลังใจที่จะปฏิบัติสิ่งที่ดีงามทางบ้านอื่น ๆ ตามไปด้วย ในบ้านของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ก็จะเกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เพราะตระหนักว่าคุณความดีของตน ทำไว้ไม่สูญสลาย การทดแทนพระคุณของเด็กแม้จะเล็กน้อยแต่ก็ทำให้ผู้ใหญ่เกิดความ อิ่มเอมใจ สิ่งนี้จะช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดกำลังใจในการทำงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้ดีอีกเช่นกัน ความกตัญญูของคุณจึงจัดเป็นคุณธรรม ที่สูงยิ่งคุณธรรมหนึ่ง ไม่เพียงแต่ในแง่ที่สังคมให้การ สรรเสริญและได้ปฏิบัติถ่ายทอดกันมาเพียงเท่านั้น แต่ยังให้ประโยชน์ทางด้านจิตใจอย่างยิ่ง แก่ผู้ให้คุณธรรมและผู้ได้รับการทอบสนองของคุณธรรมด้วย

อย่างไรก็ตาม คุณธรรมนั้นจะมีประโยชน์อย่างเต็มที่แก่ผู้ปฏิบัติและผู้ได้รับการปฏิบัติ ก็ ต่อเมื่อผู้ทอบสนองได้ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ให้คุณเท่านั้น กล่าวคือ ถ้าเด็กมุ่งที่จะทอบ แทนผู้คุณเพียงแต่ในบ้านที่ทำให้ผู้คุณนั้นเกิดความพอใจแต่อย่างเดียว ก็อาจเป็นการ ปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะสิ่งที่ผู้ทอบสนองตั้งใจปฏิบัติอาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างใด

ต่อผู้ไต่รับ ทั้งยังอาจให้ผลเสียอีกด้วย ฉะนั้นในการฝึกรอบรมให้เด็กเกิดคุณธรรมดังกล่าว พ่อแม่ต้องพยายามให้เด็กได้ใช้เหตุผลพิจารณาผลที่จะตามมาควบคู่กันไปด้วย จึงจะนับได้ว่า สามารถปลูกฝังคุณธรรมอันงดงามให้แก่เด็กของตนในทางที่ถูกต้อง

๔. ความมีจิตใจเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ โดยทั่วไป คนไทยยุค คติธรรมนี้เป็นหลักสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิต กล่าวคือ มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ บำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้แก่กันด้วยน้ำใสใจจริง โดยไม่เห็นแก่หน้าและอามิสลาภผลใด ๆ เป็นเครื่องตอบแทน

เมื่อกำหนดนโยบายที่เช่นกันตระหนักว่าสังคมจะอยู่เป็นสุขได้ก็เมื่อคนในสังคมมีจิตใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนรู้จักเสียสละ ด้วยเหตุนี้แม่จึงตั้งเห็นความสำคัญ ของคุณธรรมดังกล่าว และมีความตั้งใจที่จะปลูกฝังคุณธรรมนี้ให้แก่เด็กของตน ข้อมูลที่ได้ ในการสัมภาษณ์แม่ดังต่อไปนี้จะสนับสนุนข้อกล่าวข้างต้นเป็นอย่างดี

จากการสัมภาษณ์แม่คนหนึ่งเกี่ยวกับว่าจะอบรมเด็กให้เป็นประเภทใด แม่แสดงความคิดเห็นว่า ควรอบรมให้เด็กเป็นสุรจากช่วยตัวเอง และในเวลาเดียวกันก็ย้ำว่าควรจะมีระเบียบ ไม่ให้เด็กเป็นลูกมึงแต่จะเอาชนะผู้อื่นแต่ฝ่ายเดียว หากควรฝึกรอบรมให้เด็กเป็นผู้นำใจ เมตตาการุณาต่อผู้อื่น ทั้งกาย วาจา และจิตใจ ทั้งยังต้องเผื่อแผ่ความมีจิตใจเมตตาต่อสิ่งที่มีชีวิตอื่น ๆ ด้วย เช่น สัตว์เลี้ยง เป็นต้น แม่ที่คำยลนไม่ยอมอย่างยิงที่จะให้เด็กของตนแสดงความคิดเห็นแก่ตัวอย่างใดทั้งสิ้น ตลอดจนสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นแก่แม่ตาทาซงกันและกัน และเสียสละ ทั้งยังให้แสดงความรักต่อเพื่อนบ้าน แยกแยะกหน้า และสัตว์เลี้ยงทั้งหลายด้วย ในการแสดงความรักเพื่อไม่ว่าจะเป็นทางน้ำใจก็หรือสิ่งของก็ดี แม่จะสอนเด็กไม่ให้หวังผลตอบแทนใด ๆ โดยให้เหตุผลว่า ในการกระทำที่ดีต่อผู้อื่น ถ้าผู้กระทำมุ่งแต่จะใคร่สิ่งตอบแทนก็ไม่แสดงว่าผู้นั้นใดกระทำความดีด้วยน้ำใสใจจริง แม่เชื่อว่าถ้าเด็กมีความเมตตาการุณาเอื้อเฟื้อ และรู้จักเสียสละเป็นนิสัยแล้ว ความดีที่เด็กกระทำย่อมได้รับผลตอบแทนเอง กล่าวคือ ความดีที่กระทำนั้นไม่สูญ แม้จะไม่ได้รับผลตอบแทนโดยตรงจากผู้ไต่รับความรักเอื้อเฟื้อ แต่เด็กคงมีผู้นับที่ประจักษ์ในความดีของผู้กระทำ ซึ่งจะทำ

ใหม่คนคอยช่วยเหลืออยู่เสมอในกรณีที่ต้องตกทุกข์ได้ยาก ทั้งคำกล่าวที่แม่ชอຍยกกันว่า
“คนก็ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้”

จากการสังเกตของผู้สัมภาษณ์ปรากฏชัดว่า สมาชิกในแต่ละครอบครัวไม่ว่าจะเป็น
ผู้มีอาวุโสสูงศักดิ์หรือน้อยที่ศักดิ์ตามลนแต่เป็นผู้มีไมตรีจิต และมีความโอบอ้อมอารี
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้คนควาทงหลาย ซึ่งเขาถือว่าเป็นแขกแปลกหน้าของตำยลน นอกจากนี้
ยังเป็นทีสังเกตได้ก็อกว่า พ่อแม่มีความตั้งใจที่จะอบรมเด็กให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสั่งสอน
ของพระพุทธศาสนา เช่น เด็ก ๆ จะต้องมีส่วนช่วยพ่อแม่ในการทำบุญให้ทานแก่พระสงฆ์
ตลอดจนต่อคนทงชาติเหลือบงจยทงหลายในชีวิต และให้ความเมตตาสัตว์ ละจากการทำยาป
เช่น การฆ่าสัตว์ เป็นต้น

ในค่านวธิการทแม่ใช้เพื่อปลูกฝังคุณธรรมนใหม่บงเกิดชนแก่เด็กของตน ส่วนใหญ่
เป็นการอบรมสั่งสอน และแสดงตัวอย่างให้เด็กกระทำตาม หรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
ตัวอย่างเช่น เมื่อมีขงบริโลกเหลือเกินความจำเป็น แม่ก็มักจะแจกจ่ายไปยังเพื่อนบ้าน
ในการแจกจ่ายนี้ แม่ก็มักจะใช้ให้เด็กของตนเป็นผู้นำไป เช่นนกันยเป็นการแสดงตัวอย่าง
ให้เด็กได้เห็นความเป็นผู้นำใจกว้างขวาง ไม่คับแคบ ไต่อะไรมาก็ไม่ตระหนหวงแหน
ไว้บริโลกแต่คนเดียว ต้องรู้จักเจือจานให้ผู้อื่นด้วย

ตามหลักจิตวิทยา การสอนให้เด็กมีความเมตตา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่รู้จักเสีย
สละน ช่วยเหลือเรียนรูทจะเป็นคนมีจิตใจกว้างขวาง รู้จักกำจัดความเห็นแก่ตัวลงให้เหลือ
น้อยที่สุดนเอง ส่วนในการสอนเด็กไม่ให้หวังผลคอยแทนจากการกระทำน ก็เข้าหลักขาง
ประการทางจิตวิทยาเช่นกัน กล่าวคือ บังคับไม่ให้เด็กเกิดความขังคยใจอันเนองมา
จากความผิดหวง ทงนเพราะถ้าบุคคลใดทงความมุ่งหวังอย่างใดแล้วเมื่อไม่ได้ก็มักจะนำ
ให้บุคคลนเกิดความขังคยใจไม่มากก็น้อย การกระทำที่ต่อบุคคลอื่น เช่น การเอื้อเฟื้อ
มีความเมตตาและรู้จักเสียสละนโอกาสอันควรโดยปราศจากการหวังผล ย่อมช่วยให้เด็ก
มีจิตใจสขาย ปลอดคไพร่ง อิมในการกระทำคของตน และปราศจากความกังวลทงจะคอยว่า

ผลตกหนักหวังไว้นั้นใครรับหรือไม่ คุณธรรมนี้จึงจัดได้ว่าเป็นคุณธรรมที่สูงยิ่งอย่างหนึ่ง
ที่จะใช้เป็นครรลองที่คิดได้ในการดำรงชีวิต

สรุป

คุณธรรมสำคัญซึ่งแม่ที่ตำยลนาเข้ามาอบรมปลูกฝังให้แก่เด็กมีอยู่ ๔ อย่าง คือ ความ
เป็นผู้ไม่ก้าวร้าวรุกราน ความเคารพเชอพงผู้ใหญ่ ความกตัญญูรู้คุณ และความมีจิตใจเมตตา
เชอเพื่อเผอแผและเสียสละ

แม้มีความคิดเห็นว่า ความก้าวร้าวไม่จำเป็นไปนรรูปใด เป็นสิ่งที่ไม่ดี และ
ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องฝกอบรมเด็ก ให้เป็นผู้รู้จักยับยั้งพฤติกรรมก้าวร้าวเสียตั้งแต่
เด็กยังเล็ก ๆ อยู่ แม่จึงสอนอบรมไม่ให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวใด ๆ ต่อใครทั้งสิ้น แม้
แต่ในกรณีที่เกิดอาจเกิดความจำเป็นต้องต่อสู้เพื่อของกันตนเอง แม็ก็นิยมที่จะให้เด็กหลก
เลียงจากสถานการณ์นั้นเสีย ทงแม่ยังสอนให้เด็กละเว้นจากการแสดง ความโหดร้าย
ทารุณต่อสิ่งมีชีวิตทั้งหลายอีกด้วย

ในด้านการปลูกฝังให้เด็กมีความเคารพเชอพงผู้ใหญ่ นั้น แม่คิดว่า การอบรมดังกล่าว
จะช่วยให้พ่อแม่ได้รับความสะดวกในการปกครองเด็ก โดยเฉพาะทางด้านการเบียดเบียน ทงคน
ยั้งจะได้รับความสรรเสริญจากครอบครัวอื่น ๆ ด้วย ถ้าแม่เด็กเป็นผู้อยู่ในอัยคำและโอวาทของผู
ใหญ่ภายในครอบครัว เด็กได้รับการอบรมให้แสดงความยกย่อง เคารพเชอพง ผู้ย่า ตายาย
พ่อแม่ ตลอดจนญาติผู้ใหญ่ทั้งหลาย เมื่อเขาโรงเรียนก็ได้รับคำสั่งสอนอบรมให้มีความ
เคารพยกย่องครูอย่างสูงส่ง

ส่วนคุณธรรมในด้านความกตัญญูรู้คุณนั้น แม่ชวาวนบ้ายคม่นว่า ผู้ใดที่มีคุณธรรม
นย่อมเป็นคนดีและเห็นความสำคัญที่จะต้องถายทอดคุณธรรมนี้ให้เป็นหลักแก่เด็กในการ ดำเนิน
ชีวิตของตนต่อไปในอนาคต แม่สอนให้เด็กมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ย่า ตายาย ญาติ
ผู้ใหญ่ ตลอดจนผู้ที่มีอุปการคุณทงหลาย ทงยังสอนให้เด็กรู้จักกตัญญูรู้คุณต่อสิ่งต่าง ๆ
ที่จำเป็นต้องต่อชีวิตอีกด้วย

ในด้านความมีจิตใจเมตตา เชอเพื่อเผอแผ และเสียสละนั้น แม่ก็ตระหนักว่าสิ่งนี้เป็น
คุณธรรมสำคัญยิ่งอีก อย่างหนึ่ง ในการ ดำรงชีวิต แม่สอนให้เด็กมีน้ำใจเมตตากรุณาต่อ

ผุ^๕น ทง^๕กาย วาจา และจิต^๕ใจ ทง^๕ยง^๕ให้เผลอเผลอความมีจิตใจเมตตาทนต่อสิ่งที่มีชีวิตอื่น ๆ
อก^๕ด้วย

ในการอบรมปลูกฝังคุณธรรมทง^๕ ๔ ประการ^๕ ส่วนใหญ่แม่ใช้วิธีการตักเตือนสั่งสอน
และแสดงตัวอย่างให้เด็กกระทำตาม หรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ แต่ในกรณีเด็กแสดง
ความ^๕ขอร^๕นไม่ยอมกระทำตาม แม่อาจใช้วิธีการลงโทษทั้งทางกายและวาจา อย่างไรก็ตาม
แม่จะมีความเข้มงวดกวดขันหรือความคงเส้นคงวาในการอบรมปลูกฝังคุณธรรมเหล่านี้เพียงใด
น^๕น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายประการ ที่สำคัญได้แก่สภาวะทางอารมณ์ของแม่
เป็นต้น.

การฝึกรูปธรรมเด็กให้รู้จักช่วยเหลือตัวเอง และเกิดความรับผิดชอบ

การฝึกรูปธรรมเด็กให้รู้จักช่วยเหลือตัวเอง

เมื่อเด็กเกิดโตขึ้นก็ย่อมเป็นธรรมชาติอยู่เองที่สังคมส่วนใหญ่ของโลกจะมุ่งหวังให้เด็ก
รู้จักช่วยเหลือตัวเองให้มากขึ้นและพึ่งพาพ่อแม่ให้น้อยลง แม้แต่ในวัยก่อนเข้าโรงเรียน เด็ก
ก็มีความอยากหรืออยากเห็นเรื่องราวเกี่ยวกับโลกภายนอกให้กว้างขวางออกไป ทั้งยังพยายาม
ใช้โอกาสที่จะฝึกหัดทักษะใหม่ๆ ด้วยตนเองด้วย พ่อแม่บางคนสามารถตอบสนองของความกระตือ
รือฉุนของเด็กในการเรียนรู้ด้วยตัวเองได้เป็นอย่างดี นักจิตวิทยาหลายท่านลงความเห็นว่
วิธีการที่พ่อแม่แสดงต่อความต้องการหรืออยากเห็นอยากเรียนรู้อะไรต่างๆ ด้วยตนเองของเด็ก
ในระยะแรกๆ นั้นแหละจะมีอิทธิพลสำคัญยิ่งต่อความเจริญในด้านบุคลิกภาพของเด็ก ในระยะ
ต่อมา กล่าวคือ ถ้าหากพ่อแม่ได้ให้กำลังใจแก่เด็กเสียตั้งแต่แรกเริ่มที่เด็กพยายามพึ่งตนเอง
ตลอดจนสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสใช้ประสบการณ์ใหม่ๆ ด้วยตนเองอยู่เสมอแล้ว เด็กก็มัก
จะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้นและรู้จักพึ่งตนเองได้เป็นอย่างดี แต่ถ้าพ่อแม่มุ่งแต่จะให้
ความปกป้องคุ้มครองเด็กมากเกินไปจนเกินความจำเป็น และคอยควบคุมบังคับไม่ให้เด็กมีอิสระทาง
กายใจแต่อย่างใด เด็กก็มักจะขาดความเชื่อมั่นในตนเองและคอยแต่จะพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ
ผลสำคัญยิ่งที่จะตามมาคือ การขาดความกล้าที่จะเผชิญต่ออุปสรรค หรืองานที่ยากลำบาก
ข้างหน้าเมื่อเด็กปราศจากพ่อแม่แล้ว

นอกจากนักจิตวิทยาจะสังเกตเห็นความสำคัญในเรื่อง ความเข้มงวดกวดขันของแม่ต่อการ
ฝึกรูปธรรมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตัวเองดังกล่าวมาแล้ว ท่านเหล่านั้นยังอธิบายต่อไปอีกว่า แม้ว่าเด็ก
จะสามารถเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือตนเองได้ ก็ไม่ได้หมายความว่าเด็กผู้นั้นจะตัดขาดจากการพึ่งพา
อาศัยแม่เสียทีเดียว โดยเฉพาะการพึ่งพาแม่ทางด้านจิตใจและอารมณ์ ไวติงและไชล์ด^๒

^๑ J. Whiting and I.L. Child, ibid.

^๒ loc cit. , p 109

ได้ทำการค้นคว้าเรื่องนี้ในสังคมที่ยุ่งยากยิ่งได้สังเกตเห็นว่า “การที่แม่ยินยอมให้เด็ก
 พึ่งตนตั้งแต่แรกเริ่มนั้นไม่มีความเกยพัวพันแต่อย่างใดกับความเข้มงวดของแม่ที่ผูกพันเด็กให้
 รู้จักเข้าสังคมในระยะต่อมา” นี้ก็หมายความว่า การที่แม่จะลุ่มอล่วยต่อการพึ่งพาอาศัย
 ของเด็กในวัยเด็กนั้น ไม่ได้เป็นเครื่องชี้ทแน่อนลงไปว่าแม่นั้นจะมีความละลุ่มอล่วยใน
 ทำนองเดียวกันต่อการฝึกรวมเด็กให้เป็นผู้รู้จักช่วยตัวเองในระยะต่อมาหรือไม่นั้นเอง ทั้งใน
 การวิเคราะห์องค์ประกอบของข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าภายในวัฒนธรรมเหล่านี้ยังได้
 สนับสนุนข้อสรุปต่อไปอีกว่า แม่ซึ่งเข้มงวดกวดขันไม่ค่อยจะยอมให้ลูกพึ่งตนแม้ในวัยเด็กนั้น
 ไม่จำเป็นต้องเป็นแม่ซึ่งเข้มงวดต่อการฝึกรวมให้ลูกช่วยตัวเองในวัยต่อไปด้วย

ทัศนคติของแม่ชาวนาบ่าที่มีต่อการพึ่งพาของเด็ก

เนื่องจากทัศนคติของแม่ที่มีต่อการพึ่งพาของลูกอาจมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติ
 ของแม่ในการฝึกรวมให้เด็กช่วยตัวเองในระยะต่อมา จึงจะได้สำรวจทัศนคติของแม่ที่มีต่อ
 เรื่องนี้เสียก่อน โดยทั่วไปแล้ว แม่ไม่ว่าจะอยู่ในวัฒนธรรมใดมักมีทัศนคติต่อการที่เด็กต้อง
 พึ่งพาตนต่าง ๆ กัน เช่น แม่บางจำพวกซึ่งมีความรักความอบอุ่นเป็นบุคลิกลักษณะประจำตัว
 ก็มักจะรู้สึกชื่นชมเมื่อลูกมาเคลียคลอ โกลีซิดและคอยติดตามแม่ไปทุกหนทุกแห่ง ส่วนแม่
 อีกจำพวกหนึ่ง เมื่อมีเวลาบางขณะเท่านั้นจึงจะยอมให้เด็กอยู่ โกลีซิดและมีความอดทนต่อการ
 เรียกร้องความสนใจต่าง ๆ ของเด็กได้ ถ้าเด็กแสดงความต้องการตนในขณะที่ยังไม่ถึงเวลา
 นั้น แม่เหล่านั้นอาจเกิดความรำคาญหรือรู้สึกหงุดหงิดขุ่นมาทันที และก็ยังอาจมีแม่อีก
 จำพวกหลังซึ่งไม่อาจจะอดทนได้เมื่อเด็กแสดงความต้องการพึ่งพาตน ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด
 ก็ตามแม่เหล่านั้นจะพยายามแยกเด็กออกจากตนให้มากที่สุด

แม่ที่ขาดนาบ่าเกือบทั้งหมดมีทัศนคติที่ลุ่มอล่วยต่อการพึ่งพาของเด็กโดยเฉพาะในวัย
 ทารกและวัยเด็กเล็ก ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แม่ต่อไปนี้ประกอบทั้งการสังเกตพฤติกรรม
 ของแม่ขณะสัมภาษณ์สนับสนุนให้เห็นข้อเท็จจริงซึ่งกล่าวแล้วเป็นอยู่อย่างดี

ตาราง ๑๒ ความคิดเห็นและเหตุผลของแม่ที่มีต่อการอุ้มเด็กทุกครั้งหรือ

ความคิดเห็นและเหตุผลประกอบ	จำนวนแม่
๑. คิดว่าอุ้มเด็กทุกครั้งหรือ เพราะถ้าไม่อุ้มแล้วไม่รู้ว่าเด็กเป็นอะไร อาจไม่สบายก็ได้ เพราะสมเพชลูก เพราะเด็กจะได้หายใจและแม่หายรำคาญ เพราะเด็กต้องการ	๓ ราย ๒ ราย ๕ ราย ๑ ราย
๒. คิดว่าอุ้มเด็กทุกครั้งหรือไม่ดี เพราะทำให้เด็กเคยตัว	๑๕ ราย
๓. ถือว่าการร้องเป็นของธรรมดา เมื่อเด็กร้องก็อุ้มบ้างปล่อยบ้าง	๑ ราย
รวม	๒๗ ราย

เมื่อได้สอบถามแม่ตามขั้นตอนเรื่องที่ว่า เมื่อเด็กทารกร้องแม่ทำอย่างไร และแม่คิดว่าการอุ้มเด็กทุกครั้งหรือหรือไม่เพราะเหตุใด ข้อมูลที่ปรากฏในตารางข้างบนนี้แสดงว่า แม่ชาวนาบัวส่วนใหญ่ตอบสนองการร้องของเด็กทารกด้วยการให้กินนมและอม ตารางที่ ๑๒ แสดงให้เห็นว่าในจำนวนแม่เหล่านี้ แม้ว่าแม่เกินกว่าครึ่งจะออกความคิดเห็นว่า การอุ้มเด็กทุกครั้งหรือไม่ดี ทั้งยังกล่าวถึงผลเสียที่จะทำให้เด็กเคยตัวตามใจตนเองเวลาโตขึ้นอีกด้วยก็จริง แต่จากการสังเกตเมื่อลงครัวทารกร้อง แม่เหล่านี้ก็จะขอปลงตัวจากการสัมผัสเข้าไปอุ้มเด็กปล่อยเด็กทุกครั้ง มีแม่ไม่น้อยรายในกลุ่มตัวอย่างที่เคยปล่อยให้ทารกอยู่แต่ลำพังผู้เดียวแม่เด็กจะอยู่ในที่ที่ปลอดภัย กล่าวคือแม้ว่าจะมีแม่จำนวนหนึ่งซึ่งตอบว่า ตนเคยปล่อยให้ทารกอยู่คนเดียว แต่มักจะมีขอแม่อยู่ทกราบไป เช่น “เคยเวลาเด็กหลับ แต่ฉันต้องกะให้กลับมาทันก่อนเด็กตื่น” “เคย แก่นาน ๆ ครั้ง และต้องทำงานอยู่ใกล้ ๆ” “เคย แต่พอได้ยินเสียงร้องก็ต้องรีบกลับ” ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าไม่มีแม่ในกลุ่มตัวอย่างคนใดเลยที่เคยละทิ้งทารกให้อยู่แต่โดยลำพังขณะตน

จากการสัมภาษณ์ออกตอนหนึ่ง แม่ที่ตำลนาบ่ารายงานว่าตนจะรู้สึกไม่สบายใจเมื่อลูกร้องมาก ๆ และคิดว่าจะต้องมีสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งซึ่งทำให้เด็กร้อง แม่เกือบทุกคนไม่ได้แสดงอาการไม่พอใจหรือรำคาญต่อการร้องของลูกเลย ข้อสังเกตข้อหนึ่งก็คือ แม่แม่ในกลุ่มตัวอย่างที่ตำลนาบ่าจะมีน้อยและไม่อาจนำมาเปรียบเทียบโดยตรงกับแม่ชาวอเมริกันในกลุ่มตัวอย่างของเซียร์และคณะ^๓ได้ก็ตาม แต่จากรายงานของเขาปรากฏว่ามีแม่อยู่เพียง ๑๕% เท่านั้นที่รายงานว่าตนอุมเทกทนที่ทรง ส่วนแม่ชาวตำลนาบ่าเกือบ ๑๐๐% รายงานว่าตนอุมเทกทนที่ทรง ส่วนการตอบสนองของแม่ต่อการร้องของเด็กก็ล้วนเป็นการแสดงความรักความเอื้อเฟื้อด้วยความรักความเอาใจใส่ต่อเด็กทั้งสิ้น เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของเด็กของแม่ที่ตำลนาบ่าซึ่งมีต่อการพึ่งพาของเด็กในวัยทารกได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามก็ยังไม่อาจกล่าวได้ในทันทีว่า ทัศนคติที่เอื้อเฟื้อของแม่ในเรื่องการพึ่งพาของเด็กวัยทารกจะเป็นเครื่องกำหนดที่ดีกว่าการผูกอบรมเด็กให้รู้จักพึ่งพาตัวเอง ในระยะต่อไปจะหย่อนความเข้มงวดไปด้วยข้อเท็จจริงนี้จะเห็นจากข้อมูลจากการสัมภาษณ์แม่ในบ้านอื่น

ตาราง ๑๓ การปฏิบัติของแม่และความรู้สึกเมื่อเด็กมาขอให้ช่วยทำบางสิ่งบางอย่างที่ตนควรทำได้เองแล้ว

การปฏิบัติและความรู้สึกของแม่	จำนวนแม่
๑. ช่วยทำให้ ในการทำให้ แม่แสดงความรู้สึกไม่พอใจหรือโมโห (๑๔ ราย) เฉยๆ (๕ ราย) สงสาร (๒ ราย)	๓๒ ราย
๒. ไม่ยอมทำให้ บังคับให้ทำเองจนเสร็จ ไม่พอใจ	๓ ราย
๓. เด็กไม่เคยมาขอให้ช่วยทำให้ แต่ถ้าแม่เห็นว่าทำไม่เรียบร้อยก็ทำให้	๒ ราย
รวม	๓๗ ราย

^๓Sears et. al, p. 158 Table V: 5

โดยทั่วไปแล้ว แม่ชาวป่าไม้ได้ให้ความเป็นอิสระเสรีแก่เด็กมากนัก โดยเฉพาะใน การช่วยตัวเองตอนสมัยเล็ก ๆ แต่ในเวลาเดียวกันก็ได้สนับสนุนให้เด็กพึ่งพาแม่อย่างซื่อ งามอกเหมือนกัน จากการสำรวจทัศนคติของแม่ในเรื่องพฤติกรรมพึ่งพาของเด็กในระยะเมื่อ เดียวโศชนก ปรากฏในตารางข้างบน แสดงว่าแม่ที่ขายนมรับพฤติกรรมพึ่งพาของเด็ก ในวัยนั้นเป็นอย่างดี กล่าวคือ แม่แม่จะให้ขอแม่ขงประการเมื่อเด็กมาขอให้ช่วยทำบางสิ่ง บางอย่างให้ แต่ส่วนใหญ่แม่ก็พร้อมที่จะช่วยเด็กอยู่แล้ว การช่วยของแม่ในบางครั้งไม่สู้จำเป็น นัก เพราะเด็กเติบโตมากพอที่จะทำบางอย่างได้ช่วยตนเองแล้ว แม้ว่าแม่ส่วนมากจะรายงานว่า ตนเกิดความรู้สึกไม่ไหวหรือไม่พอใจเมื่อเด็กมาขอให้ทำอะไรให้ แต่เมื่อถามแม่ต่อไปก็ จะเห็นได้ว่าอันที่จริงแล้วแม่ไม่ได้เกิดความรู้สึกไม่พอใจ เพราะเด็กขาดความพยายามในการ ช่วยตัวเอง หากแต่เกิดความไม่พอใจเพราะเด็กเข้ามาขอความช่วยเหลือของตนกำลังยุ่งด้วย ธุระอื่นมากกว่า ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการที่แม่จะปฏิบัติอย่างไรเมื่อลูกมาขอความช่วยเหลือ นั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์และอารมณ์ของแม่ในขณะนั้นเป็นส่วนใหญ่กระนั้นก็ตาม แม่แม่จะ กล่าวว่าคุณเกิดความรู้สึกไม่ไหนเฉียว แต่ส่วนใหญ่ก็ยังคงให้ความช่วยเหลือเด็กอยู่คิ มแม่อยู่เพียงสองสามรายเท่านั้นที่จะพยายามฝึกให้เด็กทำสิ่งที่มาขอความช่วยเหลือนั้นด้วย ตน เอง การที่แม่ส่วนมากยอมจำนนต่อการแสดงความพึ่งพาและการขอความช่วยเหลือของเด็ก นั้นมองดูคล้ายกับว่าแม่ต้องการชดเชยต่อการที่ตนต้องห่างเหินลูกเพื่อออกไปทำงานตามทุ่งนา เสียเกือบทั้งวัน

ความมุ่งหวังของแม่ในเรื่องให้เด็กสามารถพึ่งตัวเอง

แม้ว่าแม่ที่ขายนมน่าจะมีทัศนคติซึ่งจะล้มลวดยอย่างมากต่อพฤติกรรมพึ่งพาของเด็กใน วัยทารกและเด็กเล็ก แต่แม่เหล่านั้นก็สังเกตเห็นความสำคัญตลอดจนความจำเป็นในเรื่องที่จะต้อง ฝึกอบรมให้เด็กรู้จักพึ่งตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะในวัยที่เด็กย่างเข้าเกณฑ์ที่ต้องไปโรงเรียนแล้ว แม่เห็นว่าในวัยที่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียนเด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรูจกการพึ่งตนเองได้ ทัศนคติ ของแม่ที่มีต่อการพึ่งพาของเด็กในวัยนั้นจึงค่อยเปลี่ยนไปจากเดิม กล่าวคือแม่มีความอดทนต่อ การพึ่งพาของเด็กในระยะนั้นน้อยลง และถึงความมุ่งหวังในเรื่องให้เด็กรู้จักช่วยตัวเองสูงข น ข้อมูลนี้ได้แสดงไว้ในตาราง ๑๔ และ ๑๕ จะสนับสนุนข้อกล่าวข้างต้นได้เป็นอย่างดี

เมื่อถามแม่ที่ไต่ถามการเลี้ยงเด็กมาแล้วทุกคนว่า แม่หวังว่าเด็กอายุ ๓ ขวบ ควรจะ
ทำอะไรได้เองในเรื่องอะไรบ้าง? แม่ ๒๗ รายได้ให้คำตอบที่แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้
ตาราง ๑๔ จำนวนแม่ที่มุ่งหวังว่าเด็กชายหญิงอายุ ๓ ขวบ จะสามารถฟังตัวเองได้
ในเรื่องกิน อาบน้ำ และแต่งตัว

กิน	อาบน้ำ	แต่งตัว	จำนวนแม่ที่ให้คำตอบ	
			ค.ช.	ค.ญ.
ทำได้	ทำได้	ทำได้	๔	๖
ทำได้	ทำได้	ยังทำไม่ได้	๑๐	๙
ทำได้	ยังทำไม่ได้	ยังทำไม่ได้	๔	๔
ยังทำไม่ได้	ยังทำไม่ได้	ยังทำไม่ได้	๙	๙
			๒๗	๒๗

จากที่ปรากฏในตาราง ๑๔ อาจกล่าวได้ว่าแม่ที่อาศัยมาส่วนใหญ่ยังไม่มุ่งหวังให้เด็ก
ทั้งชายหญิงช่วยตัวเองได้อย่างจริงจังในเรื่องเหล่านี้คือ การกิน การอาบน้ำ และการแต่งตัว
และจากเหตุผลที่แม่ให้ประกอบคำตอบก็คือ แม่ตระหนักว่าเด็กอายุ ๓ ขวบ ยังเล็กเกินไปที่จะช่วย
ตัวเองได้เต็มที่ ตลอดจนยังถือว่าเป็นหน้าที่ของแม่หรือผู้ใหญ่คนอื่นที่จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่
เด็กในเรื่องเหล่านี้ด้วยคำตอบที่แม่ให้ว่าเด็กอายุ ๓ ขวบ "ทำได้" ในทางนี้ไม่ได้หมายความว่า
ว่าเด็กอายุขนาดนั้นจะสามารถฟังตัวเองในเรื่องเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่ ตัวอย่างเช่น ในเรื่อง
กิน เด็ก ๓ ขวบ ทั้งชายหญิงสามารถป้อนตัวเองได้แต่ผู้ใหญ่ก็ต้องเป็นผู้จัดหาอาหารมาให้ และ
เด็กอาจทำงานตกแตกวันละหลาย ๆ ชิ้นก็ได้ ในเรื่องอาบน้ำแม้ว่าแม่บางคนจะบอกว่าเด็ก
๓ ขวบ จะทำหรือช่วยตัวเองได้ แต่ก็ให้ข้อแม้ว่า เด็กสามารถรดน้ำอาบตัวเองได้ก็จริง
แต่ก็ยังไม่ใช่สะอาดหมดจด แม่ต้องเป็นผู้อาบน้ำให้เด็ก หรือถ้าปล่อยให้เด็กช่วยตัวเองเต็มที่
จนสะอาดก็อาจหมดน้ำเป็นตุ่ม ๆ ก็ได้ ส่วนอีกประการหนึ่งนั้นจะเห็นได้ว่าแม่ไม่ได้มุ่งหวัง
ว่าเด็กชายและเด็กหญิงจะมีความสามารถแตกต่างกันในการช่วยตัวเองทั้งในเรื่องการกินการ

อาบน้ํา และการแต่งตัว ส่วนตาราง ๑๕ แสดงให้เห็นว่าแม่ที่อายุน้ํงหวังให้เด็กทผ่านวัย ๓ ขวบ ไปแล้วรู้จักฟังตนเองได้มากขนในเรองทั้งสามอย่างน้ํ

ตาราง ๑๕ จำนวนแม่ที่น้ํงหวังว่าเด็กชาย—หญิง อายุ ๕ ขวบ จะสามารถฟังตนเองได้ในเรอง กิน อาบน้ํา และแต่งตัว

กิน	อาบน้ํา	แต่งตัว	จำนวนแม่ที่ให้คําตอบ	
			ค.ศ.	ค.ญ.
ทำได้	ทำได้	ทำได้	๒๐	๒๑
ทำได้	ทำได้	ยังทำไม่ได้	๕	๔
ทำได้	ยังทำไม่ได้	ทำได้	๑	๑
ทำได้	ยังทำไม่ได้	ยังทำไม่ได้	๑	๑
			๒๗	๒๗

อย่างไรก็ตามคําตอบของแม่ที่ว่า “ทำได้” ก็ยังไม่ได้หมายความว่าเด็กมีความสามารถฟังตนเองในเรองเหล่านี้ได้อย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในคำอธิบายของ ตาราง ๑๕ เด็กอายุ ๕ ขวบอาจฟังตนเองได้มากกว่าเด็กอายุ ๓ ขวบก็จริงอยู่ แต่ก็ยังคงต้องอาศัยความดูแลเอาใจใส่และความช่วยเหลือจากแม่หรือผู้ใหญ่อื่น ๆ อยู่เช่นกัน เช่น ในเรองการกิน เด็ก ๕ ขวบช่วยตัวเองได้ดีกว่าเด็ก ๓ ขวบ เพราะสามารถคคข้าวและยกกับข้าวมารับประทานเองได้ แต่ก็ยังไม่เรียบร้อยและอาจเดินเล่อทำให้จานสามแฉกขณะยกก็ได้ ผู้ใหญ่จึงยังต้องคอยช่วยดูแลอยู่ ส่วนในเรองอาบน้ํา เด็ก ๕ ขวบอาจช่วยตัวเองได้มากกว่าเด็ก ๓ ขวบ กระนั้นก็ยังทำความสะอาดร่างกายของตนเองยังไม่ทั่วถึงแม้อยู่ต้องอาบชำระให้ช้ก ในเรองการแต่งตัว แม้อยู่หวังน้ํงอีกว่าในเรองกินและอาบน้ํา และลงความเห็นว่าเด็กยังไม่สามารถช่วยตัวเองได้ในเรองน้ํ

เมื่อถามแม่ต่อไปว่าเด็กอายุขนาดนั้นควรได้รับการฝึกหัดให้ทำอะไรเองได้ก่อน คือ อย่านำ
 กินข้าวและแต่งตัว แม่ส่วนใหญ่เห็นว่าเด็กทั้งชายหญิงควรจะได้รับการศึกษาให้สามารถช่วย
 ตัวเองได้ในเรื่องการกินก่อน รองลงมาคือ อย่านำ และแต่งตัวเป็นอันดับสุดท้าย ในเรื่องการ
 แต่งตัว แม่ลงความเห็นว่าคุณน้อยที่สุดและไม่ควรเร่งฝึกเด็กจนเกินไป เหตุผลแม่ให้
 ประกอบความคิดเห็นเหล่านี้คือ แม่ส่วนใหญ่ต้องทำงานทั้งที่บ้านและตามท้องไร่ท้องนา แม่
 มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ห่างจากเด็กในเวลากลางวันอยู่มาก แม่เกรงว่าเมื่อตนต้องออกจาก
 บ้านไปจะไม่มีใครช่วยดูแลเด็กในเรื่องการกิน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งแก่เด็กที่กำลังเติบโต เพราะ
 ฉะนั้นจึงควรเร่งเด็กให้รู้จักช่วยตัวเองในเรื่องนี้ก่อน ส่วนการอย่านำ เป็นสิ่งจำเป็นรอง
 ลงมาจากการกิน เพราะช่วยในการรักษาความสะอาดของร่างกาย ถ้าเด็กตัวสกปรกหมักหมม
 ด้วยเหงื่อไคลจิตใจก็จะหงุดหงิด ฉะนั้นแม่ยังไม่กลับจากไร่่นา เด็กก็ควรสามารถพึ่งตนเองได้บ้าง
 ในเรื่องการอย่านำ แต่ในเรื่องการแต่งตัว แม่เห็นความจำเป็นในการเร่งฝึกเด็กน้อยกว่าเรื่อง
 การกินและอย่านำ ทั้งนี้เพราะในชนบทเช่นที่น่าย่าไม่มีเสื้อผ้าใช้ฟืมเพื่อเย็บแต่อย่างใด การ

นุ่งการสวมก็ขึ้นไปอย่างง่าย ๆ ประกอบกับอากาศก็ค่อนข้างร้อนอบอ้าวตลอดปี เด็ก ๆ จึงอาจ
 หักนุ่งแต่กางเกงหรือผ้าซิ่นแต่เพียงอย่างเดียวก็ได้และอาจเลียนแบบจากพ่อแม่หรือพี่ ๆ โดย
 ไม่ต้องสอนเลยก็ได้ แม้จึงเห็นความสำคัญในการฝึกเรื่องนี้น้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ

เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียน จะเห็นได้จากข้อมูลต่อไปว่า แม่มีความมุ่งหวังสูงชันในการฝึก
 ให้เด็กรู้จักพึ่งตนเองในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันต่างๆ คำตอบที่ว่าเด็กสามารถ "ทำได้"
 ในตอนนี้ แม่ขยายความไปถึง การทำได้จริงจึงโดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากพ่อแม่
 หรือผู้ใหญ่อื่นในบ้านอย่างตอนที่เห็นเด็กเล็กๆ อีก เด็กสามารถช่วยตัวเองได้อย่างดีถึงระดับที่แม่
 จะไวใจได้ดังเช่นในเรื่องกิน แม่ส่วนใหญ่เห็นว่าเด็กอายุประมาณ๗-๘ขวบ สามารถช่วยตัวเอง
 ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี การช่วยตัวเองในเรื่องการกินในทันที แม้วรรวมความถนัดการที่เด็กสามารถ
 หุงหาเอง ตลอดจนถึงงานสามมอกินเสร็จเรียบร้อยแล้วด้วย ส่วนในเรื่องการแต่งตัว แม่ส่วนใหญ่
 เห็นเช่นกันว่า เด็กอายุประมาณ๗ขวบสามารถช่วยตัวเองได้เป็นอย่างดี แต่ไม่ได้หมายความว่า
 ว่าเด็กสามารถเลือกเสื้อผ้าใส่เองได้ สำหรับเรื่องนี้แม่ยังไม่ไวใจเด็กหรือปล่อยให้ทำเอง

จากข้อมูลที่ได้ แม่ส่วนมากกำหนดว่าจะปล่อยให้เด็กไม่ว่าชายหรือหญิง เลิกเสื้อผ้าตัวเองได้
กต่อเมื่อเด็กอายุ ๑๒ ขนไปแล้ว เหตุผลสำคัญที่แม่ให้บอกเห็นว่าเด็กในตอนนรจิตสวยาม
แล้ว นนคอแม่เล็งเห็นว่าลูกเริ่มมีสนิยมของตนเองแล้วนเอง มีแม่อยู่เพียงรายเคียวทตอบว่า
ยังไม่ปล่อยให้ลูกเลิกเสื้อผ้าเอง มีใช่เพราะเด็กยังเล็กอยู่ แต่เพราะเกยวกับเศรษฐกิจของ
ครอบครัว แม่ขอเสื้อผ้าอย่างใดให้ใส่เด็กก็ต้องใส่อย่างนั้น

ส่วนในเรื่องการนอน ซึ่งหมายความว่ารวมถึงกระบวนการเตรียมการเด็กจกจุดหลับนอนใดเอง
หรือเข้านอนเองโดยไม่ก้องมีใครพาไปนอน ตลอดจนเลือกเวลาไปนอนเองนั้น แม่ที่ตำบลนาป่า
ส่วนใหญ่เห็นว่าเด็กอายุประมาณ ๗-๘ ขวบ ควรช่วยตัวเองได้ในเรื่องนี้ กระนั้นก็ตามมีแม่
บางรายที่ไม่ยอมปล่อยให้เด็กเลือกเวลาเข้านอนเอง โดยให้เหตุผลว่าเด็กขนาดนี้ยังจำเป็นต้อง
ควบคุมในเรื่องเวลาเข้านอนอยู่เพราะเด็ก ๆ ส่วนใหญ่ยังหิวเล่น ถ้าปล่อยให้เด็กเข้านอนเวลาใด
ก็ได้ตามใจชอบของเด็ก แล้วเด็กก็จะไม่ได้หลับนอนอย่างเต็มที่

ในบ้าน การฝึกอบรมให้เด็กรู้จักรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย แม่ที่
ตำบลนั้นทุกคนในกลุ่มตัวอย่างเล็งเห็นความสำคัญและตั้งความมุ่งหวัง ให้เด็กสามารถพึ่งตนเอง
ได้ในเรื่องนี้ โดยเฉพาะในการรักษาความสะอาดทางร่างกาย จะเห็นได้ชัดจากข้อมูลว่าแม่ที่
เน้นหนักให้ลูกรู้จักรักษาความสะอาดทางบริเวณใบหน้ามากกว่าส่วนอื่นๆ โดยให้เหตุผลว่า
ใบหน้าเห็นได้ชัดก่อนส่วนอื่นของร่างกายกระนั้นก็ตามยังมีความสะอาดทางร่างกายอีกอย่างหนึ่ง
ซึ่งแม่ที่ตำบลนาป่าส่วนใหญ่มองข้ามความสำคัญไปเสียไม่ได้ตั้งความมุ่งหวังมากเท่าใด นั้น
ก็คือ การรู้จักดูแลตนเองในเรื่องฟัน แม่ประมาณครึ่งหนึ่งไม่ได้ตั้งความมุ่งหวังให้เด็กรู้จัก
ดูแลความสะอาดฟันของตนเองเลย มีแม่อยู่เพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่มุ่งหวังให้เด็กรู้จักรักษาความ
สะอาดฟันของตนอยู่บ้าง แม่ที่มุ่งหวังให้เด็กรู้จักพึ่งตนเองได้ในเรื่องนี้อย่างถูกต้องกต่อเมื่อ
เด็กอายุประมาณ ๗-๘ ขวบ หรือเมื่อเข้าโรงเรียนแล้วนเอง

เป็นที่น่าสนใจว่า ผลการค้นคว้าในเรื่องนี้สอดคล้องกับข้อมูลทางด้านสุขภาพของเด็ก
นักเรียนที่โรงเรียนวัดทองคั้ง ตำบลนาป่า จากการตรวจสุขภาพของเด็กในการศึกษา
๒๕๐๓-๒๕๐๔ ปรากฏว่าจากจำนวนนักเรียน ๒๐๖ คนที่ใ้รับการตรวจสุขภาพ ๖๘.๘%

๔ การตรวจสุขภาพเด็กที่ ร.ร. วัดทองคั้ง นี้ได้อาศัยความร่วมมือจากนายแพทย์ผู้เป็นหัวหน้าศูนย์
อนามัย จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๐๔

มีความผิดปกติในเรื่องฟันเช่นฟันผุก่อนกำหนด เป็นต้น ส่วนเด็กที่มีโรคผิวหนังมอยเพียง ๒๑.๕% เท่านั้น ผู้เขียนจึงคิดว่าปัญหาในเรื่องฟันผุ หรือเรื่องผิวหนังของเด็กที่ตำบลนาคี อาจมีส่วนเกี่ยวเนื่องมาจากความมั่งหวังของแม่ในการอบรมสั่งสอนเด็กตอนระยะแรกๆ เกี่ยวกับ การรักษาความสะอาดก็เป็นได้

เมื่อถามแม่ในเรื่องการทำความสะอาดร่างกายแล้ว ต่อไปอีกได้ถามแม่ว่า เมื่อไรเด็กจึง ควรรู้จักรักษาความสะอาดเข้าของเครื่องใช้ของตัวเอง? แม่ส่วนใหญ่รายงานว่าคนไม่มั่งหวัง ใ้เด็กรู้จักรักษาความสะอาดเครื่องใช้ของตนเองจนกระทั่งเด็กอายุ ๑๐ ขวบขึ้นไปแล้ว ดังนั้น จะเห็นว่าแม่ตั้ง ความมั่งหวัง ให้เด็กรู้จักรักษาความสะอาดทางร่างกายก่อนที่จะให้เด็กรู้จักทำ ความสะอาดเข้าของเครื่องใช้ของตัวเอง ในเรื่องการฟังตนเองด้วยการรู้จักแลรักษาความ สะอาดสิ่งที่เป็นสมบัติของตนเองแม่กล่าวว่าเด็กอาจแสดงให้เห็นหลายทางเช่น การรู้จักรักษาเสื้อผ้า ของตนด้วยการซัก วิก ประ ชน ไม่ใส่เสื้อผ้าเลอะเทอะ ขมุกขมอม เก็บของเล่นเขาทเมือ เล่นเสร็จ วิก ห่อปกหนังสือเรียน ฯลฯ เป็นต้น แม่ส่วนใหญ่มั่งหวังว่าเด็กจะรู้จักฟังตนเองใน บ้านเหล่านั้นก็เช่นเมื่อเข้าโรงเรียนแล้ว แต่เนื่องจากการดูแลความสะอาด เรียบร้อยเข้าของ ข้างอย่าง อาทิ เช่น ซักการผ้านั้น เด็กต้องโตพอที่จะมีแรงขยผ้าให้สะอาดตลอดจนบิดผ้าให้แห้ง ก่อนตากด้วย ฉะนั้นแม่จึงตั้งความมั่งหวังในเรื่องเหล่านั้นเมื่อเด็กโตสมควรแก่งานดังกล่าว แล้ว กล่าวคือเมื่ออายุ ๑๐ ขวบ ขึ้นไปแล้วนั่นเอง

ส่วนวิธีการฝึกแม่ที่ตำบลนาคีไซเพอขังคยให้เด็กกระทำตามความมั่งหวังเหล่านั้น ปรากฏ ว่าแม่ส่วนใหญ่รายงานว่าวิธีที่ที่สุดที่จะฝึกเด็กให้รู้จักช่วยตัวเองก็คือ ค่อยๆ สอนจนกว่าเด็ก จะทำได้นอกจากแม่จะใช้วิธีสั่งสอนเด็กแล้ว แม่ยังใช้แสดงวิธีทำให้ดูเป็นตัวอย่างเสียก่อนด้วย การฝึกหัดเพื่อให้ได้ผลจากความมั่งหวัง ของแม่เป็นไปอย่างอิสระมอล่วย แต่ความอิสระมอล่วยและ ความขอมขอมในการฝึกอบรมเด็กลดน้อยลงเมื่อเด็กมีอายุ ใกล้เคียงเข้าโรงเรียน ในที่สุดเมื่อเด็ก เข้าโรงเรียนแล้วแม่มีความเข้มงวดในการฝึกเด็กเรื่องฟังตนเองมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

แม้ว่าผลจากการสัมภาษณ์จะแสดงให้เห็นว่า แม่ที่ตำบลนาคีเริ่มฝึกหัดให้เด็กรู้จักฟังตน เองได้ โดยเฉพาะในเรื่องกิจวัตรประจำวันอย่างรวดเร็วที่สุดตั้งแต่ เด็กอายุประมาณ ๓ ขวบแล้ว แต่

โดยแท้จริงแล้วการผูกเด็กให้เป็นอิสระในความหมายของการสนับสนุนให้เด็กมีความพยายามที่จะช่วยตัวเองอาจเริ่มก่อนที่เด็กจะรู้ภาษาที่ก่อนมานานแล้วด้วยซ้ำไป จากการค้นคว้าเกี่ยวกับประเพณีเก่าของไทย ผู้คนคิดว่าโตบรรยายไว้ก่อนหลังว่า “เมื่อเด็กมีอายุไคราว ๓ เดือน มีกำลังแข็งแรงขึ้นแล้วก็จะพลิกตัวคว่ำไต่เวลารจากคว่ำครั้งแรก เขาจะเอาขนใส่เข้าเย้นวางบนหลังเด็กกล่าวว่าทำเช่นนั้น เพราะเวลาเด็กพลิกคว่ำหน้าจะพบบง ยังไม่รู้จักผงกหัวชนเองอาจคว่ำพบบหน้าตึกเบาะจนทหายใจตกชืด อาจเป็นอันตรายแก่เด็กโตที่เอาขนใส่เข้าตงบนหลังเด็ก เด็กคงจะรู้สึกมีอะไรหนักๆ และเย็นก็ส่กึ่งผงกหัวชนเอง ที่หลังถึงจะพลิกคว่ำออกกอาจผงกหัวช่วยตนเองได้เพราะเคยมาแล้ว ถ้าผู้ใหญ่คอยช่วยผงกหัวให้เมื่อเด็กพลิกคว่ำไม่มีใครเห็นเด็กไม่อาจรู้จักช่วยตนเองได้ทั้งๆ ที่มีความสามารถอยู่ในตัว คงเป็นเพราะเหตุนี้โบราณท่านจึงห้ามไม่ให้ช่วยเด็กโดยตรงในเมื่อสอนคว่ำสอนเดิน ต้องการให้เด็กรู้จักช่วยตนเองดีกว่านั้นว่ารู้จักวิธีสอนที่ถูกทาง” และอีกตอนหนึ่งบรรยายไว้ว่า “เมื่อเด็กยืนไต่เป็นครั้งแรกเรียกว่าตงไข่ เพราะ ยืนตงตัวตรงนานยังไม่ได้ มีอาการเหมือนตงไข่จึงไต่ชื่อว่าอย่างนั้น ตอนนั้นเป็นระยะเด็กจะรู้สึกก้าว่าง โบราณห้ามไม่ให้ช่วยพองเด็กให้เดินเพราะจะทำให้เด็กไม่รู้จักช่วยตัวเอง เขาจึงมีวิธีสอนเดินคือให้เด็กเอาหลังและแขนยันฝ่าพองตัวเองแล้วทำท่าจะก้าว่าง ผู้ใหญ่คอยอยู่ข้างหน้าเด็กในระยะไม้สี่ห้าหกก้าว ถ้าแขนทำท่ารับ เด็กจะก้าว่างกระเริงเริงโลเข้ามาหา ในคราวแรกจะก้าวได้ก้าวเดียวหรือสองก้าวเท่านั้นแล้วกล่มลง ผู้ใหญ่ที่อยู่ข้างหน้าเด็กต้องระวังรับไว้อย่าให้ทนมลงไต่ แล้วก็ทำท่าก้าวใหม่ขณะเด็กยืนทรงตัวไต่ได้แล้วไต่แล้ว ผู้ใหญ่จะร้องว่า “ตงไข่ล้มจะตมไข่กิน ไข่ตกกินจะกินเสียเนื้อ” นั้นเป็นการร้องเพื่อช่วยเด็กเพลันและผลอตัวจะไต่รู้จักยืนตงตัวและก้าว่างไต่ เมื่อเด็กก้าว่างสอนเดินไต่พอสมควรแล้ว บางรายเขาทำไม่เป็นวงเวียนให้เด็กเกาะเดินหมุนตัวเองเพื่อให้แข็งแรงและคล่องแคล่วขึ้น”

จากที่เราอาจเห็นได้ว่า ผู้ใหญ่ไทยในสมัยโบราณรู้จักวิธีการสอนที่ถูกต้องมานานแล้วตลอดจนมีความตั้งใจแน่วแน่ในการฝึกสอนมากกว่าแม่ไทยในปัจจุบันซึ่งมักจะใจอ่อน และช่วยเด็กในเรื่องเหล่านี้มากจน เป็นที่น่าเสียดายว่าในการค้นคว้าทางชาติกรณ เราไม่ได้สัมภาษณ์ แม่ถึงวิธีการที่แม่ทำกับเด็กในขณะที่ยังเด็กกำลังหัดคว่ำและเดินซึ่งจัดเป็นขั้นแรกของ

α Phya Anuman Rajadhon, Life and Ritual in old Siam, translated and edited by Williams J. Gedney. Kraf Press: New Haven, 1961, pp.176-179

พัฒนาการของเด็ก ในการเรียนรู้ที่จะช่วยตัวเองต่อไปในอนาคตอย่างไรก็ดี ใ้กับการสอบถาม
 ความคิดเห็นของแม่นำไปข้อไปว่า แม้คิดว่าการที่เด็กทำอะไรได้เองหรือช่วยตัวเองได้นั้นจะมี
 ผลต่อนิสัยใจคอของเด็กในระยะต่อไปอย่างไรบ้าง แม้ส่วนใหญ่ตอบว่า มีผลต่อเด็กเมื่อเติบโต
 ขึ้น โดยเฉพาะในค่านที่ว่าช่วยให้เด็กได้มีนิสัยรักที่จะพึ่งตัวเองช่วยตัวเองติดตัวไปจนโตใหญ่
 ทำให้เด็กขยันขันแข็งมีความมานะพยายามทำให้เป็นคนคล่องช่น ไม่สำรวย หนักเอาเบา
 แม้บางรายก็กล่าวว่าทำให้เด็กรักช่น เก่งช่น และโตคิในชีวิต

ในการค้นคว้ากับแม่ที่ประเทศเยอรมัน บราซิล และญูน แม็คเคลแลนด^๖ ได้
 สังเกตเห็นว่าแม่เป็นจำนวนมากที่หวังให้เด็กช่วยตัวเองได้ตั้งแต่อายุน้อย แต่ไม่ได้ปลุกฝัง
 ให้เด็กของตนมีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสิ่งแต่อย่างใด ในทางตรงข้าม แม่เหล่านั้นกลับละทิ้ง
 เด็กของตนด้วยซ้ำ ดังนั้น แม็คเคลแลนดจึงสรุปผลการค้นคว้าไว้ว่า ถ้ามีความมุ่งหวังให้เด็ก
 ช่วยตัวเองเร็วเกินไปหรือช้าไปแล้ว ย่อมเป็นอันตรายต่อความเจริญของเด็กทางความต้องการ
 สัมฤทธิ์ผล และยังกว่านั้นถ้าความมุ่งหวังให้เด็กช่วยตัวเองเมื่ออายุราว ๘ ขวบ จะเป็น
 ระยะที่ก่อให้เกิดความต้องการสัมฤทธิ์ผลมากที่สุด สำหรับการค้นคว้าที่นำขาครวาน เรา
 ไม่ได้ทดสอบความต้องการ สัมฤทธิ์ผลของเด็ก ฉะนั้นเราจึงไม่อาจกล่าวสันนิษฐานหรือ
 คัดค้านข้อสรุปดังกล่าวของแม็คเคลแลนด ณ ทุนใด อย่างไรก็ดี ผลการค้นคว้าที่ขาครวาน
 นำขาคึงทรายงานมาแล้ว คุณค่าจะสันนิษฐานข้อสรุปบางอย่างของแม็คเคลแลนดกล่าวคือ เขา
 สรุปผลการค้นคว้าไว้ตอนหนึ่งว่า การฝึกให้เด็กทำอะไรได้เองตั้งแต่เล็กเป็นการช่วยส่งเสริม
 ให้เด็กมีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูง แต่จะต้องไม่ขยบขยเด็กหรือเข้มงวดจนเกินไป การ
 ปฏิบัติแบบมีขีดมีปฏิทาในบ้านต่าง ๆ ย่อมจะช่วยให้เด็กเกิดความต้องการสัมฤทธิ์ผลโตคิที่สุด
 การปฏิบัติที่เอนเอียงไปทางใดทางหนึ่งจะไม่ช่วยส่งเสริมความต้องการสัมฤทธิ์ผลเลย การ
 ปฏิบัติเช่นนั้นได้แก่การใช้อำนาจขาครวานใหญ่ การตามใจบุตร การวางมาตรฐานความสำเร็จไว้
 ต่ำเกินไป และการคาดหวังความสำเร็จจากเด็กก่อนที่เด็กจะสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้

^๖ D.C. McClelland., J.W. Atkinson., R.A. Clark., and E.L. Lowell, The Achievement Motive, Appleton-Century Crifts: New York, 1953

ผู้เขียนได้พยายามตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แม่ เกี่ยวกับการ ผักเด็ก ให้รู้จัก
 ช่วยตัวเองโดยอายุพ่อแม่หย่านมเด็ก ก็ไม่ปรากฏว่าการปฏิบัติของแม่ในเรื่องผักเด็กให้ฟังตนเอง
 ทั้งในกลุ่มที่หย่านมเด็กเร็วและในกลุ่มที่หย่านมช้า มีความแตกต่างกัน แม่ทั้งสองกลุ่มจะเริ่ม
 ผักเด็กเมื่ออายุประมาณ ๓ ขวบ ให้รู้จักช่วยตัวเองได้ในเรื่องกิน อดน้ำ และแต่งตัว แต่
 ก็ยังไม่หวังจะให้เด็กอายุขนาดนั้นทำได้โดยสมบูรณ์เต็มที่ แม่แม่ในกลุ่มตัวอย่างทุกคนมัก
 เข้มงวดต่อการฝึกให้เด็กรู้จักฟังตนเองเมื่อเด็กเข้าโรงเรียน ทั้งที่เคยกล่าวมาแล้วก็จริง
 แต่การฝึกดังกล่าวมักเป็นไปได้ในรูปที่แม่ไม่ได้มีความตั้งใจฝึกเพื่อหวังผลให้เกิดความเจริญทาง
 ขนคลิกภาพของเด็กโดยตรงนัก หากเป็นการฝึกเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของแม่มากกว่าประการ
 หนึ่ง และทั้งยังเป็นเครื่องแสดงให้สังคมส่วนรวมเห็นว่าตนได้พยายามฝึกเด็กตามความมุ่ง
 หวังอย่างหนึ่งของสังคมนั้นด้วย

ผู้รายงานวิเคราะห์วิจารณ์ผลที่ได้มาตอนนี้ว่า ในวัฒนธรรมไทยโดยทั่วไปค่านิยมในการฟัง
 พาทัวเองยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับวัฒนธรรมที่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจสูง ดังเช่น
 อเมริกา เป็นต้น ในสังคมอเมริกัน ค่านิยมอย่างสูงเกี่ยวกับการฟังพาทัวตนเองนั้น จะเห็นได้
 จากการอบรมเลี้ยงดูเด็กของแม่อเมริกันทางบ้าน เด็กอเมริกันต้องหัดยืนหัดคล้อยยืนลำแข้ง
 ตนตั้งแต่ยังเล็กมาก เพื่อพร้อมที่จะออกไปเผชิญกับโลกภายนอกที่มีแต่การแข่งขันอยู่ตลอดเวลา
 ไปได้ ฉะนั้นเด็กอเมริกันส่วนใหญ่จึงไม่ได้รับการประกบประห่มมากนัก พงนเองจากการ
 ผักให้เด็กรู้จักฟังตนเองเป็นค่านิยมสูงยิ่งในวัฒนธรรมอเมริกัน ซ่อนเองอาจยังผลให้เด็ก
 อเมริกันมีความกล้าที่จะแสดงตน มีความกล้าโต้กล้าเสีย กล้าเสี่ยง กล้าเผชิญอุปสรรค
 ตลอดจนมีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงเพื่ออยู่ในสังคมที่มี การเปรียบเทียบแข่งขันกันอยู่ตลอด
 ไปได้ ส่วนในวัฒนธรรมทางภาคเอเชียอาคเนย์โดยเฉพาะของไทย ค่านิยมในความเป็น
 อิศระยังอยู่ในระดับต่ำกว่าของอเมริกันมาก แม้ว่าจะมีแนวโน้มเอียงในขณะปัจจุบันว่า ค่านิยม
 นี้ น่าจะค่อยๆ ให้สูงขึ้นถ้าเราต้องการพัฒนาย่านเมืองของเราให้ทันกับประเทศ ก้าวหน้าทั้งหลาย
 จากผลที่ได้ในการวิจัยตอนนี้ก็แสดงให้เห็นแล้วว่า แม่นาย้าเล็งเห็นค่านิยมของการฝึกหัดเด็ก
 ให้ช่วยตัวเองในแง่ที่จะให้ประโยชน์ต่อแม่ เช่นเป็นการแบ่งเบาภาระมากกว่าที่จะเห็นคุณค่า
 นั้นในแง่ที่จะมีผลโดยตรงต่อตัวเด็ก เมื่อเริ่มต้นการฝึกแม่ที่ขาดนาย้าไม่ได้มีจุดประสงค์

การฝึกให้เด็กเกิดความรับผิดชอบ

นักจิตวิทยาหลายท่าน^๑ เห็นพ้องต้องกันว่า ความรับผิดชอบของบุคคลเป็นลักษณะหนึ่ง
ที่แสดงถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะทางบ้านอุปนิสัย และเป็นส่วนประกอบสำคัญของการดำรง
ชีวิตภายในสังคมหนึ่ง ๆ เนื่องจากในสังคมแต่ละแห่ง บุคคลแต่ละคนมีบทบาทที่จะต้องกระทำ
มากมายหลายอย่างด้วยกัน ถ้าทุกคนในสังคมรู้จักกับความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ
ของตนเป็นอย่างดีแล้ว ก็ย่อมจะนำไปให้เกิดความสันติ ตลอดจนความสงบงามในสังคมนั้นได้
ด้วยเหตุนี้สังคมจึงเล็งเห็นความสำคัญของการอบรมเด็ก ในด้านความรับผิดชอบและเป็นการ
อบรมเด็กในเรื่องนี้ตั้งแต่เล็ก

ถ้าพิจารณาดีในแง่เหตุและผลแล้ว การฝึกอบรมเด็กในเรื่องความรับผิดชอบนั้นจะ
กระทำภายหลังการฝึกให้เด็กรู้จักพึ่งตนเอง กล่าวคือ ถ้าผู้ใหญ่จะมอบหมายการงาน หรือ
ความรับผิดชอบใด ๆ ให้แก่เด็ก ก็ควรแน่ใจว่าเด็กสามารถพึ่งตนเองได้พอสมควรในเรื่อง
นั้น ๆ ตัวอย่าง เช่น การเลี้ยงน้อง เด็กผู้เป็นพ่ออาจต้องทำหน้าที่หลายอย่าง เช่น ดูแล
ความปลอดภัย ขอนข้าว อาบน้ำน้อง เป็นต้น เด็กที่ถูกมอบหมายให้รับผิดชอบงานดังกล่าว
ก็ควรจะเป็นเด็กที่ผ่านการฝึกอบรมให้รู้จักพึ่งตนเองในเรื่องเหล่านั้นได้เป็นอย่างดีแล้ว ด้วย
เหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า การฝึกให้เด็กรู้จักพึ่งตนเองทางบ้านต่าง ๆ นั้นเป็นขั้นแรกของการ
ฝึกให้เด็กเกิดความรับผิดชอบในงานอื่น ๆ ต่อไปนั่นเอง ทั้งนี้ในการปฏิบัติโดยทั่วไป
ผู้ใหญ่จึงมักมอบหมายความรับผิดชอบต่าง ๆ ให้แก่เด็กต่อเมื่อได้พิจารณาแล้วว่า เด็กใน
อายุขนาดนั้นน่าจะมี ความเข้าใจและความสามารถในงานต่าง ๆ ที่มอบให้แล้ว อย่างไรก็ตาม
จากการสังเกตอาจพบกันอยู่เสมอ ๆ ว่า เด็กบางคนที่สามารถพึ่งตนเองได้สารพัดกลับไม่มี
ความรับผิดชอบที่จะทำสิ่งต่าง ๆ นั้นด้วยตนเอง หากคอยให้พ่อแม่ช่วยตนหรือทำให้ตนอยู่
รำไป เนื่องจากเกิดปัญหาดังกล่าว ในบางครั้งผู้ใหญ่จึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกอบรม
ให้เด็กรู้จักพึ่งตนเองและเกิดความรับผิดชอบไปด้วยพร้อม ๆ กัน กล่าวคือ ความรับผิดชอบ
ในทันทีไม่ใช่เป็นไปในความหมายที่เด็กต้องรับผิดชอบอย่างเต็มที่ในเรื่องที่เด็กยังพึ่งตนเองไม่

^๑ R.F. Peck et al, The Psychology of Character Development, John Wiley and Sons: New York, 1962

ใดก็ดี หากอย่างน้อยที่สุดก็มีการผลักดันให้เกิดเกิดความรับผิดชอบเฉพาะในส่วนที่เด็กกระทำใดแล้วเท่านั้น

แม่ที่ค้าขายลาบยาในกลุ่มตัวอย่างก็เช่นกัน เล็งเห็นความสำคัญในการอบรมเด็กให้เกิดความรับผิดชอบตั้งแต่ยังอยู่ในระยะเยาว์วัย ทั้งจะเห็นได้จากกรทแม่ได้มอบหมายการงานและความรับผิดชอบต่าง ๆ ให้แก่เด็กของตน แม่เหล่านั้นยากจะปฏิเสธเด็กให้รู้จักความรับผิดชอบงานต่าง ๆ ในระยะที่เด็กมีอายุตั้งแต่ ๗ ถึง ๑๐ ขวบ นอกจากนั้นยังให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่น่าสนใจอีกว่า แม่นิยมชมชื่นเมื่อเห็นเด็กแสดงความสนใจเอาใจใส่ต่องานที่แม่มอบหมายให้ มากกว่าที่จะหวังผลสำเร็จจากงานที่เด็กถูกมอบหมายให้ทำนั้น ตัวอย่างเช่น แม่เด็กอาจทำงานไม่เสร็จตามทีแม่สั่ง แต่ก็ได้แสดงความตั้งใจจริงที่รับผิดชอบในเรื่องนั้น แม้ก็จะพิจารณาจากความตั้งใจของเด็กมากกว่าจะเอาผิดกับเด็กกว่าทำงานที่มอบหมายให้ นั้นไม่เสร็จ หรือในกรณีอื่น เช่น ไข่เด็กไปหียบของ ลูกวิ่งไปหียบของมาให้แต่อาจหียบของมาผิด แม้ก็จะไม่ว่ากล่าวอะไรเช่นกัน บางทีกลับเชื่อว่าตัวเองอาจวางผิดไว้ที่ใดลูกจึงหาไม่พบ เป็นต้น

อนึ่งการฝึกอบรมเด็กให้มีความรับผิดชอบต่องานต่าง ๆ นั้น มักขึ้นอยู่กับลักษณะการแบ่งแรงงานภายในครอบครัวด้วย ทั้งจะเห็นได้ว่าที่ค้าขายลาบยาไม่มีการแบ่งแรงงานกันอย่างชัดเจนนัก กล่าวคือ ไม่จำเป็นที่ว่างานชนิดใดจะต้องเป็นงานของใครโดยเฉพาะตลอดไป ถ้าบ้านไหนขาดลูกชายก็อาจใช้ลูกสาวทำงานซึ่งเป็นหน้าที่ของเด็กชายได้ หรือถ้าบ้านไหนขาดลูกสาวก็อาจใช้ลูกชายที่มีอยู่ทำงานซึ่งควรเป็นหน้าที่ของเด็กหญิงได้ แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วการแบ่งเบาระในการจัดหาอาหาร การครัว กวาดบ้าน ซักรด ซ่อมแซมเสื้อผ้า เหยงเด็ก จ่ายตลาด จะถือเป็นหน้าที่หรืองานของแม่และลูกสาว ส่วนการซ่อมแซมบ้านเรือน ทำเครื่องแต่งบ้าน ดูแลเลี้ยงสัตว์ ขนตาล การออกไปทำไร่ไถนา ถือว่าเป็นหน้าที่ของสมาชิกชายภายในครอบครัวก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับงานที่แม่มอบหมายให้เด็กทั้งชายหญิงทำ ก็จะได้เห็นว่าทั้งเด็กชายหญิงที่ค้าขายลาบยาได้ทราบการฝึกอบรม ให้รับผิดชอบต่องานต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน แม้อาจมีแนวโน้มอยู่อย่างว่า พ่อมักผลักเด็กชายไปในบ้านทำไร่ไถนาและดูแลเลี้ยงสัตว์ ส่วนแม่ผลักเด็กหญิงให้รู้จักจัดหาอาหาร ซักรด และซ่อมแซมเสื้อผ้า แต่การฝึกทำให้เพศใดเพศหนึ่งมีความชำนาญในเรื่องใดโดยเฉพาะนั้นยังไม่มี และยังมีแนวโน้ม

เด็กอีกอย่างหนึ่งที่ว่าในงานขางชนิด แม้มักมอบหมายความรับผิดชอบให้แก่เด็กหญิงใน
 ชายที่น้อยกว่าเด็กชาย ตัวอย่างเช่น เด็กชายอาจได้รับมอบหมายให้หุงหาอาหารและเลี้ยง
 นม แต่โดยปรกติแล้วเด็กชายมักจะแก่กว่าเด็กหญิงเล็กน้อยเมื่อได้รับมอบหมายงานเหล่านี้
 แม้ว่าจะงานบ้านต่าง ๆ ที่แม่สาวน้ามอบหมายให้เด็กทำเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบ
 จะมีอยู่มากมายหลายอย่าง แต่ก็อาจกล่าวได้ว่ามีงานบ้านโดยทั่วไปอยู่ ๔ อย่างด้วยกันซึ่ง
 เด็กทั้งชายหญิงในชนบทจะต้องทำเพื่อจะได้รู้จักรับผิดชอบ งานเหล่านี้คือ ๑) หีบ
 ของมาให้ตามผู้ใหญ่ส่ง ๒) ถูบ้านกวาดบ้าน ๓) เลี้ยงนม ๔) ช่วยจักสำรับหรือตัง
 สำรับกับข้าว ตารางที่แสดงข้างล่างนี้สนับสนุนข้อที่กล่าวมาแล้วในช่วงต้นเป็นอย่างดี

ตารางที่ ๑๖

รายการรับผิดชอบและอายุของเด็กที่แม่ให้คำตอบว่าเด็กชายหญิง
 สามารถรับผิดชอบได้ในเรื่องต่างๆ

รายการรับผิดชอบ	จำนวนเด็กแยกตามเพศและอายุที่แม่รายงานว่ารับผิดชอบได้									
	๒ขวบหรือต่ำกว่า		๓-๔ ขวบ		๕-๖ ขวบ		๗-๑๐ ขวบ		๑๐ ขวบขึ้นไป	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
๑. หีบของมาให้ผู้ใหญ่ตามส่ง	๑	๑	๑๑	๑๓	๑๑	๙	๒	๒	๒	๒
๒. ถูบ้าน	๐	๐	๐	๐	๖	๘	๑๔	๑๓	๗	๖
๓. เลี้ยงนม	๐	๐	๐	๐	๒	๔	๑๘	๒๐	๗	๓
๔. ช่วยจักสำรับหรือตังสำรับ	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๑๑	๑๔	๑๖	๑๓

นอกจากงานบ้านโดยทั่วไป ๔ อย่าง ที่แม่มีกมอขหมายให้เด็กทั้งชายหญิงรับผิดชอบ นั้น ก็ยังมีงานเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ อีกมาก เช่น ขนฟืน ขนตาล ปาดตาล และเคียวตาล เลียงสัตว์ (ควาย) เกยขาว ไถนา ซักรดผ้า ถากหญ้า รดน้ำต้นไม้ ฆ่าปลา ซอของไปทำบุญแทนพ่อแม่ เช่น ไถแก่น้ำของไปถวายพระทวด แม่เพียงประมาณครึ่งหนึ่งที่ได้ค่าตอบแทนก็จ่ายของเด็กชายหญิงซึ่งถูกมอขหมายให้กระทำงานต่าง ๆ ดังกล่าว พอสรุปได้ว่า งานที่ยังไม่ต้องถากทักษะมากอันใดแก่ ขนฟืน รดน้ำต้นไม้ ถากหญ้า ซอของ แม่มีกมอขให้เด็กทั้งชายหญิงซึ่งมีอายุประมาณ ๖-๗ ขวบขึ้นไปทำ ส่วนงานที่ต้องถากทักษะมากซึ่งได้แก่ การขนตาล ปาดตาล เคียวตาล เกยขาว ซักผารดผ้า เลียงสัตว์ แม่มีกมอขให้เด็กทั้งชายหญิงรับผิดชอบต่อเมื่ออายุประมาณ ๑๔-๑๕ ปี ขนไปแล้ว ส่วนการฆ่าปลาหุงหาอาหารแทน และการนำของไปถวายพระทวด แม่อาจมอขหนาทนให้แก่เด็กซึ่งอายุราว ๑๐-๑๑ ขวบขึ้นไป ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แม่ชาวนาป่าเกี่ยวกับการอบรมเด็กเรื่องนี้ จึงแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างงานที่มอขหมายให้เด็กหญิง ทำกับงานที่ให้เด็กชายทำ แต่มีความโน้มเอียงอยู่ข้างว่าแม่ที่ค้าขนาป่ามุ่งหวังผลให้เด็กหญิงมีความรับผิดชอบในเรื่องงานบ้านเรือนต่าง ๆ ตั้งแต่อายุน้อยกว่าเด็กชาย

อย่างไรก็ดีในบรรดางานต่าง ๆ ที่แม่มีมุ่งผลให้เด็กเกิดความรับผิดชอบ มีงานอยู่อย่างหนึ่งซึ่งน่าจะนำมาอภิปรายเปรียบเทียบกับผลที่เขาศึกษาค้นคว้ามาได้ ในสังคมอื่น ๆ ด้วย งานนี้คือ " การเลี้ยงน้อง " กล่าวคือ หน้าที่เลี้ยงน้องนั้นดูเหมือนจะเป็นหน้าที่ซึ่งเด็กในเกือบทุกสังคมได้มีประสบการณ์มาไม่มากนักจะเห็นได้จากตาราง ๑๖ ว่า จากจำนวนแม่ ๒๗ รายที่ค้าขนาป่า แม่ส่วนใหญ่จะมอขหมายความ รับผิดชอบในเรื่องการ เลียงน้องนี้ ให้แก่ เด็กชายและหญิง ซึ่งมีอายุระหว่าง ๗-๑๐ ขวบ และ ๑๐ ขวบขึ้นไปเช่นกัน แต่มีความโน้มเอียงซึ่งปรากฏชัดกว่าในงานอื่น ๆ ทั่วว่าแม่มีกมอขงานเช่นนั้นให้แก่ลูกสาว ในอายุน้อย กว่าลูกชาย เหตุผลสำคัญที่แม่ให้กคอในระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงซึ่ง อยู่ใน ระดับอายุเท่ากันนั้นแม่มีความไว้วางใจเด็กหญิงที่จะให้เลี้ยงน้องมากกว่าเด็กชาย แม่เหล่านั้นกล่าวต่อไปว่า ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะโดยทั่วไปแล้วเด็กหญิงมีความอดทนและความละเอียดถี่ถ้วนมากกว่าเด็กชาย ที่สำคัญที่สุดก็คือเด็กหญิงมักเป็นผู้ที่ดูแลน้องมากกว่า เด็กชายซึ่ง โดยธรรมชาติแล้วซุกซนกว่า

เถลไถลกว่า และไม่มีนิสัยระนอนมเด็ก การสังเกตของแม่มักกล่าวสอดคล้องกับความ
 คิดเห็นของนักจิตวิทยา^๘ เอง ซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้าว่า โดยทั่วไปแล้วเด็กหญิงมักมี
 ความรู้สึกละเอียดอ่อนและมีความสามารถที่จะให้ความทะนุถนอมประคับประคองแก่เด็กเล็ก ๆ
 ได้ดีกว่าเด็กชาย เมื่อเปรียบเทียบกับผลที่มาจากเรตมิต^๙ ได้จากการค้นคว้าที่ซามัวจะเห็นว่า
 แม่ว่า "งานเลี้ยงน้อง" นี้จะจัดเป็นงานสำคัญของเด็กทั้งในตำบลนาป่าและในซามัวก็จริง
 แต่เด็กซามัวโดยเฉพาะเด็กผู้หญิงต้องรับผิดชอบเรื่องนี้อย่างจริงจังมากกว่าเด็ก
 ชาวนาป่า เด็กหญิงชาวซามัวต้องรับผิดชอบอย่างสูงในการดูแลน้องเพราะสังคมยังค้ำและจะ
 ถูกลงโทษอย่างรุนแรงถ้าคนไม่สามารถรับผิดชอบงานนี้ได้ ส่วนเด็กที่นาป่าแม่จะต้องรับผิดชอบ
 ซอยในงานน้อยกว่าจริง แต่แม่ไม่ได้ปล่อยให้เป็นที่หน้าของเด็กโดยเด็ดขาด แม่อาจมอบหน้าที่
 เลี้ยงน้องนี้ให้แก่ลูกคนโตๆ เพื่อเป็นการช่วยผ่อนภาระของแม่ในบางขณะ แต่ส่วนใหญ่แม่ก็
 ยังคงทำหน้าที่คอยควบคุมดูแลน้องอยู่

ส่วนที่คารอง^{๑๐} ประเทศฟิลิปปินส์ งานรับผิดชอบสำคัญของเด็กในวัยเข้าโรงเรียน
 กคือ การเลี้ยงน้อง เช่นเดียวกับที่ตำบลนาป่า หน้าที่เด็กคารองทุกคนต้องทำและมีการให้
 รางวัลเด็กอย่างสูงในความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อเรื่องนี้ ดังนั้นเด็กคารองจึงไม่ค่อยจะวิต
 พรวหน้าที่น แม่แต่เด็กชายซึ่งเชื่อกันว่ารักเด็กน้อยกว่าเด็กหญิงก็ยังไม่เคยหลบเลี้ยงจากงาน
 เลี้ยงเด็ก แม้ว่าในครอบครัวของตนจะมีเด็กหญิงดูแลน้องอยู่แล้วก็ตาม ฉะนั้นจึงอาจกล่าว
 ได้ว่างานเลี้ยงน้องเป็นประสบการณ์สำคัญและที่จำเป็นสำหรับเด็กคารองทั้งชายหญิงทุกคน
 ขอนมีความแตกต่างอยู่บ้างกับผลที่ได้จากนาป่า กล่าวคือ ที่นาป่าแม่ของเด็กทั้งชายหญิง
 จะรับผิดชอบเลี้ยงน้อง แต่ถ้าครอบครัวใดมีลูกครบทั้งชายหญิง ก็มักมีความโน้มเอียงที่
 จะมอบหมายหน้าที่ให้แก่ลูกสาวมากกว่าลูกชาย เด็กชายบางคนจึงอาจโชคที่ไม่ต้องรับ
 หน้าที่เลี้ยงน้องตลอดไปเลยก็ได้ และพ่อแม่ก็ไม่ถือว่าเด็กชายขาดประสบการณ์อันใดในเรื่อง

^๘ Romni and Romni, ibid
^๙ Margaret Mead, Coming of age in Samoa, A Mentor Book, The New American Library, 4th printing, 1952
^{๑๐} Nydegger and Nydegger, in Six Cultures edited by Whiting, op. cit., p.851

การเลี้ยงน้อง ส่วนครอบครัวที่คารอง แม่เด็กหญิงจะรับหน้าทศแลนองเป็นส่วนใหญ
แต่พอแม่ถนเป็นความจำเป็นที่จะต้องฝากให้เด็กชายมีประสบการณ์ ในการเลี้ยงน้องด้วยท
ทมอบหน้าทให้แกลูกสาวแต่ฝ่ายเดียวก็ยิ่งได้

ในทำนวิธิการฝากให้เด็กเกิดควมรบัผิตชอบ แม่ที่คำบลนาเข้าส่วนใหญลงควมเห็นว
เนองจากการอบรมเด็กให้เกดนิสัรบผิตชอบเป็นของสำคัญยิ่ง การเพาะปลูกนิสัยตั้งกล่าวให้
บังเกิดแก่เด็กจึงต้องค่อยทำค่อยไป กล่าวคือ แม่นิยมใช้วิธีสั่งสอนอบรมเด็กแต่โดยคี่ ในการ
อบรมสั่งสอนนแม่อาจทำตัวอย่างให้เด็กค ยกตัวอย่างที่เกดอนกระทำคี่ในเรื่องนี้ ว่ากล่าว
คักเคอนตลคจนใช้เหตุผลหรือลงโทษเมื่อเด็กกระทำผิต แม่ที่นาเข้ามักใช้วิธีการลงโทษทาง
จิตใจก็ย้เด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย และใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายก็ย้เด็กชายมากกว่าเด็ก
หญิง นอกจากนเนองจากมีงานบางอย่างที่แม่มอบหมายให้เด็กรบัผิตชอบในบางคร้งเป็นงาน
ที่แม่เองเห็นว่าอาจหนักเกินควมพรอมของเด็กทางค่านต่าง ๆ เช่นทางร่างกายและอารมณ์
แต่เมื่อเกิดควมจำเป็นชนในครอบครัวและไม่มีผูอื่นใดที่จะรบัผิตชอบได้ แม่ก็จำเป็นต้องมอบ
ส่งงานนั้นให้เด็ก ในกรณีดังกล่าว แม่มักใช้วิธีการให้รางวัลแก่เด็กเพื่อเป็นการสนับ
สนนค่านน้ำใจ อันอาจได้แก่การชมเชย หรือการให้สิ่งของเป็นรางวัลก็มี เป็นต้น อย่งไร
ก็ตาม การให้รางวัลแก่เด็กไม่ได้จำกค้อยแต่เพียงกรณีพิเศษดังกล่าวแล้วเท่านั้น แม่บาง
รายในกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการดังกล่าวข้างเช่นกันในการฝากให้เด็กมีความรบัผิตชอบ อย่งไร
ก็ตามในเรื่องวิธีการให้รางวัลด้วยการชมเชยนี้ แม่ส่วนใหญ่เกรงว่าจะทำให้เด็กได้ใจและมีก
ใช้วิธีการชมเด็กหลังคยผู้ใหญ่อื่น วิธีการฝากออกอย่างหนึ่งทแม่ในคำบลนาเข้าชอบใช้ก็คือ
การใช้ผู้ใหญ่อื่นเป็นเครื่องมือในการอบรมเด็ก กล่าวคือ ในบางกรณีเด็กไม่เกรงพ้อแม่
เท่าที่ควรเพราะคนหยงในควมรักควมอบอุ่นของพ้อแม่ได้ ดังนั้นแม่จะฟังตนเองได้เกอบทก
อย่างแล้ว ก็ยงไม่รบัผิตชอบในหน้าทต่าง ๆ เท่าที่ควรดังที่เคยเป็นขญหาแก่ผู้ปกครองอื่น ๆ
มามีใช้น้อย ดังนั้นในกรณีดังกล่าว แม่อาจให้ผู้ใหญ่อื่นซึ่งเด็กมีความเกรงใจมากกว่า
แสดงควมไม่พอใจหรือว่ากล่าวเด็กต่อหน้าได้ การลงโทษเด็กทางจิตใจทผู้ใหญ่อื่นแสดงออก
มานี้ นัยเป็นการช่วยพ้อแม่โดยทางอ้อมอย่างหนึ่งในการคอบยั้งคยให้เด็กรู้จักปรบัปรุง แก่ใจ
ควมประพฤตของคนให้รู้กรบัผิตชอบมากชน

สวดทายเป็นข้อค้อยู่สองประการที่ได้ออกจากเรื่องการผูกอบรมให้เด็กเกิดความรักชอบ
 ประการที่หนึ่งคือ แม่ในสังคมโดยทั่วไป จะมีการเล็งเห็นความสำคัญของเรื่อง ความ
 รักชอบ กระนั้นก็ตามอาจมีบางสถานการณ์ซึ่งผู้มอบหมายความรักชอบและผู้รับผิดชอบ
 ชัดแย้งซึ่งกันและกัน ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะแม่และเด็กพิจารณาจากงานที่เกี่ยวพันกับ
 ความรักชอบไปคนละแง่ แม่อาจเห็นว่างานที่มอบหมายให้เด็กทำนั้น จะเป็นเครื่องฝึก
 ให้เด็กเกิดความรักชอบในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว ทั้งยังเป็นการแบ่งเขา
 ภาระจากพ่อแม่ที่ทำงานหนักอยู่เกือบทั้งวันแล้วด้วย ส่วนเด็กซึ่งยังอยู่ในวัยซุกซนอยากรู้
 อยากเห็น และมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมายซึ่งตนสนใจมากกว่างานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ
 ก็เกิดความรู้สึกว่างานที่แม่มอบหมายให้ทำนั้นเข้าขัดขวางความสนใจของตนในบางขณะ
 ด้วยเหตุนี้บางครั้งเด็กจึงอาจจะทำงานต่าง ๆ ที่แม่มอบหมายให้ แม่เองก็ไม่ได้มองดู
 จากแง่ของเด็ก หากรู้สึกโกรธเคืองว่าเด็กขาดความรักชอบจึงเกิดการลงโทษกันขึ้น นอกจาก
 จะพิจารณาในแง่ของแม่และลูกภายในครอบครัวแค่นี้ ดังกล่าวแล้วก็ยังเห็นว่า การขัดแย้ง
 ในทำนองเดียวกันนี้อาจเกิดขึ้นได้เช่นกันแม้แต่ในสถาบันที่เป็นศูนย์รวมของผู้ใหญ่ ทั้งหลาย
 กล่าวคือ ผู้บังคับบัญชาอาจมอบหมายความรักชอบต่าง ๆ ที่เหมาะสมให้แก่ผู้อยู่ใต้บังคับ
 บัญชาโดยคำนึงในแง่ที่ว่าจะทำให้ผู้รับผิดชอบรู้สึกสำคัญและเป็นทิวี่ไว้วางใจแก่สถาบันนั้น
 อย่างไรก็ตามในบางครั้งผู้มอบกลับพิจารณาจากงานต่าง ๆ ที่ตนรับผิดชอบไปในด้านที่เป็นภาระ
 เพิ่มแก่ตน และเป็นทิวี่ขัดขวางต่อความสะดวกสบายของตนทางด้านอื่น ๆ ด้วย ในสังคมปัจจุบัน
 บุคคลแต่ละคนล้วนมีบทบาทมากมายที่จะต้องกระทำและรับผิดชอบ ถ้าหากใครจักประสานความ
 เข้าใจซึ่งกันและกันด้วยเหตุและผลในเรื่องการมอบหมายความรักชอบต่างๆ แล้ว ก็เป็นทิวี่เชื่อ
 แน่ว่าจะขจัดความขัดแย้งทางจิตใจระหว่างผู้มอบและผู้รับผิดชอบความรักชอบ ในหน้าที่การงาน
 ต่างๆ ด้วย

ข้อค้อย่างหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาของสังคมในปัจจุบัน นั่นก็คือ ปัญหาของเด็กวัยรุ่น
 จริงอยู่ว่ามีองค์ประกอบอยู่มากมายซึ่งอาจเป็นชนวนให้เกิดปัญหาเหล่านี้ได้ ดังเช่นที่เคยวิจารณ์
 มาแล้วครั้งหนึ่งในเรื่องการผูกอบรมเด็กให้เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ถ้าพิจารณาในแง่การอบรมเด็ก

ทางด้านความรับผิดชอบบ้างก็จะเห็นว่าผู้วิจารณ์ในท่านองที่ว่า เด็กปัจจุบันมักเป็นผู้
 หยิบไหย่งทำอะไรไม่เป็นจึงไม่รู้จักรับผิดชอบ อนึ่ง จากการสังเกตทั่วไปปรากฏว่า เนื่องจาก
 เด็กต้องประสบปัญหาอันมากในการแข่งขัน พ่อแม่จึงหันมามุ่งแต่ให้เด็กรับผิดชอบแต่การ
 เรียนให้ได้ดีแต่เพียงอย่างเดียว และละเลยความเข้มงวดในการอบรมเด็กให้เกิดความรับผิดชอบ
 ทางด้านอื่นๆ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงมีเด็กในปัจจุบันจึงขาดโอกาสที่จะฝึกหัดรับผิดชอบ
 ในงานเรื่องต่างๆ ในฐานะที่คนเป็นสมาชิกหนึ่งของครอบครัวและสังคม ชุมชนและหนาทต่างๆ
 ซึ่งเด็กสมัยก่อนเคยต้องเรียนรู้อบรมฝึกหัด มาในสมัยนี้กลับได้รับการยกเว้น เพราะเหตุผล
 ที่พ่อแม่มีความมุ่งหวังสูง ให้เด็กสมัยนี้ผลทางด้านการเรียนเพื่อสามารถแข่งขันกับเด็กคนอื่นได้
 เพียงอย่างเดียว ผลทางอ้อมสำคัญ ซึ่งอาจได้จากการฝึกรอบรมให้เด็กมีความรับผิดชอบ อัน
 ได้แก่ ความอดทน การรู้จักหน้าที่ การรู้จักพึ่งตนเอง การแสดงความสามารถ การแสดง
 ความเคารพต่อคำสั่งของผู้ใหญ่จึงต้องพลอยขาดหายไปด้วย ปัญหาของเยาวชนซึ่งบังเกิดขึ้น
 จึงอาจมีความเกี่ยวเนื่องกับการอบรมเด็กทางด้านความรับผิดชอบได้ด้วยประการฉะนี้

สรุป

แม้ชาวนาข้าวเกือบทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่าง แสดงทัศนคติที่ระมัดระวังต่อการพึ่งพา
 ของเด็กโดยเฉพาะในวัยทารกและวัยเด็กเล็ก แต่ไม่ได้ให้ความเป็นอิสระเสรีแก่เด็กมากนัก
 เฉพาะอย่างยิ่งในการช่วยตัวเองตอนสมัยเล็กๆ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้สนับสนุนให้เด็ก
 แสดงการพึ่งพาแม่อย่างชัดแจ้ง

แม่เล็งเห็นความสำคัญ ตลอดจนความจำเป็นที่จะต้องฝึกรอบรมให้เด็กรู้จักพึ่งตนเอง
 มากขึ้นในวัยที่เด็กย่างเข้าเกณฑ์ที่ต้องไปโรงเรียนแล้ว ทัศนคติของแม่มีต่อการพึ่งพาของเด็ก
 ในวัยนี้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ แม่มีความอดทนต่อการพึ่งพาของเด็กในระยะนี้ลดลง
 และตั้งความมุ่งหวังให้เด็กรู้จักช่วยตัวเองสูงขึ้น ในวัยเด็กเล็กแม่ส่วนใหญ่เห็นว่าเด็กทั้งชาย
 หญิงควรได้รับการฝึกหัดให้สามารถช่วยตัวเองได้ในวัยที่บรรลุนั่นก่อน รองลงมาคือ
 อาบน้ำ แต่งตัว และการไปนอนแต่โดยลำพัง แม้พิจารณาว่าควรจะต้องให้เด็กรู้จักช่วย
 ตัวเองในเรื่องการกินนั้นเป็นเรื่องสำคัญก่อนเรื่องอื่น ทั้งนี้เพราะแม่มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่

ห่างจากเด็กในเวลากลางวันอยู่มาก อีกอย่างหนึ่งเด็กกำลังอยู่ในระยะเติบโต ย่อมมีความ
ต้องการในการรับประทานอาหารอยู่มาก เด็กจะโตช่วยตัวเองได้ขณะที่แม่ไม่อยู่ เมื่อเด็กเริ่มเข้า
โรงเรียน แม่มีความมุ่งหวังสูงจนที่จะฝากเด็กให้รู้จักพึ่งตนเองในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกิจวัตร
ประจำวันต่างๆ

ในด้านการฝึกอบรมให้เด็กรู้จักรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย แม่
ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญและตั้งความมุ่งหวังให้เด็กรู้จักพึ่งตนเองได้ในเรื่องนี้โดยเฉพาะ
ในการรักษาความสะอาดทางร่างกาย แต่มีข้อขัดข้องสำคัญในการรักษาความสะอาดฟันไป
เสีย ส่วนในด้านการรักษาความสะอาดเครื่องใช้ของตนเองนั้น แม่มีหวังว่าเด็กควรทำได้
หลังจากที่รู้จักทำความสะอาดทางร่างกายของตนเองแล้ว แม่ส่วนใหญ่มีหวังให้เด็กรู้จักพึ่ง
ตนเองในเรื่องมากมายเช่นเมื่อเข้าโรงเรียนแล้ว ส่วนวิธีการฝึกแม่คิดว่าที่สอนนั้น ค่อนข้างสอน
เด็กไปจนกว่าจะทำได้ ในการสอนเด็กแม่ก็มักนิยมใช้วิธีทำให้เด็กเห็นตัวอย่างพร้อมๆกันไปด้วย

แม่แม่ในกลุ่มตัวอย่างทุกคนจะเข้มงวดต่อการฝึกเด็กให้รู้จักพึ่งตนเองเมื่อเข้าโรงเรียน
แล้วก็จริงแต่การฝึกดังกล่าวมักเป็นไปได้ในรูปที่แม่ไม่มีความตั้งใจฝึกเพื่อหวังผลให้เกิด
ความเจริญทางบุคลิกภาพของเด็กโดยตรงนัก หากเป็นการฝึกเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของแม่
มากกว่าประการหนึ่ง และทั้งยังเห็นเครื่องแสดงให้สังคมส่วนรวมเห็นว่าคนได้พยายามฝึกเด็ก
ตามความมุ่งหวังอย่างหนึ่งของสังคมนั้นด้วย

แม่สาว นาน้ำแดงเห็นความสำคัญในการอบรมเด็กให้เกิดความรับผิดชอบตั้งแต่ยังอยู่
ในระยะเยาว์วัย ด้วยเหตุนี้แม่จึงได้มีมอบหมายการงานและความรับผิดชอบทางบ้านต่างๆ ซึ่งตน
เห็นว่าสมควรให้แก่เด็ก แม่แสดงความนิยมชมชื่นเมื่อเห็นเด็กแสดงความสำเร็จใจเอาใจใส่
ต่องานที่แม่มอบหมายให้มากกว่าที่จะหวังผลสำเร็จจากงานที่เด็กถูกมอบหมายให้ทำนั้น

เมื่อเปรียบเทียบกับงานที่แม่มอบหมายให้เด็กทั้งชายหญิงทำ จะเห็นได้ว่าเด็กชายหญิง
ที่เข้าโรงเรียนได้รับการฝึกอบรมให้รับผิดชอบต่องานต่างๆ คล้ายคลึงกัน การฝึกซึ่งยาให้เพศใด
เพศหนึ่งมีความชำนาญในเรื่องใดโดยเฉพาะนั้นยังไม่มี และยังมีแนวโน้มยิ่งกว่าแม่มัก
มอบหมายความรับผิดชอบให้แก่เด็กหญิงในอายุ ที่น้อยกว่าเด็กชายงานบ้านสำคัญที่แม่สาว
นาน้ำแดงมอบหมายให้เด็กทำเพื่อฝึกให้เกิดความรับผิดชอบ ได้แก่ (๑) ทียบของมาให้
ตามผู้ใหญ่ส่ง (๒) ถูบ้านกวาดบ้าน (๓) เลี้ยงน้อง (๔) ช่วยจัดสำรับ หรือตั้งสำรับกับข้าว

ในทำนองเดียวกันกับการฝึกให้เด็กรู้จักพึ่งตนเอง ในการฝึกให้เด็กเกิดความรู้สึกขอย
 แม่ส่วนใหญ่นิยมการฝึกชนิดที่ค่อยทำค่อยไป กล่าวคือ ใช้วิธีขอรบสิ่งสั้นเด็กแต่โดยดี แม่
 อาจทำตัวอย่างให้เด็กดูบ้าง หรือว่ากล่าวตักเตือนตลอดจนใช้เหตุผลกับเด็ก ในกรณีเด็ก
 กระทำผิด แม่มักใช้วิธีการลงโทษทางจิตใจกับเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย และใช้วิธีการลงโทษ
 ทางร่างกายกับเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง เฉพาะในกรณีพิเศษเท่านั้น แม่จะใช้วิธีการให้รางวัล
 แก่เด็กเพื่อสนับสนุนความน่าใจ เช่น ใต้แก่ การชมเชย หรือการให้สิ่งของเป็นรางวัลในเรือง
 วิธีการให้รางวัลด้วยการชมเชยนี้ แม่ส่วนใหญ่เกรงว่าจะทำให้เด็กได้ใจ จึงมักใช้วิธี
 ชมเด็กกับบุคคลอื่น ๆ โดยไม่ให้เด็กรู้โดยตรง ในกรณีเด็กไม่เกรงพ่อแม่เท่าที่ควร แม่
 มักใช้ผู้ใหญ่อื่นเป็นเครื่องมือ การลงโทษเด็กทางจิตใจผู้ใหญ่อื่นแสดงนช่วยพ่อแม่ได้ทาง
 ้อมในการค่อยบังคับให้เด็กรู้จักปรับปรุงแก้ไขความประพฤติของตนให้รู้จักขอยมากขึ้น.

การอบรมเด็กในเรื่องความเล็งยมตนเกี่ยวกับเพศ

โดยทั่วไปแล้ว บรรดานักจิตวิทยาเยอรมันว่าเด็กทุกคนมีความต้องการทางเพศ ความต้องการดังกล่าวอาจแสดงให้เห็นได้ในพฤติกรรมต่าง ๆ เช่นเด็กทารกชายมีการเกร็งแข็งที่อวัยวะสืบพันธุ์ เด็กทารกทั้งชายหญิงอาจใช้นิ้วมือเล่นอวัยวะสืบพันธุ์ของตนและมีการเล่นสมมติ เช่นสวมภรรยาของเด็กอื่น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วนักจิตวิทยาบางทีก็กล่าวต่อไปอีกว่าเด็กจะมีพัฒนาการทางเพศซึ่งถูกต้องด้วยสัญลักษณะได้ก็ต่อเมื่อในทุกๆระยะของการเจริญเติบโตเด็กนั้นจะต้องไม่ถูกแยกค หรือถูกตามใจในความต้องการมากจนเกินไปด้วย ในกระบวนการความเจริญทางเพศ เด็กควรจะมีโอกาสเรียนรู้ถึงจุดหมายทางเพศ ตลอดจนการวางตัวให้เหมาะสมกับบทบาททางเพศของตนด้วย ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้เช่นนั้นจะให้ประโยชน์แก่ด้านสังคมและบุคลิกภาพ

แต่ที่ว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องเพศนี้ จะได้รับการอบรมจากสังคมมาน้อยเพียงใด ย่อมแล้วแต่สภาพของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กได้รับการอบรมมานั้นด้วย ตัวอย่างเช่น ไวติงและไฮลด์^๑ พบว่าเด็กเล็กๆ ในครอบครัวอเมริกันได้รับการควบคุมพฤติกรรมทางเพศอย่างเข้มงวดมากกว่าเด็กในสังคมซึ่งยังล่าหลังอยู่ กระนั้นก็ตาม เด็กอเมริกันก็ได้รับการควบคุมอย่างเข้มงวดน้อยกว่าเด็กภายในประเทศยุโรปตะวันตกบางประเทศ อนึ่งปรากฏว่า ปัญหาซึ่งเกิดแต่การควบคุมพฤติกรรมทางเพศของเด็กนั้น เป็นปัญหาซึ่งมิได้รับการแก้ไขดังเช่นปัญหาในการฝึกรูปร่างพฤติกรรมทางบ้านอื่น ๆ เป็นต้นว่า การให้อาหาร การฝึกรับถ่าย การหย่านม และการฟังคำสั่งสำหรับพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ เด็กมักได้รับการปล่อยให้เด็กพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมด้วยของตนเสีย และหันมาทำอย่างอื่น ๆ ซึ่งสามารถทดแทนพฤติกรรมนั้นๆ ได้ทันทีและซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่แสดงถึงวุฒิภาวะอันเหมาะสมกับระดับอายุของผู้กระทำ ตัวอย่างเช่น เมื่อเริ่มฝึกเด็กให้หยัดคุคนมแม่ แม่ก็จะใช้วิธีการซึ่งจะบรรเทาความหิวของเด็ก

^๑Whiting and Child, Child Training and Personality, Yale University Press: New Haven, 1953

โดยการให้เด็กดูอย่างอื่นแทน หรือหาทางอื่นที่จะช่วยผ่อนคลายหรือทดแทนความอยากตก
 ของเด็กได้ในทำนองเดียวกัน ส่วนในเรื่องพฤติกรรมทางเพศนั้นทั้งแม่และสังคมยังไม่อาจ
 หาวิธีการใดที่จะทดแทนความพอใจทางเพศของเด็กได้ เช่นกับที่แม่เปลี่ยนให้ลูกคนนมขวดแทน
 นมของตน ฉะนั้นเท่าที่ปรากฏ วิธีการที่แม่มักใช้เมื่อเริ่มฝึกเด็กเรื่องนกคอก ยับยั้งเด็กจาก
 พฤติกรรมทางเพศโดยมิได้พยายามทำให้เด็กหันไปเพลิดเพลินกับสิ่งอื่นแทน ด้วยเหตุนี้จึงกล่าว
 เด็กเล็กๆ ซึ่งกำลังเจริญเติบโตจึงมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้ความเป็นไปในเรื่องเพศได้ค่อนข้าง
 ง่าย ทั้งตนเองผู้ใหญ่ก็ยอมรับกันทั่วไปว่าเรามีความสำคัญอย่างสูง เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่นและ
 วัยหนุ่มสาว

อย่างไรก็ตามเนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันว่า เด็กมีลักษณะบางอย่างทางร่างกายตามหลัก
 ชีววิทยาที่ก่อให้เกิดแรงกระตุ้นในการแสวงหาความพอใจทางเพศตั้งแต่เล็กๆ สังคมโดยทั่วไป
 จึงสังเกตเห็นความสำคัญในการอบรมเด็กเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติในเรื่องนี้และช่วยให้เด็ก
 ได้เรียนรู้ข้อเท็จจริงต่างๆ ของชีวิตในเวลาสมควร และด้วยวิธีการอันเหมาะสม

ทัศนคติของแม่ที่ตำหนิว่าบ่าซึ่งมีต่อเรื่องเพศโดยทั่วไป

แม่ส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยให้คำตอขในเรื่องเพศ แม้ว่าจะมีแม่บางรายซึ่ง
 ให้คำตอขแก่ผู้สัมภาษณ์ได้อย่างละเอียดและตรงไปตรงมา ข้อสันนิษฐานให้เห็นได้เป็นอย่างดี
 ว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ไม่ควรระนำมาถกเถียงกันอย่างเปิดเผย ภายในสังคมบ้านบางยังคงติด
 กันตามประเพณีและวัฒนธรรมไทยดั้งเดิมว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องที่ของห้าม

โดยทั่วไปแล้ว แม่ที่ตำหนิว่าบ่าแสดงทัศนคติเชิงนิเสธต่อเรื่องเพศ ทั้งจะเห็นได้จาก
 ข้อมูลต่อไปนี้ ซึ่งแสดงว่าแม่พยายามกีดกันไม่ให้เด็กคิด พุด หรือรู่เกี่ยวกับเรื่องเพศ

จากการสัมภาษณ์แม่คนหนึ่งซึ่งถามว่า ลูกเคยถามว่านอ้งมาจากไหน บ้างหรือไม่?
 ถ้าถาม แม่ให้คำตอขว่าอย่างไรบ้าง? ผลปรากฏว่า แม่สองในสามรายงานว่าลูกไม่เคย
 ถามเรื่องเช่นนั้น กระนั้นก็ตามในระหว่างการสัมภาษณ์ต่อไปนี้ แม่บางรายในกลุ่มแรกนั้นก็ยอมรับ
 รัว่าลูกเคยถามบ้าง แต่แม่เองกลับตอขไม่ให้ซักถาม เพราะคนเห็นว่าการซักถามเช่นนั้น
 เป็นการไม่สมควร ตัวอย่างเช่น แม่รายหนึ่งซึ่งปฏิเสธตอนแรกอย่างเข้มแข็งว่า “ลูกฉัน
 ไม่เคยถาม” แต่ต่อ ๆ มากลับให้คำตอขเพิ่มเติมเองว่า “ให้ฉันคิดก่อน มีลูกอยู่คนหนึ่ง
 เหมือนกันที่เคยถามมีนทะเล้นชอขกล ฉันเลยไม่ยอมตอขมัน” ส่วนแม่อีกหนึ่งในสามกล่าวว่า

ลูกเคยตั้งขมูหาถามเรื่องนี้ ในบรรดาแม่เหล่านั้น มีแม่เพียง ๖ รายที่ให้คำตอบแก่เด็กแต่เป็นคำตอบชนิดที่แม่ตั้งใจหลีกเลี่ยงการให้ข้อเท็จจริงแก่เด็ก เช่นตอบว่า น้องมาจากสวรรค์มาอยู่ในท้อง ออกจากสะดือ เกิดจากรกกระบอกไม้หรือโพรงไม้ เกิดจากพ่อชั้น เป็นต้น ส่วนแม่ที่เหลืออีก ๓ ราย ตอบโดยให้ข้อเท็จจริงบางประการแก่เด็ก เช่น น้องเกิดจากท้องแม่เอง เกิดจากพ่อแม่เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม่ทุกรายจะไม่ยอมบอกเด็กถึงเรื่องการสืบพันธุ์ เพราะอย่างยิ่งจะไม่เปิดโอกาสให้เด็กเล็กๆ ใดเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเพศแต่อย่างใดระหว่างพ่อและแม่โดยเด็ดขาดด้วย

ผลที่ได้ตอนนั้น ผู้รายงานได้นำมาเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของแบลนชาร์ด^๒ ซึ่งพยายามศึกษาเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมไทย ท่านผู้ใดอาจไว้ข้อหนึ่งว่า เด็กชนบทของไทยเรียนรู้อะไรเกี่ยวกับเพศตั้งแต่ยังเล็กๆ และมีการพูดถึงเรื่องเพศกันโดยเปิดเผย ตลอดจนกล่าวในทำนองว่า พ่อแม่มีกบปล่อยให้เด็กนอนในห้องเดียวกับพ่อแม่ไปจนกระทั่งอายุ ๑๐-๑๒ ปี ซอนอาจช่วยให้เด็กได้เรียนรู้อะไรเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์จากพ่อแม่ได้ตั้งแต่ยังเล็กๆ ข้ออ้างของแบลนชาร์ดในตอนแรกไม่ตรงกับผลที่ได้จากการค้นคว้าที่ค่ายลนาบ้านก กล่าวคือพ่อแม่ของเด็กในชนบทไม่เปิดเผยเรื่องเพศกับเด็กอย่างเปิดเผย ส่วนการที่เด็กต้องนอนรวมในห้องเดียวกับพ่อแม่นั้นก็เนื่องเพราะความจำเป็นในลักษณะบ้านช่องที่อยู่ซึ่งคับแคบ ไม่อาจมีห้องเป็นพิเศษสำหรับเด็กได้ และเท่าที่ปรากฏในข้อมูลที่ได้จากนาย้า ก็ไม่เคยมีแม่คนใดกล่าวว่าการเปิดเผยให้เด็กทราบหรือเห็นในเรื่องการสืบพันธุ์ของพ่อแม่เลย

ผู้เขียนรายงานมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกอย่างหนึ่งว่าเด็กเล็กๆ ที่ค่ายลนาบ้านกคงเหมือนกับเด็กเล็กๆ ในแห่งอื่นๆ ของโลกทางด้านกายภาพ และมีความกระตือรือร้นอยากรู้อย่างเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศตามระดับอายุของตน ซึ่งซอนแม่เองก็ยืนยันมัยว่า เด็กของตนแสดงพฤติกรรมทางเพศบางอย่างตั้งแต่เล็กๆ แล้ว เด็กเกือบทุกคนถ้าไม่ได้รับความเข้มงวดในการควบคุมพฤติกรรมก็น่าจะซักถามแม่บ้างในเรื่องนี้ตามธรรมชาติ การที่แม่ในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กล่าวว่าเด็กของตนไม่เคยซักถามเรื่องนี้อาจตีความได้เป็นสองทาง คือทางแรกสะท้อนให้เห็นความเข้มงวดในวัฒนธรรมประเพณีของไทยอย่างหนึ่ง ดังที่เคยกล่าว

^๒W. Blanchard, Thailand: its people, its society, its culture, Kraf Press: New Haven, 1957 p.423

มาแล้วว่า ไม่ยินยอมให้นำเรื่องเพศมาซักถามกันได้อย่างเปิดเผย อีกทางหนึ่งก็คือ แม่เน้น
 คุณธรรมอย่างหนึ่ง ในการอบรมเด็ก นั่นก็คือการเคารพเชิดฟังผู้ใหญ่ แม่อาจปรามเด็กไว้
 ตั้งแต่แรกว่า ไม่ควรนำเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับเพศมาพูด แม่แต่แม่เอง จากการสังเกตของ
 ผู้สัมภาษณ์พยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำใดๆ ซึ่งแสดงถึงเรื่องเพศ โดยเฉพาะเกี่ยวกับวัย
 สืบพันธุ์ การที่เด็กปฏิบัติตามถือเป็นความประพฤติที่ดีอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะนับเป็นการแสดง
 ความเคารพต่อผู้ใหญ่ที่ห้ามไม่ให้ซักถามในเรื่องที่ถือว่าไม่สมควร ซักถามเรื่องใดๆ
 ที่เกี่ยวกับเพศ สังคมน่าเชื่อว่าไม่ใช่เรื่องของเด็ก

เมื่อได้ซักถามแม่ถึงเรื่องที่ว่าควรจะสอนให้เด็กทราบถึงเรื่อง การสืบพันธุ์หรือไม่ และ
 ควรสอนเมื่อใด? แม่เกินกว่าครึ่งตอบว่าไม่จำเป็นต้องสอน เพราะเด็กจะเรียนรู้เรื่อง
 เมื่อโตขึ้นหรือเมื่อไปโรงเรียนแล้ว ผลที่ได้จากตอนนั้นมีสิ่งที่น่าสนใจทางด้านการศึกษา
 และจิตวิทยาบางประการ คือทางบ้านมักประสบปัญหาในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศให้แก่เด็ก
 และคิดว่าเด็กอาจเรียนรู้สิ่งต่างๆ ของชีวิตได้จากทาง โรงเรียน โดยหวังว่าทาง โรงเรียน
 จะมีครูเป็นผู้บอก อย่างไรก็ตาม แม่แม่คิดว่าครูหรือโรงเรียนควรเป็นผู้แนะนำเด็กในเรื่อง
 เพศ แต่บางทีแม่ก็ลืมนึกถึงเรื่องอายุของเด็กที่จะอยู่ในโรงเรียน แม่รายหนึ่ง ให้คำตอบว่า
 “ครูควรบอกเมื่ออายุ ๑๘-๑๙” ซึ่งเมื่อเด็กชนบทอายุขนาดนั้นส่วนใหญ่ก็ออกจากโรงเรียน
 ไปเสียนานแล้ว อีกอย่างหนึ่งก็คือ ทางโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนในชนบทซึ่งส่วนใหญ่
 อยู่ในเขต บริเวณวัด ยังยึดมั่นใน ขนบธรรมเนียม ประเพณี เช่น เกี่ยว กับ พ่อแม่ของเด็ก
 ยังมั่งคั่งอยู่ใน บริเวณวัดด้วยแล้ว การที่ครูจะได้มี โอกาส อบรมสั่งสอนเด็กอย่าง ถูก ต้อง
 ตามหลักวิชาและระดับอายุของเด็กยังมีน้อย การให้การอบรมเด็กอย่าง ที่เรียก “เพศศึกษา”
 จึงเกือบจะไม่ปรากฏเลยในโรงเรียนนาป่า เมื่อครอบครัวและโรงเรียนต่างก็ โยนความรับผิดชอบ
 ซอยในเรอานี้ให้แก่กัน เด็กชายหญิงก็อาจไม่ทราบข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นอย่างใด ตลอดจน
 ไม่ได้รับการแนะนำที่ถูกต้องต่อการประพฤติปฏิบัติในเรื่องนี้ ถ้าหากการควบคุมดูแลสอดส่อง
 จากพ่อแม่มีไม่เพียงพอเด็กอาจกระทำความผิดเกี่ยวกับเรื่องนั้นได้ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่ง
 ตรงกับคำตอบของแม่พวกที่เหลือซึ่งคิดว่า ควรสอนให้เด็กรู้จักความเป็นจริงของชีวิตต่างๆ บ้าง
 โดยเฉพาะในการสืบพันธุ์ และในบรรดาแม่เหล่านั้นกล่าวว่าควรสอนให้เด็กหญิงทราบก่อนชาย

เพราะถ้าเกิดสิ่งใดพลาดลงจน ความเสียหายย่อมตกอยู่กับเด็กหญิงมากกว่า อย่างไรก็ตามแม่
 ทงหมกลองความเห็นว่าคุณควรบอกแก่เด็กในย่านอายุ ๑๓-๑๕ หรือ ๑๕ ปีขึ้นไปแล้ว ข้อสังเกต
 ออกประการหนึ่งก็คือ แม่ซึ่งเป็นคนสำคัญคนหนึ่งในการอบรมเด็กโตพยายามยึดเวลาที่จะให้เด็ก
 ทราบถึงเรื่องนั้นไปจนกระทั่งเด็กเข้าวัยรุ่นแล้ว การทำเช่นนั้นอาจถูกและผิดได้ในขณะเดียวกัน
 เพราะมองดูในแง่ต่างๆ ถ้าไม่บอกเด็ก เด็กก็จะไม่มีโอกาสได้คิดแต่ในอีกแง่หนึ่ง แรงกระตุ้น
 ทางเพศในวัยรุ่นอาจรุนแรง ถ้าไม่มีการเตรียมเด็กเสียก่อนแล้ว ก็อาจนำไปสู่เด็กเกิดความ
 ออยากหรืออยากเห็น อยากทดลอง ซึ่งล้วนแต่เป็นการกระทำที่ยังไม่สมควรแก่เวลา และความ
 ยินยอมของสังคมที่น่ายำเกรง

เนื่องจากแม่ที่ตำหนิข่ามทัศนคติไม่ดีต่อเรื่องเพศโดยทั่วไป จึงสังเกตเห็นความสำคัญ
 ที่จะต้องให้การฝึกฝนอบรมเด็กเสียแต่ยังเล็ก ๆ ในเรื่องต่อไปนี้คือ

- (๑) การสอนให้เด็กรู้จักมีความเสียมถนและ
- (๒) การสอนให้รู้จักยับยั้งแรงกระตุ้นทางเพศ ซึ่งได้แก่การแสดงออกด้วยการ
 การเล่นด้วยวิธีลับพินธุของตนเอง และการเล่นเพศกับเด็กอื่น

การสอนให้เด็กรู้จักมีความเสียมถน (Modesty Training) ก่อนอื่นจะเห็นได้ว่า
 จุดประสงค์ของการสอนให้เด็กรู้จักมีความเสียมถนนั้น มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ
 กล่าวคือ เป็นการสอนให้เด็กเกิดความรู้สึกละอายในการที่จะต้องเปิดเผยเนื้อตัวของตนต่อผู้อื่น
 นั่นเอง เมื่อถามแม่ว่า "สอนให้เด็กใส่เสื้อผ้าเมื่ออายุเท่าไร และมีความแตกต่างอย่างไรหรือไม่
 ในเรื่อง การฝึกเด็กชายและเด็กหญิง?" ข้อมูลที่ได้ปรากฏว่า แม่ส่วนใหญ่ที่นำมาข่ามเริ่ม
 ฝึกให้เด็กสวมใส่เสื้อผ้า เมื่ออายุประมาณ ๓-๔ ขวบ ส่วนในแม่ที่เหลือรายหนึ่งกล่าวว่าเมื่อ
 อายุขวบกว่าๆ หรือพอเดินได้ก็ ฝึกให้เด็กรู้จักนุ่งห่มแล้ว ข่ามรายกล่าวว่าไม่มีการฝึกเด็กใน
 เรื่องนี้เลย ได้กล่าวว่าพอโตแล้วเด็กจะรู้ความก็จะนุ่งใส่เสื้อผ้าเอง ในการฝึกเด็กให้ใส่เสื้อผ้า
 แม่เกือบทั้งหมดกล่าวว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างการฝึกเด็กหญิงเด็กชายแต่อย่างใด มีเพียง
 รายเดียวที่กล่าวว่า "เด็กหญิงควรสอนตั้งแต่ ๓ ขวบ สำหรับเด็กชายเมื่อไรก็ได้ เพราะ
 ถ้าเด็กหญิงไม่รู้จักนุ่งห่มน่าอายมากกว่าเด็กชาย" ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่าสำหรับเด็กชาย

ที่น่าขำ การผัดเที๊กว่าให้รู้จักใส่เสื้อผ้ายกขั้วร่างกายของคนนั้นส่วนใหญ่เริ่มต้นไม่เร็วเท่าใดนัก และจากการสังเกตโดยทั่วไปในชีวิตความเป็นอยู่ของชนบท ผู้ที่มีลักษณะก็ยังคงแก่อายุเกินกว่า ๓-๔ ขวบขึ้นไปยังแก่ผัวอยู่ก็มี การสังเกตนี้ไต้สันนิษฐานตัวเลขที่ไต้จากการสัมภาษณ์ว่าว่ามีแม่ถึง ๖ รายไต้ให้คำตอบว่าจะเริ่มผัดให้เด็กรู้จักใส่เสื้อผากเมื่ออายุประมาณ ๕-๖ ขวบ อย่างไรก็ตามไต้จากการอบรมเด็กให้มีความแข็งแรงมทนและสภาพเรียบร้อย เด็กเกือบทุกคนจะถูกขังคอกอย่างนอยที่สุดไต้ให้สวมกางเกงหรือนุ่งผาเพื่อปกขั้วอวัยวะส่วนล่าง เหตุผลที่ไต้ให้คอกไม่เช่นนั้นนจะอายเขาไต้แล้ว โดยทั่วไป แม่ที่น่าขำไม่เห็นว่าที่เด็กแก่ผัวในคอกนวยทารกเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจแต่อย่างไต้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความร้อนนอยอ้าวของอากาศ ในบ้าน เมื่อองประการหนึ่ง หรือฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำอีกประการหนึ่งก็ไต้ อย่างไรก็ตามก็ไต้แม่มีความคิดเห็นว่า การที่ไต้เด็กปรากฏตัวโดยปราศจากเสื้อผาอย่างไต้ต่อหน้าผู้อื่นโดยเฉพาแซกแปลกหน้าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ความชนบธรรมเนียมประเพณีไทยต้องมีการยกย่องให้เกียรติแก่แซกผู้มาเยือน แต่ถ้าวเวลาเด็กอยู่กับครอบครัวของตนโดยลำพังแล้ว แม่ก็ยังปล่อยให้เด็กวิ่งไปมาทง ๆ ที่อยู่ในสภาพแก่ผานไต้

โดยทั่วไปแล้ว อาจกล่าวไต้ว่าแม่ที่ค้าขายส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ค่อนข้างอะลุ้มอล่วย เฉพาแต่การอบรมให้เด็กมีความสงวนเนื้อตัวโดยรู้จักสวมเสื้อผ้ายกขั้วร่างกายเท่านั้น ส่วนการอบรมทางค่านอน ๆ ซงหวังผลให้เด็กเกิดความสงขแข็งแรงมทน แม่ที่ค้าขายมีความเข้มงวดอย่างมาก วิชาอบรมเพื่อถ่ายทอดคณธรรมต่าง ๆ ให้แก่เด็กสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มงวดของแม่ในเรื่องนเป็นอย่างไต้ ส่วนการอบรมอีกค่านหนึ่ง คคือการสอนให้เด็กยกย่องแรงกระตุ้นทางเพศ แม่ที่ค้าขายป่าก็มีความเข้มงวดอย่างมากเช่นกันในการอบรม ซงจะไต้กล่าวไต้ละเอียคคั้ไต้ไปน

การสั่งสอนเด็กเวลาเล่นอวัยวะสืบพันธ์ ในการสัมภาษณ์ เกือบทุกเรื่องเด็กเล่นอวัยวะสืบพันธ์ของตนเอง ผู้สัมภาษณ์แต่ละคนพยายามอย่างซงที่จะซักถามแม่ในลักษณะที่ไต้แม่มีความรู้สึกสบายใจที่จะตอบไต้โดยไต้ไม่เกิดความรู้สึกว่เรื่องจะตอบนเป็นเรื่องผิด

ผู้สัมภาษณ์พยายามถามแม่ในลักษณะที่ไม่ทำให้แม่ต้องพยายามป้องกันตนเองตั้งแต่แรกว่าถ้า
 คนยอมรับว่ามีเหตุการณ์ เช่น นเกิดชนกกับเด็กของตนแล้วจะแสดงว่าคุณประสบความสำเร็จความ
 ล้มเหลวในการผกผันรวมทั้งอย่างถูกต้อง ในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ แม้ว่าผู้สัมภาษณ์จะไ้
 พยายามป้องกันความรู้สึกของแม่ดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ก็ยังปรากฏว่ามีแม่ถึง ๑๘ ราย
 หรือประมาณ ๖๖% ของแม่ในกลุ่มตัวอย่างปฏิเสธว่า ลูกของตนไม่เคยทำพฤติกรรม
 เช่นนั้น และในบรรดาแม่เหล่านั้นมีกระกล่าวว่าเคยเห็นแต่ลูกคนอื่นทำ ทั้งยังรายงานต่อ
 ไปอีกว่า ถ้าหากเด็กประพฤติเช่นนั้นแล้วจะยังให้เกิดผลไม่ต่าง ๆ แก่เด็ก ส่วนแม่ที่เหลือ
 ๓ ราย รายงานว่าตนเคยสังเกตเห็นลูกเล่นอวัยวะสืบพันธุ์เมื่อตอนเด็ก ๆ ประมาณ
 ๒-๓ ขวบ แม่เหล่านั้นเห็นว่าการทำงานเช่นนั้นเป็นของสกปรกและแม่มีความกลัวว่า ถ้าปล่อยให้
 ให้เด็กเล่นเช่นนั้นเรื่อย ๆ อาจทำให้เด็กเขินอายได้ ส่วนแม่อีก ๕ ราย รายงานว่าตนเคย
 เห็นเด็กของตนเล่นอวัยวะสืบพันธุ์เช่นกัน และมีความรู้สึกว่าการที่เด็กทำเช่นนั้นเป็น
 ของไม่คิน่าเกลียดและสับสน แม่ทั้งสองพวกหลังซึ่งรายงานว่าตนเคยเห็นเด็กเล่นอวัยวะ
 สืบพันธุ์ให้คำตอบเพิ่มเติมว่า เด็กที่เล่นเช่นเด็กผู้ชาย ไม่เคยเห็นเด็กผู้หญิงเล่นเลย อย่างไรก็ตาม
 กก็ มีแม่เพียง ๑ ราย ที่ไม่คิดว่าการเล่นอวัยวะสืบพันธุ์เป็นเรื่องเสียหายแต่อย่างใด แต่
 ถ้าเกิดมีชนกเป็นเรื่องธรรมดา แม่ผู้นี้กล่าวว่า “ฉันมีแต่ลูกสาวไม่เคยเห็นทำ เด็กชาย
 มักสับสนผิดกับผู้หญิง โบราณไม่พูดว่าอะไร เด็กผู้ชายต้องสับสนทุกคนตั้งแต่เล็ก เรื่องนี้
 ฉันไม่เคยคิด เพียงแต่เข้าไปอายหัวเราะกันเท่านั้น” ส่วนแม่ที่เหลือรายงานว่าคิดว่าถ้าเด็ก
 ชายเล่นไม่ถอเป็นของเสียหาย แต่ถ้าเด็กหญิงเล่นเป็นของไม่คิน่าเกลียด “ถ้าผู้หญิง
 เล่นต้องคิด เพราะผู้หญิงต้องมึนเขิน จะเล่นได้ยังไง ผู้ชายเล่นไม่น่าเกลียด ลูกชาย
 เวลาทอแซงตัว ฉันเห็นเป็นของธรรมดา ผู้ชายไปถูกเขากลั่นแกล้ง เป็นของธรรมดาทั้ง
 แต่คนอื่นอยู่แล้ว”

โดยปกติเมื่อแม่เห็นเด็กเล่นอวัยวะเพศ แม่จะห้ามไม่ให้เด็กเล่น ด้วยการตีมือข้าง
 หนึ่ง การกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อวางเงื่อนไขให้เด็กหลีกเลี่ยงจากการเล่นอวัยวะเพศของ
 ตนเสียอย่างน้อยที่สุดก็เมื่ออายต่อหน้าแม่ วิชิตกอย่างหนึ่งที่แม่มักใช้กับเด็กในวัยทารกและ
 เด็กต้นเล็ก ๆ ก็คือการกวหรือพดเข้าให้เด็กเกิดความละอาย วิชิตกนี้เป็นวิธีการที่ละม
 อล่วยมาก ตลอดจนสะท้อนให้เห็นความเอ็นดูของแม่ที่เห็นว่า การกระทำทางเพศของเด็กยัง

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ การก๊วให้เด็กชายของแม่ชาวอเมริกาคล้ายคลึงกับวิธีการที่แม่ชาว
 ฟิลิปปินส์นิยมใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของเด็กเช่นกันนั่นคือ การยั่วเข้าให้เด็กเกิดความ
 ละอาย อย่างไรก็ตามวิธีการยั่วของเขามีความรุนแรงกว่าวิธีของแม่ที่นาชามาก นอกจากนั้นยังมี
 วิธีควบคุมพฤติกรรมการเล่นอวัยวะเพศอีกอย่างหนึ่งซึ่งแม่นาช่าส่วนมากใช้ นั่นก็คือ
 พยายามให้เด็กเห็นโทษของการปฏิบัติดังกล่าวไปในทำนองที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศเลย ทั้งนี้เพื่อ
 ให้เด็กเกิดความกลัว และรู้จักขยั้งพฤติกรรมนั้นเสีย ดังตัวอย่างเช่น แม่คนหนึ่งบอกเด็ก
 ขณะเล่นอวัยวะเพศว่า "ถ้าเล่นแล้ว เที่ยวเยี่ยวไม่ออก หรือจะเป็นอันตรายเพราะทำให้
 เจ็บชาและเสียไป" เป็นที่น่าสนใจว่าไม่มีแม่คนใดที่ตำหนิรายงานว่าคุณได้ใช้วิธีการอีกชนิด
 หนึ่งเลย กล่าวคือพยายามถึงความสนใจของเด็กไปเสียก่อนโดยไม่ให้เด็กรู้ตัว เช่น การ
 ให้เด็กเล่นของเล่นหรือเกมส์ต่าง ๆ แทนเขินตน ที่เขินเขินนี้อาจเป็นเพราะฐานะทางเศรษฐกิจ
 สังคมของครอบครัวนาช่าไม่อำนวยให้แม่เหล่านั้นจัดหาของเล่นให้เด็กของตนได้อย่างแม่ในเมือง
 ของเล่นอย่างคทิสกเท้าที่จะหาได้ตามความสังเกตของผู้สัมภาษณ์คือ ปลาตะเพียนสานด้วย
 ไผ่สาน แหวนไวเหินขอเปลเพื่อตึงคูกความสนใจของเด็กก่อน หรือไม้กระดานของเล่นที่ทำจาก
 ของเหลือใช้ภายในครอบครัว

ผู้สัมภาษณ์ได้ซักถามแม่ต่อไปในเรื่องนี้ว่า แม่มีความคิดเห็นว่า การเล่นอวัยวะเพศ
 ของเด็กจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการเติบโตทางบุคลิกภาพของเด็กหรือไม่ มีแม่อยู่ ๑๗ ราย
 ที่ให้คำตอบว่า การเล่นอวัยวะเพศมีผลต่อลักษณะบุคลิกภาพของเด็ก ในบรรดาแม่เหล่านั้น
 อาจแบ่งออกได้เป็น ๓ พวกด้วยกันคือ แม่พวกหนึ่งเห็นว่าการประพฤติดังกล่าวมีอิทธิพลต่อ
 สุขภาพทางร่างกายของเด็กเองเช่นอาจทำให้เสียสุขภาพ อวัยวะเพศชำ หรือเด็กอาจเขิน
 ใจ พวกที่สอง เห็นว่ามีผลกระทบกระเทือนต่อเด็กในแง่ทั่วไป กล่าวสรุปได้แต่เพียงว่า
 การเล่นเช่นนั้นไม่ดีต่อตัวเด็ก เพราะผู้ใหญ่โบราณห้ามเอาไว้ พวกสุดท้ายคิดว่ามีอิทธิพลใน
 แง่ความต้องการทางเพศเมื่อเติบโตขึ้น แม้มันคิดว่าเด็กที่ชอเล่นอวัยวะเพศของตน มักชอชกชน
 ทางเพศเวลาเติบโตขึ้น ซึ่งอาจยังความเสียหายให้แก่เด็กโตทั้งนี้เพราะสังคมยังถือกันว่า ถ้า
 ใครมีกามารมณ์มากคนนั้นผิดปกติ ผลการค้นคว้าของคลาเยคลิงกับทเชยริและคณะพบในการ
 ค้นคว้ากับแม่อเมริกัน ส่วนหนึ่งของแม่ชาวอเมริกันแสดง ความกลัวว่า ถ้าเด็กแสดง

ความสนใจในร่างกายของตนเองมาก อาจหมายความว่าเด็กคนนั้นมีแรงกระตุ้นทางเพศมากเกินไปและอาจกลายเป็นผู้ที่มีปัญหาในการปรับตัวเมื่อย่างเข้าวัยรุ่นได้

การเล่นเพศกับเด็กอื่น แม้ที่ค่ายลนาป่าทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการ เล่นเพศเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมไม่ควรมากทสคและพยายามเข้มงวดกวดขันในการป้องกันทก วิตทางเพื่อไม่ให้เด็กเล่นเพศ แม้ทุกคนปฏิเสธว่าเด็กของตนทั้งหญิงชายไม่มีการเล่นเพศเลย ผลที่ได้ในแง่ของความใกล้ชิดสองประการคือ ประการแรก แม้ทั้งหลายในกลุ่มตัวอย่างอาจดูแลสอด ส่องเด็กอย่างใกล้ชิด และคอยชงกันเด็กอย่างแข็งแรงมิให้มีโอกาสได้ประพฤติดังกล่าว ประการที่สอง ถ้าหากจะมีพฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นกับเด็กของแม่เหล่านั้นก็เป็นการยากที่แม่จะ ยอมรับได้ หากแม่อาจสร้างทำเป็นเห็นหรือไม่กตความการเล่นไปในรูปอื่น ๆ ซึ่งไม่ให้เป็นการ เล่นเพศด้วยเหตุที่ตนมีทัศนคติที่คานวณเรื่องนี้อย่างรุนแรง กระนั้นก็ตามแม่ให้คำตอขไป ใน ทำนองเดียวกันว่า ถ้าหากทราบว่าเด็กของตนมีการเล่นเพศกับเด็กอื่น วิกการที่แม่จะใช้ กคือการตีเด็กและคิดว่าตลอดจนภาคทัณฑ์ โดยเฉพาะถ้าเด็กนั้นโตรู้ภาษาดีกว่าเด็กในวัย ทารกและเด็กเล็กแล้ว แม่จะลงโทษอย่างหนักทั้งทางร่างกายและจิตใจ

วิกการหนึ่งที่จะช่วยไม่ให้เด็กแสดงพฤติกรรมทางเพศ โดยเฉพาะ ในเรื่องการเล่นเพศ กับเด็กอื่น คือพยายามให้เด็กอยู่ห่างจากสิ่งที่จะกระตุ้นความรู้สึกต่าง ๆ ทางเพศเสีย วิกน ใช้นอนอยู่ในสังคมบางแห่งและอาจปฏิบัติได้หลายทาง เช่น จัดแยกให้เด็กชายหญิงอยู่กันเสีย คนละห้อง ต่กฎไม่ให้พบนองชายและหญิงอาขนารวมกันยกเว้นเมื่อเด็กยังเล็กมาก ๆ ให้เด็ก เคารพระตูก่อนเข้าห้องแม่ วิกจรเวลาเข้าห้องนำหากยังไม่ถึงรอยของตนและอื่น ๆ อีกมาก แต่สำหรับในสังคมชนบทที่ค่ายลนาป่านี้ ได้เคยบรรยายมาแล้วครั้งหนึ่งว่า ชาวค่ายลนมัก สร้างบ้านเป็นแบบบ้านยกพนชนเคียว มีห้องนอนใหญ่แต่เพียงห้องเดียวซึ่งพ่อแม่ลูกใช้รวมกัน เด็ก ๆ ไม่มีห้องนอนของตนแยกจากพ่อแม่โดยอิสระ ห้องนำของครอบครัวโดยเฉพาะก็มักไม่ มี แต่อาจต้องใช้รวมกับครอบครัวอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกันด้วย เนื่องจากสภาพแวดล้อมตลอด จนลักษณะโครงสร้างบ้านเรือนที่ค่ายลนมีขอบเขตจำกัดดังกล่าว บรรดาแม่ชาวนาป่าทั้งหลาย จึงไม่อาจปฏิบัติอย่างที่ยกตัวอย่างมาแล้ว พ่อแม่ลูกอาจต้องนอนรวมกันไปในกระทงเด็กโต มากพอที่จะต้องแยกนอน การอาขนำก็ตองอาบรมวม ๆ กันไป เพราะไม่มีห้องนำเป็นสัดส่วน การ

บังคับให้เด็กสวมเสื้อผ้ามีดกก็มีไม่มากนัก เนื่องจากอากาศร้อนประการหนึ่ง และเสื้อ
 ผากมีไซ้ขนออกประการหนึ่ง ถ้าพิจารณาจากแง่เหล่านี้จะเห็นว่า แม่ชาวนาข่ามี โอกาส
 ของกันเด็กให้พ้นจากสิ่งช่วยหรือแรงกระตุ้นทางเพศได้น้อยกว่าแม่ในบางสังคมเช่นอเมริกัน
 ก็จริง แต่ถ้าพิจารณาอีกแง่หนึ่ง เพราะความจำเป็นดังกล่าวแล้วจึงอาจช่วยให้แม่ที่ค้าปล
 งามความระมัดระวังในการที่จะควบคุมเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศอย่างใกล้ชิด เช่นใน
 การอาบน้ำ แม้จะไม่มีห้องน้ำใช้อาบเป็นสัดส่วน แต่เด็กก็ต้องอยู่ในความควบคุมดูแลของ
 พ่อ ๆ หรือพ่อแม่ ซึ่งนอกเหนือไปจากการสอดส่องเรื่องความสะอาดแล้วก็คงจะคอยควบคุม
 ความประพฤติของเด็ก ๆ ทางบ้านไปในขณะเดียวกันด้วย

อนึ่ง เนื่องจากการเล่นเพศกับเด็กก่อนนั้นอาจเกิดขึ้นได้จากการที่แม่ ปลอ่ยให้เด็กชาย
 หุญงเล่นปนกันและห่างไกลจากสถานทีที่แม่สามารถควบคุมสอดส่องได้ อย่างใกล้ชิด ผู้
 สัมภาษณ์จึงได้ถามแม่ต่อไปถึงความคิดเห็นในเรื่องนี้ กล่าวคือได้ถามแม่ว่า “ถ้าพบเด็กชาย
 หุญงอายุ ๖-๑๒ ขวบ เล่นปนกันท่านถือหรือไม่” แม่เกินกว่าครึ่งตอบว่า “ถือ แม่ไม่
 เห็นเป็นการสมควรที่จะให้เด็กหุญงชายเล่นปนกัน แม้แต่ในอายุขนาดนี้ เหตุผลสำคัญที่
 ก็คือถ้าให้เด็กเล่นปนกันแล้ว เด็กหุญงมักเลี้ยวเปรี้ยวโตนเด็กชายรังแก หรือไม่ก็เป็นโอกาส
 ให้เด็กชายชอบเล่นลับคนด้วย แม่บางรายให้เหตุผลว่าเด็กหุญงชายอายุ ๑๐ กว่าขวบขึ้นไป
 ถือว่าร่างกายเจริญเติบโตแล้ว ถ้าปลอ่ยให้เล่นรวมกันจะน่าเกลียด ส่วนแม่บางรายให้คำตอบ
 ว่าไม่ถือ เพราะลูกของตนเป็นเด็กชาย ถึงปลอ่ยให้เล่นรวมกัน ลูกของตนก็ไม่เสียหายอย่างไร

เมื่อถามต่อไปอีกว่า เด็กอายุขนาดไหนที่ควรเล่นเฉพาะเพศเดียวกัน? แม่สองใน
 สามของกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นว่า อาจให้เด็กเล่นรวมกันไปได้จนถึงอายุ ๑๒ เท่านั้น
 ตั้งแต่ ๑๒-๑๓ ขวบไปแล้วควรจำกัดให้เด็กหุญงเล่นกับเด็กหญิง เด็กชายเล่นกับเด็กชาย
 เท่านั้น เหตุผลสำคัญที่ให้ก็คือ “ถ้าปลอ่ยให้เด็กเล่นด้วยกันเมื่ออายุ ๑๒-๑๓ ขวบไป
 แล้วเด็กจะใจแตก” นอกนั้นก็ให้คำตอบต่าง ๆ กัน คือแม่บางรายกล่าวว่า เมื่อเด็กอายุเกิน
 กว่า ๗-๘ ขวบขึ้นไปก็ควรจำกัดการเล่นให้เล่นอยู่เฉพาะกับเด็กเพศเดียวกันแล้ว มีแม่อยู่
 เพียงสองสามรายที่แสดงทัศนคติเข้มงวดต่อเรื่องนี้มากกล่าวคือ แม่จะจำกัดให้เด็กเล่นเฉพาะ
 เพศเดียวกันตั้งแต่ ๔-๖ ขวบแล้ว ส่วนแม่ที่เหลือปฏิเสธว่าไม่เคยให้ลูกของตนเล่นรวมกับ
 เด็กอื่น ๆ แต่จะให้เล่นเฉพาะกับพี่น้องเท่านั้น จึงไม่มีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องนี้

ความมุ่งหวังของแม่เกี่ยวกับการควบคุมการประพฤติปฏิบัติที่เกี่ยวกับเพศ

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แม่ที่อาศัยอยู่ในเรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่า แม่ในกลุ่มตัวอย่างมีความมุ่งหวังให้เด็กสามารถควบคุมการประพฤติปฏิบัติทางเพศตั้งแต่อยู่ในวัยทารก และเด็กเล็กแล้ว อย่างไรก็ตาม แม่จะมีความเข้มงวดขึ้นในการสั่งสอนอบรมและคอยควบคุมความประพฤติของเด็กทางบ้านเพศคนเมื่อเด็กผ่านพ้นวัยเด็กไปแล้ว นอกจากนี้ข้อมูลเกือบทุกตอนของการสัมภาษณ์แม่ในเรื่องนี้ปรากฏชัดว่า แม่ตั้งความมุ่งหวังให้เด็กหญิงมีการควบคุมการประพฤติปฏิบัติทางเพศมากกว่าเด็กชาย

แม่ชาวบางกอกทั้งหมดลงความเห็นว่า ควรมีการควบคุมเด็กหญิงมากกว่าเด็กชายทางบ้านการประพฤติปฏิบัติทางเพศ ด้วยเหตุผลสำคัญที่ว่า "เด็กหญิงเสียหายมากกว่า" "ผู้หญิงเสียเปรียบผู้ชาย" "ผู้หญิงถ้าเสียชื่อในเรื่องนี้จะเป็นที่ขบขายแก่พ่อแม่" "เชื่อว่าผู้ชายไปปลงไหนความเสียหายไม่มี ผู้หญิงพอออกจากบ้านไปไหนก็ถูกนินทาทันที" และ "ผู้หญิงถ้าเสียชื่อเสียคน" ส่วนแม่สองสามรายลงความเห็นว่าควรมีการควบคุมการประพฤติปฏิบัติทางเพศทั้งในเด็กหญิงและเด็กชาย โดยมีเหตุผลสำคัญคือ "มีชื่อเสียงเท่า ๆ กันทั้งหญิงชายถ้าประพฤติผิดทางเพศ" มีอยู่เพียงรายเดียวเท่านั้นที่ให้คำตอบว่า "ไม่ต้องควบคุมเด็กในเรื่องนี้เพราะเขามั่นใจว่าถ้าเด็กเกิดมาดีแล้วก็จะดีเองในเรื่องทุกอย่าง" กล่าวคือแม่ส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องสันดานดีตามธรรมชาติของเด็กเป็นสำคัญ

นอกจากความมุ่งหวังของแม่ที่เกี่ยวกับการควบคุมการประพฤติปฏิบัติทางเพศนี้จะแตกต่างกันไปสำหรับเด็กหญิงและเด็กชายแล้ว แม่ที่อาศัยอยู่ในบางกอกยังตั้งความมุ่งหวังให้เด็กได้เข้าใจในเรื่องเพศเพื่อที่จะมีตระวังความประพฤติของตนอีกด้วย กล่าวคือ แม่ส่วนใหญ่จะเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสอนเด็กโดยตรงในเรื่องกระบวนการสืบพันธุ์ แต่ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องให้คำตักเตือนสั่งสอนแก่เด็กเกี่ยวกับเรื่องเพศไว้อย่าง โดยเฉพาะแก่เด็กหญิงในเรื่องคุณค่าของการปฏิบัติตัวให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง เหตุที่แม่ยกยอความสำคัญในเรื่องนี้แก่เด็กหญิง ก็เป็นเพราะถ้าเกิดการพลาดพลั้งไปแล้วจะทำให้เกิดความเสียหาย เสียชื่อเสียงแก่ตัวเด็กเองและครอบครัวด้วย ในเรื่องการแนะนำให้เด็กเข้าใจเรื่องเพศตามความหมายดังกล่าวนี้ แม่คิดว่าแม่ควรเป็นผู้แนะนำลูกสาว ส่วนพ่อควรเป็นผู้แนะนำลูกชาย อย่างไรก็ตามมีความโน้มเอียงเห็นว่าแม่ที่มลูกสาวมักลงความเห็นว่าเด็กหญิงควรไ้รับทราบเรื่องเพศก่อนเด็กชาย ทั้งนี้

อาจเป็นเพราะแม่ได้สังเกตเห็นการเจริญเติบโตทางร่างกายของเด็กหญิง ซึ่งเร็วกว่าเด็กชาย
 ตัวอย่างคำตอบของแม่คนหนึ่งว่า “เด็กหญิงควรรักก่อนเพราะโตเร็วกว่าเด็กชาย” ส่วนแม่
 อีกรายหนึ่ง “ไม่ควรบอกเด็กชายก่อน เพราะเด็กชายเจริญเติบโตช้ากว่าเด็กหญิง บอกเร็ว
 เกินไปเดี๋ยวใจแตก” และมีเหตุผลสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ “ควรสอนเด็กหญิงก่อนในเรื่องนี้
 เพราะอาจไปทำเสียหาย ผู้ชายจะสอนเมื่อไรก็ได้” อย่างไรก็ตามจากการซักถามแม่ละเอียด
 ต่อไป ในเรื่องการสอนให้เด็กเข้าใจเรื่องเพศ สืบไปได้ว่า แม่ไม่ได้สอนเด็กหญิงให้มีความ
 เข้าใจอย่างถูกต้องแต่อย่างใดในเรื่องนี้ การสอนให้เด็กเข้าใจ ที่ความถี่แต่เพียงว่า เกือบ
 สี่สัปดาห์ให้รู้จักมีครรภ์ไว้ก่อนเพราะต่อไปถ้าเพลียงปลาเข้าอาจมีลูกได้โดยไม่มีพ่อ ซึ่งสิ่งนี้จะ
 ทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงและศักดิ์ศรีของครอบครัวได้ ส่วนในบ้านลูกชาย แม่หวัง
 ให้พ่อเป็นผู้บอกข้อเท็จจริงเรื่องเพศแก่ลูก ส่วนจะบอกเข้มแข็งแค่ไหน แม่ปฏิเสธว่าตนไม่ทราบ
 สำหรับเด็กที่ตาบอดนั้น การเรียนรู้ที่จะประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับเพศนั้น ไม่
 ค่อยจะมีปัญหายุ่งยากเท่าใดนัก การเรียนรู้ดังกล่าวค่อยเป็นค่อยไปอย่างง่าย ๆ ตามความ
 เป็นอยู่ของชาวชนบทในตำบลนาขานเอง กล่าวคือ ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงก็มีแม่แยกต่างหาก
 พ่อแม่ขยันทำงานจะประพฤติตามอยู่แล้ว ในการอบรมเด็กหญิง ผู้ใหญ่จะเน้นในเรื่องความ
 ประพฤติเรียบร้อย ภูษาท่าทางนุ่มนวล ความสามารถรับผิดชอบในกิจการบ้านเรือนและการ
 รู้จักถนอมถนอมตัวและชื่อเสียงของตน ส่วนในการอบรมเด็กชายก็มักจะเน้นในเรื่องการรู้จัก
 ช่วยตัวเอง การทำมาหาเลี้ยงชีพ และมีความขยันขันแข็ง มานะอดทนหนักเอาเบาสู้ เพราะ
 มุ่งหวังจะให้เป็นผู้เฒ่าของครอบครัวต่อไป ขอนตรงกับกรณคดีของ แบริ เขคคอน และไซร์ค
 ซึ่งทำการสำรวจการฝึกฝนอบรมเด็กในบ้านต่าง ๆ ในสังคม ๑๑๐ แห่งในส่วนต่าง ๆ ของโลก

**ลักษณะบุคลิกภาพของแม่และความ อึดอัด อล่วยของแม่ต่อการ อบรมเด็ก เรื่อง การ
 ประพฤติปฏิบัติทางเพศ**

จะเห็นได้จากข้อมูลทั้งสองข้างต้นแล้วว่า แม่ที่ตาบอดนั้นโดยทั่วไปจะถือว่าเรื่อง
 เกยวกับเพศเป็นเรื่องที่น่าอาย แต่ก็มีไม่น้อยที่ความไม่คงเส้นคงวาในเรื่องความเข้มงวดของแม่ต่อ

๓ H. Barry III, M.K. Bacon, and I Child, “A cross-cultural survey of some sex differences in socialization,” The Causes of Behavior: Readings in child development and educational psychology, edited by J.F. Rosenblith and W. AllinSmith, 5 th printing, 1964.

การควบคุมความประพฤติทางเพศของเด็ก ทั้งโตแก่แม่มีความช่วยเหลือต่อการฝึกให้รู้จัก
ปกปักร่างกายของตน แต่มีความเข้มงวดมากขึ้นตามลำดับในเรื่องที่เด็กเล่นอวัยวะเพศและ
เล่นเพศกับเด็กอื่น ๆ นอกจากจะสำรวจทัศนคติของแม่ที่มีต่อการประพฤติปฏิบัติทางเพศของ
เด็ก ทั้งสะท้อนให้เห็นจากความเข้มงวดหรือความช่วยเหลือของแม่ต่อเรื่องนี้แล้ว เช่นที่นำ
สนใจที่จะตั้งข้อสังเกตต่อไปว่าความเข้มงวดหรือความช่วยเหลือของแม่ในเรื่องเพศนี้ จะมี
ความเกี่ยวข้องของอย่างใดต่อการฝกอบรมเด็กในบ้านอื่น ๆ ด้วย

จากการค้นคว้าของ เซียร์ และคณะ เขาพบว่าสหสัมพันธ์ระหว่างความช่วยเหลือ
ทางเพศของแม่ในกลุ่มตัวอย่างกับความเข้มงวดของแม่ ในการ ควบคุม พฤติกรรมบ้านอื่น ๆ
ของเด็ก มีค่าตั้งแต่ .๒๑ ถึง .๓๘ แม้ว่าค่าสหสัมพันธ์จะน้อย แต่ก็ยังแสดงให้เห็นว่า
แม่ซึ่งเข้มงวดในเรื่องการประพฤติปฏิบัติทางเพศของเด็ก มักเป็นแม่ซึ่งมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

๑. ยอมให้เด็กแสดงความคิดเห็นต่อตนเองน้อยมาก
๒. ผูกตเด็กในเรื่องการขยถ่ายอย่างรุนแรง
๓. ตรวจสอบบ่อยครั้งว่าเด็กอยู่ที่ไหน
๔. ใช้การลงโทษทางร่างกายบ่อยครั้ง
๕. มีอารมณ์เย็นชาต่อเด็ก
๖. มีปฏิกริยาเชิงนิเสถต่อการพึ่งพาของเด็ก
๗. มีความเข้มงวดในเรื่องเสียง มรรยาทที่โต๊ะอาหาร และการระวังรักษาเข้าของ
ในบ้าน

๘. ย้ำให้ลูกสาวประพฤติสมกับเป็นหญิงและให้เด็กชายมีความประพฤติสมกับเป็นชาย
แม้ว่าในการค้นคว้าที่ดำเนินการนี้ จะไม่มีมาตราส่วนประมาณค่าความช่วยเหลือของ
แม่ในค่านต่าง ๆ อย่างของ เซียร์และคณะก็ตาม จากการตรวจสอบข้อมูลทางบ้านการอบรม
ทางเพศ กับข้อมูลในเรื่องพฤติกรรมพึ่งพาการฝึกหัดการขยถ่าย และแบบฉบับการอบรมของแม่
ในเรื่องมรรยาทในการกิน การดูแลรักษาข้าวของ ตลอดจนความมุ่งหวังของแม่ในเรื่องที่ควร
อบรมให้เด็กประพฤติสมกับเป็นเพศของตน ผลปรากฏว่า แม่่นำบ้านในกลุ่มตัวอย่างซึ่งส่วนใหญ่

๙ Sears et al, p 212

แสดงความเข้มงวดในเรื่องเพศมีความโน้มเอียงที่จะมีคุณลักษณะพอเปรียบเทียบกับแม่อเมริกัน ตามที่ เซียร์และคณะพบได้ดังต่อไปนี้ คือ

๑. แม่นาขามีความระลึมอละวายน้อยมากต่อการก้าวร้าวของเด็ก โดยเฉพาะที่เด็กแสดง ออกต่อพ่อแม่ ขอนตรงกบผลท เซียร์และคณะได้

๒. การฝกอบรมเด็กในเรื่องการข้มถ่ายเป็นไปอย่างระลึมอละวายนยง ขอนผลกบผลท เซียร์และคณะได้

๓. พยายามดแลเด็กอย่างใกล้ชิด แต่การดแลควมเด็กของแม่ชาวนาข่า ไม่เหมือน กบขของแม่อเมริกันตามท เซียร์และคณะพบนัก กล่าวคือการกแม่อเมริกันคอยตรวจสอขบข้อย ๆ ว่าเด็กอยู่ทไหนนั เป็นเพราะแม่เกรงว่าจะมีการประพุกฝคอย่างใดเกิดขึ้น โดยเฉพาะการ ประพุกฝคทางเพศ แต่แม่นาข่าดแลเด็กอย่างใกล้ชิด และสำรวจควว่าเด็กอยู่ทใดข้อยครั้งนั มักเป็นไปในทำนองที่แม่มีเหตุผลในเรื่องความปลอคกบขของเด็กมากกว่า เช่น บ้านเรือนสูง กลวเด็กพลัดตกจากชานเรือน ตกกระโต หรือพลัดตกจากต้นไม้

๔. แม่นาข่าใช้การลงโทษเด็กทางร่างกายข้อยครั้ง ซึ่งตรงกบขของ เซียร์และคณะ เช่นกัน

๕. แม่นาข่ามีความเข้มงวดน้อยในเรื่องเสียง เช่นการเอะอะเฮ็ดคะโรของเด็ก ไม่ตั้งจะเข้มงวดค่อมรรยาทในการกินของเด็กมากนัก ตลอดจนไม่เข้มงวดในการระวังรักษา เข้าของในบ้านของเด็ก ผลทไทรบนผลกบขของเซียร์และคณะ ผลทไคต่างกนนี้อาจอธิบายได้ ง่าย ๆ เช่น เกี่ยวกบขมรรยาทในการกินอาหาร โดยปกติในครอบครัวนาข่า เด็กเล็ก ๆ มัก กินต่างหากจากสำรับของผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ ฉะนั้นปัญหาทจะข้มคยให้เด็กทำให้เรยเร้อยเช่น กินไม่หกไม่เลอะเทอะ ไม่จ้จ ระวังระวังรักษามรรยาทไคระอาหารแยบของฝรังขงส่วนมาก รัยประทานรวมกันทงครอบครัวขงแต่เด็กขงเล็ก ๆ จึงไม่ค้อยปรากฏ

๖. แม่นาข่าข้มคยให้เด็กหญิงประพุกฝคสมกบขเพศหญิง และเด็กชายประพุกฝคสมกบขเป็น เพศชาย ผลทไคนี้อาจคคล้ายกบขผลท เซียร์และคณะได้ แต่กไม่ได้ห้หมายควมว่า แม่นาข่า มีความเข้มงวดกวคขนในการฝกอบรมเด็กให้เป็นแยบทเหมาะสมกบขเพศอย่างแม่อเมริกัน เพราะ คังเคยกล่าวมาแล้วครั้งหนึ่งว่า การเรียนรัยทษาททางเพศของเด็กชาวนาข่าค้ดำเนินไปอย่าง ง่าย ๆ เพราะเด็กมีพ่อแม่เป็นตัวอย่างทจะเลยนแยบข้อยแล้ว ตรายไคทเด็กชาวนาข่าสามารถ

ดำเนินบทบาททางเพศตามบุคคลซึ่งเป็นเพศเดียวกับตนได้เป็นอย่างดีแล้ว พ่อแม่ก็จะไม่เข้าไป
ยุ่งเกี่ยวหรือจ้องจ้ำจี้กับเด็กให้ได้ประพฤติดนสัณกับเพศของตนเท่าใดนัก แต่ถ้าเป็นเรื่องการ
ควมขมขึ้งพฤติกรรมทางเพศ แม้ชาวอเมริกันจะพยายามในเรื่องการสงวนเนื้อสงวนตัวของเด็ก
หญิง อย่างไรก็ตามการขาดความประพฤติที่สังขยเส่งขม มีมรรยาทตลอดจนมีความสัมพันธ์มา
การวะ ทั้งของเด็กชายและเด็กหญิงด้วย

ทั้งที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าแม้ชาวอเมริกันในกลุ่มตัว อย่าง มีความคล้ายคลึงกับแม่
อเมริกันในกลุ่มตัวอย่างของ เชียร์และคณะ ในข้อที่ว่าความเก๋กตทางเรื่องเพศมาก แต่
เนื่องจากมีความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมและความเป็นอยู่อย่างประการ แม่อเมริกันส่วนใหญ่
จึงใช้วิธีการอื่นที่หลีกเลี่ยงจากสิ่งกระตุ้นทางเพศมากกว่าแม่ที่นำเข้าซึ่งมักใช้วิธีการ
หลีกเลี่ยงจากการใช้คำหรือการกระทำใด ๆ ที่ขงถึงเรื่องเพศ ในขณะที่ขยนั้นยังไม่เป็นททราว
ว่าวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้จะมีผลต่อเด็กที่กล่าวถึงพัฒนาทัศนคติต่อเรื่องเพศหรือต่อสิ่งเร้าทางเพศ
ตลอดจนพฤติกรรมทางเพศอย่างไรบ้าง จะกล่าวได้ตามหลักของการเรียนรูและจิตวิทยาที่เพียง
แต่ว่า ถ้าเด็กมีสิ่งเร้าทางเพศมาคังแต่ขงเล็ก ๆ แล้ว สิ่งนี้ก็จะก่อให้เกิด
ความรู้สึกทางเพศมากขงในโต และจากนเองก็เกิดความรู้สึกจำเป็นที่ผู้ใหญ่จะต้องหาวิธีการอย่างใด
อย่างหนึ่งมาช่วยลทหยอนความรู้สึกเช่นนขงเด็กเสีย

เมื่อพิจารณาวิธีการที่แม่ใช้ฝกอบรมเด็กทางเรื่องเพศ เช่นหลีกเลี่ยงการใช้คำหรือการ
กล่าวถึงการกระทำใด ๆ ที่ขงถึงเรื่องเพศ อาจพอมองเห็นผลจากวิธีการนโตอย่างหนึ่ง นั่นคือวิธี
นี้จะไม่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรูที่โต ตามทฤษฎีว่าด้วยการเรียนรู ถ้าเราให้เด็กรู้จักเรียก
ชื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโตถูกต้องเสียก่อนแล้วก็จะช่วยให้เด็กเรียนรูสิ่งนั้น ๆ ได้ขงน เพราะอย่าง
นอยการรู้จักเรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ โตถูกต้องช่วยให้เราใช้เหตุผลกับเด็กโตง่ายขงน ทั้งนี้เพราะ
เด็กสามารถแยกสิ่งต่าง ๆ จากกันขงน้อยโตอย่างถูกต้องจากการเรียกชื่อ เด็กที่ไม่เคยเรียน
รูมาก่อนเลยว่ ส่วนโตขงร่างกายเรียกว่าอะไร หรือถูกขงขยไม่ให้พูดถึงพฤติกรรมทางเพศ
หรือความรู้สึกทางเพศแต่อย่างใดเลย จึงน่าจะมีอุปสรรคอย่างมากในการสร้างความเข้าใจ
ขงตนในเรื่องเพศ หรือในการขอมริบความรู้สึกทางเพศโดยปราศจากความรู้สึกหวาดขงกังวล
โดยสิ้นเชิง

อีกประการหนึ่ง การที่แม่ให้ความคิดผิด ๆ แก่เด็กในเรื่องเพศ เช่น ไม่ควรเล่นหรือ
 ถูกของอวัยวะสืบพันธุ์เพราะจะทำให้เจ็บช้ำหรือเสียหายไป ในกรณีเช่นนี้แม่อาจทำให้เด็กมี
 ทัศนคติไม่ถูกต้องได้ กล่าวคือเด็กอาจนำความรู้สึกทางเพศของตนมาเกี่ยวพันกับความรูสึก
 ที่ทำให้เกิดก้อนทรายโต ๆ ขึ้นได้ หรือการทำให้เด็กเกิดความละอายเมื่อเล่นอวัยวะเพศ
 หรือการเล่นทางเพศใดๆ ว่าเป็นของผิดธรรมดา ก็อาจทำให้เด็กเกิดความรู้สึกต่อมาว่าตน
 เป็นคนผิดปรกติไม่เหมือนคนอื่น ๆ ฉะนั้นจึงน่าสรุปได้ว่า การคิดหรือการให้เหตุผลอย่าง
 ผิด ๆ ในเรื่องเพศจะไม่ช่วยให้เด็กมีการปรับตัวทางเพศดีขึ้นในระยะต่อมาเลย

ด้วยเหตุที่สังคมและวัฒนธรรมไทย ไม่ยินยอมให้มีการแสดง ความพอใจทาง เพศ จน
 กระทั่งถึงเวลาที่ไต่ผ่านพิธีแต่งงานอย่างถูกต้องแล้ว พ่อแม่จึงถูกสังคมบังคับให้อบรมเด็กใน
 เรื่องเพศอย่างเข้มงวด ให้ตนแน่ใจว่าลูกไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายจะปฏิบัติตนให้เข้ากับกฎของ
 สังคมอย่างเคร่งครัด กล่าวคือสามารถบังคับตัวเองได้ ในเรื่อง ความรูสึกทาง เพศ นั้นเอง
 และเนื่องจากแม่เองก็ไต่เคยผ่านการอบรมเช่นเดียวกันมาก่อนแล้ว ย่อมจะทราบแก่ใจดีกว่า
 การปฏิบัติตนตามข้อบังคับดังกล่าวนี้เป็นสิ่งยากยิ่งเพียงใด แต่เพื่อให้เป็นไปตามกฎของ
 สังคม แม่สาววน่าจำต้องพยายามขงกันและควบคุมเด็กไม่ให้มีความสนใจทาง เพศเสีย
 ล่วงหน้าและถ้าแม่เห็นว่าเด็กมีประพฤติกกรรมเกี่ยวกับทางเพศเมื่อใด แม่จะต้องกระทำให้เด็ก
 เลิกพฤติกรรมนั้นทันที

เซียร์และคณะ^๕ ได้เคยวิจารณ์ไว้ว่าวิธีการเช่นนี้อาจให้ผลไม่ดีบางประการแก่เด็กบาง
 คน เพราะประจักษ์พยานที่ไต่จากการค้นคว้าทางคลินิกแสดงว่า เด็กวัยรุ่นและแม่แต่ผู้ใหญ่
 บางคนที่มีความหวาดกังวลในเรื่องเพศอย่างมากนั้นมีความเข้าใจผิดและไม่ประสีประสาในเรื่อง
 เพศ และมักจะเป็นผู้ที่ไม่ได้รับการ อบรม ให้มีความรูสึกและเข้าใจ อย่างถูกต้องเกี่ยวกับ
 เรื่องเพศในสมัยเด็ก ๆ

ในบ้านเมืองของเรา แม้ยังไม่มีความแน่นอนใดๆ จากการศึกษาค้นคว้าในคลินิกซึ่ง
 ไต่ตพมพออกเผยแพร่ให้เราได้ไต่ทราบและเข้าใจปัญหาต่างๆ ทางพฤติกรรมที่มีความเกี่ยวข้อง
 กับเรื่องเพศก็ตาม แต่จากการสังเกตชาวอาสาสมัครในหน้าหนังสือพิมพ์ ปรากฏว่าอาสา

๕. Sears et al, p. 215

กรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่มักเกิดขึ้นอยู่เนื่อง ๆ โดยเฉพาะในชนบท แม้แต่ในการ
 สัมภาษณ์แม่ชานาบ้านครุฑ ก็มีแม่หลายรายในกลุ่มตัวอย่างที่โตกล่าวถึงสิ่งเกิดซึ่งคล้าย
 คลึงกันนี้ โดยเฉพาะเรื่องของเด็กชาย วัยรุ่นที่หมั้นเด็กหญิงอายุ ๑๐ ขวบแล้วมาทำ
 ปัญหาอาชญากรรมทางเพศกิต หรือปัญหาทางการลักพาตัว อารมณ์ความเกี้ยวของไม่มากนัก
 น้อยกับการอบรมสั่งสอนซึ่งบังคับให้เด็กเก็บกตความรู้สึกใดๆ ทางเพศหรือการให้ความรักแก่
 เด็กไม่เพียงพอทางค่านิยมในบางกรรมัง อย่างไรก็ตามหน่วยงานหรือองค์การที่ทาหนาททาหนาท
 เกี้ยวของกับสวัสดิการของเด็กโดยตรงน่าจะให้นำข้อสังเกตนี้ไปพิจารณาและร่วมมือกันศึกษา
 ให้ละเอียดถี่ถ้วนต่อไป

ในปัจจุบันประเทศของเรากำลังประสบความเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายด้าน เช่น การ
 ให้เด็กได้รับการศึกษาภายในโรงเรียนให้มากขึ้น การเรียนแบบสหศึกษา การยอมรับการแบ่ง
 งานระหว่างต่างผิวและต่างเชื้อชาติ ศาสนา การส่งเสริมด้านอุตสาหกรรม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลง
 แปลงแก้ไขขนบธรรมเนียมมาอย่างให้เหมาะสมแก่กาลสมัย เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงทาง
 สังคมวัฒนธรรมเป็นไปอย่างราบรื่น เราควรจะได้พิจารณาถึงความเหมาะสมที่จะเปลี่ยน
 แปลงการอบรมเด็กเรื่องความเสงี่ยมตนเกี่ยวกับเพศด้วย นนทคือ ทงทางบ้าน และ โรงเรียน
 ควรให้อิสระภาพแก่เด็กในการเรียนรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทางเพศให้มากขึ้น ตลอดจนเปิดโอกาส
 ให้เด็กได้มีทางออกอันถูกสุขลักษณะทางเพศด้วย ในขณะที่ผู้ทำหน้าที่อบรมเด็กก็จะ
 ต้องค่อย ๆ เปลี่ยนทัศนคติที่เคยมีต่อเรื่องเพศด้วย กล่าวคือ ควรให้เด็กได้มีความเข้าใจใน
 เรื่องเพศให้มากขึ้น โดยเฉพาะในวัยเด็ก ๆ จะมีหนทางอันใดได้หรือไม่นอกจากวิธีการที่ยั
 ยงไม่ให้เด็กแสดงความรู้สึกหรือความต้องการ ทางเพศ ในสังคมชาวตะวันตกหรือของ
 อเมริกันเขายินยอมให้เด็กมีอิสระภาพทางเพศเพิ่มขึ้นเมื่อเด็กอย่างเข้าวัยรุ่น โดยมีการอนุญาต
 ให้เด็กหนุ่มสาวออกไปเที่ยวด้วยกันได้ การปฏิบัติภายในวัฒนธรรมเช่นนี้ทั้งข้อดีและข้อเสีย
 นนทคือ ในข้อดีนั้น เด็กของเขามีโอกาสที่จะเรียนรู้ การปรับปรุงตัวของตน ในค่านิยมที่ต่าง
 ยงอยู่ในวัยรุ่น และมีโอกาสที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการทางเพศระดับพัฒนาการ
 ของตน ส่วนในข้อเสียก็อาจมีเช่น การอนุญาตให้เด็กหนุ่มสาวไปเที่ยวเตร่กันตามลำพังนั้น

อาจทำให้เกิดการโต้เถียงกันก่อนแต่งงาน และยังผลให้เกิดการหย่าร้างกันในหมู่หนุ่มสาวมากกว่าคนไทย แม้จะมีข้อเสียดังกล่าว แต่ในทัศนคติของผู้เขียน ก็ยังใคร่เห็นเด็กไทยของเรามีอิสรภาพในการเรียนรู้เรื่องเพศมากกว่าแต่ก่อน จริงอยู่เราอาจเคยรักความสงบเสงี่ยมเจียมตัวของเด็กหญิงชายในเรื่องการวางเนื่อวางตัวและความไม่ประสีประสาในเรื่องเพศ ซึ่งครั้งหนึ่งเคยมีความเหมาะสมกับความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ของสังคมไทยในอดีต แต่ในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมวัฒนธรรมหลายด้านโดยเฉพาะเกิดสิ่งย่วยต่าง ๆ ทางเพศอันเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อเด็กหนุ่มสาวซึ่งมีความไวเคียงสาต่อเรื่องนอญ ฉะนั้นผู้เขียนจึงมีความคิดเห็นว่า ถ้าเด็กหนุ่มสาวของเรามีโอกาสเรียนรู้ข้อเท็จจริงเรื่องเพศและมีโอกาสได้เรียนรู้ประสบการณ์เรื่องนอญในขอบเขตที่จำกัด โดยไม่ถึงกับมีอิสรภาพแบบอเมริกันอย่างเต็มที่แล้ว เด็กเหล่านั้นจะได้มีทัศนคติอันถูกต้องต่อเรื่องเพศเพื่อเตรียมตัวรับบทบาททางเพศของตนต่อไปได้อย่างเหมาะสม

สรุป

โดยทั่วไปแล้ว แม้ที่ตำลึงบ้านย่ามีทัศนคติเชิงนี้เสถียรต่อเรื่องเพศ การซักถามเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับเพศ สังคมน่ากลัวว่าไม่ใช่เรื่องของเด็ก แม้ทกรายจะไม่ยอมบอกเด็กถึงเรื่องการสืบพันธุ์ เฉพาะอย่างยิ่งจะไม่เปิดโอกาสให้เด็กเล็ก ๆ ได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเพศแต่อย่างใดระหว่างพ่อและแม่โดยเด็ดขาดด้วย

แม่เล็งเห็นความสำคัญที่จะต้องให้การฝึกฝนอบรมเด็กเสียแต่ยังเล็ก ๆ ในเรื่อง(๑) การสอนให้เด็กรู้จักสงัษยตน และ (๒) การสอนให้เด็กรู้จักยับยั้งแรงกระตุ้นทางเพศ ซึ่งได้แก่การแสดงออกด้วยการเล่นอวัยวะสืบพันธุ์ของตนเอง และการเล่นเพศกับเด็กอื่น

แม้ที่ตำลึงบ้านย่าส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ค่อนข้างระมัดระวังเฉพาะแต่การอบรมให้เด็กมีความสงวนเนื้อตัวโดยรู้จักสวมเสื้อผ้ายกปิดร่างกายเท่านั้น ส่วนการอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักยับยั้งแรงกระตุ้นทางเพศ แม้มีความเข้มงวดอย่างมาก แม้มีความคิดเห็นว่าการเล่นเพศเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมไม่ควรมากที่สุด และพยายามเข้มงวดกวดขันในการบ่งกันทุกวิถีทางเพื่อไม่ให้เด็กเล่นเพศ

แม้มีความมุ่งหวังให้เด็กสามารถควบคุมการประพฤติปฏิบัติทางเพศตั้งแต่เด็กยังอยู่ในวัยทารกและเด็กเล็กแล้ว อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติแม่ยังมีความระมัดระวังอยู่มากในเรื่องนี้ ควบถือว่าเด็กยังไร้เดียงสา แต่แม่จะทวีความเข้มงวดกวาดชนชนเมื่อเด็กพ้นวัยเด็กเล็กแล้ว แม่แม่จะตั้งความมุ่งหวังให้เด็กหญิงชายได้เข้าใจเรื่องเพศเพื่อรู้จักระมัดระวังความประพฤติของตน แต่มีความโน้มเอียงที่จะตั้งความมุ่งหวังให้เด็กหญิงมีการควบคุมการประพฤติปฏิบัติทางเรื่องนมากกว่าเด็กชาย

แม้ส่วนใหญ่กล่าวว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสอนเด็กโดยตรงในเรื่อง ภาระวนการสืบพันธุ์ แต่ควรให้คำตักเตือนสั่งสอนแก่เด็กเกี่ยวกับเรื่องเพศโดยทั่วไปไว้บ้าง โดยเฉพาะได้แก่การรักษาสื่อเสีงและความบริสุทธิ์ของผลของของตัวผู้หญิง นอกจากนี้แล้วแม่ยังคิดว่าเด็กหญิงควรได้รับการแนะนำเรื่องเพศก่อนเด็กชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแม่สังเกตเห็นความเจริญเติบโตทางร่างกายของเด็กหญิงซึ่งเร็วกว่าเด็กชายก็เป็นได้

ในตำรวินิการสำคัญ ๆ ที่แม่ชาวนาบ่าใช้ในการฝักอบรมเด็ก ให้เกิดความเส่งขมทนเกี่ยวกับเพศนั้น ก็ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการใช้คำหรือการกล่าวถึงการทำใด ๆ ที่บังถึงเรื่องเพศการให้ความคิดคติ ๆ แก่เด็กในเรื่องเพศ เพื่อให้เด็กเกิดความกังวลและรู้จักขยับพฤติกรรมใด ๆ ทางเพศเสีง และการลงโทษทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่นการเขยียนตีและคว่ำ แม่จะลงโทษเด็กอย่างหนักที่สุดในกรณีที่เกิดการเล่นเพศกับเด็กอื่น คือเขยียนตีอย่างรุนแรง คว้าตลอดจนทำภาคทัณฑ์ไว้ แต่อย่างไรก็ตามแม่ในกลุ่มตัวอย่างปฏิเสธอย่างเด็ดขาดว่าไม่มีกรณีเช่นนี้เกิดขึ้นกับเด็กของตน

ทัศนคติของพ่อแม่ต่อการศึกษาศิลปะและอาชีพ

ในปัจจุบันมีแนวโน้มปรากฏให้เห็นชัดเจนในทุกสังคมว่าพ่อแม่ในแต่ละแห่งล้วนมีความหวังให้เด็กสัมฤทธิ์ผลทางด้านกรเรียนมากกว่าทางด้านอื่น ๆ กล่าวคือ พ่อแม่เล็งเห็นความสำคัญอย่างยิ่งของการศึกษา ให้การส่งเสริมเด็กทุกวิถีทางในด้านการศึกษา เพราะตระหนักดีว่าเด็กของตนจำต้องแข่งขันกับเพื่อนในวัยเดียวกันที่โรงเรียน ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าพ่อแม่จึงมักผ่อนภาระเด็กจากงานบ้านต่าง ๆ และหันมามุ่งมั่นในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากยิ่งขึ้น อีกอย่างหนึ่งซึ่งเห็นได้ชัด ก็คือ ยิ่งเด็กอยู่ในสังคมที่มีการพัฒนาเพียงใด ก็ยิ่งไ้รับแรงกดดันจากความมุ่งหวังของพ่อแม่ทางด้านนี้เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

แท้จริงแล้ว ทัศนคติของพ่อแม่ในสังคมไทยแต่โบราณกาลก็เข้าไปในทำนองให้ความยกย่องเชิดชูผู้มีความรู้และมีการศึกษาสูงมานานแล้ว ในสังคมนาบาก็เช่นกัน พ่อแม่ยกย่องความเข็นสู้รอย่างยิ่ง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อการศึกษาคือโดยทั่วไปแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า พ่อแม่ในคำขลนนี้ให้ความเคารพยกย่องอย่างสูงต่อโรงเรียนและวัด ซึ่งนับว่าเป็นสถาบันซึ่งประสิทธิประสาทความรู้และวิชาการต่าง ๆ ให้แก่ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ตลอดจนให้ความเคารพยกย่องยำเกรงต่อครู ซึ่งเป็นผู้มีพระคุณในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กของตน คำสั่งของครูเป็นของศักดิ์สิทธิ์ทั้งพ่อแม่และเด็กจะกระทำตาม พ่อแม่ให้ความร่วมมือแก่ครูและโรงเรียนอย่างดีและไว้วางใจครูอย่างยิ่ง ตลอดจนคิดว่าอนาคตของเด็กระไปไกลแค่นี้ อยู่ในมือของครู

แม้ว่าพ่อแม่ใน คำขลนนี้เข้าถึงเห็นความสำคัญของการศึกษาและความรู้ แต่ก็ไม่ได้มีความเข้าใจโลกซึ่งนัก กล่าวคือ มีกตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในแง่ที่เป็นหนทางก้าวไปสู่ผลสำเร็จทางการ ประกอบอาชีพมากกว่าจะเล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ของการศึกษาในแง่พัฒนาการของเด็ก ข้อมูลที่แสดงต่อไปนี้จะสนับสนุนให้เห็นคำกล่าวข้างต้นนี้ได้เป็นอย่างดี

เมื่อถามแล้วว่า แม่เคยคิดบ้างหรือไม่ว่าเมื่อเติบโตขึ้นเด็กจะเป็นอะไร? แม่ชาววนาย้าทั้งหมดตอบไปในทำนองเดียวกันว่า ต้องการให้เด็กโตเป็นเจ้าคนนายคน ให้เรียนหนังสือเก่งๆ เพื่อจะได้ออกมารับราชการหรือประกอบอาชีพทางใด โดยถือว่าเป็นงานที่มีเกียรติไม่ต้องอาบเหงื่อต่างน้ำ ตลอดจนแสดงความปรารถนาให้เด็กโตมีศตวรรษวิภาคที่ดีและมีอำนาจ ตัวอย่างเช่น แม่รายหนึ่งกล่าวว่า “ขอให้เรียนเก่งๆ อยากให้ลูกเก่งเหมือนลูกเพื่อนบ้านคนหนึ่งที่ขยัน มีเงินเกือบหมื่น เพื่อลูกจะได้สบาย ไม่ต้องทำงานหนักเหมือนฉัน ไม่ต้องรับจอบเสียมเช่นที่ฉันเป็นอยู่”

แม่อีกรายหนึ่ง “อยากให้เรียนแยะๆ อยากให้มันเป็นนายร้อย นายพัน ข้าราชการ ทำราชการทำงานเขา เรียนแยะๆ มันจะได้ไม่ต้องไปไถนา”

ในบรรดาแม่ทั้ง ๒๗ ราย ในกลุ่มตัวอย่างมีแม่อยู่เพียงรายเดียวเท่านั้นที่กล่าวว่า “อยากให้มันเป็นกสิกรเพราะครอบครัวยากจนและมีไร่นาของตนเองบ้างแล้วก็ควรจะทำไร่นากัน”

นอกจากนี้แล้วแม่เหล่านี้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมคล้ายคลึงกันทั้งสิ้นว่า เด็กจะพ้นทุกข์ยากเข็ญเพราะมีการศึกษา แม่ตั้งความมุ่งหวังให้ลูกทุกคนได้ศึกษาเล่าเรียนให้สูงที่สุดเท่าที่โอกาสจะอำนวยให้ แม่ตระหนักถึงความเสียเปรียบของตนเองที่ขาดโอกาสเล่าเรียนศึกษาสูงๆ จึงทำให้ตนเจริญก้าวหน้าไม่ทันใครเขาและตั้งความปรารถนาให้ลูกโตเรียนมากๆ เพื่อจะได้ไม่ต้องลำบากภายในอนาคต

จะเห็นได้จากตัวอย่างคำตอบของแม่ทั้งหลายอย่างชัดเจนว่า แม่เล็งเห็นค่านิยมในการมีอาชีพทางใดทำงานเขา หรือการมีอยู่มีกินโดยไม่ต้องทำงานเห็นคเหน้อยแต่อย่างใด ตลอดจนการมีศตวรรษวิภาคที่ดีหรือตำแหน่งสูงๆ และมีอำนาจวาสนาด้วย ในขณะที่เดียวกันแม่มีทัศนคติไม่คิดต่อภาระงานหนักที่ต้องออกแรงด้วยมือว่าเป็นงานที่ค่าตอบแทนน้อยหน้า ขอนทำให้เกิดปัญหาความคิดอย่างหนึ่งที่ว่า ทัศนคติดังกล่าวของแม่อาจชักจูงให้เด็กเกิดทัศนคติไม่คิดต่อภาระงานหนักด้วยหรือไม่ โดยเฉพาะก็คืออาจเพราะนิสัยให้เด็กฝึกงานอาชีพที่ต้องใช้มือและแรงกายทั้งหลาย เช่น อาชีพทำไร่ไถนาอันเป็นหลักแห่งการดำรงชีวิตของชาวชนบทเองด้วย อนึ่งในขณะที่ประเทศชาติกำลังอยู่ในสมัยพัฒนา เราต้องการให้เด็กในขณะปัจจุบันมีทัศนคติที่ถูกต้องต่องานทุกอาชีพ เฉพาะอย่างยิ่งต้องงานทำไร่ไถนาซึ่งถือเป็นงานที่ช่วยเสถียรภาพทางการเงินของประเทศโดยตรง ถ้าเด็กได้รับการถ่ายทอดให้เกิดทัศนคติไม่คิดจากพ่อแม่ต่อ

งานอาชีพเช่นนี้เสียแต่แรกแล้ว โอกาสซึ่งเด็กผู้ประสบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจะได้กลับไป
ประกอบอาชีพพนพงานไรรู้ในชนบทของตนก็ยังมีน้อยมาก

ข้อคิดคืออย่างหนึ่งก็คือ พ่อแม่เหล่านั้นมักให้ความสำคัญเห็นแต่ในแง่ที่ว่า ถ้าตนมีโอกาส
แล้วจะส่งเสริมลูกอย่างเต็มที่ ทางบ้าน การศึกษา ตลอดจนคำนึงถึงว่าผลสำเร็จทางการ
ศึกษาของเด็กนั้นขึ้นอยู่กับหลักทรัพย์ของพ่อแม่เป็นประการสำคัญ คือ ความสำเร็จหรือไม่
สำเร็จของลูกอยู่ที่ว่าตนจะมีเงินส่งเสียลูกได้ไกลสักแค่ไหน พ่อแม่เหล่านั้นไม่ค่อยได้พิจารณา
ความสำคัญของปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความถนัด ความสนใจ สติปัญญา และลักษณะ
บุคลิกภาพของเด็ก ซึ่งล้วนแต่เป็นส่วนช่วยกำหนดความสำเร็จของเด็กทางการศึกษาต่อไปใน
อนาคต ด้วยความคิดเห็นเช่นนั้น อาจทำให้เกิดปัญหาชนใดเมื่อเหตุการณ์ใดเป็นไปได้ตามที่พ่อแม่
คาดหวัง ทั้งเด็กและพ่อแม่ก็อาจเกิดความตึงเครียด ในบ้านพ่อแม่ก็อาจเกิดความข้องคับใจ
อย่างรุนแรงที่เด็กไม่ประสบผลสำเร็จสัมความมุ่งหวังและแรงปณิธานของตน เด็กเองก็เกิด
ความข้องคับใจที่ตนทำให้พ่อแม่ผิดหวังและเกิดความไม่เชื่อมั่นในตนเองอีกด้วย

ผู้เขียนใคร่ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาน่าจะตระหนัก
ถึงความสำคัญในการที่จะช่วยให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กมีทัศนคติที่ถูกต้อง ต่อการศึกษา
และอาชีพพากยงชน ชณะปัจจุบันแม้จะมีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกระแสนแนวทางการศึกษา
และอาชีพชนอย่างจริงจังในโรงเรียนบ้างแล้วก็ตาม แต่ผู้ที่มีส่วนกำหนดการตัดสินใจถูกต้อง
ทั้งในเรื่องทางการศึกษาและอาชีพของเด็กด้วยอีกผู้หนึ่งก็คือพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กเอง
ควรวัดโดยผู้ปกครองหรือพ่อแม่ของเด็กยังมีทัศนคติไม่ถูกต้อง ต่อการศึกษาและอาชีพก็น่าจะมี
อิทธิพลทำให้เด็กต้องหันเหการตัดสินใจไปในรูปที่ไม่ถูกต้องใดเช่นกัน แม้ว่าตนจะได้รับการ
แนะนำอย่างมีหลักเกณฑ์แล้วทางโรงเรียน

สุดท้าย ผู้เขียนรายงานใคร่ยกปัญหาหนึ่งซึ่งเป็นที่หนักใจแก่รัฐบาลในขณะปัจจุบัน
มาให้ข้อคิดไว้ นั่นก็คือ ปัญหาที่เด็กซึ่งมีความรู้และสำเร็จทางการศึกษาไม่ยอมกลับไป
ทำไร่ไถนา เพราะปรารถนาหางานอาชีพของตนเขาแรงและซึ่งตนถือว่ามีความเกียรติมากกว่าอาชีพ
กสิกรรม ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาและสวัสดิการของเด็กจะมีหนทางอย่างไรบ้างที่จะ
ช่วยให้เด็กเหล่านั้นเกิดความภาคภูมิใจที่จะได้กลับไปถิ่นเดิมของตนเพื่อนำความรู้ความสามารถ
ไปใช้ประกอบอาชีพหลักของชนบทให้ก้าวหน้าทัดเทียมอาชีพอื่นได้

สรุป

ที่ตำบลนาข่า พ่อแม่ยกย่องความเป็นผู้รอบอย่างข่ง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อการศึกษาโดยทั่วไป แสดงอย่างชัดเจนว่าพ่อแม่ในตำบลนี้ ให้ความสำคัญของการพกย่องอย่างสูงต่อ โรงเรียน วัด และครู

พ่อแม่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและความมีในแง่ที่จะเป็นหนทางก้าวไปสู่ผลสำเร็จทางการประกอบอาชีพมากกว่าจะเล็งเห็นคุณประโยชน์ของการศึกษาในแง่พัฒนาการของเด็ก

แม้ถึงความมุ่งหวังให้ลูกทุกคนได้ศึกษาเล่าเรียนให้สูงที่สุดเท่าที่โอกาสจะอำนวยให้ และเล็งเห็นค่านิยมในการมีอาชีพนงโตะทำงานเขา หรือการมีอยู่มีกิน โดยไม่ต้องทำงานเห็นคเห็นชอบแต่อย่างใด แม้มีทัศนคติไม่ค้ต่อการทำงานชนิดที่ต้องออกแรงควมมือว่าเป็นงานต่ำต้อย

พ่อแม่ชาวนาข่าคิดว่าผลสำเร็จทางการศึกษาของเด็กนั้นขึ้นอยู่กับหลักทรัพย์ของพ่อแม่เป็นประการสำคัญแต่ไม่ค่อยพิจารณาถึงความสำคัญของตัวเองประกอบอน ๆ เช่น ความถนัด ความสนใจ สติปัญญา และลักษณะบุคลิกภาพของเด็ก.

ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงลำดับฐานะประการ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ในการสอบถามความคิดเห็นของแม่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้สัมภาษณ์ ได้ชี้ให้แม่ทั้งหลายเห็นว่า การเลี้ยงดูลูกทุกคนไม่ใช่เป็นของง่าย แม้แต่ละคนล้วนแต่มีปัญหาที่ยากใจด้วยกันทั้งสิ้น และได้ขอให้แม่ทนายบ้างผ่านประสบการณ์การเลี้ยงดูบุตรมาแล้ว บอกว่ามีอะไรบ้างที่ตนคิดว่ายุ่งยากใจที่สุดในการเลี้ยงดูบุตร แม่พวกหนึ่งตอบว่าปัญหาที่ยากใจที่สุด คือ ปัญหาในด้านความเอาใจใส่ดูแลเด็กเรื่องสุขภาพ ซึ่งมักเกี่ยวเนื่องกับความคลอนแคลนทางเศรษฐกิจของครอบครัวด้วย ดังเช่น แม่รายหนึ่งกล่าวว่า “ปกติก็ซักหน้าไม่ถึงหลังอยู่แล้ว ยิ่งถ้าเจ็บป่วยขึ้นมา ไม่มีเงินยุ่งยากใจที่สุด” ส่วนแม่อีกพวกหนึ่งเห็นว่าปัญหาที่ยากใจในการเลี้ยงดูเด็กจะมาที่กระยะ และเน้นหนักถึงความลำบากใจในการอบรมสั่งสอนเด็ก แม่รายหนึ่งในพวกนี้กล่าวว่า “การเลี้ยงดูยากทุกอย่างตั้งแต่เด็กจนโต แต่ยิ่งลูกโตก็ยิ่งยากขึ้นในการสั่งสอน ฉันมีลูกหลายคน คนหนึ่งทำอย่าง อีกคนทำอย่าง บางคนชอบขี้ บางคนชอบขอด เวลาแม่หรือพ่อจะดุก็ดุก็อยู่ปาน ๆ กันแหละ” แม่อีกรายหนึ่ง “ที่ฉันยุ่งยากใจที่สุด เมื่อลูกเล็กก็คือ การดูแลเอาใจใส่สำราญพิถีพิถันหมด การกินก็ลำบาก เคี้ยวรอง เคี้ยวหิว เคี้ยวขยี้เยี้ยว เรื่องซักผ้าซักอ้อม เวลาป่วยก็ป่วย ส่วนเมื่อโตลำบากมากในเรื่องการสั่งสอนและการเล่าเรียน ต้องคอยบังคับกันกลัวจะโผล่ ต้องหมั่นสั่งสอนตักเตือน”

เมื่อได้ซักถามแม่ต่อไปว่า แม่คิดว่าการเลี้ยงดูลูกสมัยนี้ต่างกับสมัยที่แม่ได้รับการเลี้ยงดูมาแต่ก่อนหรือไม่ และถ้ามี แม่รู้สึกอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น ตลอดจนคิดว่า จะทำอะไรได้ ชนกับเด็กในการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ อย่างไร?

แม่ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เมื่อเปรียบเทียบกับสมัยที่เด็กในสมัยก่อนกับสมัยปัจจุบันแล้วพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงหลายประการเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงอย่างแรกทีแม่สังเกตเห็น ก็คือวิธีการแพทย์สมัยใหม่ให้ความปลอดภัยต่อการตั้งครรภ์และ

การคลอดของแม่มากกว่าวัยการสมัยก่อน เด็ก ๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยปัจจุบันจึงมักมีสุขภาพที่ สมบูรณ์แข็งแรงกว่าเด็กสมัยก่อน

แม่ชาวนาข้าวรายงานการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นอีก อาทิเช่น ในเรื่องความสนใจของแม่ ที่มีต่อความสะอาดและการแต่งกายของเด็ก แม่ชาวนาข้าวในกลุ่มปัจจุบันกล่าวว่า แม่สมัยก่อน ต้องวุ่นวายอยู่กับงานในท้องไร่ท้องนามากเกินกว่าที่จะเอาใจใส่ต่อเรื่องนี้ได้อย่างเพียงพอ แต่ ในปัจจุบันแม่ได้ให้ความสนใจเอาใจใส่ต่อความสะอาดปราณีของเด็กมากขึ้น ตลอดจน เด็กเองก็แสดงอุปนิสัยรักสวยรักงามมากขึ้นด้วย

แม่นาข้าวได้สังเกตว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นในวิถีการอบรมเด็ก นั่นคือ แม่ เกือบทั้งหมดเห็นพ้องกันว่าบทบาทของแม่ ในฐานะที่เป็นผู้วางระเบียบวินัย อย่างเคร่งครัดต่อลูก กำลังค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปในรูปที่เป็นผู้คอยให้คำแนะนำต่อเด็ก เพราะแม่ในปัจจุบันยอม รับผิดชอบความคิดเห็นและพฤติกรรมต่าง ๆ จากเด็กมากขึ้น ซึ่งแม่ในสมัยก่อนจะไม่ยินยอมให้ ทำเช่นนั้นอย่างเด็ดขาด แม่ในกลุ่มปัจจุบันใช้การให้เหตุผลและวิธีการที่ระมัดระวังต่อเด็ก มากขึ้น การใช้วิถีการลงโทษทางร่างกายก็ค่อย ๆ ลดน้อยลง อย่างไรก็ตามแม่นาข้าวก็ยังคง กล่าวว่าคุณต้องดูแลควบคุมเด็กอย่างใกล้ชิดเพื่อไม่ให้เพื่อนฝูงของเด็กชักจูงไปในทางที่ผิด

ในกระบวนการอบรมเด็ก มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญเกิดขึ้นสองประการ ประการแรก ก็คือ ความมุ่งหวังและการบังคับให้เด็กกระทำตามความมุ่งหวังที่แม่วางไว้ ประการที่สอง ก็คือ ปฏิภาณของแม่ที่มีการแสดงความรู้สึกทางเพศของเด็ก ในข้อแรก ปรากฏจากข้อมูล ว่าแม่ในกลุ่มปัจจุบันหวังให้เด็กช่วยตัวเองให้เร็วกว่าสมัยก่อนในเรื่อง การกิน การอาบน้ำ การแต่งตัว และการไปนอนแต่โดยลำพัง แต่ในขณะที่เดียวกันแม่เหล่านั้นก็ได้ไม่มุ่งหวังให้เด็ก ทำสิ่งเหล่านั้นได้อย่างสมบูรณ์มากเท่ากับแม่สมัยก่อน อย่างไรก็ตาม แม่ในกลุ่มตัวอย่างมีความมุ่งหวังสูงมากกว่าแม่สมัยก่อนในเรื่องความสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของเด็ก

ในคำที่เกี่ยวกับความสนใจ ในเรื่องเพศของเด็ก แม่ให้ข้อสังเกตว่าเด็กสมัยก่อน ทำตัวเป็นหนุ่มสาวช้ากว่าสมัยนี้มาก ซอนแม่อาจหมายความว่าเด็กสมัยก่อนไร้เดียงสาในเรื่อง เพศมากกว่าเด็กสมัยนี้ซึ่งมอขายเท่า ๆ กัน ในสมัยก่อนมีข้อห้ามไม่ให้เด็กถามเกี่ยวกับเรื่อง เพศโดยเด็ดขาด และเป็นทฤษฎีว่าเด็กจะเรียนรู้อะไรเองเมื่อเติบโตขึ้น แม่ที่ไม่ค่อยเข้มงวด อาจประพฤติเรื่องนกขี้เก๊กได้บ้างเมื่อเห็นว่าเด็กโตพอแล้ว นั่นก็คือ เมื่อเด็กอายุประมาณ ๑๗-

๑๘ ปีขึ้นไปแล้ว แต่แม่ในปัจจุบันมีทัศนคติที่ขลุ่ยมอด้วยต่อคำถามของเด็กในเรื่องเพศ ตลอดจน
 งานเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับเพศมากจน กล่าวคือ แม่แม่จะไม่ได้ให้ข้อบอกล่าแก่เด็กในเรื่อง
 กระบวนการสืบพันธุ์ แต่ก็ได้พยายามที่จะให้คำแนะนำแก่เด็กทั้งชายหญิง ในเรื่องคุณค่า
 ของการประพฤติตัวให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง ตลอดจนในการวางตัวให้เหมาะสมกับบทบาททางเพศ
 ของตนด้วย

ส่วนในด้านการศึกษา แม่เข้าใจในขณะนี้ปัจจุบันเพิ่มความเอาใจใส่ในการเล่าเรียนของลูก
 มากขึ้น ทั้งนี้เพราะแม่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน
 ว่า การศึกษาเท่านั้นที่จะทำให้เด็กของตนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ที่ยั่งยืนและมีความสุข
 พ่อแม่จึงตั้งความมุ่งหวังในผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กไว้สูง และให้ความหวังว่าผลจาก
 การศึกษานี้จะช่วยเด็กไม่ให้เกิดของประกอบอาชีพซึ่งหาบหางต่างกันอย่างตน

จริงอยู่ครอบครัวชนบทเช่นที่นาป่า แม่จะคล้ายกับสถาบันชนบทอื่น ๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว
 ได้บริโภคผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมน้อยกว่าครอบครัวที่อยู่ในเมืองหรือชานเมือง แม่
 กระนั้นแม่ชาวนาป่าในกลุ่มตัวอย่างก็ยังตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงในวิธีการอบรมปลูกฝัง
 เด็กที่ตำบล และเห็นที่เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเหล่านี้ น่าจะมีสาเหตุเนื่องมาจาก
 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนใหญ่ในตนเอง อย่างไรก็ตามไม่ว่าตัวแปรใด กล่าวคือ วิธีการ
 อบรมหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จะเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน แม้ที่ตำบลนาป่าก็ได้ให้ข้อ
 สังเกตเพิ่มเติมว่ามีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างเกิดขึ้นทางลักษณะบุคลิกภาพ ในเด็กชาวนาป่า
 ขณะปัจจุบัน

จากการสังเกตโดยทั่วไปของแม่ ลักษณะบุคลิกภาพประการแรกที่เปลี่ยนแปลงอย่าง
 น่าสนใจ ก็คือ เด็กสมัยปัจจุบันหรือคนหนึ่งเด็กในกลุ่มตัวอย่างเองมีความคอบคองมากขึ้น
 แม่กล่าวว่าเด็กสมัยก่อนหัวอ่อนกว่าเด็กสมัยนี้ เด็กชาวนาป่าสมัยปัจจุบันกลัวเกรงพ่อแม่
 กว่าเด็กสมัยก่อน แม่ได้เปรียบเทียบตนเองสมัยเล็ก ๆ ว่ามีความเคารพเชื่อฟังและยำเกรงต่อ
 พ่อแม่มากกว่าที่ลูกแสดงต่อตน ข้อสังเกตนี้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในการอบรม
 สั่งสอนเด็ก แม่ชาวตำบลนาป่าออกความคิดเห็นว่า ถ้าหากเด็กไม่กลัวเกรงพ่อแม่เสียตั้งแต่
 ต้นมือแล้วจะทำให้พ่อแม่ควบคุมความประพฤติของเด็กได้ยาก ผู้เขียนรายงานนี้ใคร่ตั้งปัญหา
 ถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของพฤติกรรมนี้ว่า อาจจะเป็นไปได้หรือไม่ที่เด็กชาวนาป่าตระหนัก

ถึงวิธีการอบรมอันแสดงความละเอียดอ่อนช่วยมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงกล้าแสดงความดีของตบ
หรือว่าความดีของเด็กเกิดขึ้นเนื่องจากความไม่เสมอต้นเสมอปลายของพ่อแม่ในวิถีการ
กับเด็ก เพราะไม่รู้ว่าจะปฏิบัติอย่างไรในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงนี้ ทางฝ่าย
เด็กก็เช่นเดียวกัน เด็กอาจแสดงพฤติกรรมบางอย่างซึ่งพ่อแม่ตีความว่าเป็นการตบ เพราะ
เด็กไม่ทราบว่าตอนใดและตรงไหนแม่มุ่งหวังให้ตนกระทำอย่างไร ?

นอกจากนี้แม่ชาวนาบ่า ในกลุ่มตัวอย่างยัง ได้เห็นพ้องต้องกันในเรื่อง ความเปลี่ยนแปลง
ทางด้านบุคลิกภาพอื่น ๆ อีกในเด็กสมัยนี้ อาทิเช่น เด็กมีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบ
รู้จักรับผิดชอบด้วยตัวเอง รู้จักตัดสินใจทำอะไรได้เอง มีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับ
เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในหมู่บ้านได้อย่างรวดเร็ว มีความสนใจศึกษามากเกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยี
การเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคลักษณะเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ที่ดีในการเสริมสร้างให้เด็กในหมู่บ้าน
มีบุคลิกภาพที่ไม่เหลวล้า หากกล้าแสดงตนต่อสังคมมากขึ้น

ส่วนในด้านความรู้สึกของแม่ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น แม่ทั้งหลาย
ลงความเห็นสอดคล้องกันว่าการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้เป็นของดีสำหรับเด็ก แม่เห็น
ความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนวิถีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ให้เป็นไปตามความเปลี่ยนแปลงของบ้าน-
เมือง อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าแม่ในกลุ่มตัวอย่างยังไม่เข้าใจเหตุผลในการเปลี่ยนแปลง
นั้น ๆ ดีนัก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้แม่เกิดความไม่แน่ใจในบางครั้งว่า ตนควรจะใช้วิธีการ
อย่างไรกับเด็กจึงจะดี แม่เหล่านี้จะรับวิธีการใหม่ๆ เข้ามาในการอบรมเด็กด้วยการให้อิสระภาพ
แก่เด็กมากขึ้น ยอมรับความคิดเห็นจากเด็กมากขึ้นก็จริง แต่พอตนเกิดประสพปัญหาการที่
เด็กดื้อและไม่เชื่อฟังชน แม่ก็จะรู้สึกขุ่นข้องหมองใจด้วยการหวลกลับไปใช้วิธีการอบรม
แบบครั้งก่อน ๆ อีกในบางครั้ง อันได้แก่ การเขย่งตี และการใช้อำนาจขีปนาคือเป็นต้น

สุดท้าย ผู้เขียนรายงานไคร่ยกข้อกล่าวของจอห์นสัน และเมตินันต์ ซึ่งได้สังเกตการ
เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมอเมริกัน ซึ่งยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านวิถีการอบรม
เลี้ยงดูเด็กในสังคมของเขาไว้ ณ ที่นี้ด้วย ทั้งนี้เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลที่ได้ที่ขาด
หน้าว่า จอห์นสันและเมตินันต์ กล่าวไว้ว่า "เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจซึ่งเป็น

ผลมาจากพัฒนาการทางบ้านอุตสาหกรรมและพัฒนาการของสังคมทุติยภูมิ (secondary group society) ซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับสังคมปฐมภูมิ มากจน พ่อแม่จึงมีความระลึมล้วยต่อเด็ก มากจนกว่าเดิม และทรมารอบรมเด็กในบ้านองซึ่งให้เด็กมีความเสื่อภาคกับตนนั้น เพราะเด็กเป็นสิ่งที่ตนรัก (love object) ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเป็นเพราะพ่อแม่ขาดความแน่ใจว่าตนควรอบรมเด็กให้เป็นอะไรจึงจะดี การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทำให้เด็กต้องอยู่ในระหว่างกลุ่มของสังคมมากมายหลายกลุ่มด้วยกัน ซึ่งล้วนแต่ยึดถือคุณธรรมต่าง ๆ กัน แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าเด็กไม่ได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะ นั่นก็คือไม่มีสังคมกลุ่มใดเลย แม้แต่ครอบครัวของตัวเองจะสามารถสอดคล้องกับเด็กได้ทั่วถึงในกิจกรรมทุกด้าน ทั้งนี้ผลกับสภาพของสังคมสมัยก่อนซึ่งมีลักษณะความยุ่งยากน้อยกว่า กล่าวคือครอบครัวหรือโรงเรียนก็มีอิทธิพลในด้านที่อาจให้ความแตกต่างระดับความประพฤติของเด็กให้ได้อย่างใกล้ชิดดีกว่ากลุ่มสังคมอื่น ๆ แต่ปัจจุบันนี้เด็กเรียนรู้อุคธรรมต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกันในแต่ละกลุ่มของสังคมมากมายหลายอย่างด้วยกัน และบางทีเด็กอาจไม่ยอมรับปฏิบัติตามคุณธรรมอย่างใดเลย จนกระทั่งตนเองได้ผ่านประสบการณ์โดยประสบการณ์หนึ่งที่ยังคงให้ต้องเลือกคุณธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมารกับสภาพของตนมากที่สุด

ผลตามข้อมูลซึ่งได้รบจากการสัมภาษณ์ที่ขานลนาขานนอาจพอเปรียบเทียบได้กับข้อสรุปของจอห์นสัน และเมคินนัสที่กล่าวไว้ข้างบนนี้คือ ประการแรก ในการอบรมบุตร พ่อแม่ที่ขานลนมีความระลึมล้วยต่อเด็กมากจนเช่นเดียวกับพ่อแม่อเมริกัน ประการที่สองพบว่าพ่อแม่ชาวนาขานมีความคล้ายคลึงกับพ่อแม่ในสังคมอเมริกันที่ว่า ขาดความแน่ใจว่าควรอบรมเด็ก

* สังคมปฐมภูมิ กล่าวโดยย่อ คือ กลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เช่น ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนเล่นวัยเดียวกัน เพื่อนร่วมชั้นเรียนและเพื่อนบ้านของเรา ส่วนสังคมทุติยภูมิ คือ กลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมักจะมีจำนวนมากกว่ากลุ่มปฐมภูมิและเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกันโดยสัญญา และข้อผูกพันต่าง ๆ เช่น ได้แก่องค์กร หรือสมาคมต่าง ๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตามลักษณะของสังคมสองชนิดนี้ เราไม่อาจแบ่งแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด

รายละเอียดอ้างอิงได้จาก ประสาท หลักศิลา, "สังคมวิทยา" สำนักพิมพ์ก้าวหน้า พ.ศ.๒๕๐๗ หน้า ๑๔๑-๑๔๓

อย่างไรและอบรมเด็กให้เป็นอะไรจึงจะดี เช่นที่เคยได้กล่าวมาแล้วว่าอาจเป็นเพราะพ่อแม่ เหล่านี้ยังไม่เข้าใจในเหตุผลที่ทำให้ตนต้องเปลี่ยนแปลงวิถีการอบรม อย่างไรก็ตาม ในสังคมชนบทที่ตำบลนาบ้ายังมีการเปลี่ยนแปลงไม่ถึงขนาดที่จอห์นสันและเมทินันส์ได้ บรรยายไว้ในสังคมอเมริกัน แม้จะมีแนวโน้มว่าสังคมตำบลนาบ้ายังมีความเกี่ยวพันระหว่างกลุ่ม ปฐมภูมิและกลุ่มทุติยภูมิมากจนก็ตาม แต่กลุ่มปฐมภูมิ โดยเฉพาะครอบครัว และโรงเรียน ก็ยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็ก กล่าวคือครอบครัวและที่โรงเรียนที่ตำบล นาบ้ายังคงเป็นสถานที่ให้ความดูแลสอดส่องเด็กอย่างใกล้ชิดมากกว่ากลุ่มสังคมอื่นๆ เด็กชาว นาบ้ายังไม่ต้องประสบความยุ่งยากลำบากใจในเรื่องการเลือกเพื่อนคุณธรรม เพื่อการปฏิบัติเท่าที่ เด็กอเมริกันได้ประสบ กระนั้นก็ตามเด็กในตำบลนาบ้ายังมีความลำบากใจอยู่ไม่ใช่น้อยในการ ปฏิบัติที่ไม่คงเส้นคงวาของพ่อแม่ อันเนื่องมาจากพ่อแม่ยังขาดความเข้าใจในเหตุผลที่ต้อง เปลี่ยนวิถีการอบรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับกาลสมัย ตลอดจนยังไม่ทราบว่าตนควรปฏิบัติอย่างไร ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังที่เคยกล่าวมาแล้วข้างต้นเอง

สรุป

ในบรรดาแม่ชาวนาบ้ายาที่ไ้รับการสัมภาษณ์ มีแม่พวกหนึ่งรายงานว่ สิ่งที่ทำให้ตน ยุ่งยากใจที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ก็คือ ปัญหาในด้านความเอาใจใส่ดูแลเรื่องสุขภาพของ เด็ก ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวด้วย และแม่อีกพวกหนึ่งรายงานว่ ปัญหาที่ยุ่งยากใจในการเลี้ยงดูเด็กนั้นมีอยู่ทุกระยะและเน้นหนักในความลำบากของการอบรม สอนเด็ก

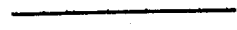
แม้ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ เกิดขึ้นในการเลี้ยงดูเด็กสมัยก่อนและสมัยปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงสำคัญๆ ได้แก่ วิถีการนำ เอาความรู้ทางด้านการแพทย์สมัยใหม่เข้ามาใช้กับเด็ก ความสนใจเอาใจใส่ของแม่ที่มีต่อ ความสะอาดและการแต่งกายของเด็ก และการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีการอบรม

ในด้านวิถีการอบรมเด็กรนั้น แม่เห็นพ้องกันว่า พ่อแม่ในปัจจุบันมีความอดุ่ล่ล่ด้วยต่อ เด็กมากกว่าเดิม พ่อแม่ยอมรับฟังความคิดเห็นและพฤติกรรมต่างๆ จากเด็กมากขึ้น การ ใช้วิถีการลงโทษทางร่างกายต่อบุคคลน้อยลง

แม่ในกลุ่มตัวอย่างขณะปัจจุบันหวังให้เด็กช่วยตัวเองได้เร็วกว่าสมัยก่อนในเรื่อง การกิน การอาบน้ำ การแต่งตัว และการไปนอนแต่โดยลำพัง ขณะเดียวกันแม่เหล่านั้นก็ได้มุ่งหวังให้เด็กทำสิ่งเหล่านั้นจนสมบูรณ์มากเท่ากับแม่สมัยก่อน แต่ด้วยความมุ่งหวังสูงมากกว่าแม่สมัยก่อน ในเรื่องความสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของเด็ก

จากการสังเกตโดยทั่วไปของแม่ มีลักษณะบุคคลิกภาพบางอย่างที่เปลี่ยนแปลงในเด็ก ชาวนาป่าขณะปัจจุบัน สิ่งแรกซึ่งเปลี่ยนแปลง คือ เด็กในกลุ่มตัวอย่างมีความคตคองมากกว่า ตอนสมัยที่แม่เหล่านั้นเป็นเด็ก เด็กชาวนาป่ากลัวเกรงพ่อแม่แน่นอนยิ่งกว่าเด็กสมัยก่อน การเปลี่ยนแปลงทางด้านบุคคลิกภาพอื่น ๆ ก็มี เช่น เด็กชาวนาป่าในกลุ่มตัวอย่างมีความเฉลียวฉลาดและไหวพริบมากจน รู้จักรับผิดชอบด้วยตัวเอง รู้จักตัดสินใจทำอะไรได้เองเร็วขึ้น มีความสนใจซักถามเกี่ยวกับเรื่องเพศเร็วขึ้น ตลอดจนมีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในหมู่บ้านได้อย่างรวดเร็ว

แม้ทั้งหลายลงความเห็นสอดคล้องกันว่าการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้เป็นของดี สำหรับเด็ก แม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้สอดคล้องกับ กาลสมัยแม้ว่าจะไม่เข้าใจเหตุผลที่แท้จริงซึ่งทำให้ตนเปลี่ยนแปลงวิธีการอบรมน ๆ.

ผลจากการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อการปรับตัวของเด็ก ในปีแรกที่เข้าโรงเรียน

ในบทที่แล้ว ๆ มาได้ทำให้เห็นว่าครอบครัวเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญ
ทุกด้านของเด็ก ภายในครอบครัวจะมีการติดต่อกันระหว่างพ่อแม่และเด็ก ในแต่ละครั้ง
ของการติดต่อกันของกันระหว่างเด็กและพ่อแม่เอง มีสิ่งหนึ่งที่จิตวิทยาเรียกกันว่า "การสอ
สัมพันธ์" และจากการสอสัมพันธ์นั้นเอง เด็กอาจจะเกิดความรู้สึกว่าโลกนั้นน่าอยู่หรือไม่น่าอยู่
เกิดความรู้สึกปลอดภัย หรือไม่ปลอดภัย ซึ่งล้วนแต่มีส่วนกระทบกระเทือนต่อการพัฒนาทั้ง
ในด้านร่างกายและจิตใจของเด็กไปจนตลอดชีวิต

ขณะที่ครอบครัวเป็นเครื่องจักรกลสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นบรรพบุรุษ
รุ่นลูกหลานต่อ ๆ มา โรงเรียนก็มีความสำคัญยิ่งขึ้นในระยะที่เด็กผ่านพ้นวัยทารกและวัยเด็กเล็ก
กล่าวคือโรงเรียนจะเป็นตัวจักรกลสำคัญยิ่งอีกอย่างหนึ่งถ่ายทอดวิชาการ และความรู้ อันเป็น
คุณประโยชน์ทั้งหลายแก่เยาวชน ในระยะที่เด็กเข้าโรงเรียนแล้วนั่นเอง พ่อแม่จะพบว่าความ
สัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างตนกับเด็กในขั้นหนึ่ง ๆ จะลดลงแค่นั้น ชนอยู่กับความสัมพันธ์ที่เด็กมี
ต่อครูทางโรงเรียนอย่างมาก* ในด้านกลับกันก็อาจกล่าวได้เช่นกันว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง
ครูกับเด็กและเด็กกับเด็กอื่น ๆ นั้นจะเป็นเช่นไร ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับสภาพความอบอุ่นปลอดภัย
ทั้งทางร่างกายและจิตใจที่เด็กได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูที่บ้านเป็นเบื้องต้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง
เด็กจะมีการปรับตัวที่โรงเรียนได้เร็วเพียงใดขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ปกครอง
ที่บ้าน เป็นประการสำคัญ

เพื่อจะศึกษาว่าเด็กน่าย้ายในกลุ่มตัวอย่างมีการปรับตัวทางสังคมในปีแรกที่เข้าโรงเรียน
เป็นอย่างไร กลุ่มสำรวจโรงเรียนได้ใช้วิธีการทางสังคมมิติอย่างง่าย ๆ ตามเด็กเป็นรายบุคคล

* E. L. Vincent and P.C. Martin, Human Psychological Development, Ronald Press
Co: New York, 1961, p. 78

เกี่ยวกับกรอบความคิดมาก่อน ๆ เพื่อนำผลที่ได้มาประกอบกับการสังเกต และความคิดเห็น
 ของครูประจำชั้นของเด็กเองและของคณะผู้สำรวจ ที่ต้องถามเด็กเป็นรายบุคคลก็เพราะเด็ก
 ในชั้นนัยงเล็กเกินกว่าที่จะสามารถรับการทดสอบเป็นกลุ่มได้ ทั้งยังขาดความสามารถในการ
 อ่านเขียนอีกด้วย ผลจากการสอบถามนี้แสดงให้เห็นว่าเด็กในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ
 เรียนสูง และต่ำ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการเลือกเพื่อนแต่อย่างใด
 เด็ก ๆ ไม่เพียงแต่เลือกเพื่อนที่อยู่ในชั้นเดียวกัน หากยังเลือกเพื่อนที่อยู่ในชั้นอื่น ๆ จากหมู่
 บ้านเดียวกันหรือไกลเคียงกันด้วย การปรับตัวทางสังคมของเด็กน้าในกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว
 นั้นอาจเห็นได้ชัดจากการสังเกตเด็กอย่างใกล้ชิดระหว่างหยุดพักรับประทานอาหารกลางวันและ
 หยุดพักผ่อน เด็กจากหมู่บ้านเดียวกันหรือไกลเคียงกันมักจะรวมกันอยู่ทั้งในสถานการณ์เรียน
 และเล่น อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มที่แสดงว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้รับเลือก
 มากกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ข้อสังเกตความได้ง่าย ๆ ว่าเด็กที่เรียนดีก็มักจะมีสถานะทาง
 สังคมมีที่สูงด้วย แต่กระนั้นจากการสังเกตระหว่างเวลาหยุดพัก ไม่ปรากฏว่ามีความแตกต่าง
 กันอย่างไรในค่านิยมการเคลื่อนไหวระหว่างเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสูงและต่ำ
 เด็กในทั้งสองกลุ่มมีความว่องไวปาน ๆ กัน และโดยทั่วไปเด็กเหล่านี้สามารถทำตามกฎเกณฑ์
 ข้อบังคับต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ไม่ปรากฏว่ามีการทะเลาะเบาะแว้งอย่างรุนแรงหรือการต่อสู้
 ระหว่างเด็กในสองกลุ่ม จะเห็นได้ว่าภายหลังที่เวลาหยุดพักสิ้นสุดลงแล้ว เด็กเหล่านี้จะละ
 จากการเรียนและกลับเข้าแถวเรียงตัวเดินเข้าชั้นเรียนใหม่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

ตามความเป็นจริงแล้ว การที่ศึกษาคูการปรับตัวทางสังคมของเด็กแยกจากศึกษาผล
 สัมฤทธิ์ทางการเรียนนับว่าเป็นข้อที่ทำได้ยากมาก ทั้งนี้เนื่องจากตัวแปรทั้งสองนั้นจะต้องไป
 ควบคู่กันเสมอ ความสามารถของเด็กตามหลักเกณฑ์ทั้งสองอย่างนั้นเคยปรากฏมาแล้วใน
 ตอนที่ให้ครูประจำชั้นประเมินค่าและความจริงข้อนี้จะได้เห็นต่อไปอีกในผลที่ได้จากการสัมภาษณ์
 เด็กเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อหลักเกณฑ์ ๒ อย่าง กล่าวคือ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับ "ผล
 สัมฤทธิ์ทางการเรียน" และ "การปรับตัวทางโรงเรียน" เด็ก ๆ ในกลุ่มตัวอย่างมีความคิด
 เห็นคล้ายคลึงกันในการประเมินค่าสองหลักเกณฑ์นี้ เด็กชวาน้ำประประเมินค่าหลักเกณฑ์ใน
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าเป็น (๑) ความสามารถจะอ่านหนังสือได้มาก ๆ และคล่องแคล่ว

(๒) ความสามารถที่จะออกไปหาชนเพื่อทบทวนวิชาที่เรียนกับครู เด็ก ๆ ให้ข้อสังเกตว่า เด็กที่เรียนเก่งมักไปหาครูเสอमतหน้าชน แต่เด็กที่เรียนไม่เก่งไม่เคยออกไปหาครูที่หน้าชนเลย

(๓) อ่านและทำเลขได้ (๔) ไม่ค่อยถูกครูลงโทษ เด็กที่เรียนเก่งมักถูกลงโทษน้อยกว่า เด็กอ่อน สำหรับหลักเกณฑ์ด้านการปรับตัวทางสังคม เด็ก ๆ เห็นพ้องกันว่าเด็กที่ทำการปรับตัวทางโรงเรียนดีก็คือเด็กที่มีความประพฤติดีทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน สามารถทำตามกฎข้อบังคับของโรงเรียน รู้จักขยับยั้งความก้าวร้าว มีความสลับภาพอ่อนน้อม นอกจากนี้ เด็กยังพิจารณาคุณลักษณะอื่น ๆ ควบคู่กับความสำเร็ทางบ้านไปด้วย อาทิเช่น สวมเครื่องแต่งกายที่สะอาดสะอาดอันสวยงาม ความสามารถที่จะอ่านและทำเลขได้ดีไม่เป็นคนเจ้า สามารถช่วยเหลือเพื่อนทางด้านการเรียนได้ เด็กพิจารณาคุณลักษณะเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัวที่ด้านสังคมด้วย

จะเห็นได้ชัดว่า คำตอบของเด็กที่มตความคิดเห็นในสองหลักเกณฑ์ต้นสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งหวังด้านพฤติกรรมและคุณธรรมต่าง ๆ ซึ่งพ่อแม่ ครูและผู้ใหญ่อื่น ๆ ในชนบท นานายัดถอ ผลที่ได้นอจหมายความว่าเด็กน่าจะตระหนักถึงความมุ่งหวังและความต้องการของผู้ใหญ่ที่ต้องการให้เด็ก ๆ ปฏิบัติ เขาทราบว่าถ้าตนไม่สามารถกระทำตามความมุ่งหวังต่าง ๆ เหล่านี้ได้แล้วแม้แต่อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็เป็นที่เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งแก่เด็กเองว่าตนกำลังประสบความล้มเหลวในการปรับตัวให้เข้ากับประชาคมนั้น ๆ ในที่สุด

กล่าวให้ชัดลงไปก็คือ ผลจากการอบรมเลี้ยงดูเด็กทางบ้านมีส่วนช่วยอย่างยิ่งในการเสริมสร้างผลสำเร็จในการปรับตัวด้านสังคมของเด็กที่ตำบลนาข่า โดยเฉพาะในวัยแรกที่เข้าโรงเรียน ทั้งนี้เพราะกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เด็กเรียนรู้อาจการอบรมปลูกฝังทางบ้าน มีอยู่ไม่มากนักนอกที่คล้ายคลึงที่กฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับทางโรงเรียน และโดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและบ้านเป็นไปในลักษณะที่ครูได้รับการยกย่องนับถอจากพ่อแม่และชาวชนบททั่วไปอย่างสูง เด็กซึ่งตระหนักดีตั้งแต่ยังเด็ก ๆ ว่าพ่อแม่มุ่งหวังให้ตนปฏิบัติต่อครูอย่างไร พ่อแม่มีส่วนช่วยในการให้ปฐมนิเทศน์แก่เด็กก่อนเข้าโรงเรียนเป็นอย่างดี กล่าวคือ เด็กรับทราบจากพ่อแม่มาก่อนแล้วว่าตนจะต้องให้ความเคารพ เชอพง สลับภาพอ่อนน้อม ถ่อม

คนที่ครอบครัวตลอดจนปฏิบัติทั่วไปให้สอดคล้องกับกฎปฏิบัติของโรงเรียน ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า
 เด็กน้าในกลุ่มตัวอย่างไม่มีความลำบากมาก แต่อย่างไร ในการปรับตัวบ้านสังคมในขั้นแรกที่
 เข้าโรงเรียน และที่คล้ายคลึงกับเด็กอื่น ๆ โดยทั่วไปที่ว่าในระยะแรก ๆ ที่เข้าโรงเรียนเด็กยัง
 ใหม่อ่อนไหวต่อสถานที่ ต้องจากสิ่งแวดล้อมที่ตนเคยชินที่บ้าน เด็กจึงอาจเกิดความไม่มั่นคงทาง
 อารมณ์อยู่บ้าง แต่เมื่อเด็กค่อยปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทางโรงเรียนได้แล้ว ความไม่
 มั่นคงทางอารมณ์และจิตใจก็จะค่อยหายไป จากการสังเกตของครูประจำชั้นของเด็กเหล่านั้น
 ก็สนับสนุนว่าเด็ก ๆ ในกลุ่มตัวอย่างมีการปรับตัวบ้านสังคมเป็นอย่างดี ในขั้นแรกที่เข้าโรงเรียน
 ส่วนการติดตามผลในค่านิยมสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กในปลายปีการศึกษา ก็ปรากฏว่าใน
 ตอนปลายชั้นประถมศึกษา ๑ เด็กในกลุ่มตัวอย่าง ๒๗ คน มี ๒๖ คนผ่านการสอบไล่ได้
 เฉลี่ยเช่นอย่างนี้ ส่วนเด็กที่เหลือนอก ๑ คน เป็นเด็กที่มีสุขภาพไม่ดีและขาดสอบ แต่
 ในระยะต่อมาทางโรงเรียนได้เรียกให้เด็กผู้นั้นได้มาสอบแก้ตัวสำหรับ วันที่ ขาดสอบและเด็กได้
 สอบผ่านในที่สุด จึงกล่าวได้ว่าเด็กในกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๒๗ คนผ่านการสอบไล่ชั้นประถม
 ๑ ได้ทุกคน

สรุป

อาจสรุปได้ว่าเด็กน้าในกลุ่มตัวอย่างได้ปรับตัวอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ให้ความสัมพันธ์
 ใกล้ชิดกับลูกโดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูก เป็นไปอย่างรักใคร่และอบอุ่นยิ่ง
 จึงนับได้ว่า เด็กเหล่านั้นได้รับการตอบสนองของความต้อการมูลฐานทั้งหลายเป็นอย่างดี เฉพาะ
 อย่างยิ่งในบ้าน "ความอบอุ่น" นี้เองที่ช่วยเหตุน เมื่อเด็กชวมนาเข้าสู่วัยเข้าสู่วรรณ
 ในขั้นแรก เด็กจึงก้าวเข้าสู่สถานการณใหม่ทางโรงเรียนได้ด้วยความมั่นใจและมีความอบอุ่น
 ปลอดภัยทางจิตใจเป็นรากฐาน และจากการอบรมปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ ให้เด็กที่ดำเนิน เด็ก
 เรียนรู้จากบ้านตั้งแต่ยังเล็ก ๆ ว่าพ่อแม่และผู้ใหญ่นั้นมีสิทธิที่จะบังคับพฤติกรรมต่าง ๆ ของ
 คนได้ เด็กได้รับการอบรมให้เป็นผู้ว่านอนสอนง่าย อยู่ในระเบียบวินัยและมีความเคารพ
 เชื้อพ้องต่อผู้ใหญ่ทั้งหลายอยู่แล้ว ฉะนั้นเมื่อมาอยู่ที่โรงเรียนแม่จะเป็นขั้นแรกเข้า เด็กที่
 น้าก็ไม่ได้มีความลำบากแต่อย่างใดในการปรับตัวให้เข้ากับข้อบังคับใหม่ ๆ ของโรงเรียน

ตลอดจนความมุ่งหวังต่าง ๆ ของครูที่จะให้คนได้ประพฤติปฏิบัติ โดยเนื้อแท้ ความมุ่งหวัง
 ส่วนใหญ่ของพ่อแม่และครูก็สอดคล้องกันอยู่แล้ว กล่าวคือแม้ว่าทางบ้านและโรงเรียนจะมีวิ
 การอบรมสั่งสอนเด็กแตกต่างกันบ้าง แต่ก็มีจุดหมายปลายทางเหมือนกันทั้งนั้น นั่นก็คือ ต้องการ
 ให้เด็กทุกคนเป็นคนดี และมีความสามารถในดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่
 คาดหวังได้ว่า เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตขึ้นก็จะได้มีโอกาสพัฒนาทางดงามถูกต้องสมควรความมุ่งหวัง
 ของสังคมที่อาศัยตนได้ในที่สุด

คำสั่งท้ายบท

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ตำบลนาป่าครั้งนี้ คุณคล้ายจะ
ไม่สนับสนุนข้อสมมติฐานที่นักจิตวิทยาส่วนใหญ่ตั้งไว้ว่า วิธีการอบรมเด็กมีความสัมพันธ์กับ
พัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพของเด็ก ทกล่าวว่าจะไม่สนับสนุนข้อสมมติฐานนี้คือ ผลที่ได้รับ
ไม่แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์เด่นชัดระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูและการปรับตัวของเด็กที่
โรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากเหตุ ๒-๓ ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การอบรมเลี้ยงดูของแม่ชาว
นาป่าดำเนินไปในแบบที่คล้ายคลึงกันทั้งสิ้น จนไม่อาจจะแยกลงไปได้ว่าเด็กในกลุ่มตัวอย่าง
ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันอย่างไร ประการที่สอง อาจเนื่องมาจากข้อบกพร่องบาง
ประการของการศึกษาค้นคว้า กล่าวคือ แม้จะมีการพยายามที่จะรวบรวมข้อมูลในเรื่องวิธีการ
อบรมเลี้ยงดูให้ได้มาอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพียงใดก็ตาม แต่ผู้ค้นคว้าก็ยังขาดโอกาสที่จะได้
สังเกตความเป็นไปในแง่จิตวิทยาของวิธีการอบรมเลี้ยงดูทุกด้าน ทั้งนี้ ถ้าหากว่าสามารถ
ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบรรยากาศทางด้านจิตวิทยา ภายในบ้านเพิ่มเติมจากวิธีการอบรมเลี้ยงดู
เด็ก บางทีอาจจะพบว่าปัจจัยทั้งสองอย่างนี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดและยังผลให้เกิด
ต่อตัวเด็กอย่างเห็นได้ชัดเกินมากกว่า ประการที่สาม ก็คือ ข้อมูลที่ได้รับอาจมีความคลาด
เคลื่อนเนื่องมาจากความบกพร่องทางด้านผู้ตอบ เป็นต้นว่า คำถามบางอย่าง ผู้ตอบอาจไม่
เต็มใจให้ข้อเท็จจริง หรืออาจเป็นเพราะผู้ตอบเกิดความสับสน ตอบได้ไม่แจ่มชัดนัก เนื่อง
จากไม่สามารถระลึกถึงวิธีการที่ตนใช้อย่างแน่นอนกับเด็กในกลุ่มตัวอย่างได้ หรืออาจเป็น
เพราะผู้ตอบอาจตอบเพื่อให้ผู้ถามเกิดความรู้สึกดีต่อตนเอง
ผู้เขียนใคร่เสนอแนะให้ผู้ทำการเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อมได้คำนึงถึง
ความสำคัญของการศึกษาดังกล่าวแล้วข้างต้น และน่าจะได้พยายามศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้ง
ต่อไปในเรื่องเกี่ยวกับบรรยากาศของครอบครัว แต่เนื่องจากสิ่งที่มีผลทางจิตใจของบุคคลใน
ครอบครัวนั้นอาจเกิดขึ้นจากสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ผู้เขียนรายงานจึงใคร่เสนอต่อไปว่า
ผู้ซึ่งมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องทำนองเดียวกันนี้ น่าจะได้คัดเลือกตัวแปรสำคัญต่าง ๆ
มาวิจัยและค้นคว้า เช่น ในเรื่องส่วนประกอบของครอบครัว อันได้แก่สมาชิกในครัวเรือน

นนกัน่าจะโตศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการประพฤติปฏิบัติตลอดจนทัศนคติของสมาชิกในครอบครัว
 แต่ละคนอาจมีผลต่อพฤติกรรมและการปรับตัวของเด็ก โดยเฉพาะในเรื่องลำดับการเกิดของเด็ก
 อาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กได้รับการปฏิบัติจากสมาชิกของครอบครัวไม่เหมือนกันก็ได้
 ตัวแปรสำคัญอื่นที่น่าจะศึกษาคือ การปรับตัวในการสมรสของพ่อแม่ ทั้งนี้เพราะถ้าพ่อแม่
 ปรับตัวในชีวิตสมรสได้แล้วก็ช่วยให้เกิดความรับผิดชอบต่อกันร่วมกัน ในทางตรงกันข้าม
 ถ้าเกิดการปรับตัวไม่ดีในชีวิตสมรส เช่น เกิดการทะเลาะเบาะแว้งหรือขัดแย้งในเรื่องข้อคิด
 เห็นต่าง ๆ ของครอบครัวอยู่เสมอ ก็อาจทำให้เด็กเกิดความยุ่งยากทางจิตใจได้ เช่น ตัดสิน
 ใจไม่ถูกว่าตนควรจะเข้าข้างใครก็ได้ และทำให้เกิดปัญหาสำคัญอื่นตามมาอีกได้ นนกันคือ
 เด็กเกิดความขัดแย้งด้วยไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าตนควรจะทำตามอย่างใดก็ได้ นอกจากนี้
 แล้วตัวแปรในเรื่องอิทธิพลของสื่อมวลชนต่าง ๆ ก็น่าจะได้รับพิจารณาเพื่อการศึกษาคนควา
 ต่อไปด้วย เพราะจากการวิจัยที่เขาได้กระทำกันมาปรากฏว่า นอกเหนือจากการอบรมเลี้ยงดู
 ที่เด็กได้รับจากทางบ้านและแหล่งอบรมอื่น ๆ แล้ว สื่อมวลชนต่าง ๆ โดยเฉพาะสิ่งตีพิมพ์
 วิทยุ และโทรทัศน์ มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทางด้านความคิดและอารมณ์ของเด็ก ถ้า
 สามารถศึกษาตัวแปรสำคัญต่าง ๆ ได้ดังกล่าวก็จะให้ประโยชน์นานาประการในการเข้าใจเด็ก
 ซึ่งจะต้องพัฒนาไปอยู่เรื่อย ๆ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคม

บรรณานุกรม

เสฐียรโกเศศ ประเพณีเก่าของไทย แพรววิทยา ๒๕๐๐

หนังสือพิมพ์ข่าวการแพทย์ ปีที่ ๑๘ เล่มที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๐๘

ประสาธ หลักศิลา สังคมวิทยา ฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม สำนักพิมพ์ก้าวหน้า ๒๕๐๗

Barry III, H., Bacon, M. K., and Child, I., "A Cross-cultural survey of some sex differences in socialization," in The Causes of Behavior, Readings in child development and educational psychology, edited by J. F. Resenblith and W. Allinsmith, 5th printing, 1964.

Blanchard, W., Thailand : its people, its society, its culture, Kraf Press: New Haven, 1957.

Brown, Roger, Social Psychology, The Free Press : New York, 1965.

Dollard, J., Miller, N. E., Doob, L. W., Mowrer, O. H., and Sears, R. R., Frustration and Aggression, Yale University Press : New Haven, 1961.

Geertz, H., The Javanese Family, a study of kinship and socialization, The Free Press of Glencoe : New York, 1961.

Guthrie, G. M., and Jacobs, P. J. Child Rearing and Personality Development in the Philippines, The Pennsylvania State University Press : University Park and London, 1966.

Hurlock, E., Child Development, McGraw-Hill Book Company, Inc., 1961.

John, R. C., and Medinnus, G. R., Child Psychology : Behavior and Development. John Wiley and Sons, Inc. : New York, 1965.

Junod, H. A., The Life of a South Africa Tribe I. Social Life, (revised edition) Macmillan : London, 1927.

Maccoby, Newcomb, and Hartley, Readings in Social Psychology, 3rd edition. Henry Holt and Company: New York, 1958.

McClelland, D. C., Atkinson, J. W., Clark, R. A. and Lowell, E. L., The Achievement Motive, Appleton-Century Crofts : New York, 1953.

Mead, M., Coming of Age in samoa. A Mentor Book, published by the New American Library, 4th printing, April, 1952.

Mead, M., Social Organization of Manua, Bull Bishop Museum, No. 76, Honolulu, 1930.

Middleton, M., "Child Rearing in Australia," in Social Structure and Personality in a City, edited by O. A. Oeser and S. B. Hammond, Routledge and Kegan Paul, 1954.

- Olson, W. C., Child Development, 2nd edition, D.C. Heath and Company : Boston, 1959.
- Peck, R. F. et al., The Psychology of Character Development, John Wiley and Sons, Inc.: New York, 1962.
- Philip, H. P., Thai Peasant Personality, University of California Press : Berkeley and Los Angeles, 1965.
- Phya Anuman Rajadhon, Life and Ritual in Old Siam, translated and edited by Williams J. Gedney. Kraf Press : New Haven, 1961.
- Prothro, Child Rearing in the Lebanon, Harvard Middle Eastern, Monograph Series, 1961.
- Schapera, I., Khoisan People of South Africa : Bushmen and Hottentots, Routledge : London, 1930.
- Sears, P. S., "Doll Play Aggression in Normal Young Children : Influence of sex, age, sibling status, father's absence," Psychological Monographs, 65, No. 6. American Psychological Association : Washington, D. C., 1951.
- Sears, R. R. Maccoby, E. E., and Levin, H., Pattern of Child Rearing, Row, Peterson and Company : New York, 1957.
- Vincent, E. L. and Martin, P. C., Human Psychological Development, Ronald Press Company : New York, 1961.
- Watson, R. I., Psychology of the Child, John Wiley and Sons, Inc.: New York, 1960.
- Whiting, B. B. (Editor), Six Cultures, John Wiley and Sons, Inc. : New York and London, 1963.
- Whiting, J. M. and, Child, I. L., Child Training and Personality : a cross cultural study, Yale University Press : New Haven, 1953.
-

ภาคผนวก ๑

สรุปผลการตรวจสอบสภาพนักเรียน

โรงเรียนวัดห้องคู้ (ไพโรจน์ประชาสรรค์) ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๔

จำนวนนักเรียนที่ได้รับการตรวจสอบสุขภาพ ๓๐๖ คน

สรุปผลการตรวจสอบสุขภาพ

รายการตรวจ	จำนวน (คน)	เฉลี่ยร้อยละ	หมายเหตุ
ปกติ			
ความสมบูรณ์ของร่างกาย	๔๒	๒๐.๔	
ผิดปกติ			
ผมน้ำคิ้ว	๓๗	๑๒.๑	
ตา	๔๗	๒๒.๙+	% มากเป็นอันดับ ๓
หู	๓	๑.๕	
จมูก	๑	๐.๕	
ปาก, ลิ้น	๑	๐.๕	
ฟัน	๑๔๒	๖๕.๙+	% มากเป็นอันดับ ๑
เหงือก	๑๓	๖.๓	
คอ	๑๑	๕.๓	
ท่อน้ำดี	๖๐	๒๙.๑+	% มากเป็นอันดับ ๒
ข้อมือหรือข้อเท้า	๑	๐.๕	

รายการตรวจ	จำนวน (คน)	เฉลี่ยร้อยละ	หมายเหตุ
ท่อน้ำเหลือง	๑๑	๕.๓	
ปอด	๑	๐.๕	
หัวใจ	๓	๐.๑๔	
ม้าม	๑	๐.๕	
ผิวหนัง	๔๔	๒๑.๔+	% มากเป็นอันดับ ๑
โรคอื่นๆ	๑	๐.๕	

ภาคผนวก ๒

แบบสัมภาษณ์แม่

ผู้สัมภาษณ์.....วันที่, เดือน, ปี..... ตอนเวลา น.ถึง..... น.
ผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี
ทำบลทอยู่.....

ตอน ๑

สภาพของบ้าน

บริเวณและเครื่องใช้สำหรับเด็กต่าง ๆ อายุ เช่น เครื่องเล่น เครื่องวิทยุรถจักรยานและเครื่องนอน
ที่มี เช่น เปล เตียง

— อยู่ที่ไหนของบ้าน?

— มีเครื่องเล่นเฉพาะเด็กอื่น?

ถ้าเมื่อแม่ทำงาน

— ตั้งแต่แต่งงานทำงานมานานเท่าไร?

— รับผิดชอบอย่างไร?

— ก่อนแต่งงานทำงานอะไร?

— มีรายได้เท่าใด?

— ทำไมจึงทำงาน?

สนใจอยากทราบว่าครอบครัวท่านแบ่งงานกันทำอย่างไรบ้าง? เช่นงานต่อไปนี้

— หุงหาอาหาร

— ริเริ่มการปฏิบัติศาสนา

— ล้างซ้าม

— เลี้ยงเด็ก

— กวาดบ้าน

— ดูแลเรื่องการเรียนของลูก

— ซักผ้า

— พาเด็ก ๆ ไปเที่ยว

— ซ่อมแซมบ้าน

— แต่งตัวเด็กไปโรงเรียน

— ดูแลเงินทอง

— จำยของและจำยตลาด

— ซ่อมเสื้อผ้าและเย็บใหม่

— ใครดูแลเลี้ยงสัตว์

— ซ่อมและทำเครื่องแต่งบ้าน

มีงานสำคัญอะไรอื่นต้องทำอีกไหมในบ้าน?

ตอน ๒

ทัศนคติต่อเด็กก่อนคลอดและหลังคลอด

ท่านเคยคิดว่าจะมีลูกบ้างไหมเมื่อก่อนการแต่งงาน?

— ท่านรู้สึกอย่างไร?

สมมุติว่า สามีท่านเกิดจะมีลูกไม่ได้?

— ท่านรู้สึกอย่างไร?

เมื่อคิดถึงว่าจะมีลูก

— ท่านหวังอะไร?

— ท่านรู้สึกวิตกเรื่องอะไรบ้าง?

ท่านรู้สึกอย่างไร เมื่อพบว่าตัวเองตั้งครรภ์?

ยินดี-ทำไม

กลัว-ทำไม

สามีท่านแสดงอย่างไรเมื่อทราบว่า

— ทำไม?

เมื่อตั้งครรภ์คิดว่าจะได้ลูกชายหรือลูกสาว?

— ทำไม?

ท่านเคยคิดว่า โทษันลูกจะเป็นอะไร?

— คิดว่าจะเป็นอย่างอะไร?

— ทำไม?

— สามีเห็นชอบไหม?

สมมุติว่า ท่านเกิดทราบว่า

ตัวท่านจะมีลูกไม่ได้?

— ท่านจะทำอย่างไรต่อไป?

— ท่านจะทำอย่างไรต่อไป?

— ท่านรู้สึกเช่นนี้ทุกท้องไหม?

— ถ้าไม่รู้สึกทุกท้อง-แล้วเปลี่ยน
เช่นอย่างไร และ ทำไม?

ทกใจ-ทำไม

คิดว่าเร็วไป? ทำไม?

— ทำอย่างไรอย่างหนึ่งเพื่อจะให้
ได้ลูกเป็นเพศที่ต้องการหรือเปล่า?

— บ่อยๆตายายเห็นชอบไหม?

— บ่อยๆ.....

— ตายาย.....

— ถ้าไม่ — เขาชอบอะไร? และทำไม?

— ถ้าไม่ — ทำไม?

เคยไปหาหมอระหว่างท้องข้างหรือไม่

ถ้าไป

— ไปบ่อยครั้งแค่ไหน?

— หมอเขาบอกอย่างไรบ้าง?

— ไปหาหมอกี่คน?

— มีอะไรที่เป็นจริงตามคำทายบ้าง?

ระหว่างตั้งครรภ์ ท่านมีความเจ็บป่วยทางร่างกายอะไรบ้างไหม?

ถ้ามี

— มีอะไร?

— ท่านทำอย่างไรบ้างเพื่อให้หาย

หรือบรรเทา?

— เป็นอยู่นานเท่าไร?

— รู้สึกอย่างไรเมื่อเด็กคนครั้งแรก?

— ในระยะเวลาไหนของครรภ์

ระหว่างตั้งครรภ์ท่านเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ประจำวันไปจากก่อนตั้งครรภ์อย่างไรไหม?

การทำงาน

— อะไรเปลี่ยนไปบ้าง?

— เมื่อไร และ ทำไม?

อาหาร

— เปลี่ยนไปกินอะไร?

— เมื่อไร และ ทำไม?

อะไรอื่น ๆ

ท่านกลัวการคลอด?

— กลัวในแง่ไหน ทำไมถึงกลัว?

— ความรู้สึกเปลี่ยนแปลงไปใหม่ในการ
ของครั้งหลัง ๆ ?

ท่านเตรียมตัวอะไรบ้างสำหรับตอนคลอด?

— ภาระอย่างไร?

— การทำคลอดยากไหม? ต้องมี
การช่วยหรือเปล่า?

- ใครจะทำคลอด
- ที่ไหน ?
- ทำอย่างไรกับรถ ? (ทำไมถึงทำอย่างนั้น)
- ทำอย่างไรกับสระคือนของเต็กและสายสระคือน ?
- เคยลูกตายหรือแท้งบ้างไหม ?
- ใครอยู่ข้างเวลาคลอด ?
- ขอให้เขาอยู่หรือเขาอยู่เอง เพื่ออะไร ?

ท่านอยู่ไฟหรือเปล่า ?

- ถ้าอยู่
- อยู่อย่างไร ทำแบบไหน ?

- อธิบาย
- ทำอะไรพิเศษบ้างสำหรับการอยู่ไฟ ?
 - ใครริเริ่มทำ ?
 - ใครช่วยทำให้ ?
 - กินอาหารพิเศษ เป็นอาหารอะไร ?
 - ใครทำให้ ?

ใครช่วยทำงานบ้านในระยะเวลาที่ท่านยังต้องนอนพัก ?

มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง ในความเป็นอยู่ทางบ้านเมื่อคลอดเสร็จใหม่ๆ ?

คนอื่นทำอะไรบ้าง ?

ใช้ยาอะไรบ้างในระยะเวลาอยู่ไฟ ?

- ยาอะไร ?
- นานเท่าไร ?
- ใครให้ตำรับ ?

เด็กออกมาแข็งแรงดีไหม ?

ร้องทันทีไหมที่คลอด ? ร้องดัง ?

ถ้าไม่

- แก่ไขก้นอย่างไร ? หมอช่วยทำอะไรบ้าง ?

เมื่อเห็นลูกครั้งแรก มีความรู้สึกอย่างไร ?

- ตีใจ เสียใจ..... ฯลฯ
- ผิดหวังหรือสมเพศในเรื่องเพศของเด็ก

มีชาวบ้านที่ไปคลอดที่โรงพยาบาลบ้างไหม ?

ถ้ามี

— มีความรู้สึกต่อการคลอดที่โรงพยาบาล
อย่างไร ?

— แตกต่างไปจากการคลอดที่บ้าน
อย่างไร ?

ผู้ทำการเลี้ยงดู

ผู้ดูแลเลี้ยงดู

นอกจากท่านแล้วมีใครช่วยเลี้ยงเด็กบ้าง ?

การให้อาหาร

การให้นม

— ใครให้เต็กกับนมบ้างนอกจากท่าน ?

— ท่านจ้างแม่นมหรือเปล่า ?

ถ้าจ้าง

— เมื่อไร ?

— ทำไม ?

— นานเท่าไร ?

การให้นมขวด

— เริ่มให้ลูกกินนมขวดเมื่อไร ?

— โดยวิธีใด ?

— นอกจากท่านใครอื่นให้เต็กกินนม ?

— เต็กกินนมขวดอยู่นานเท่าไรจึง
หย่านม ?

— มีคนแทนบ่อยไหม ?

— ทำไม

การให้อาหารแข็ง

— อาหารแข็งอะไรที่ใช้ ?

— มีคนแทนบ่อยเพียงไร ?

— เมื่อไรจึงตั้งตนให้อาหารแข็ง ?

— ทำไม ?

— ใครบ่อนอาหารเต็กบ้างนอกจากท่าน ?

— เต็กยอมกินดีไหม ?

การปลอบโยนและดูแลเด็ก

ใครนอกจากท่านที่คอยช่วยดูแลเด็ก ?
บ่อยไหม ?

ทำไม ?
โดยอย่างไร ?

อาบนํ้า

ใครอาบนํ้าให้เด็กข้างนอกจากท่าน ?
เมื่อไรบ้าง ?

ทำไม ?

การขี้ถ่ายและการทำความสะอาดหลังจากขี้ถ่าย

ใครดูแลเด็กเวลาถ่ายข้างนอกจากท่าน ?
เมื่อไร ?

ทำไม ?

การแต่งตัว

ใครแต่งตัวให้เด็กข้างนอกจากท่าน ?
เมื่อไร ?

ทำไม ?

การอุ้มชู

เมื่อเด็กยังเล็กอยู่ใครอุ้มเด็กข้างนอกจากท่าน ?
เมื่อไร ?

ทำไม ?

การนำเด็กออกนอกบริเวณบ้าน

ท่านพาเด็กออกนอกบ้านข้างหรือเปล่า ?
นอกจากนั้นใครพาเด็กออกนอกบ้านข้าง ?
เมื่อไร ?

อุ้มอย่างไร ?
ไปไหน ?
ไกลเพียงไร ?

ไม่มีแม่คนใดอุ้มชูลูกได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และจำต้องฝากลูกไว้กับคนอื่นข้าง ซึ่งท่านก็คง เช่นเดียวกัน, ท่านวางใจที่จะฝากลูกไว้กับใครมากที่สุด ?

— ทำไม ?

เมื่อเด็กเจ็บ ท่านไปปรึกษาใคร ? (ให้รายละเอียด)

ท่านอยากให้ลูกท่านเหมือนใคร ?

ทำไม ?

ใครเป็นที่ยกย่องที่สุดในบ้าน ?

ทำไม ?

ลูกท่านคู่มือนั้นจะเหมือนใคร ?

ทำไม ?

วิธีการอบรม

ในการสอนเด็กให้รู้จักทำในสิ่งควรทำและเว้นสิ่งไม่ควรทำ พยายามอธิบายสอนโดยได้ผลดีที่สุด? ทำไม?

การให้รางวัล

การลงโทษ

ความประพฤติอะไรของเด็กที่ทำให้ท่านหัวเสียมากที่สุด ถ้าท่านจะลงโทษ ท่านมีหลักเรื่องเหตุผลในการลงโทษอย่างไร?

เมื่อเด็กทำให้ท่านหัวเสีย ท่านทำอย่างไร? ท่านทำโทษวิธีไหน? บ่อยมากน้อย?

การขู่

ข้อแม้อะไรที่ท่านใช้และได้ผลให้เด็กทำตามท่านต้องการมากที่สุด?

- ข้อแม้โดยขู่ว่าจะไม่รัก
- ขู่ว่าจะไม่เลี้ยงจะส่งไปทอน ทิ้งไปให้คนอื่น
- ขู่จะลงโทษโดยการเขยิบที่
- ขู่ว่าจะถูกส่งตักตีสกลงโทษ
- ขู่อ้างถึงสัตว์ — และอ้างอย่างไร?

ท่านใช้ข้อแม้เหล่านี้ต่าง ๆ กันตามอายุของเด็ก?

เมื่อไรท่านจึงจะใช้ข้อแม้ดังกล่าว?

มีใครนอกจากท่านใช้อีกบ้าง?

- เขาใช้อะไร?
- เมื่อไร?
- ใช้อย่างไร?

ตอน ๓

คำถามที่ใช้ในการซักถามกิจวัตรประจำวันในการเลี้ยงเด็ก

ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมท่านเองหรือ?

ตั้งคนให้กินเมื่อไร?

ถ้าตั้งคนเข้า

- ทำไม?
- แล้วให้อะไรอื่นระหว่างนั้น?
- ทำไม?

เด็กยุคใหม่ ?

ถ้าไม่

— ทำไม ?

— ท่านใช้วิธีอะไรกระตุ้นให้เด็กยุค ?

เมื่อเด็กยุคครั้งแรกท่านรู้สึกเจ็บไหม ?

ถ้าเจ็บ

— แล้วท่านทำอย่างไร ?

ท่านให้เด็กกินนมมากน้อยเพียงไร ?

ถ้ามี

— มีกฎเกณฑ์ ?

— ใครริเริ่ม ?

— ท่านรู้สึกอย่างไร ?

ท่านให้ลูกกินนมท่านนานเท่าใด ?

— ทำไมจึงหยุด ?

ท่านให้อะไรแทน หรือให้อะไรเพิ่มกับนมบ้าง ? อธิบาย

— ทำไม ?

— เริ่มแต่เมื่อไร ?

— ใครแนะนำให้ ?

— มากแค่ไหน ?

การให้นม

— ท่านให้ลูกกินนมในท่าไหน ?

— ท่านให้ลูกกินนมท่าไหน ? — (เปิด
เผย หรือมีคิซิค)

ถ้าต้องการให้ลูกแข็งแรง ท่านมีวิธีอย่างไรที่จะช่วยให้ลูกอ่อนตัวแข็งแรง ?

— โดยให้อาหาร ?

— วิธีอื่น ๆ ?

— โดยให้ยา ?

— วิธีทางไสยศาสตร์อย่างไร ?

ถ้าเด็กไม่โตกินนมท่าน

— ทำไม ? — ท่านรู้สึกอย่างไร ?

— ท่านใช้เครื่องทดแทนอะไร ?

ถ้าท่านไม่อยู่ใครให้นมเด็กกิน ?

— ให้อย่างไร ? — ใครทำให้ ?

— บ่อยแค่ไหน

ปัญหาในการให้อาหาร

ถ้ามี

เรื่องอะไร ? — ทำไม ?

— ท่านทำอย่างไร ?

การอาเจียน

ถ้ามี

- อธิบายลักษณะอาเจียน
- บ่อยแค่ไหน ?
- ท่านรู้สึกอย่างไร ?

- เวลาเกิดอาเจียน ท่านทำอย่างไร ?
- ท่านป้องกันอย่างไร ?

การสะอึก

ถ้ามี

- อธิบาย — เป็นเสมอ ๆ หรือนาน ๆ ครั้ง
- บ่อยไหม ?

- ท่านรู้สึกอย่างไร ?
- ท่านป้องกันอย่างไร ?

เด็กตกอะไรระหว่างนอนมข้าง ?

ถ้ามี

- อะไร ?
- ท่านหาอะไรให้ ?
- ท่านคิดว่าเด็กตกสิ่งนี้มากไหม ?

- เด็กตกเป็นนิสัยแต่เมื่อไร ?
- นิสัยนี้เป็นอย่างนั้นมานานเท่าไร ?

ท่านพยายามทำอย่างไรบ้างเพื่อให้หาย ?

ถ้ามี

- ทำไม่จึงแก้ ?

- แก้อย่างไร ?

ระแคะระคาย

ท่านคิดว่า การระแคะระคายคืออะไร ?

ท่านคิดว่า จำเป็นไหม ?

ทำไม ?

ท่านเริ่มให้เด็กห่านมเมื่อไร ?

ยากไหม ?

ท่านทำอย่างไร ?

ท่านใช้อะไรแทนนม ?

ทำไม ?

ใครริเริ่ม ?

เด็กกินอาหารใหม่โดยดีไหม ?

เด็กเริ่มมีฟันเมื่อไร ?

การมีฟันซี่ขวางการให้คุนนมใหม่ ?

เด็กแสดงตบอย่างไร ?

— เด็กกักหิวนมไหม ?

ท่านแก้ไขการแสดงตบอย่างไร ?

— ท่านทำอย่างไร ?

การหย่านมเรียบร้อยเมื่อไร ?

ระยะหลังหย่านม

เด็กได้อาหารพอไหม หลังจากหย่านมแล้ว ?

ท่านคิดว่า เด็กต้องการกินบ่อยกี่ครั้ง
ต่อวัน ?

ท่านคิดว่า เด็กปรกติจะต้องการอาหารสักแค่ไหน ?

อะไรที่เด็กเล็ก ๆ ไม่ควรกิน ?

ท่านรู้ได้อย่างไรว่า เด็กได้อาหารพอ ?

— ทำไม ?

ท่านทำอย่างไรถ้าเด็กกินอาหารไม่พอ ?

เด็กกินอาหารร่วมกับผู้ใหญ่หรือเปล่า ?

ท่านทำอย่างไร ถ้าเด็กกินมากเกินไป ?

ถ้าเปล่า

— กินก่อน หรือ หลัง

ระหว่างเวลาอาหารของผู้ใหญ่ เด็กกินอะไรพิเศษอีกกี่ครั้ง ?

ถ้ามี

— กินอะไร ?

ใครบ่อนอาหารเด็ก ?

ท่านมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อเด็กอาเจียน ?

เด็กเริ่มกินอาหารพร้อมครอบครัวเมื่อไร ?

ท่านทำอย่างไร ?

ท่านสอนเด็กอย่างไรให้รู้จักร่วมโต๊ะอาหารกับผู้ใหญ่ ?

ท่านเริ่มทำความสะอาดพื้นเมื่อไร ?

ทำอย่างไร ?

เด็กมีอาหารโปรดของเขาไหม ?

เด็กชอบหรือไม่ชอบอย่างไร ?

เด็กได้กินอาหารที่โปรดคนนั้นบ่อยมากน้อยเพียงไร ?

ท่านใช้อาหารที่เด็กชอบเป็นการให้

รางวัลเด็กหรือเปล่า ?

ระยะก่อนฝึก

ท่านรู้สึกลำบากไหมในเรื่องการเด็กทำอุจจาระเด็ก ?

ถ้ามี

— รู้สึกลำบากอะไร ? และทำไม ?

ถ้าเปล่า

— ท่านจัดการอย่างไรกับอุจจาระเด็ก ?

ท่านใช้ผ้าอ้อมหรือเปล่า ?

— ท่านใช้อะไรทำหรือแทน ?

— ท่านเลิกใช้ผ้าอ้อมเมื่อไร ?

— ท่านเปลี่ยนบ่อย ๆ ไหม ?

ท่านเริ่มให้สวมกางเกงเมื่อไร ?

— ต้องเปลี่ยนบ่อยมากน้อยอย่างไร ?

(ต่อไปให้ถามคำถามเกี่ยวกับการฝึกหัดการขับถ่าย ตามสภาพเรื่องของบ้าน)

ท่านเอาอุจจาระเด็กไปทิ้งที่ไหน ?

ท่านต้องการให้เด็กไปถ่ายที่ไหนในบ้าน ?

การอาบน้ำ

— ท่านอาบน้ำเด็กเวลาไหน ?

— ท่านให้เด็กงอขาอาบน้ำตอนไหนบ้าง ?

— อาบอย่างไร ?

— ท่านรู้สึกอย่างไรเวลาเด็กมีน้ำมูกไหล ?

— บ่อยมากน้อยเพียงไร ?

— ท่านทำอย่างไร

— อาบที่ไหน ?

— ท่านรู้สึกถึงภัยไหม ?

— เมื่อไรเด็กจึงจะอาบน้ำพร้อมหรือรวม — เราควรหัดเด็กให้รู้จักส่งน้ำมูก หรือเช็ดหน้ามูกกับท่าน หรือกับคนอื่น ๆ ในครอบครัว ? — ทำไม ?

— การอาบน้ำช่วยสุขภาพของเด็กอย่างไร ? — โดยวิธีใด ?

— เด็กชอบอาบน้ำไหม ?

— ส่วนไหนของร่างกายที่ควรรักษาความสะอาดมากที่สุด ?

— นอกจากท่านแล้วมีใครอาบน้ำให้เด็กอีกบ้าง ?

— ทำไม ?

— ควรทำบ่อยมากน้อยเพียงไร ?

— ทำไม ?

— เด็กเล่นอุจจาระไหม ?

— ถ้าเด็กเล่นอุจจาระท่านคิดว่าผิดปกติไหม ?

— ท่านสรวลผมเด็กบ่อยมากน้อยเพียงไร?

— ทำอะไรเป็นพิเศษเพื่อบำรุงผม?

— ทำผมแบบไหน?

— ทำไม?

— ท่านตัดผมเด็กบ่อยมากน้อยเพียงไร?

— ท่านตัดเล็บเด็กบ่อยมากน้อยเพียงไร?

— เด็กต้องผูกไหม?

ถ้าเป็น

— ท่านรู้สึกอย่างไร?

ถ้าเป็น

— ท่านคิดว่าอะไร?

— เด็กต้องเดินอย่างไร?

— ท่านแก้ไขอย่างไร?

การฝึกหัดการขับถ่าย

ท่านคิดว่าเราจำเป็นต้องหัดเด็กเรื่องการขับถ่ายไหม?

— ทำไม?

ท่านคิดว่าการหัดนี้มีผลอะไรต่อตัวเด็ก?

ถ้ามี

— อย่างไร?

ท่านเริ่มฝึกเมื่อไร?

ท่านใช้วิธีไหน?

ทำไมจึงเลือกอายุนั้น?

หัดยากไหม?

ถ้ายาก

— ในแง่ไหน?

เมื่อไรเด็กจึงทำได้เรียบร้อยในเรื่องการขับถ่ายบ้าง?

— กลางวัน — ถ่ายเองโดยไม่รบกวนเมื่อไร?

— กลางคืน — ลูกขับถ่ายเองหรือไม่ ถ่ายรบกวนเมื่อไร?

เมื่อใดที่เด็กจึงทำได้เรียบร้อยในเรื่องการถ่ายอุจจาระ

— กลางวัน — รู้จักไปส้วมเองโดยไม่ถ่ายรดเสื้อผ้า

— กลางคืน — หรือถ่ายไม่เป็นทเมื่อไร ?

เมื่อทำได้เรียบร้อยแล้ว มีเป็นครั้งคราวบ้างไหมที่กลับไปเลอะเทอะอีก ?

เมื่อกลับไปเลอะเทอะอีก ท่านทำอย่างไร ?

การฝึกเด็กให้รู้จักรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ทำไมจึงคิดว่าจำเป็นต้องรักษาความสะอาดให้เด็ก ?

ท่านสอนให้ลูกท่านรู้จักทำความสะอาดตัวเอง ?

ส่วนไหนที่ของล้างบ่อยที่สุด ?

— ทำไม ?

เมื่อไรที่เด็กจึงทำความสะอาดเองได้บ้าง ?

ท่านกระตุ้นให้ทำเองหรือไม่ ?

— ทำไมและโดยวิธีอย่างไร ?

ท่านคิดว่าเมื่อไรที่เด็กจะควรรู้จักรักษาความสะอาดข้าวของเครื่องใช้ของเขาเอง ?

ท่านมีวิธีสอนอย่างไร ?

— ยากไหม ?

ท่านรู้สึกอย่างไรเวลาเด็กเล่นดินเล่นทราย ?

ใครห้ามเด็กเล่นเช่นนั้นบ้าง ?

— ทำไม และ อย่างไร ?

ท่านคิดว่าเด็กเล่นอะไรสกปรกที่สุด ?

— ทำไม ?

ท่านสอนให้ลูกถึงสิ่งนี้ได้อย่างไร ?

ท่านคิดว่า เด็ก ๆ ควรเปลี่ยนเสื้อผ้าวันละครึ่ง ?

ท่านคิดว่า ลูกท่านสนใจกับความสะอาดเป็นพิเศษไหม ?

— ในแง่ไหน ?

ลูกท่านรู้จักรักษาข้าวของเขาดีไหม ?

เขาขอมแบ่งของให้คนอื่น ๆ ไหม ?

ถ้าขอม

— อะไร ?

— ให้ใคร ?

— ไม่ให้ใคร ?

ถ้าของของเด็กหาย เด็กเป็นอย่างไร ?

เมื่อมีคนขอให้แบ่งของให้คนอื่น เด็กทำอย่างไร ?

ความก้าวร้าว

วัยทารก

เมื่อลูกยังเล็ก ๆ อยู่ ท่านคิดว่ามีอะไรในกริยาของเด็กที่ทำให้ท่านไม่ชอบ หรือไม่สบายใจบ้าง ?
มีอะไรบ้าง — อื่น ๆ ?

ท่านรู้สึกอย่างไร ?

ท่านแก้ไขอย่างไร ?

เด็กทารกทุกคนต้องค่อย ๆ เรียนรู้จากสิ่งควรทำและสิ่งไม่ควรทำ แต่ก่อนจะรู้ได้เด็กก็มักจะทำ
อะไรที่รบกวนใจหรือไม่เป็นทสใจของผู้ใหญ่บ้าง เช่น

กักนมแม่

ทำลายของ

ร้องให้ส่งเสียงดัง

ขว้างปาข้าวของ

ร้องกรี๊ด

เตะ, ตี, ต่อย

หยิก หรือ ทงนม

ลงมือลงเท้าขบขย

เหล่านี้เป็นต้น

— อะไรที่ท่านพบบ่อยที่สุด

ท่านทำอย่างไร ?

ท่านชอบให้ลูกท่านเป็นเด็กแบบไหน ? เช่น เวลาจะต้องการอะไร เด็กบางคนจะชวนช่วย
ตัวเองให้ได้อย่าง เด็กบางคนคอยจนกว่าสิ่งนั้นจะมาถึงเอง หรือใครหยิบให้ ส่งให้ — ท่าน
ชอบแบบไหน ?

— ทำไม ?

ขนาดไหนที่ความประพฤติแบบที่ท่านชอบจึงจะกลายเป็นสิ่งรบกวนหรือไม่สบายอารมณ์ท่าน ?

— ทำไม ?

ท่านคิดว่า เด็ก ๆ ควรจะได้รับการอบรมกระตุ้นให้เป็นเด็กประเภทต่อสู้เพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีที่ต้องการหรือไม่ ?

การทำเช่นนั้นจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในบุคลิกลักษณะและอนาคตของเด็กไหม ?

มีข้อแตกต่างใหม่ ว่า เด็กชาย, เด็กหญิง, เพศไหนควรจะเรียนแบบใด ?

วัยเด็กและวัยรุ่น

เราได้พูดถึงความประพฤติของเด็กทารกในเชิงการต่อสู้เพื่อชีวิตมาแล้ว ต่อไปนี้ขอให้คิดถึงเด็กที่โตขึ้นมาอีกสักหน่อย ขนาดเดินได้ พูดได้ การต่อสู้ชีวิตก็เปลี่ยนแปลงลักษณะไป ฉะนั้นขอให้เรามองถึงชีวิตเด็กตอนนั้น

เมื่อเด็กโตขึ้น — ท่านคิดว่า ท่านต้องทนรำคาญหรือไม่สบายใจมากที่สุด
ร้องไห้ ร้องกรี๊ด คำหยาบ เช่น คำ
เถร, ตี (ใคร) ล้อเลียน (ใคร)

เรียกบุคคลอื่นด้วยวาจาไม่เหมาะสม

ตุ๊ก — ผู้ใหญ่ — เด็กเท่า ๆ กัน — เด็กเล็กกว่า
ทำหน้าตาหลอกผู้อื่น อะไรอื่น ๆ เช่น ยกกำปั้น, ยกเท้า, ใ้กัน

— ทำไม ?

ท่านแก้ไขอย่างไร ?

ท่านคิดว่าเด็กเอาแบบมาจากไหน ?

อะไรช่วยทำให้เด็กเป็นเด็กที่ง่าย ?

ทำไมท่านถึงคิดว่าการอบรมเด็กให้เป็นเด็กที่ง่ายเป็นสิ่งสำคัญ ?

ให้เชื่อฟังใคร ?

ทำไมจึงต้องเป็นเช่นนั้น ?

ลูกท่านมีการแข่งดีและอิริยาบถอันใหม่ ?

เขาแสดงออกอย่างไร ?

ท่านทำอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องนี้ ?

เวลาอยู่บ้านเด็ก ๆ ทะเลาะเบาะแว้ง หรือ ตักนินย้างใหม่ ?

- ทำไม ?
- ใครเป็นคนผิด ?
- ตัวอย่าง อย่งไรบ้าง ?
- ท่านทำอย่างไรบ้าง ?

บางทีเด็ก ๆ ก็ทำลายเข้าของใช้ใหม่ ?

- ทำลายอะไร ?
- ทำไม ?
- ท่านทำอย่างไร ?

ท่านคิดว่าในโรงเรียนทำลายของ เด็กผู้ชายกับเด็กผู้หญิงมีข้อแตกต่างกันไหม ?

ท่านมีความรู้สึกอย่างไร ที่เห็นเด็กเล่นรบกกัน หรือเล่นตักนินย้าง ?

ถ้าเด็กแสดงกริยาล่วงเกิน

ท่านคิดว่าความประพฤติเช่นนั้นต่อใครเลวที่สุด ?

- พ่อแม่
- เพื่อนเล่น
- ญาติผู้ใหญ่
- คนแปลกหน้า
- พนองของเขาเอง

ท่านจะสนับสนุนให้เด็กต่อสู้เพื่อป้องกันตัวไหม ?

- ถ้าสนับสนุน — จะให้ใช้วิธีอะไร ?
- ถ้าไม่ — ท่านจะให้เด็กทำอะไร ?

เมื่อเด็กโกรธและไม่แสดงกริยา ๗-๘ อย่างที่กล่าวถึงแต่ตอนต้น — เด็กทำอย่างไร ?

- ท่านรู้สึกอย่างไร ?
- ท่านทำอย่างไรกับกริยาอย่างนั้น ?

บางครั้งบางครั้งเราพบเด็กทารุณกับสัตว์บ้าง ท่านพบลูกท่านทำย้างใหม่ ?

- เมื่อไร ?
- ท่านทำอย่างไรกับเรื่องนี้ ?
- เด็กทำอย่างไร ?

ท่านมีความเห็นอย่างไรในเรื่อง กติกาหรือ กติกา ชนไก่ ?

บางครั้งเราลูกท่านก็พบว่า คนอื่นลขหลัง ใช้ใหม่ ?

ท่านคิดว่าการแสดงกริยาทารุณเป็นครั้งคราวในเด็กเล็ก และในเด็กโต ใไหนจะเสียหายกว่ากัน ?

— ทำไม ?

ท่านคิดว่าเมื่อไร เด็ก ๆ จึงควรรู้จักควบคุมความกระหายกรรกรานผู้อื่นได้ ?
ทำไมจึงคิดเช่นนั้น ?

พฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องเพศ

ท่านได้ตอบคำถามของเราามากมายด้วยดี และให้ความสว่างเป็นอย่างมาก ต่อไปเรา
ใครจะขออภัยที่ว่า คำถามต่อไปนี้อาจยากที่จะตอบสำหรับท่าน แต่ก็เป็นเรื่องราวที่มีความ
สำคัญและเป็นธรรมชาติของคนทุกคน จึงใคร่จะขอความร่วมมือต่อไป ขอให้ถือว่า การพูดสิ่ง
เหล่านี้เป็นของธรรมดา เพราะเพื่อการศึกษ และเราจะไม่นำไปเผยแพร่ในนามของท่าน

วัยทารกและวัยเด็กเล็ก

ท่านรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นเด็กทารกเล่นกับอวัยวะสืบพันธุ์ของตัวเอง ?

— ท่านทำอย่างไร ?

ท่านคิดว่าการทำเช่นนั้นจะมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กไหม ?
ถ้ามี

— มีในแง่ไหน ?

ในความคิดของท่าน — เด็กชายกับเด็กหญิงทำต่างกันไหม ?

ท่านสอนให้เด็กรู้จักใส่เสื้อผ้าเมื่อไร ?

— ทำไม ?

ท่านสอนอย่างไร ?

ท่านคิดว่า เด็กควรจะให้ใส่เสื้อผ้าตัวเองแต่โดยลำพังเมื่อใด ?

ต่อไปเรามาคิดถึงเด็กที่โตขึ้นมาขนาด ๖—๑๒ ขวบไปแล้ว

ในขณะเด็กโตขนาดนี้ ท่านพบว่า เด็กมีกรีธาที่เกี่ยวข้องกับการเพศเพิ่มมากขึ้นไหม ?

ถ้าท่านพบเด็กชายวัยนี้เล่นปนกับเด็กผู้หญิง — ท่านถือไหม ?

ท่านชอบให้เด็กขนาดนี้เล่นกับเด็กเพศเดียวกันมากกว่าไหม ?

อายุขนาดไหนที่ควรเล่นเฉพาะกับเพศเดียวกัน ?

ลูกเคยถามท่านใหม่ว่า น้องมาจากไหน ?

ท่านตอบเขาหรือเปล่า ?

ถ้าตอบ

— ตอบว่าอะไร ?

— ทำไม ?

ถ้าไม่ตอบ

— ทำไม ? — ท่านทำอะไรขณะนั้น ? — ท่านคิดว่าเด็กจะไปรับทราบจากที่ไหน ?

ท่านคิดว่า เราควรจะให้เด็กรู้ถึงการสืบพันธุ์ใหม่ ?

— เมื่อไรจึงจะบอก ?

— ทำไมจึงต้องบอก ?

ท่านคิดว่า เด็กชายเด็กหญิงควรได้รับคำแนะนำเรื่องเพศโดยวิธเดียวกัน และในอายุขนาดเดียวกันไหม ?

— ทำไม ?

ตามความคิดของท่าน เด็กชายหรือเด็กหญิงควรมีการควบคุมความประพฤติทางเพศมากกว่ากัน ?

— ทำไม ?

การฝึกให้เด็กรู้จักพึ่งตัวเอง

วัยทารกและวัยเด็กเล็ก

ท่านคิดว่าอะไรสำคัญที่สุดที่ควรทำให้ในเด็กทารก ?

เมื่อเด็กทารกร้องท่านทำอะไร ?

ทำไมเด็กจึงร้องไห้ ?

ท่านคิดว่า การอุ้มเด็กจนทุกคราวที่ร้อง ดี หรือไม่ดี ?

— ทำไม ?

ท่านอุ้มเด็กในท่าไหน ?

ใครอุ้มเด็กนอกจากท่าน ?

ท่านคิดว่ายุ่งยากไหมเวลาถูกร้องมากๆ ?

— ยุ่งยากในเรื่องอะไร ?

ท่านคิดว่า การอุ้มเด็กบ่อยๆ จะทำให้เด็กเคยตัวไหม ?

ท่านรู้สึกอย่างไร เมื่อไต่ยกลงเตียงครั้งแรก ?

ท่านคิดว่า เด็กทารกควรจะนอนขมุกขมูญมากกว่านอนเปลหรือไม่ ?

— ทำไม ?

ท่านมีวิธีทำให้เด็กหลับได้อย่างไร ?

— อธิบายวิธี

ใครทำข้างนอกจากท่าน ?

ใครเล่นกับเด็กมากที่สุด ?

ท่านพบว่า วิธีใดทำให้เด็กนั่งโตคึกที่สุด

— เขย่า, นิ่ง, ดยกัน

— ทำไม ?

บางครั้งเด็กทารกต้องอยู่คนเดียวไหม ?

— ทำไม ?

— ทำไมจึงไม่ให้อยู่คนเดียว ?

การฝึกให้เด็กละจากการพึ่งพาผู้อื่น

ท่านคิดว่า เด็กอายุเท่าไรควรต้องอดนอน ?

— ทำไม ?

ถ้าไม่อด ท่านทำอะไรให้แทน ?

เมื่อเด็กยังเล็กอยู่ร้องไห้ ทุกคนคิดว่าเป็นธรรมดาที่จะต้องอดและปลอบ แต่เมื่อเด็กโตขึ้น

เราไม่คิดว่าควรจะทำเช่นนั้น ? เพราะเหตุผลอย่างไร ?

ท่านคิดว่าเด็กผู้ชายอายุเท่าไรเวลาร้องไห้จึงไม่ควรต้องอด ?

ท่านคิดว่าเด็กผู้หญิงอายุเท่าไรเวลาร้องไห้จึงไม่ควรต้องอด ?

ถ้าต่างกันระหว่าง ผู้ชาย ผู้หญิง — ทำไม ?

ท่านคิดว่า มีวิธีใดวิธีหนึ่งที่ดีควรใช้หัดเด็กให้รู้จักช่วยเหลือตัวเอง ?

ท่านคิดว่า มีวิธีใดบ้างที่ไม่สมควรใช้ ?

เด็ก ๆ ไม่ได้พึ่งพ่อ หรือแม่แต่ท่านั้น เวลาเด็กต้องการอะไร หรือต้องการปลอบโยนเด็ก

หันไปหาคนอื่น ๆ ค่ะ

— ใครรองจากท่านที่เด็กหันไปหาในเวลาเด็กต้องการ ?

บุคคลนั้นเริ่มหัดให้เด็กฟังตัวเองเมื่อไร ?

เขาทำอย่างไรกับเด็ก ?

ท่านเห็นด้วยไหม ?

เด็กมีปฏิกิริยาอย่างไรกับการหัด ?

ท่านทำอย่างไรให้เด็กเล็กมีปฏิกิริยา ?

วัยเด็กเล็กตอนปลาย

เด็ก ๆ ต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่อยู่ระยะหนึ่ง เด็กมีวิธีแสดงออกเพื่อขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ต่าง ๆ กัน ลูกท่านทำอย่างไร ?

เวลาท่านไม่อยู่บ้าน เด็กมีปฏิกิริยาต่อการไม่อยู่นั้นอย่างไร ?

เมื่อท่านกลับมา เด็กทำปฏิกิริยาอย่างไร ?

การฝึกให้เด็กช่วยตัวเอง

ตามที่ท่านผ่านการเลี้ยงเด็กมาแล้ว ท่านคิดว่า

เด็ก ๓ ขวบควรจะช่วยตัวเองได้ในเรื่องอะไรบ้าง ?

เด็กผู้ชาย

เด็กผู้หญิง

- กิน
- อาบน้ำ
- แต่งตัว

เด็ก ๕ ขวบควรจะช่วยตัวเองได้ในเรื่องเหล่านี้ — อะไรบ้าง ?

เด็กผู้ชาย

เด็กผู้หญิง

- กิน
- อาบน้ำ
- แต่งตัว
- อื่น ๆ

ท่านคิดว่า การที่เด็กช่วยตัวเองได้แต่เดี๋ยวนั้นจะมีผลต่อนิสัยใจคอของเด็กในระยะต่อไปอย่างไรบ้าง ?

เด็กควรจะได้รับการฝึกหัดให้ทำอะไรเองได้ก่อน ?

เรื่องอะไรสำคัญน้อยที่สุด ?

ในเรื่องนี้เหมือนกันระหว่างเด็กชายกับเด็กหญิง ?

ถ้าไม่

— ต่างกันอย่างไร?

วัยทารกและวัยเด็กเล็กตอนต้น

มีอะไรบางอย่างที่เราปล่อยให้เด็ก ๓ - ๕ ขวบทำได้ตามใจชอบ?

— อันไหน สำหรับอายุเท่าไร?

— ทำไม?

อะไรบางอย่างที่เราต้องห้ามไม่ให้เด็กทำตามใจชอบ?

— อะไรบ้าง?

— ทำไม?

— อันไหนสำหรับอายุเท่าไร?

ท่านคิดว่า เด็กผู้ชายหรือเด็กผู้หญิงควรช่วยตัวเองได้ก่อน?

ท่านคิดว่า เป็นการดีที่จะปล่อยให้เด็กคลานเล่นไปทั่วบ้านตามใจชอบ หรือไม่?

— ทำไม?

ท่านคิดว่า เด็กโตขนาดไหนจึงจะปล่อยให้ไปเล่นบ้านข้างเคียงได้ถ้าพึง?

— ทำไม?

ท่านรู้สึกอย่างไร เมื่อเด็กพยายามที่จะทำอะไรตามใจเขาเอง?

— อะไรที่เขาต้องการทำเอง?

— ทำไม?

วัยเด็ก

ท่านคิดว่า เมื่อไรเด็กจึงควรจะ

— หาดอาหารกินเอง?

— เข้านอนเอง?

— แต่งตัวได้เอง?

— ไปนอนเองตามเวลาที่ชอบ?

ท่านปล่อยให้ลูกเลือกเสื้อผ้าเองเมื่ออายุเท่าไร?

ท่านรู้สึกอย่างไร ถ้าเด็กควรจะทำอะไรบางอย่างได้เอง แต่มาขอให้แม่ทำให้?

— อะไร?

— ทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น?

วิธีที่ดีให้เด็กฟังตัวเองนั้น ท่านชอบวิธีไหน?

เด็กโตขนาดไหนท่านจึงจะปล่อยให้ลูกคนโตกว่าเลี้ยง?

— ให้ดูแลเรื่องอะไร?

— ให้เลี้ยงอย่างไร?

— ทำไม?

แตกต่างกันไหมระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชาย ?

เด็กโตขนาดไหนจึงจะให้เลี้ยงน้อง ?

แตกต่างกันไหมระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชาย ?

การฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ

วัยเด็ก

อะไรบ้างที่เด็กเล็กๆ ควรรับผิดชอบได้ ?

(ดูตัวอย่างข้างล่าง.....)

อายุเท่าใด สำหรับหน้าทนนๆ ?

ข้อแตกต่างระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชาย ?

ข้อแตกต่างระหว่างพวกน้อง ?

รายการที่เด็กต้องรับผิดชอบ —

เด็กชาย

เด็กหญิง

— หยิบของมาให้ผู้ใหญ่ตามสั่ง

— ถูบ้าน

— เลี้ยงน้อง

— บอนข้าวน้อง

— ช่วยจัดสำรับหรือต่งสำรับ

— อะไรอื่น ๆ

ท่านหัดเด็กให้ทำสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร ?

ปัญหาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในความคิดเห็นของแม่

การเลี้ยงลูกทวณนั้นไม่ใช่ของง่าย แม่ๆล้วนแต่มีปัญหาและความยุ่งยากใจด้วยกันทั้งสิ้น

สำหรับท่านที่ผ่านมาแล้ว มีอะไรที่ท่านคิดว่ายุ่งยากใจที่สุด ?

ท่านคิดว่า การเลี้ยงลูกสมัยนี้ต่างกับที่ท่านได้รับการเลี้ยงมาก่อน ?

— ในแง่ไหน ?

ทำไมท่านคิดว่าต้องเปลี่ยนไป ?

ท่านรู้สึกอย่างไรบ้างที่เปลี่ยน ?

ท่านคิดว่า จะได้อะไรคชนกับเด็กในการเปลี่ยนแปลงนั้น ?